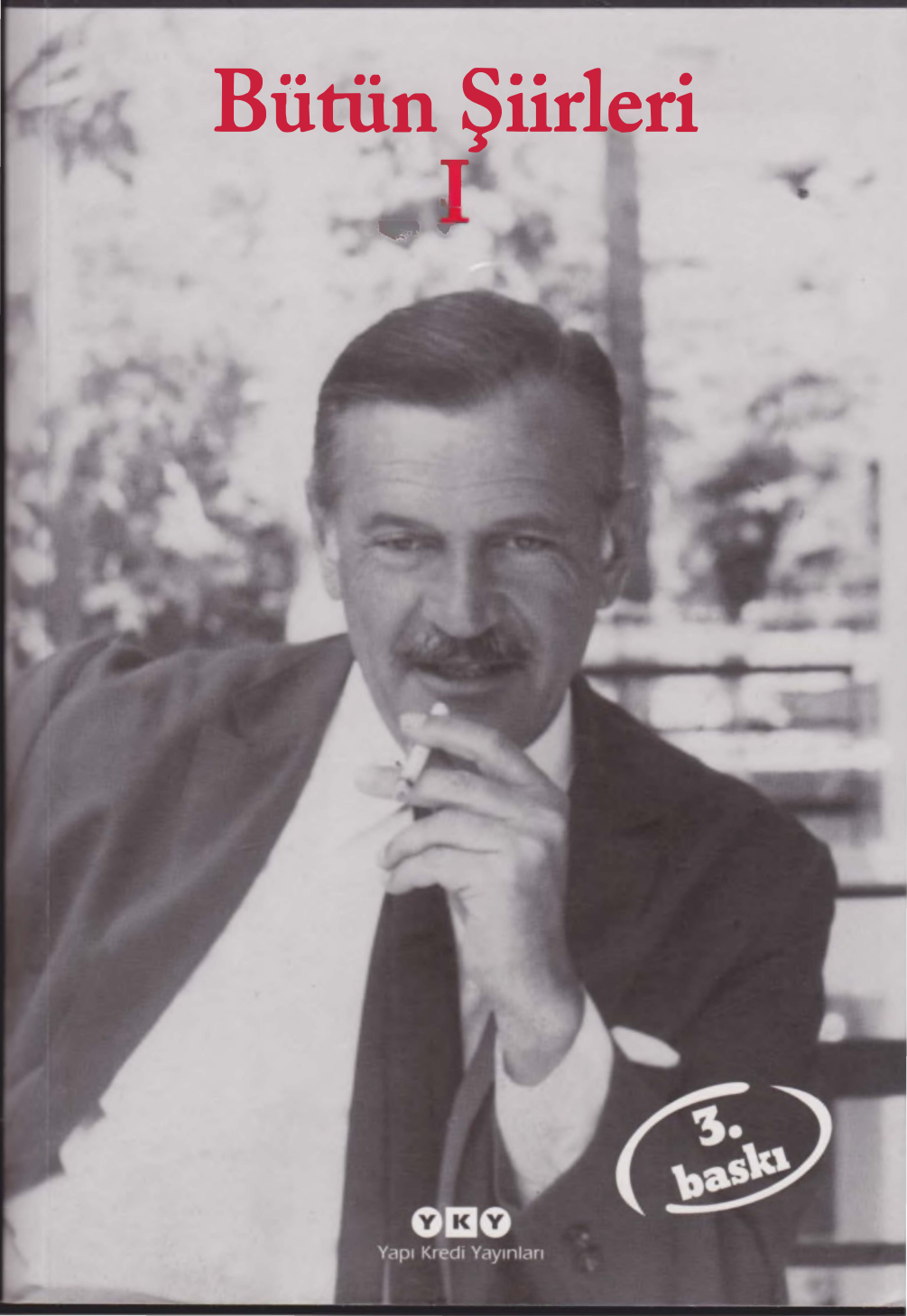
Oktay Rifat

Bütün Şiirleri
I

3. baskı

YKY
Yapı Kredi Yayınları

BÜTÜN ŞİİRLERİ
I

Oktay Rifat Şair ve dilci Samih Rifat'la Münevver Hanım'ın oğlu. 10 Haziran 1914'te, babasının vali olarak bulunduğu Trabzon'da doğdu. İlkokulu Ankara'da okudu. Ankara Erkek Lisesi'ni (1934) ve AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1937). Hukuk doktorası yapmak üzere Maliye Bakanlığı tarafından Paris'e gönderildi; ancak II. Dünya Savaşı'nın patlaması üzerine 1940 yılında doktorasını tamamlayamadan yurda döndü. Askerlik hizmetini yaptıktan sonra bir süre Maliye Bakanlığı'nda ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nde çalıştı; bir süre de Ankara ve İstanbul'da serbest avukatlık yaptı. İlk eşi Türkân Hanım'ın ölümünden sonra 1945 yılında, Fransızca öğretmeni ve çevirmen Sabiha Omay'la evlendi. Bu evlilikten bir oğlu oldu. 1961 yılında İstanbul'da Devlet Demiryolları I. İşletme Hukuk Müşavirliği bürosunda avukat olarak çalışmaya başladı ve 1973'te bu görevinden emekliye ayrıldı. Yaşamının geri kalanını İstanbul'da ve –yaz aylarında– Ayvalık, Altınova'da geçirdi. 18 Nisan 1988'de İstanbul'da öldü.

Lise yıllarında tanıştığı Orhan Veli Kanık ve Melih Cevdet Anday'la birlikte çıkardıkları *Garip* (1941) adlı kitapla yeni Türk şiirinin kurucuları arasında yer alan Oktay Rifat, 1956 yılında yayımladığı *Perçemli Sokak* adlı kitapla, aynı dönemde ortaya çıkan İkinci Yeni akımına koşut bir çizgi içine girdi; kimi eleştirmenler tarafından da bu akımı başlatan ozanlardan biri sayıldı. Başlangıçta, dönemine göre yeni bir hava içinde güçlü aşk şiirleri, halk deyim ve söyleyişlerinden yararlanan başarılı taşlamalar yazan Oktay Rifat, *Perçemli Sokak*'tan sonra her kitabında yeni bir ses ve biçim arayışıyla okurun karşısına çıktı ve ölümünden kısa süre önce yayımladığı *Koca Bir Yaz*'a dek her kitabıyla yazın çevrelerinde geniş yankılar uyandıran bir ozan oldu. Şiirlerinin yanısıra yazdığı çok sayıda tiyatro oyunu ve ileri yaşlarında kaleme aldığı üç roman da benzer bir ilgiyle karşılandı.

Yapıtları:

Şiir: *Garip* (Orhan Veli ve Melih Cevdet'le birlikte) 1941; *Güzelleme*, 1945; *Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler*, 1946; *Aşağı Yukarı*, 1952; *Karga ile Tilki*, 1954; *Perçemli Sokak*, 1956; *Âşık Merdiveni*, 1958; *Latin Ozanlarından Çeviriler*, 1963; *Yunan Antologyası*, 1964 (bu son iki kitap Oktay Rifat'ın vasiyeti doğrultusunda ölümünden sonra toplu şiirleri arasına alınmıştır); *Elleri Var Özgürlüğün*, 1966; *Şiirler*, 1969; *Yeni Şiirler*, 1973; *Çobanıl Şiirler*, 1976; *Bir Cigara İçimi*, 1979; *Elifli*, 1980; *Denize Doğru Konuşma*, 1982; *Dilsiz ve Çıplak*, 1984; *Koca Bir Yaz*, 1987.

Roman: *Bir Kadının Penceresinden*, 1976; *Danaburnu*, 1981; *Bay Lear*, 1982.

Ozanın kaleme aldığı çok sayıda oyundan kendi yaptığı bir seçme (*Birtakım İnsanlar, Kadınlar Arasında, Atlar ve Filler, Çil Horoz, Yağmur Sıkıntısı*) 1988'de *Toplu Oyunlar* başlığı altında; ölümünden sonra bir araya getirilen yazı ve denemeleri de 1992 yılında *Şiir Konuşması* başlığı altında kitaplaştırılmıştır. Bunların yanısıra Oktay Rifat genç yaşlarından başlayarak, özellikle Fransız yazınından birçok yapıtı –bir bölümünü eşi Sabiha Rifat'la birlikte– dilimize kazandırmış, dönem dönem dergilerde yayımladığı çeviri şiirler de ölümünden sonra oğlu Samih Rifat'ın hazırladığı *Gece Yazı* (1994) adlı kitapta bir araya getirilmiştir.

OKTAY RİFAT

BÜTÜN ŞİİRLERİ
I

YAŞAYIP ÖLMEK AŞK VE AVARELİK ÜSTÜNE ŞİİRLER
GÜZELLEME
AŞAĞI YUKARI
KARGA İLE TİLKİ
PERÇEMLİ SOKAK
ÂŞIK MERDİVENİ
LATİN OZANLARINDAN ÇEVİRİLER
YUNAN ANTOLOGYASI
ELLERİ VAR ÖZGÜRLÜĞÜN
ŞİİRLER
YENİ ŞİİRLER

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 2559
Şiir - 235

Bütün Şiirleri I / Oktay Rifat

Kitap editörü: Fahri Güllüoğlu
Düzelti: Ali Alkan İnal

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Pasifik Ofset Ltd. Şti.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Haramidere - Avcılar / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 77
Sertifika No: 12027

YKY'de 1. baskı: İstanbul, Eylül 2007
3. baskı: İstanbul, Şubat 2014
ISBN 978-975-08-1295-8
Takım ISBN 978-975-08-1294-1

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2007
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İçindekiler

13 • Şiirin Aşınmaz Zamanının İzinde *(Cevat Çapan)*

YAŞAYIP ÖLMEK AŞK VE AVARELİK ÜSTÜNE ŞİİRLER

I

27 • Şükür
28 • Hayranlık
29 • Yıldızlar
30 • Ekmek ve Yıldızlar
31 • İskele
32 • Manzara
33 • Gün Sonu Konuşması
36 • Vazife
37 • Şehitlik I
38 • Şehitlik II
39 • Şehitlik III
40 • Zafer
41 • Polonyalı Çocuklar
42 • Uçaklar
43 • Çocuk
44 • Gelin
45 • Su Gibi Geçen Günler
46 • Kuzu
47 • Karacaahmet
48 • Name
49 • Benim Yârim
50 • Telli Telefon
51 • Tecelli
52 • Kuş Gibi
53 • Hayatımı Düşündüm
54 • Türkân'a Ağıt
55 • Anış
56 • Zurna
57 • Kuşdili
58 • Bir Şehri Bırakmak
60 • Başka Bir Şehre Doğru
62 • Kırlangıç
63 • Bir Otelin İki Odası
64 • Balıkçılar
65 • Nanoç'un Çocukluk Resmi
66 • Pencere
67 • Uykusuzluk
68 • Kardeş
69 • Karga
70 • Saksılar
71 • Eski Zaman
72 • Yazı Şehirde Geçirenler

II

75 • Anahtar
76 • Eza
77 • Halka
78 • Tomurcuk
79 • İthaf I
80 • İthaf II

81 • Resim
82 • Balkondaki Beyazlı Kadın
83 • Günler Geçmiş Buradan
84 • Türkân İçin
85 • Sıla
86 • Paul Valéry'ye Ağıt
87 • Tabak
88 • Gemi I
89 • Gemi II

GÜZELLEME

93 • Rüya
94 • Eski Zaman Âşığı
95 • İçim Yâr ile Dolu
96 • Bir Şarkı İcat Etsem
97 • Mor Kalem
98 • Ben Değilim

Tekerleme
101 • I
102 • II
103 • III

AŞAĞI YUKARI

107 • Karıma
109 • Farelerle İnsanlar
110 • Pandispanya Reklamı
111 • O Gün Bugün
112 • Yalancı Dolma
113 • Kervan
114 • Ramazan
115 • Sabah Türküsü
116 • İstanbul Türküsü
117 • İstanbul Mavisi
118 • İstanbul Şiiri
131 • Ağa Tekerlemesi
132 • Çocuğun Dişleri
133 • Çocuk
134 • Ruhlar
135 • Güzel
136 • Uludağ Sokak Satıcıları
137 • Fadik ile Kuş
142 • Ağıt
143 • Sonsöz

KARGA İLE TİLKİ

147 • Ahmet
148 • Mehmet Bey
149 • Tekerleme
150 • Yolda
151 • Bayır Aşağı
152 • Geçerken
153 • Kadeh
154 • Aydınlık
155 • Bulut
160 • Telefon
162 • Elimi Gördüm
163 • Sandalda
164 • Şimdi
165 • Nisan Sabahı
166 • Hürriyet
168 • Sarmaş Dolaş
169 • Pembe Yalı
170 • Kanarya
171 • Erkenden
172 • Çıplak Bir Adam
174 • Ben Maksada Bakarım
175 • Karga ile Tilki

PERÇEMLİ SOKAK

183 • Ahmet'e
185 • Şiir Üstüne Yazı

187 • I
188 • II
189 • III
190 • IV
191 • V
192 • VI
193 • VII
194 • VIII
195 • IX
196 • X
197 • XI
198 • XII
199 • XIII
200 • XIV
201 • XV
202 • XVI
203 • XVII
204 • XVIII
205 • XIX
206 • XX
207 • XXI
208 • XXII
209 • XXIII
210 • XXIV
211 • XXV
212 • XXVI
213 • XXVII
214 • XXVIII
215 • XXIX
216 • XXX
217 • XXXI
218 • XXXII
219 • XXXIII
220 • XXXIV
221 • XXXV
222 • XXXVI
223 • XXXVII
224 • XXXVIII
225 • XXXIX
226 • XL
227 • XLI

Âşık Merdiveni

231 • Âşık Merdiveni
232 • İbibik
233 • Değirmi
234 • Bağımsız
235 • Yaşadıkça
236 • Martı Çocuklar Simitçi
237 • Kuş
238 • Yağmur Sabahı
239 • Yavuz
240 • Çarşı Gülü
241 • Çiçekçi Dükkânında
242 • Evvel Zaman İçinde
243 • Kapı ve Çocuk
245 • Seni İniyorum
245 • Yaylada
246 • Balıklı
247 • Kestanelik
248 • Gelincik
249 • Tabutla Kuşlar
250 • Yaz Penceresi
251 • Kırlangıç
252 • Eşik
253 • Geyik
254 • Güz Türküsü

Latin Ozanlarından

Çeviriler

257 • Latin Ozanlarından
Çeviriler Üstüne

Katullus
263 • Geceden Önce
264 • Ayaklanma
265 • Karşılıklı
266 • Lesbia'nın Dönüşü
267 • İpotek
268 • Tersine Dünya

Vergilius
271 • Eneas Destanı

Horatius
281 • Mersin
282 • Diana'ya Adak
283 • Ortası
284 • Ozanların Desteği Mekenas'a
286 • Kuinktius Hirpinus'a
288 • Alınyazısı

Martialis
291 • Şiir Kitapları
291 • Bizim Akerra
292 • Bilmekle Bilmemek
292 • Fabulla
293 • Susmuş Bir Ozana
293 • Satıp Savma
294 • Astarı Yüzünden
294 • Kaplıcada
295 • Luperkus
296 • İki Adam
297 • Dostluk
298 • Göze Girmek İçin
298 • Bir Kehribar Parçasındaki Arı İçin
299 • Erotion Adlı Köle Kıza Ağıt
300 • Augustus'a Dikilen Anıt-Kabir'e Karşı
301 • Ne Çıkardı
302 • Bir Zamanlar
303 • Yoksul
303 • Yine de

YUNAN ANTOLOGYASI

307 • Yunan Antologyası Üstüne

Aşk Epigrammaları
313 • Afrodite'nin Öğrettiği Sevda İşleri
313 • Afrodite'ye Yakarı
314 • Mezar
314 • Gülcü Kız
315 • Adaletsiz Eros'a
315 • Uykusuzluk
316 • Gözlerin Dili
316 • Yangın
317 • İç İçe
317 • Kadeh
318 • Gözyaşları
318 • Güller Gibi
319 • Gelen
319 • Sır
320 • Geçkin Sevgiliye

Ölüm Epigrammaları
323 • Homeros İçin
323 • Homeros İçin
324 • Orfeus İçin
324 • Diogenes Cehennemin Kapısında Kerberos'la Karşı Karşıya
325 • Temistokles'le Epikurus İçin

325 • Halikarnassoslu Ozan Herakleitos'un Ölümü Üstüne
326 • Başıboş Sığırlar
326 • Bir Genç Kız
327 • Bir Çekirge İçin
327 • Demokritos'un Çekirgesi
328 • Bir Köpek
328 • Denizin Attığı Ölü
329 • İnsan Sevmeyen Timon'a Kötü Gelen Öteki Dünya
329 • İnsan Sevmeyen Ölü
330 • Timon İçin
330 • Bekleyenler
331 • Boya Bosa Göre Mezar Yazıtı
331 • Ölmeyen İyi Kişiler
332 • Baba
332 • Bir Balıkçı
333 • İki Dost
333 • Geride Kalan
334 • Bir Çocuk
334 • Bir Köle

Tasvir Epigrammaları
337 • Korintos İçin
337 • Keçi Çobanı Dafnis
338 • Ege'nin Issız Adaları
338 • Tirsis'in Keçisi
339 • Roma'nın Buyruğu
339 • Bir İnek Yonusu
340 • Miron Ustanın İnek Yonusu
340 • Pan Tanrı Kaval Çalıyor
341 • Açıklamalar

ELLERİ VAR ÖZGÜRLÜĞÜN

Elleri Var Özgürlüğün
353 • Elleri Var Özgürlüğün

Agamemnon
358 • Homeros İçin
359 • Agamemnon I
366 • Agamemnon II
369 • Agamemnon III
375 • Yedi Dağın Ardındaki
377 • Yakarıcılar

Şiirler
385 • Gece Gündüz
386 • Yerle Gök
387 • Bir Kuş
388 • Fadik Baştımar İçin
389 • Her Akşam
390 • Kılıç
391 • Koyun
392 • Muradiye Sultan Mezarlığı
393 • Siz
394 • Ölümsüz
395 • Üç Kuş
396 • Üçüzler
398 • Yağmur
400 • Kuşlar
401 • Az Gelişmiş
402 • En Derin Kutular
403 • Virgül
404 • Şiirler
405 • Her Şiirin Sonu

ŞİİRLER

409 • Az Gelişmiş

Eski Güneş
413 • Sonbaharda Buluşma
414 • Sonbaharda Ayrılma
415 • Sen ve Başkaları
416 • Nisan Başı Kır Kahvesinde
417 • Bakmakla Bakmamak
418 • Yağmurdan Sonra
419 • İkimiz
420 • Tutulma
421 • Seninle Sensiz
422 • Güller

Rüzgârlı
425 • Gün Usulca
426 • Güneşler Aylar
427 • Gündüze Geceye Özlem
428 • Başka Biri
429 • Şemsiye
430 • Ayla Gezinti
431 • Kedili Gece
432 • Gün Doğuyor
433 • Elma
434 • Şiir İçin
435 • Gelen
436 • İsli Alınyazımız
437 • Geceler
438 • Bol Giysiler
439 • Kuş Gibi
440 • Dönen
441 • Bayraklarımı Çektim
442 • Buğday
443 • Değilim
444 • Dut
445 • Sokakta
446 • Kuş
447 • Kırlangıç
448 • Kimi Gün
449 • Eski Güneş
450 • Tenteli Araba
451 • Ekmek
452 • Gözlerinin Yamacında
453 • İlk Bulut
454 • Kuşlar Havalandı
455 • Ufalmak
456 • Suda Güneş
457 • Eski Mühürler
458 • Beni Bekliyor
459 • Bir Yarımı
460 • Yağmurlar
461 • Bu Kentte
462 • Cambaz
463 • At Kız ve Martı
464 • Çocuk
465 • Kurtlar
466 • Çok Eski Bir Resim
467 • Uzanılmaz Bir Çizgide
468 • Beni Çeker
469 • Sofra
470 • Ağzımın Tadı
471 • Türkü
472 • Aynaya Bakarken
473 • Ağıt
474 • Uysal Bir Köpek
475 • Yarış
476 • Büyük Zaman
478 • Bir Işık Uzaklarda
479 • Yüzler
480 • Yolcu
481 • Ziller Davullar
482 • Gece Gündüz
483 • Eski Şiirler
484 • İki Adam
485 • Gün Doğdu mu
488 • Güvercin

489 • Ağaçla Yüz Yüze
490 • Mayıs Girer
491 • Bin Kılıkta
492 • Düşürmem Memesini
493 • Atlı
494 • Buraları
495 • Yukarda
496 • Sağanak
497 • Otların Kokusu
498 • Köylü ile Kentli
499 • Araba
500 • Yarda
501 • Rüzgârlı
502 • Ovaya Doğru
503 • Yan Yana Başlarımız
504 • Emine

YENİ ŞİİRLER

Sen Yalnızlığında
511 • Sen Yalnızlığında
518 • Islak Toprak
519 • Saksıdaki Çiçek
520 • Sonra Dön
521 • Bademler
522 • Bir Aşka Vuran Güneş
523 • Nara Benzerdin
524 • Bakırcı
525 • Bin Yaprak
526 • Güneşin Kuşları
527 • Bir Yaman Çingene
528 • Aç Ellerini
529 • Aynaya Bakar Gibi
530 • İnmişler Tek Tek
531 • Bahçede
532 • Ansızın
533 • Hoyrat Bir Yastığa
531 • Hangi Saatlerde
535 • Oturan Kadın
536 • Rüzgârlı Meşe
537 • Penceremde
538 • Güllerin Arasından
539 • Bir Uykuda
540 • Delik ve Çukur
541 • Elimi Uzatırken
542 • Işıklar Yandı
543 • Boş Arsalar
544 • O Semtler
546 • Balık Ekmek
547 • Kasabada Melekler
548 • Pazardaki Tay
549 • Gözlerimi Yumunca
550 • İki Yanar Mum
551 • Eskidim
552 • Kızlar
553 • Söndürür Işıklarını
554 • Mahallede Esen
555 • Yabangülü
556 • Niko'nun Kahvesi
558 • Yabanıl Atlar
559 • Durgun Deniz
560 • İlkyaza Giriyoruz
561 • Elçiler
563 • Batak
564 • Hiç Böyle
565 • O Rüzgârlı Islak
566 • Dam
567 • Bu Soğuma
568 • Yine Bu Sabah
569 • Taşlar

Dağın Orda
573 • Dağın Orda
574 • Düşsel Bir Gezintiden
577 • Deniz Bu
578 • Pencere

579 • Bırakılmış
580 • Bahçe
581 • Ağaçlı Yol
582 • Güneş ve Bahçe
584 • Ev
585 • Yaz Yağmuru
586 • Kanarya ve Bahçe
587 • Ayna
588 • Geceye Doğru
589 • Kızartı
590 • Karaca
591 • Ve İhtiyar Yalının
592 • Bir Yüzün Tarihi
593 • Dağda Keçiler
594 • Ayrılıksa
595 • Ölen
596 • Tezgâh
597 • Döngü
598 • Al Uğultu
599 • Sustuğu Saatte
600 • Bana Benzer
601 • Ahmet Haşim'i Anımsama
602 • Gök Çatı
603 • Güzdü
604 • Taşlar
605 • Mısır Dönüşü
606 • 1509 Depremi
607 • Fatih'in Resmi
608 • Fatih ve Zaman
609 • Fatih ve Elma
610 • Hürrem Sultan'a Gazel
611 • Sözcükler

Şiirin Aşınmaz Zamanının İzinde

Bin kılıkta dolaşır o, bin yüzle büyür,
Kuşla uçar gökte, akçıl bulutla geçer,
Başak tutar mayısla, öter bir avaza
Cırcır böcekleriyle güneşli ovada,
Bir makasla biçer de Zaman'ı, morumsu
Gündüzler, yeşilimsi akşamlar dikinir.
Denizden havaya, sevdadan düşlere dek
Açılmaz, kurcalanmaz ne varsa, içinde.
Surların taşlarında biten ot ve incir,
Rüzgârlı Osmanlı çayırları ve şebboy,
Kırık yazıt, selvili çeşme, kiralık ev
Onun sultanlığında serpilir ve ölür.
Duman gibi sinsi, masal tilkisi kadar
Kurnaz, öylesine güzel ki akıl durur.

("Bin Kılıkta", *Şiirler*)

Oktay Rifat'ın şiir dünyasına girmek isteyen okuru yaratıcı bir güç karşılar, onu elinden tutar ve bu uçsuz bucaksız dünyada bin kılığa girerek dolaştırır:

Bu "yaratıcı güç" şiire ilgi duyduğu ilkgençlik yıllarında doğasının bir parçası olmuştur Oktay Rifat'ın. Elbette Cumhuriyetin ilk dönemindeki kültür hayatında önemli yeri olan bir şair babanın, Samih Rifat'ın, gene kültürlü bir aileden gelen bir annenin oğlu olması, lise yıllarında Orhan Veli ve Melih Cevdet'le kurduğu arkadaşlık, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın edebiyat öğretmenliği de belirleyici etkenler olarak

düşünülebilir ondaki bu yaratıcı gücün erken bir yaşta ortaya çıkmasında. Böyle bir ortam kuşkusuz Oktay Rifat'ın gelenekle sağlam bağlar kurmasını da kolaylaştırmıştır. Nitekim 1936-1940 arasında yayımlanan ölçülü uyaklı ilk şiirlerinde bir söz sanatı olarak şiirin dildeki ezgisel ve resimsel öğelerle birlikte söz oyunlarının da payını ve önemini kavramış bir yetenek olarak çıkar okurun karşısına.

1941'de Orhan Veli ve Melih Cevdet'le birlikte yayımladıkları *Garip* kitabıyla Oktay Rifat bu arkadaşlarıyla yenilikçi bir hareketin sözcülüğünü üstlenir. Orhan Veli'nin kaleme aldığı önsözde o dönemde yazılmakta olan şiirin halkın değil, seçkinlerin beğenisine göre yazıldığı belirtiliyordu. Bu şiir anlayışında ölçü ve uyağın vazgeçilmez bir önemi vardı. Şiiri nazmın kalıplarından olduğu kadar bir "şiir okulu" anlayışının kurallarından ve kısıtlamalarından da kurtarmak gerekiyordu. Ayrıca, önsözde belirtildiğine göre, şiir öyle bir bütündür ki, bütünlüğünün farkında bile olunmaz, bu bütünlüğün sağlanmasında sözcüğün ve dizenin önemli bir yeri vardır. Öyleyse şiiri her türlü süsten arındırmak, gündelik dile yaklaştırmak gerekiyordu. Ölçü ve uyak gibi geleneksel öğelere karşı gelindiği gibi, ele alınacak temalarda da köklü bir değişikliğin sıradan insanların yaşayışına, sevincine, doğa karşısındaki hayranlığa ve şaşkınlığa yer verilerek sağlanabileceği de vurgulanıyordu.

Garip hareketinin getirdiği yenilikler arasında karşıtlık, mizah ve öyküleme gibi anlatım teknikleri de vardır. Dışadönük bir yaklaşımın özellikleri olan bu anlayışla yalnızca sıradan insanların yaşantıları değil, daha önce şiire girmemiş nesneler ve kavramlar da şiir için işlevsel malzeme olarak kullanılabiliyordu. Böylece Süleyman Efendi'nin nasırı, yalancı dolma, rahatı kaçan ağaç gibi daha önce şairlerin kullanmayı düşünmedikleri nice kavram ve sözcükle şiirsel sözlüğün sınırlarının genişlemesi sağlanıyordu.

Oktay Rifat *Garip*'in önsözündeki düşüncelere katılmakla birlikte her şiir akımının zamanla evrilip değişeceğini de biliyordu. Üstelik hem o kitaptaki kendi imzasıyla yayımlanan şiirlerinin bazılarında, hem de 1946'da yayımlanan *Yaşayıp Ölmek Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler*'deki Garip akımının örneklerine benzeyen bazı şiirlerinin dışında kalan şiirlerde kendi özgün dilini yansıttığı kolayca görülür. Cemal Süreya bu ortak dili

"Somut, dobra, düşünmeye elverişli, çağrışım ağı onarılmış ve yaşama sevinciyle etekleri zil çalan bir dil," olarak tanımladıktan sonra, Oktay Rifat'ı "bu dilin en afacan şairi. En çevik şairi," olarak değerlendiriyor.

Garip akımının üç şairi kullandıkları temalar bakımından da ortak yanları olan şairlerdir. Ama bu benzeşme de bir yere kadardır. Orhan Veli'de ironi, Melih Cevdet'te mantık, Oktay Rifat'ta ise duyusallık ağır basar. Diyebiliriz ki, akılla duygu onun ilk şiirlerinden son şiirlerine kadar iç içe geçmiş, herhangi bir duyarlık ayrışmasına yer vermeyecek bir bütünlük içinde bir anlatım özelliği kazanmıştır. Can Yücel'in "Akıl ki en incesi duyuların," dizesini doğrulayan bir özelliktir bu.

Oktay Rifat'ın ilk dönem şiirlerinin en belirgin özelliklerinden biri de gündelik yaşantının her ayrıntısını olağanüstü bir dünyayla sanki o dünyanın insanları ve nesneleriyle birdenbire karşılaşmışçasına çocuksu bir sevinçle algılaması ve bunu coşkuyla dile getirmesidir. Genellikle İstanbul'un yakından tanıdığı semtlerinden, özellikle de Boğaziçi köylerinin esnaf ve balıkçılarından oluşan bu sıradan insanlar onun doğal dünyası, bir çeşit evcil cennetidir. Bu doğal dünyadaki insan ilişkilerinin ilk dönem şiirlerinde öne çıkması onun *Karga ile Tilki*'de yer alan "Sarmaş Dolaş" şiirinde sözünü ettiği özgürlüğe duyduğu güvenin dolaylı bir yansımasıdır:

Isıt beni hürriyet inancım
Isıt beni bu gecelik
Şilte yufka yorgan delik
Dışarsı soğuk alabildiğine
Dışarda zulüm
Dışarda işkence
Dışarsı ölüm alabildiğine
Sokul bana hürriyet inancım
Isıt beni bu gecelik
Ellerine yer hazır avucumda
Dizlerini oyluklarıma daya
Bir kılıf gibi içimde dışımda
Hürriyet inancım
Hürriyet inancım
Bu gecelik

Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra doktora çalışması için Paris'e giden Oktay Rifat orada kaldığı üç yıl boyunca hem Fransız şiirinin önemli ustalarını yakından incelemiş, hem de modernizmin Avrupa ve Amerika'da iki dünya savaşı arasındaki gelişmelerini izleme fırsatı bulmuştu. Özellikle enternasyonalizmin ve savaş karşıtlığının önem kazandığı bu yıllarda onun da bu gelişmelerle ortaya çıkan evrensel insan sorunlarına kayıtsız kalması düşünülemezdi. Nitekim yurda dönüşünde Orhan Veli ve Melih Cevdet'le "Garip" hareketini başlattıklarında onlarla birlikte "Halkın hizmetinde sanat" ilkesini benimsediğinde bile batıdaki birçok şair gibi daha entelektüel bir yaklaşımla şiiri için yeni olanaklar aramaya ara vermedi. Bir yandan geleneksel halk şiirinden, deyimlerden ve tekerlemelerden yararlanarak toplumsal sorunlara yer veren şiirler yazarken, bir yandan da Fransa'daki gerçeküstücü şiiri çağrıştıran deneylere girişmekten geri durmadı. Özellikle *Aşağı Yukarı* (1952) ve *Karga ile Tilki* (1954) kitaplarında 1946'da yayımladığı *Yaşayıp Ölmek Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler*'deki şaşırtıcı üslup özelliklerini daha da özgürce kullanarak yergici ve alaycı tutumunu dile getirerek yeni imgelerle yoğun bir lirizme ulaşmanın yollarını aradı.

Oktay Rifat'ın ilk dönem şiirlerinin belirgin özelliklerinden biri "birdenbirelik" idiyse, bir başka özelliği de canlı olmaya, "diri" olmaya verdiği önemdi. Bu kavram onun "yaşama sevinci"ni de açıklayan köklü bir tutkusuydu. *Aşağı Yukarı* kitabında "Sonsöz" şiirinde şöyle özetliyordu bu tutkusunu:

.....
Dirilik öyle bir şey yürekte
Sevinçle çırpınır
Kavak yelleri eser insanın başında
İnsanoğlu kızar öfkelenir savaşır
Halk için girişilen savaşta
O korkulu sevincin
Öfkenin kıymetini bil
Bil ki bu
Budur işte
Güneş yalnız dirileri ısıtır
Güneşin kıymetini bil

Oktay Rifat 1950'li yılların ikinci yarısında *Perçemli Sokak* (1956) ve *Âşık Merdiveni* (1958) kitaplarıyla şiirinde yeni bir döneme girdi. Yeni bir arayışın ürünü olan bu şiirlerde ne yapmak istediğini *Perçemli Sokak*'ın kısa bir manifesto özelliği taşıyan önsözünde şöyle açıklamaya çalıştı: "Dil bir anlaşma aracıdır (...) Bir dilin kelimeleri birer işaret olarak gerçeği gözümüzün önüne getirmekle ödevlidir. Ama bizler konuşurken gerçeği kurcaladığımızı, gözden geçirdiğimizi pek anlamayız. Bir dili kullanmak, kelimelerin bizde uyandırdığı görüntülerin yardımıyla bir şey anlatmak demektir (...) Bir kelime sanatı, bu yüzden bir görüntü sanatı olan şiirin sadece olabilecek görüntülere bağlanması istenmeyeceğinden anlamla da bağlı kalması istenemez. (...) kelimeleri kullanmak, göz önüne birtakım görüntüler getirmek, gerçekle oynamak, gerçeği kurcalamakla birdir. Kelime bu bakımdan bizi resmin çizgisinden, renginden, musikinin sesinden daha çok gerçeğe yaklaştırır. Ama biz gerçeğe olan ilgimizi de yitirmişizdir. Çünkü gerçeğe alışmışızdır. Gerçeğin gündelik düzenini değiştirmek, yahut başka bir açıdan bakabilmek elimizde olsaydı, daha çok ilgi duyardık ona. İşte gerçeğin düzeninde yapamayacağımız bu değişikliği, kelimelerin konuşma dilindeki gündelik düzeninde yapmak bize bu açıyı sağlayacak, birbirine yabancı sanılan kelimelerin karşılıklı ışığında gerçek unuttuğumuz yüzüyle çıkacaktır karşımıza."

Bu açıklamaya rağmen, dilin düzenindeki bu alışılmadık değişiklikler, gerçekliğe böylece yepyeni bir açıdan bakma yönteminin yanı sıra *Perçemli Sokak* ve *Âşık Merdiveni*'ndeki şiirler bazı okurlar ve eleştirmenler için "Garip" şiirinin garipliklerinden daha irkiltici geldi. Oktay Rifat'ın gerçekliğe sanki bir çiçek dürbününden bakıyormuş gibi bakması, birbiriyle ilgisi olmayan nesnelerin ve imgelerin yan yana getirilmesi aslında okurda soyut resmin ya da atonal müziğin yaratabileceği bir etki yaratıyordu. *Perçemli Sokak*'tan rasgele seçeceğimiz bir örnek bunu kolayca gösterebilir:

Aydınlık gölgesi gibi gelir peşinden
Yarı belinden yukarsı damların üstünde
Elini kaldırsa kırlangıçlar uçar
Dümen suyunda çıplak ağaçların
Erir bakındıkça gözlerinin mumu

Böyledir bu şehrin saatleri
Bu camların yüzdüğü karanlıkta
Sallarım bağırarak mendilimi
Yollar sende başlar sende biter
Açık denize dökülmeden önce

İşin garip yanı, Oktay Rifat gerçekliğe daha inandırıcı bir yoldan ulaşmaya çalışırken bu yeni anlayışın örnekleri gerçeklikten bir kaçış olarak yorumlanıyordu. Bu yanlış yorumculardan biri ellili yılların saygın eleştirmenlerinden biri olan Suut Kemal Yetkin'di. Yetkin'e göre Oktay Rifat gibi toplumcu dünya görüşüne sahip güdümlü bir sanatçının gerçeküstücü şairlerin etkisiyle böyle anlamsız şiirler yazması anlaşılır bir durum değildi. Oktay Rifat Yetkin'e verdiği yanıtta Paul Eluard gibi toplumsal sorunlara önem veren bir şairin *Le lit la table* (1944) ve *Le dur désir de durer* (1946) kitaplarında böyle şiirler yazdığını ve gerçekliğin gülünç yanlarını bu şiirlerde bilinçaltı bir tepkiyle protesto ettiğini hatırlattı.

Oktay Rifat'ı bu döneminde anlamsız şiire yönelmekle suçlayan eleştirmenler *Perçemli Sokak*'ın önsözünden önce gelen "Ahmet'e" adlı ithaf şiirinin özelliğini önemsememişlerdir. Oysa bu şiir bir yandan aşılması gereken yoksulluğun bir temsilcisi olan Ahmet'i geleceğin gelişmiş bireyi olarak selamlamaktadır. Böylece Oktay Rifat bir önceki döneminin şiirinden kopmadan olağanın dışına çıkmayı ve soyutlama tekniğinden yararlanarak gerçekliğe yaklaşmayı amaçlamaktadır.

1966'da yayımladığı *Elleri Var Özgürlüğün* adlı kitabıyla şairliğinin en parlak dönemine girdi. Daha önceki şiirlerinde tarihsel semtleri, kozmopolit nüfusu, gürültücü sokak satıcılarıyla İstanbul onun için renkli bir dekor oluşturmuştu. Son dönem şiirlerinde ise onun kentten kıra, doğaya ve doğallığa yöneldiğini görüyoruz. *Elleri Var Özgürlüğün*'den son kitabı *Koca Bir Yaz*'a kadar yazdığı şiirlerde hayatı bütünselliği ve olanca ayrıntı zengin-

liğiyle yansıtabileceği yüksek bir üslup yarattı. Bu son döneminde Oktay Rifat ufkun ötesine bakarak var olmanın gizlerini okuruyla paylaşan cömert bir bilge gibidir. Adalet, özgürlük, zamanın geçişi onun hâlâ önem verdiği temalardır. Ama ilk şiirlerinin delifişek neşesi yerini filozofça bir gülümseyişe bırakmıştır. Sıradan insanlar, evcil nesneler gene vardır bu şiirlerde, ama nerdeyse evrensellik ya da eskimezlik boyutu kazanmış anlamlı ayrıntılar olarak çıkarlar karşımıza.

Elleri Var Özgürlüğün'de Homeros ve Aiskhylos'dan esinlenerek yazdığı oldukça uzun "Agamemnon"da ve daha sonraki kısa lirik ve pastoral şiirlerinde Oktay Rifat Zaman ve Uzay içinde insanın yazgısını uzak geçmişinden günümüze bu geniş zamanda yaşamışçasına ve sözünü ettiği kişiler ve nesnelerle özdeşleşerek gözden geçirir. Bu son dönemdeki şiirlerin çoğunun mekânı tümüyle evren, bütün doğal varlıklar da değişik kılıklarda sahneye çıkan oyunculardır: mevsimleri, günün değişik saatlerini canlandıran; güneşin, ayın, yıldızların, denizin, dağların, ovaların, rüzgârın, bulutların, yağmurun diliyle konuşan oyuncular. Agamemnon, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman ve daha nice ilginç oyun kişisi boy gösterirler Oktay Rifat'ın evrensel sahnesinde. Çünkü o da Shakespeare gibi bir sahne olarak görür bütün dünyayı, kadınlarla erkekleri de birer oyuncu. Zaman zaman cansız varlıklar da katılır bu oyuncuların arasına. Padişah saraylarından maden işçilerinin mahallelerine, ıssız Boğaz iskelelerinden Anadolu'nun dağ köylerine kadar uzanan değişik oyun alanlarında karşımıza çıkan bu varlıklar Oktay Rifat şiirinin dramatik dokusunu oluştururlar.

Son dönem şiirlerinde genel olarak insanın Zaman ve Uzay içinde yaşadıkları büyük bir ayrıntı zenginliğiyle gözler önüne serilirken her şeyin geçici oluşu, Zaman'ın yıkıcılığı, insanın ölümlülüğü Oktay Rifat'ın trajik duyarlığını daha da belirginleştirir. Bazı eleştirmenler ilk dönemlerine göre bu köklü değişimi bir bunalımın sonucu olarak yorumlamışlardır. Gerçi bu şiirlerin yazıldığı 70'li, 80'li yıllarda dünyanın ve Türkiye'nin geçirdiği siyasal sarsıntılar, şairin yakın çevresinden birçok dostunun uğradığı haksızlıklar, tutuklanmalar ve ölümler kuşkusuz onu da etkilemiştir. Ancak Oktay Rifat da kendinden önceki büyük sa-

natçıların çoğu gibi son çözümlemede hayatın olumlu ve olumsuz yanları arasında bir denge kurmayı, böylece hayatla uzlaşmayı ve barışmayı başarmıştır. Orhan Koçak'ın "Uzun Denklem" başlıklı önemli incelemesinde belirttiği gibi, iyimserlik ve kötümserlik kavramlarını aşan bir tutumdur bu. *Yeni Şiirler* kitabında art arda gelen iki şiir bu iki karşıt tutumu dile getiren örneklerdir. "Bu Soğuma" başlıklı şiirinde

Bu soğuma avuçtaki, bu ince ter,
Bu kan çekilmesi, içteki eziklik
Biter bir gün, biter ya, insanca dostça
Üstüne titrenen, beslenen ne varsa
Kavrulur, susuz bitkiler gibi düşer.

derken, hemen bir sonraki "Yine Bu Sabah" şiirinde şu inançla konuşur:

Yine bu sabah, yine erkenden,
Balıkçıl gibi sabırla su başında,
Yan çizip yavru balığı, salyangozu,
Yine kuşkulu, bezgin, ama dik,
Bulunca yatışmış, mutlu, bulmayınca
Tedirgin, boynu bükük, yine bu sabah,
Büyülü bir lokmasıyla bin can
Doyuran o tanrısal besin peşinde,
Ayaktayım işte her günkü yerimde.
Şu taşların ardında mı, ürkek!
Şu sazların içinde mi, kıpırtılı!
Yoksa düşüncenin iç dünyamıza denk
Akışında mı gizli! Ey doğa,
Ey kusursuz sadeliği gizemlerle
Kilitlenmiş kervansaray, yıldız dolu
Çekmece ağzına dek! Ey sevgi,
Buğdayına gelincik yürümüş tarla!
Yine denizlerin ayna gibi duru!
Yine bu sabah, yine erkenden,
Balıkçıl gibi sabırla, su başında,
Yine Sonsuzluk eşiğinde karnım aç!

Ölümünden sonra yayımlanan *Oktay Rifat Kitabı*'nda Enis Batur'un, Cemal Süreya'nın, Ahmet Oktay'ın ve Ferit Edgü'nün değerli incelemeleri ve şairin kendi yazılarından bazı seçmeler Türk şiirinin bu büyük ustasının sanatını daha yakından tanımamıza önemli katkıda bulunacak nitelikte yazılardır. Aynı kitapta onu insan olarak da hepimizden iyi tanıyan kendisi de değerli bir yazar ve mimar olan oğlu Samih Rifat "Baba Anıları" yazısında özel hayattaki Oktay Rifat'ın sanatıyla tutarlı bir portresini çizer: "... Zaman nasıl da değiştiriyor insanı. Önceleri öfkeli, sert, kavgacı, bir o kadar da yaşama sevinciyle dolu, şakacı, güleç biri. Sonra yılların getirdiği değişiklikler, yıpranmalar, yaşlanma. Gittikçe daha az sevinç, daha az öfke, daha çok hüzün. Delice sevgiler, delice kızgınlıklar, tutkular, kırgınlıklarla geçmiş bir ömrün deneyimini sözcüklerde, dizelerde damıtmak için, gece gündüz sürdürülen, yoğun bir çalışma." Yakın dostları da tanık olmuşlardır onun bu özelliklerine. Sabahattin Eyuboğlu, Metin Eloğlu, Memet Fuat ve Edip Cansever gibi dostları kültür ve edebiyatla ilgili söyleşilerinde onunla eski ustalar, Fransız ve öbür yabancı şairler üstüne tartışmaktan büyük zevk alırlardı. Özellikle Mallarmé'den Char'a birçok Fransız şairine tutkuyla bağlı olan Oktay Rifat Eluard'dan, Supervielle'den, Soupault'dan, Aragon'dan, Follain'den, Prévert'den ve Bonnefoy'dan şiirler çevirmiş, oğlu Samih Rifat'ın bunlara eklediği başka şiirlerle bu çeviriler ölümünden sonra *Gece Yazı* adıyla yayımlanmıştı. Ayrıca *Yunan Antologyası*'nda yer alan ve Catullus, Vergilius, Horatius ve Martialis gibi Latin Ozanlarından yaptığı çevirileri de kendi özgün şiirleriyle bir arada yayımlatmak isteyecek kadar benimsemişti.

Oktay Rifat'ın "yaratıcı gücü" onu "yiten zamanın peşinde"ki serüvenin sonunda Türkçe şiirin doruğuna taşımıştı. Sanırım yakın bir zamanda şiirlerinin başta İngilizce olmak üzere yabancı dillere yapılan çevirileri onun bir dünya şairi olarak da değerlendirilmesini sağlayacaktır. Onun "Şiirin Zaman'ı"ndaki inancına katıldığım için inanıyorum buna:

Ağaç
kuşlarını toplamış başına
bakıyordu denize bir atmacanın
avına bakışı gibi
ve sen ağacın altında
budaklı sırada
bir köşkün küllerine basıyordun
yangından sonra

güneş batabilirdi
ey gözleri sudan sarı,
ay doğabilirdi
ey gözleri geceden karanlık

ama bir kaya gibi koruyordu seni
şiirin aşınmaz Zaman'ı.

Cevat Çapan
(*Temmuz 2007*)

Yaşayıp Ölmek Aşk
ve
Avarelik Üstüne Şiirler

Birinci Basım : 1946, İstanbul, Marmara Kitapevi

I

ŞÜKÜR

Potinlerimle paltoma
Teşekkür etmeliyim
Teşekkür etmeliyim yağan kara
Bu güne bu sevince
Yere bastığım için şükür
Şükür gökyüzüne toprağa
Adını bilmediğim yıldızlara
Suya ateşe hamdolsun

HAYRANLIK

Ne güzel enseyi geçmemesi saçların
Alnımızda bitmesi
Tane tane olması kirpiklerin
Tel tel olması kaşların
Ne güzel insan yüzü
Elmacık kemiği ve on parmak
Ya dünyamız bütün bu mevsimler
Bulutlar telli kavak

Ya İstanbul

YILDIZLAR

Kitabın yanında defter
Defterin yanında bardak
Bardağın yanında çocuk
Çocuğun yanında kedi
Ve uzakta yıldızlar yıldızlar

EKMEK VE YILDIZLAR

Ekmek dizimde
Yıldızlar uzakta ta uzakta
Ekmek yiyorum yıldızlara bakarak
Öyle dalmışım ki sormayın
Bazen şaşırıp ekmek yerine
Yıldız yiyorum

İSKELE

Denize baksam
Kayığın hatırı kalır
Ağaca baksam
Bulutun

Peki ya iskele

MANZARA

Küçük bir lavanta çiçeği
Sarışın arı
Ve alabildiğine gelincik
Düşünmeden sevdiğimiz bu anda
Birdenbire başlayan gökyüzü

GÜN SONU KONUŞMASI

Nurullah Ataç'a

Ağaçların evlerin üstünde başım
Aydınlık içinde
Kuşlar ötüşerek geçiyor civarımdan
Akşam oluyor uykudan kolay
Oktay diye sesleniyor
Gökyüzündeki küçük yıldız
Sizler de akrabasınız
Benden neden kaçarsınız
Kurtlar sincap tilki

Ağaç konuşuyor

Ben ağacım bilgim de ona göre
Rüzgârlı havalarda konuşabilirim
Bilmem gurbet sıla farkı
Ayaklarım olmadığından
Köklerim toprakla kardeş
Zamana alışık yapraklarım
Acımaz kırsanız dallarımı
Korkmuyorum sizler gibi ölümden
Çünkü toprağa karışınca
Tekrar ağaç olmanın çaresini bilirim

Ben konuşuyorum

Hep yaşadığımı hatırlatıyorum kendime
Diyorum ki işin acele
Bir gün ne el kalacak tutmak için
Ne yürümek için bacak
Ne bulutların seyri
Ne de bir hatıra dünyamızdan
Çünkü hatıralar kuşlar gibi
Dal ister konacak
Bir gün yaslanmak istesen pencereye
Diz çökmek istesen nafile
İş işten geçmiş olacak

Kuş konuşuyor

Elinde tuttuğun elma
Mesafe kanadımın altında
Sen kahvede oturursun
Ben ağacın dalında

Netice

Benzemezler insan dostlarıma
Ağaçlar gölgesini esirgemez
Güneş köpeğimden daha sadık
Dizlerime sıçrar ellerimi ısırır
Karşılık beklemeden
Hele kuşlar
Avcılara bile kin beslemezler

VAZİFE

Rengi üzümden kara
Beli iğneden ince
Bu yükle çıkılır mı
Yokuşlardan karınca

Nedir bu dünya hali
Nedir bu bozuk düzen
Dün çıktı yumurtadan
Bugün sevdalı kumru

Kaşla göz arasında
Şahin kapar kırlangıcı
Ceylan kanına girer
Su başında canavar

Bütün yük benim üstümde
Düşünmek lazım hepsini ayrı ayrı
Dünyasından habersiz
Dünyaya gelen yavru

Güneşin şarktan doğmasını sağlamalı
Şaşırmaya gelmez
Sonra bana düşer tasası
Çocuğu soksa arı

Ayağı kanasa tilkinin
Bir hal olsa kuzuya
Oktay şu kurdun kuşun
Sana lazım mı derdi

ŞEHİTLİK

I

Ben bir bahriye neferiyim
Gözlerimi balıklar yedi
Görmek ve ağlamak bitti benim için
Uzun boylu adamdım sağlığımda
İnanmazsanız elbiselerime bakın

Biri diyor ki ben de askerim
Ne farkım var öteki ölülerden
Eskiden evlerde otururduk
Dışında kaldık bütün kapıların
Şimdi duvardan geçiyoruz

Biri de diyor ki
Uzunluğuna kollarının hatırası
Hâlâ başım ağrıyor

Yalan hepsi bunların inanmayın
Biz yokuz diyor bir başkası

ŞEHİTLİK

II

Akraba ölülerin kılığında geliyorlar
Kolayca girmek için odama
Bir bakıyorum amcam kardeşim
Bir bakıyorum Polonyalı bir gedikli çavuşu
Hemen de konuşuyor

Bir kızım vardı beş yaşında
Ölmüş şimdi beraberiz
İçi sıkılıyor burada
Ellerini Varşova'da unutmuş
Çember çeviremiyor

Ve bir ses
Ne patates çapalamak
Ne taş kırmak
Ne de yük taşımak pazara
Burada rahatım iyidir

Biri de karısını merak etmiş
Evden haber soruyor bana

Üstümden kaputumu aldılar
Öldüğüm zaman
Üşüyorum
Önümüz de kış

Sonra bir ağızdan konuşuyorlar

ŞEHİTLİK

III

Bir bardaktan su içiyoruz
Birlikte yemek yiyoruz akşamları
Kimisi sevgilimize âşık
Kimisi evlat olmak istiyor anamıza
Sebepsiz gidip geliyorlar vapurlarda
Tramvayda aramıza giriyorlar
Yeniden uzun uzun yaşamak istiyorlar
Bizden ayrılmadıklarına bakılırsa

ZAFER

Samim'e

Cümlesi bizden yana ağaçların
Bulutlar ve yağmur bizden taraf
Dört gözle bekliyor güneş
Karıncalarla zaferi

Bir haber tek bir haber
Başlaması için bayramın
Bütün yıldızlarım davetli
Fener alayına

Boyum devrilsin diyor baca
Böyle sevinçle tütersem eğer
Bahçeler bahara tövbeli
Zafere kadar

POLONYALI ÇOCUKLAR

Yaramazlık eden çocukları
Kömürlüğe kapatırlar
Hırsızlara verirler
Tavana asarlar bacağından
Peki ama hepsi de mi yaramaz
Polonyalı çocukların

UÇAKLAR

Uçaklar gelecekmiş
Korkum yok benim
Kâğıt gemilerim
Kurşun askerlerim hazır
Hem bunlar bozulursa
Babam yenilerini alır

ÇOCUK

Öldü öldüğünü bilmiyor
İki eli yanına geldi götürecekler
Gitmem diyemiyor
Tadamadı helvadan ve lokmadan
Bir teşekkür olsun edemedi
Tabutunu taşıyan dostlara

Ah ölümü kimseninkine benzemiyor

GELİN

Zehra Kıza ne oldu
Suya gitti
Sudan geldi
Gelin oldu
Selvi boyluma ne oldu
Öldü
Aksadeler giyindi

Vay benim köse sakalım

SU GİBİ GEÇEN GÜNLER

Ben de beşikte yattım
Salıncakta uyudum
Meme emdim
Geceleri arpa boyu büyüdüm
Adam oldum elim ekmek tuttu
Bütün sevdiklerim öldü
Günler su gibi geçti
Anasız babasız kaldım böyle

KUZU

Sade biz mi sığır ve domuz yeriz
Ağaçlar da ölülerle beslenir
Belki bir geyiğin kalbidir
Başucumda kımıldayan yaprak

Ölüler boşuna gayretiniz
Otların karnında kolay
Yeniden güneşe çıkmak
İş bu otlayan kuzuda

Parmak çürüdü yüzük kaldı
Sırçadan nazik çıktı kalbimiz
Babamızın yaşını geçtik
Dünden beri

KARACAAHMET

Akşamları parka çıkınaktı
En büyük eğlencesi
Şair Orhan Veli'yi
Melih Cevdet'i severdi hayatında
Ağaçlardan kavağı severdi
Yıldızları da severdi
Ve en rahat
Anasının serdiği döşekte uyurdu
Şimdi burada yatıyor

NAME

Cahit Sıtkı'ya

Bir zembile doldurup akşam yiyeceğini
Eve dönsem
Ne sevinecek kimsem var
Ne pişirecek kimsem

Halimden belli değil mi
Zihnim hep seninle meşgul
Şaşkın hareketler yapıyorum düşünceden
Kendimi unutuyorum sokakta
Kahvemi döküyorum

BENİM YÂRİM

Benim yârim iki dirhem bir çekirdek
Hoppa mı hoppa
Rakı içer
Kadeh kırar
Benim yârim sırasında benden hovarda
Kavuniçi mendil
Markalı çanta
Benim yârim çıtkırıldım
Benim yârim alafranga

TELLİ TELEFON

Ne ettim de bâd-ı saba ile yolladım
Gurbet elden nazlı yâra selamı
Yetiş imdadıma telli telefon
Ayağına düştüm posta tatarı

Aya bakar mektubunun gelmesi
Kara bahtım söyler kahve telvesi
Bir şey değil verem olup ölmesi
Üstümden hasretliği atamıyorum
Sensiz döşeklerde yatamıyorum

TECELLİ

Nedir bu benim çilem
Hesap bilmem
Muhasebede memurum
En sevdiğim yemek imambayıldı
Dokunur
Bir kız tanırım çilli
Ben onu severim
O beni sevmez

KUŞ GİBİ

Türkân'a

Kuş gibi uçarım yollarda
Koluma takınca karımı
İçimden geldi mi dinlemem
Beline atarın elimi

Cennet taamından lezzetlidir
Birlikte yediğimiz ekmek peynir
Üzülsem gönlümü alsa
Dünyalar benim olur

Uyku girmiyor gözüme
Karım olalı beri
Bir sabah vakti yazdım bu şiiri
Okudum kendisine

HAYATIMI DÜŞÜNDÜM

Türkân'a

Beni deli mi edeceksin İstanbul
Dilini tut biraz hem hatırlatma
Akşam karanlığında düşündüğüm yeter
Ölmüş anamı hasta karımı

Karım daha dün girdi hayatıma
Kim var bana ondan yakın
Ne Melih ne Cahit işte yalnızım
Tenha iskelesinde Üsküdar'ın

Binsem bir vapura da açılsam
Beşiktaş mı olur Ortaköy mü olur
Kadıköy baştan başa çocukluğum
Kuzguncuk'u içim götürmüyor

Ben böyle adam değildim
Boynum büküldü doğrusu
Hayatımı düşündüm deniz kenarında
On sekiz mart cuma gecesi

TÜRKÂN'A AĞIT

Boyun eğmiş akıntıya gidiyor
Gece gündüz zamanımın orası
İnci gibi pırıl pırıl günleri
On üç şubat altı temmuz arası

Bir gemidir dalgalara karışır
Benim derdim tazelenir gelişir
Bana artık ölüp gitmek yaraşır
Kanar durur ciğerimin yarası

Ölen ile kolay kolay ölünmez
Hem ölünmez hem ölenden geçilmez
Benim derdim ölmeyince unulmaz
Ağla gözüm ağlamanın sırası

Oktay der ki yaralandım gaziyim
Nerelerde eğleneyim gezeyim
Gayrı rüyasını görsem razıyım
Yok bu derdin be kardeşler çaresi

ANIŞ

Her dakikasını ayrı hatırlarım
Erenköy'de geçen zamanımın
Rüyama girer bir arada
İstanbul bahar ve Türkân'ım

Bir odamız vardı etrafı sarmaşık
Bostanlara bakan penceremiz
O güller kadar taze
Ben ona deli gibi âşık

Bir yastıkta dinlenir başlarımız
Saçlarım saçlarına karışırdı
O güzel bir kızdı ince alımlı
Ne giyse yaraşırdı

Yeter ki gönüller şen olsun
Şarkılar söylerdik yolda
Hep karşıma otururdu ellerini tutardım
Akşamüstü eve dönerken paraşolda

Ağaçlar çiçekteydi
Türkân'ım sağ beraberimde
Kalbim sevda içindeydi
İstanbul bahar içinde

ZURNA

Hem tespih satarım
Hem kâğıt oynarım
Hem de zurna dinlerim
Çalan olursa
Sıkıntıya gelemem
Avareyim avare

KUŞDİLİ

Param olsa satar mıydım
Kahverengi elbisemi
Damalı gömleği giyerdim
Alaca mendili takardım
Kuşdili'nden geçerdim
Param olsa satar mıydım
Kahverengi elbisemi

BİR ŞEHRİ BIRAKMAK

I

Senin için aldığım menekşeleri
Çalgıcılara dağıttım
Son gece
Son defa başlayan sabah
Yatağımı yine sen düzelt

Küçük balıkçı çocuğu
Sen denizden
Yaramaz ve çapkın balıkları tutabilirsin

Çok uzaklara gittiğimi
Sana söylemek isterdim
Güzel satıcı kızı

II

Ağaca söyle
Gölgesini getirsin bana yolluk
Sokağı ve denizi isterim pencereden
Senden çörekler isterim
Ay biçiminde

III

Ellerin yetişir vedalaşmaya
Niçin ağlıyorsun

BAŞKA BİR ŞEHRE DOĞRU

Karanlık sokağın başında
İçi pırıl pırıl yanan kahve
Ben aydınlığı severim ve işsizliği
Düşünceyi yağmurlu gecede

Arşınlamak da işime gelir
Yağmur altında caddeleri
Durup durup bakarım hoşuma gider
Satıcıların ve çırakların hali

Ve bir şarkı mırıldanırım
Islık çalarım yıldızlara karşı
Kendi malım gibidir
Yıldızlar ve çarşı

Ben kalabalığın adamıyım
Ömrüm büyük şehirlerde geçmeli
Eşim dostum sevdiğim
Cebimde param olmalı

Karnım mı acıktı buyur etmeliyim
Kadın mı al gönül eğlendir
Hem aklıma esince düşünmeden
Başka bir şehre çekip gitmeliyim

Başka bir şehre çekip gitmeliyim
Mademki sıkılmışım burada
Artık bu park bu meyhane
Neylesin avare olan ruha

Bu hasret ölümden beterdir
Ne uyku kor ne durak
Elveda dostlarım elveda
Yolcu yolunda gerek

KIRLANGIÇ

Bir telgraf direği bana
Kırlangıcı hatırlatır
Bir kırlangıç yolculuğu
Halbuki kırlangıç eskiden
Bana evimi düşündürürdü

BİR OTELİN İKİ ODASI

Benim gibi çay pişirir sabahları elbet
Günlük yolculuğuna çıkmadan önce
Nece konuşur kim bilir
Uzak bir memleketten gelmiş olmalı

Ayak seslerini dinlediğim olur
Şarkı söyler kendi kendine bazen
Derim şimdi arkaüstü yatmakta
Bilirim şu anda sıkılmaktadır

Ve onu düşünerek uyuduğum geceler
Üstünü örterim rüyada
Acap o da beni düşünür mü
Benim onu düşündüğüm gibi

Bir dost ki benden habersiz yaşar
Çıksa üzülürüm odasından
İnce yüzlü ve çelimsiz bir çocuk
Komşum herhalde iyi insandır

BALIKÇILAR

O bırakıp Mister Pickwick'i
Korsan hikâyeleri okur
Denizi özleyince

Balıkçılarsa bir ev
Ve bir toprak türküsü söyler
Atıp suda yıldızlara oltalarını

Yıldızları avlamak güçtür
Sılayı düşünmek kolay

İhtiyar gemicinin
Şarkısı çapkıncadır
Yorgun ateşçinin
Türküsü neşeli

NANOÇ'UN ÇOCUKLUK RESMİ

Nanoç'un bir gece yarısı
Gösterdiği resme bakıp kendi kendime
Dedim ki
Elbet onun da kırmızı bir kurdelesi
Altın bukleleri vardı
Her güzel çocuk gibi
Çember çevirirdi gündüzleri
Reçelli
Bir dilim ekmek yerdi kocaman
İkindi vakti

PENCERE

Sarı bir zambak açtı
Karanlığın bahçesinde pencerem
Geceyi odamda geçirmek için
Bir ağaç cama vuruyor

Üşüdün mü dışarda narin ağaç
Yoksa hırsızlardan mı korkuyorsun
Nafile çoktan bağladılar ellerimi
Kırk haramiler

Ve gafil köpeğim kapımda habersiz
Bir tavşan kovalıyor rüyasında
Bulutlar şimdi insanların koynunda
Sabahleyin savuşurlar bacadan

UYKUSUZLUK

Gecenin kapısını hiçbir el kapayamaz
Demek yarı aydınlık kalacağım
Ve küçük dalgalar
Getirdiği vakit cesetlerimizi yan yana
Vücudunda başlayan kan deveranı
Vücudumu dolaşıp
Yine sana dönecek

Artık bize gece yoktur

KARDEŞ

Aynı zamanda girer camdan kapıdan
Hediyeler getirir bana
Hem başucumdadır hem ayakucumda
Karyolamın altında ve koynumda

Kimdir kimi sorar benden
Nedir vermek istediği haber
Nasıl anlatacak derdini
Hani dudakları hani elleri

Bütün koltuklara birden oturur
Dolaşır sıkıntıdan
Kendi odası bilir odamı
Suyumu içer kitaplarımı okur

Rüyalarımsa uzaktan
Gösterdiği meraklı resimler
Dağlar ağaçlar evler
Daha neler de neler

KARGA

Alışmadığım bir çiçek koklamak isterdim
Güle benzemesinden korkuyorum
Beni niçin eteğimden çekiyorsun karga
Bunu mutlaka yapacağım

Sen ömrün kargaşasında
Hep aydınlık ve güzelsin
Sana karga dokunamaz
Bir bulut götürmeden başımı
Çabuk beni yıldızlara gömünüz

SAKSILAR

Pencerede saksılarım var benim de
Kurulmuş asma bahçem göğün maviliğinde
Sanki neden sade yaz günleri taşır
Bir demet çiçek gibi sevgilim
Çiçekli bir şemsiye elinde

Güzel şeyler düşünmeme rağmen
Durmadan ağlamak geliyor içimden

ESKİ ZAMAN

Eski zamanda
Büyükler henüz küçük
Ölüler ölmemişti daha
Altmış para şekerin okkası
Portakalın sandığı bir mecidiye
Meyva sebil
Kiler dolu

Hamam ustası Nazife
Yüzüne bakılır taze
Kâğıtçı Ali Efendi burma bıyıklı
O vakit de sevişmek vardı

Ağaca çıksak
Yerde kalmazdı pabucumuz
Hey gidi günler

YAZI ŞEHİRDE GEÇİRENLER

Bir bardak hatırlar ellerim
Su dolu bir bardak örtüde
Tuttuklarım benim gündüzleri
Görünmeyen parmakların on ikide

Çocukluğumdaki sokaklar geçiyor yoldan
Sefertaslı arka çantalı
Mektepten dönmemi bekliyorum
Deminden beri kahvede

Tramvay şarkı söylüyor
Meydanın ortasında
Deniz bordasında gemilerin
Bulutlar avcıların torbasında

Ve sucuların çıngırakları şehirdeki
Oyuncakların imdat işareti
Yahut ağustosböcekleri gündüzün
Yahut bir çınar dibi

II

ANAHTAR

Ömrüm böyle görmeden bilmeden mi geçecek
Çıkar beni gündüze bıktım artık gecenden
İçimi titretiyor bir haber gibi senden
Isırdığım her yemiş kokladığım her çiçek

Ey bana bahçesini göstermeyen kalın çit
Ceviz kapılarını çaldığım sırlı konak
Gizli anahtarını avuçlarıma bırak
Çözül artık ey düğüm açıl artık ey kilit

EZA

Nedir bu içinde yıldız dolu sular
Bu gördüğüm rüya bu billur mahfaza
Sulardan içime yayılan bu eza
Ve mercan dallarda aydınlık balıklar

Beni bırakmıyor ülkesinden uyku
Sedef böceklerle aydınlanan gece
Altın yıldızların uçuştuğu bahçe
Vehmin aynasına uzandığı kuyu

Bahçeler ve güneş ve sahil hülyamda
Aşıyor başımdan süt beyaz gemiler
Zeytin dallarından süzülen atmosfer
Bulutlar ve kuşlar ne güzel dünyamda

Bu gördüğüm rüya bu billur mahfaza
Nedir bu içinde yıldız dolu sular
Ve mercan dallarda aydınlık balıklar
Sulardan içime yayılan bu eza

HALKA

Açmadan dalda kurudu filiz
İçime eza veriyor bahar
Göründü gökyüzünde martılar
Nerede hasret kaldığım deniz

Beni mi boğmak istiyor dalga
Kuşlar dönüyor başımda neden
Sahil bir çizgidir üzüntüden
Ve gittikçe daralmada halka

Bu kadar yakın yakın mı yerim
Onlar ki daima gurbetteler
Dizilmede geceyle beraber
Gelip pencereme ölülerim

Göklerin aydın bahçesinde mi
Yeriniz nolur söyleyin nerde
Kayboldu gitti beldelerde
Sonsuzluğa bıraktığım gemi

Artık yollarım kalmasın açık
Kimbilir rüzgârlarım kaçıncı
Gözlerimde hülyamın sevinci
Sırtımda o boş kalan dağarcık

TOMURCUK

Sen en güzel çiçekleri açacaksın tomurcuk
Uçuşan yaz böceklerinin gümüş halesinde
Küçük bebekleriyle oynayan sarışın çocuk
Seni isteyecek ıhlamurların gölgesinde

Sen en güzel çiçekleri açacaksın ve kuşlar
Tuhaf renklerinin methi vardığı zaman Hind'e
Gelecekler uzak kıtalar aşıp bahar bahar
Vahşi kokulu ağaçların ıtrı tüylerinde

Sen en güzel çiçekleri açacaksın tomurcuk

İTHAF

I

Bulutların kuşların dalların önünde
Sahilde bekliyorum hep aynı gemiyi
Artık her şey benimçin aydınlık ve iyi
İşte beyaz bahçeler o bahar gününde

Ey soluk çemberini taşıdığım hale
Ve bana yaşamanın sevincini veren
Sonsuz gecelerimi ışığa çeviren
Dünyama sonsuzluktan serpilen meşale

Ey tuhaf bir hüzünle hatırlanan isim
Vakitsiz arzularımın üstünde zaman
Açtı çiçeklerini bahçemizde çoktan
Beyaz eteklerinde getirdiğin mevsim

Ve sen ki sahibisin hülyamın daima
Senin olsun dalımda büyüttüğüm yemiş
Yaprakların üstünde masmavi ve geniş
Serin bir kanat gibi kımıldayan sema

İTHAF

II

İşte bütün dallarda rengârenk çiçek
Ve bir örtü pencerende yaseminden
Sana kayıp şehirlerden sana Çin'den
Bahsedeceğim Elbet tahayyül etmek

Yaşamaktan daha güzeldir sevgilim
Düşünmek açmamış gülü yıldızları
Çocuk sevinciyle düşünmek baharı
Sessiz düşünmek avuçlarında elim

Sana eski güneşleriyle bahçeni
Uzak günleri bulsam istemez misin
Al işte çocukluğun sevincin sesin
Bebeklerin desem ve götürsem seni

Çiçek topladığın vadiye bir anda
Ben hikâyeler ve hoş şeyler bilirim
Dallardan sürüyle kaldırabilirim
Hatıralar ki kuşlardır hafızanda

Sen yalnız dinle dinle yalnız sevgilim
Ölümsüz kılmak güzelliğini benden
Sana kayıp şehirlerden sana senden
Bahsedeceğim avuçlarında elim

En büyük günü bitmek üzredir bahtın
Bak rahat ve sakin yaklaşıyor gece
Ben ki seninçin yazmak isterim sade
Ebedi olsun şiirimde saltanatın

RESİM

Bakıp mavi uzak uzak ağaçlara
Yeşil sarmaşıklı balkonunda bitap
Susar düşünürdü dizlerinde kitap
Koşup hülyasında altın akşamlara

Akşamla dönerdi güzel günler geri
Sıcak sahillere martılar uçardı
Rengârenk şalında Hint kuşları vardı
Ve yelpazesinde Japon dilberleri

BALKONDAKİ BEYAZLI KADIN

Balkondaki beyazlı kadın
Düğüm noktası manzaranın
Bu sınırsız düzenin kalbi
Mavisi altında semanın

Balkondaki beyazlı kadın
Ölçüsü rengin ve mekânın
Düşer omuzlarından sanki
Billur çağlayanı zamanın

GÜNLER GEÇMİŞ BURADAN

Yokuşu bitirince artık görünecektir
Kırmızı cumbasıyla aşı boyalı evin
Ellerimi tutunca bir çocuk gibi sevin
Bir beyaz pırıltılı tepside kahve getir

Konuş gülümseyerek hatırla ve bir düşün
Fakat ne çok büyümüş cumbada duran ıtır
Kaybolan günlerimden bulduğum parçalardır
Resimler bir seccade gözlerin ve gülüşün

Günler geçmiş buradan sanki bırakmadan iz
Mevsimler arkasında sürüyüp mevsimleri
Bak yine pencerende cami güvercinleri
Odan yine aydınlık yine ferah ve temiz

Bu acayip çiçekler hiç bitmeyen bu bahar
Basma perdelerine hangi iklimden gelir
Yediveren gül gibi dört mevsim çiçek verir
Pencereye dizdiğin aydınlık sardunyalar

Merdivende değecek ayaklarıma kedin
Bakacak gözlerime beni hatırlar gibi
İçimde söylenecek bir lakırdı var gibi
Ve şaşıran sevinci yüzümde saadetin

TÜRKÂN İÇİN

Bulunmaz sevdazede Fuzuli Nedim
Kanayan aşklarıyla yaşarlar bende
Sevdiğim devletli sultanım efendim
Emreyle şiirler söyleyim kapında

Duyulmadık şiirler ağır ve güzel
Ki misli bulunmasın Acem'de bile
Gitsin kulaktan kulağa elden ele
Bir zaman gözlerinçin yazdığım gazel

Ve kalbin sevda diye yandığı zaman
Ayın on dördüne karşı pencerede
Saçların çıplak omuzların gecede
Mısralarım dökülsün dudaklarından

Sen faydalı nisan yağmuru gibisin
Bereket ve huzur getirirsin şiire
Ebediyet çığrını açtın kadere
Bu baharın ve bu gönlün sahibisin

SILA

Bir dert gibi çıkmaz içimden o yer
Yeşil vadilerinde boy boy ardıç
Sanırım o iklime doğru gider
Şu masmavi semadaki kırlangıç

Sonsuz selamımı dağlara bırak
Küçük kuş o ufka vardığın zaman
Sütleri sızan meme ve çıngırak
Lavanta çiçeği arılar kovan

Nerde beyaz bembeyaz güvercinler
Sarmaşıklar içinde o sakin dam
Uzak dallarda tarlakuşu çiler
Penceremde mavileşirdi akşam

Ah ümitlerle koşardım izinde
Geceleri ateşböceklerinin
Dönerdi kocaman dairesinde
Ağaçlar ve gökyüzü çemberimin

Bir dert gibi çıkmaz içimden o yer
Yeşil vadilerinde boy boy ardıç
Sanırım o iklime doğru gider
Şu masmavi semadaki kırlangıç

PAUL VALERY'YE AĞIT

Cinler mi bastı o ışıktan şehri
Hani yolları dolduran kabilem
Yalı Boyu Mezarlığı şairi
Akıl bahçesinde kusursuz çiğdem

Aşkım ben arı aşk halis düşünce
Her ümitten damlayan aynı zehir
Birim değişmedim gündüzüm gece
Gecem sonsuz zamanın üstündedir

Herkes için doğruyum ömür dışı
Bir kuşum belki de hiçten kanatlı
Ben özü âlemin ben mihenk taşı
Heybesinde yıldız kaçıran atlı

Cansız değilim can da ben ruh da ben
Benim sesim o içinde duyduğun
Başıboş olana ne lazım beden
Söyle nede var lezzeti yokluğun

Yokluk sessizliği kavrayan deniz
Yalnızlık içinde ateşten şarkı
Yokluk tek çıkar yol müthiş çaremiz
Sırrı şiirimizin hayatla korku

Yandığım ne ağaç ne kuş ne toprak
Bir düşünce o yerde yitirdiğim
Sonsuzluğa benziyor öyle berrak
Hayata sonsuzluktan getirdiğim

Gördüm ki varlık hayal yokluk yalan
Gerçek diye ne varsa dilimizde
Gördüm ki bu kubbede baki kalan
Bir meşaledir tüter elimizde

TABAK

Döner beyazlığında döner
Cansız kuşlarıyla beraber
Sonsuz geceler ortasında
Çın çın öter üstünde kaşık
Zalim cümbüşlere alışık
Yaşlı periler sofrasında

Göze görünmeyen böcekler
En aydınlık tabakları yer
Ceviz dolaplar ötesinde
Beyaz bir tabak kırılınca
Bakarsın kırmızı bir konca
Açar zamanın bahçesinde

GEMİ

I

Sahil çoktan üzüntülü ufuk yeni
Yekpare bir mavilik peşinde gemi
Kolay kıyıda hor görüp bulduğunu
Tutuldu bulutların düştüğü aşka
Dümen kırdı bir âleme sudan başka
Aklın ele geçmez ahengine doğru

Milyonlarca dalga sularda dalga bir
Engin avcısı gemilere tayfa bir
Birin değişmezin hazzı pupasında
Kendini deniz kadar hür bilen gemi
İki yanda başıboş deniz madeni
Nokta gibi kaldı derya ortasında

Varlık bir anda büyüktü zaman geniş
Tesadüfün boşluktan çektiği yemiş
Her tanesi inciden bu sihirli nar
Bir tanrı gıdası sunarken dişlere
Kanatları neşeden kırık kuşlara
Amansız tuzağını kurmada kenar

Ne kuş ne dal ne gölgelik ne bağ bahçe
Hep aynı nesne sade su sade gece
Yıldızların ustaca ördüğü nakış
Hürriyetin enginde çınlayan sesi
Yalnızlığın rüzgârla esen müjdesi
Hep aynı büyüklük uğruna çalkanış

Ey gemi direkleri rüzgârdan gemi
Yolculuk çatınca gitmemek elde mi
Var mıdır bu hasreti durduran halat
Artık ne canlı narası ne iskele
Ne de bağlı kalmak uyuşuk sahile
Çıkar sonsuzluk zevkini rahat rahat

GEMİ

II

Sakın bu bir kıyı hasreti olmasın
Örgüleri tuz kokan bir demet yosun
Bir tomurcuk yakaladım güvertede
Baktım telli kavakları düşünerek
Yaprakların rüyasına dalmış direk
Ümitle boy attığı uzak bahçede

Baktım ki kaderlere hükmeden Sultan
Elçisini koşturuyor arkamızdan
Kuşlar yolluyor ışıktan hareketli
Diyor ki aşkım ben hazzım ben bana gel
Yaşamak mayhoş elmalar kadar güzel
Sevmek düşünceler kadar bereketli

Diyor ki tadını çıkar diriliğin
Titrek cevheri altında maviliğin
Düşün aydınlığı bölen parmaklığı
Nasıl bir haz içinde ayrı her çubuk
Yemişler var tatlı yemişler var buruk
Dağlar var gözüne göre uzaklığı

Diyor ki bir şebnem değmesin toprà̀ğa
Bin yıldız düşer bu bir damla tuzağa
Sesler tutulur bülbülün şarkısından

Şeytan sen attın içime bu tohumu
Yeşil bir dal ikiye böldü uykumu
Sular pul pul kesildi hışırtısından

Güzelleme

Sabiha'ya

Birinci Basım: 1945, Ankara, Çankaya Matbaası

RÜYA

Ben bir rüya gördüm akşam
Yeşil giymişim üstüme
Besbelli şiir yazarım
Kalem almışım destime

Defler vuruldu önceden
Sazlar çalındı inceden
Döşek sermişler yoncadan
Bir nur doluyor cismime

Tepsilerde vişne kiraz
Şerbet içtim kandım biraz
Dedim gayrı durmak olmaz
Remil atılsın ismime

Oktay der ki yoktur hiylem
Seni bana yazmış Mevlam
Müjde usul boylu sunam
Müjde eşime dostuma

ESKİ ZAMAN ÂŞIĞI

Ben eski zaman âşığıyım
Sevda çeker düşünürüm ağlarım
Bazen tilki kadar kurnaz bazen akılsız
Bazen çocuk gibiyim bacak kadarım

Herkes âşık olur sevdalanır
Bir yolu var gönül çekmenin de
Benimki sevda değil ateşten gömlek
Bir kor düşmüş ışıl ışıl yanar içimde

Ama ben eski zaman âşığıyım
Sevmek kadar katlanmak da gelir elimden
Gece hayalimde gündüz fikrimde
Ela gözlü o yâr çıkmaz gönülden

İÇİM YÂR İLE DOLU

Yaktın beni deli ettin
Akıl komadın başımda
Sevda gönlümü sardı
Sebatım kalmadı işimde

Dostlar bu ne haldir
Dalıp dalıp gidiyorum
Uyku değil gaflet değil
Ben bu derdi biliyorum

Bazen ümit bazen tasa
Gözyaşı çoğu zaman
İçim yâr ile dolu
İçim taşıyor sevdadan

BİR ŞARKI İCAT ETSEM

Bir şarkı icat etsem
Hem hazin hem neşeli bir şarkı
Gece gündüz söylesem
Dağlara denizlere karşı

Bir şarkı icat etsem
Sade hazin de olsa olur
Bir şarkı icat etsem
Belki dinleyen bulunur

Bir şarkı icat etsem
Dökmek için sevgilime içimi
Bir şarkı icat etsem
Hem söylesem hem gitsem

MOR KALEM

Her koşmana bir öpücük var dedi
Yaktı beni can evimden sürmelim
Durulur mu bunu bize yâr dedi
Haydi kalem nazlı kalem mor kalem

Boş kâğıdı çizik çizik çizersin
Güzelleri övmesini bilirsin
İsteyince bülbül olur ötersin
Haydi kalem nazlı kalem mor kalem

Ela gözlüm sonra bize darılır
Bir koşmaya boynumuza sarılır
Has bahçenin gülü böyle derilir
Haydi kalem nazlı kalem mor kalem

Oktay der ki mor kalemim bir tane
Güzeller emrine gelmiş cihana
Gayrı ela gözlüm olsun bahane
Haydi kalem nazlı kalem mor kalem

BEN DEĞİLİM

Ben miyim o küçük çocuk
Mektep çantası arkasında
Cebinde milyonluk zıpzıpları
Hırsız polis oynayan rüyasında

Ben miyim ben miyim terli terli
Su içip hastalanan
Hani ateşim vardı
Hani başımda ağlayan

Benimse bu gemici fanlesi
Neden kısacık kollarıma
Senin diyorsunuz bu eldiven
İşte olmuyor ellerime

Nerde tırtıllı küpeli uçurtmam
Tahta kılıcım borazanım
Bu resimler bana benzemiyor
Ben mutlaka başka insanım

Ben başka insanım başkasıyım
O çocuk başka biri
Zaten bir an yaşadı
Bu satırların sahibi

Tekerleme

I

Lüleburgaz çamurunu
Karamadım karamadım
Komşu oğlu Sülün Beye
Varamadım varamadım
Ben beyimi ince belden
Saramadım saramadım

Varan varsa bir iki
Saran varsa bir iki
İncir ağacının boduru
Has bahçeye dikili

İnciri baldan
İncili kaftan
Sürmeli sultan
A benim cânım Sülün Bey

II

Maltepe'den yola çıktım
Bakkalbaşı selam durdu
Bakkalbaşının selamını
Alyanaklı Artin gördü
Alyanak Artin
Alyanak Artin
Karabet Ağayı kim vurdu
Sırma saçlı
Ela gözlü
Saz benizli
Hanım vurdu
Ay gönlüm
Vay gönlüm
Birden beşe say gönlüm
Bir iki üç dört beş

III

Bir iki iki bir
Aksakallı nicedir
Aksakaldan bana ne
Kaytan bıyık nicedir

Kaytan bıyık körebe
Aldım soktum dolaba
Rakı verdim içemez
Kapana girdi çıkamaz

[illegible]

Aşağı Yukarı

Birinci Basım: 1952, İstanbul, Yeditepe Yayınları

KARIMA

Sofalar seninle serin
Odalar seninle ferah
Günüm sevinçle uzun
Yatağında kalktığım sabah

Elmanın yarısı sen yarısı ben
Günümüz gecemiz evimiz barkımız bir
Mutluluk bir çimendir bastığın yerde biter
Yalnızlık gittiğin yoldan gelir

FARELERLE İNSANLAR

Şükret fare
Bu kapana şükret
Yüzüme bakma öyle acı acı
Gözünü mü oydum
Derini mi yüzdüm
Hayanı mı burdum
Şişlemek elimdeydi
Gazlamak elimde
Diri diri yakmak elimde
Diri diri gömmek elimde
Elini kalbine koy da söyle
Karını mı astım
Kızını mı kestim
Yuvanı mı bozdum
Yooo fare
Olmaz fare
Şunun şurasında minnacık bir kapan bu
Ne tank
Ne top
Ne tayyare

PANDİSPANYA REKLAMI

Bir yiyen bu pandispanyadan
Ruhçu olur
Sanatçı olur
Zehir misali
Acı olur
Hacı olur
Hacivat olur
Adam olur adam

O GÜN BUGÜN

İlk padişah Sultan Osman
Sultan Osman'dan
Kalmış bize yadigâr bu vatan
İleri ileri arş ileri
İran seferi Bağdat seferi Girit seferi
Estergon kalesi bre dilber aman
Niş Kosova Çaldıran
Altım top üstüm yaprak
İleri ileri arş ileri
Kırım seferi Rus seferi Irak seferi
İleri ileri
Pesarofça Karlofça Kaynarca
Kaynarca Pesarofça Karlofça
Karlofça Pesarofça
İleri be kardeşim ileri
İnebahtı Pireveze Pilevne
Ilgıt ılgıt kanım damlar çimene
İleri ileri
Mısır seferi Yemen seferi Kanal seferi
Tanzimat Meşrutiyet Cumhuriyet
Dayan hey dizlerim dayan
Viyana Sevir Lozan
Ve dünya kadar nutuk
Ve dünya kadar ferman
Yine köylümüzün elinde kara saban
Yine halkımız yarı aç yarı tok
Perişan

YALANCI DOLMA

Şu zeytinyağlı dolma
Yemek değil rezalet
Rezalet rezalet
HÜRRİYET MÜSAVAT ADALET

KERVAN

Hepimizin ağzımız burnumuz var
Hepimizin aklı
Apaçık ortada işte
O haksız bu haklı

Biz yaya kalmışız bu kervanda
Beyler paşalar atlı
Dökülmüşüz yollara çoluk çocuk
Kimisi kel kimisi bitli

Bu toprak eski toprak dost toprak
Tarlalar bereketli
Bıngıl bıngıl çayırlarda kuzular
Danalar etli

Bize gelince işler çapan hemşerim
İncirim yenmiyor sütlü
Taş gibi mübarek kara somun
Kirazlar kurtlu

Amanın bu ne biçim tecelli
Dostlar neden bu ikilik
Neden neden neden
İnsan dertli oluyor dertli

Geberin diyor şeytan
İşiniz ne bu dünyada
Yağma yok kör şeytan
Yaşamak tatlı

RAMAZAN

Bir girmiş ramazan
Giriş o giriş
Beş yıldır ramazan
On yıldır ramazan
Yüz yıldır ramazan
Ramazan efendim ramazan

SABAH TÜRKÜSÜ

İlk ışık kuş olur öter pencerede dilince
A benim dilber yârim uyan artık bitti gece

Uyan dilber karşı dağlar sıra sıra göründü
Sarı yeşil mor turuncu cümle renkler bilindi

Kara bir kamyon susadan tozlu yollara çıktı
Sabah oldu insanların tekrar karnı acıktı

Sabah oldu uyandık Ahmet Mehmet Ali Veli
Hey gidi şehzadem kimimiz sağ kimimiz ölü

Ölüler toprağa sağlar çifte çubuğa gitti
A benim dilber yârim uyan artık gece bitti

İSTANBUL TÜRKÜSÜ

Kasımpaşa kıyıları tersane
Bir kız sevdim alimallah bir tane
Her dem sevdalıya kız mız bahane
Top çiçeğim deste gülüm
Canım İstanbullum
Aman aman bahane

Gittim baktım şıkır şıkır Balıkpazarı
Üç tek attım sarhoş oldum ayaküzeri
Üç doluya üç tanecik badem şekeri
Top çiçeğim deste gülüm
Canım İstanbullum
Aman aman bademşekeri

İSTANBUL MAVİSİ

Ulan mavi
Mavi
Bu sabah da işin iş
Deniz kıyısında
Öyle kız gibi cilveli
Maviş
Mavi mavi

İSTANBUL ŞİİRİ

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Salih Reis'in Deniz Kızı çatanası
Yemiş'ten Sarayburnu'na kadar
Yakamozlu bir kuşak çekti sulara
Salih Reis'in Deniz Kızı çatanası
Sabahçı bir horozla bir oldu da
Gazhaneden önce
Uzun uzun öttü İstanbul'da
Suların şıpırtısı bir yana
Dal sesi kanat sesi bir yana
Uyanık işçilerin sabahçıların nöbetçilerin
Gürültüsü bir yana
Bu ilk sesiydi İstanbul'un

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Ela gözlü sekizinde bir besleme
İlk halıyı çırptı pencereden
Mahallebicinin çıngırağı iskelede
Başladı sabah türküsünde

Taksim meydanında sıra konaklar
Çıngır mıngır çıngır mıngır
Gölgesinde satıcılar pinekler
Çıngır mıngır çıngır mıngır
Fıkaradan geçilmiyor sokaklar
Çıngır mıngır çıngır mıngır
Aman aman yok mu bunun çaresi

Bozburun önünde bir gemim battı
Çıngır mıngır çıngır mıngır
Gündelik bir soğan ekmeğe gitti
Çıngır mıngır çıngır mıngır
Mehmet'im gurbette eridi bitti
Çıngır mıngır çıngır mıngır
Aman aman yok mu bunun çaresi

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Çıktı silkinerek gecenin içinden
Kız gibi minareleriyle Süleymaniye
Sultan Ahmet Sultan Selim Fatih camileri
Türbeler çeşmeler sebiller
Aldılar aydınlıkta yerlerini
Şakımaya başladı bülbül gibi
Bağdat köşkünün çinileri
Hepsi de alın teri
Hepsi de el emeği
Bir yaprak düştü döne döne şadırvana
Bir kumru su içti şadırvandan
Üsküdar'ın fakir evleri göründü uzaktan
En arkada Çamlıca tepeleri

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Bir tren kalktı Haydarpaşa'dan
Pendik'e doğru
Ne koklaşa koklaşa öpüşen
Ne ağlaşan
Ne el ne de mendil sallayan oldu
Haydarpaşa'dan Pendik'e kalkan tren

Trenden başka her şeye benziyordu
Beygire benziyordu mesela
Tavşana benziyordu
İşin tuhafı
Pireye benziyordu
Haydarpaşa'dan Pendik'e kalkan treni
Bir oğlan çocuğu gördü
Benzetti oyuncağına
Güldü
Sen misin gülen
O bizim beygire tavşana pireye benzeyen tren
Yavuz bir katar kesildi birdenbire
Kara kara dumanlar saçtı bacasından
Bir gürültü bir çalım bir eda
Bostancı'ya geldiği zaman
Düpedüz aslana benziyordu
Artık dört bir yandan
El sallayan mı istersin
Mendil sallayan mı istersin
Tepinen zıplayan mı istersin
Saçını başını yolan mı istersin
Şapkasını havalara fırlatan mı istersin
Taklak atan
Ellerinin üstünde yürüyen mi istersin
Türlüsü iki gözüm türlüsü
Trene gelince
Çalımından olacak
Bir kat daha arttı gürültüsü
Bir aralık gösteriş olsun diye
Raylardan çıktı tarlalardan yürüdü

Dört numaralı vagon
Aldı başını denize indi
İki numaralı vagon sola saptı
Üç numaralı vagon
Gelincik toplamaya başladı kırlarda
Gelgelelim lokomotif
Bu çatık kaşlı çoban
Bir çığlıkta topladı hepsini arkasına
Pendik'e vardıkları zaman
Beygire tavşana pireye benzeyen tren
Kuluçka bir hindiye benziyordu

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Bir kamyon koptu Baruthane deresinden
İçinde kırk tane işçi vardı
İşe gidiyorlardı
Bir hususi söktü İstiklal caddesinden
İçinde bir herifle bir karı vardı
O işe gidiyorlardı

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Sefere çıktı Harbiye Fatih
Beyazıt Yedikule tramvayları
Dükkânlar açıldı birer ikişer
Kazlıbağ'da ırgat kahvesinde
Konya'nın köylüğünden Satılmış
Bıyıklı bir adama yalvarıyordu

Elini öpeyim beyim
Ayağını öpeyim beyim

>

Bir öküz vardı
Kız gibi beyim
Sizlere ömür bıldır açlıktan öldü
Hayvan kötü dedim Hasan'a
Ot getir dedim Hasan'a
Ot ne ki dedi Hasan
Ot be bilmez misin otu
Ot yok dedi Hasan
Bir öküz vardı beyim
Babayiğit mi babayiğit
Elini öpeyim beyim
Ayağını öpeyim beyim
Bir uşak vardı
Sıtmadan öldü beyim
Sıtma beyim ecel
Evet beyim
Anası kahrına dayanamadı
Buğday da kavruluverdi mi sana
Elini öpeyim beyim
Ayağını öpeyim beyim
Bir öküz vardı beyim
Bir uşak vardı
Anası vardı beyim
Beyim

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Erenköy'lü arabacı Mestan
İstanbul'un üstüne güneş doğduğu zaman
Kozyatağı'nda arabacılar kahvesinde
Bir kahve içiyordu rüyasında

Arabalar arka arkaya
Çınarın altındaydı
Bir hal vardı bugün atlarda
Mestan farkındaydı
Habire kıç atıyordu Sarıkız
Nuri'nin kısrağı
Ali'ninki yeri eşiyordu
Recep'inki esniyordu
Esniyordu ama
Aması var
Bütün iş Recep'in atında
Recep'in atı diye düşündü Mestan
Dur bakalım diye düşündü Mestan
Dur bakalım
Ne gösterecek ayine-i devran
Ayine-i devran
Tuhaf bir suret gösterdi
Recep'in atı
Verdi tekmeyi ardındaki arabaya
Döküldü mü sana
Arabanın içindeki
O canım selvi resimleri
Çeşmeden su dolduran kız
Yeşil boyalı manzara
Fıstık ağacı
Aynalı çeşme
Döküldü mü sana
Kaldırıma
İş bu kadarla kalsa iyi
İyi diye düşündü Mestan

>

Bir hal vardı bugün atlarda
Mestan farkındaydı
Arabalar arka arkaya
Çınarın altındaydı
Aaaaa
O ne
Çeşmeden su dolduran kız
Bir ustura aldı eline
Yanaştı Mestan'ın arabasına
Yeni boyattım demeye kalmadı
Arabanın mavisine
Şöyle bir çizik attı
Vay ölüsü kandilli
Ben sana gösteririm diye düşündü Mestan
Ama bir hal vardı bugün atlarda
Buyrun bakalım
Dişlerini gösteriyordu
Düldülü Mestan'ın
Hem de kime
Mestan'a
Tüymenin zamanı diye düşündü Mestan
Tam
Yavaş
Yavaş
Usul
Usul
Sıvışacağı sırada
Bir kişneme bir kişneme bir kişneme
Bir toz duman
Neymiş

Arabacılar
Sırtından geçiniyormuş atların
Bir kâr varmış ortada
Diyelim günde on lira
Bu on liranın bir lirası
Atların kursağına gidiyormuş
Dokuz lirası
Cup arabacının koynuna
Ha ha
Lafa bak sen
Al takke ver külah
Dert anlatan müşteriye
Kimmiş peki
Kimmiş
Arabayı süren
İdare eden
Kimmiş
Düldül müymüş
Ha ha
Güleyim bari
Amanın
Bir tekme ama ne tekme
İndi karnına Mestan'ın

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Titremeye başladı Mahmutpaşa yokuşunda
Uçurtma kâğıtları gibi alaca bulaca
Amerikan basmaları
Fes rengileri havaileri tozpembeleri
Hafif zarifleri kibarları inceleri

Ağırbaşlıları hoppaları nazlıları
Sululuları zirzopları delileri
Allıları morluları
Dallıları güllüleri
Develileri fillileri
Türlüleri

Basmanın ucuzu burda bulunur
Metresi iki yüz ona satılır
İki yüz onluk basmalar şu zamanda
İki giyişte delinir

Hele efendim öyle efendim, paralar gibi çitilenirse hiç dayanmıyor efendim. Bizim kel beslemeye o kadar söylüyorum efendim, dinletmek ne kabil efendim. Geçen gün aldım elime nalını efendim, koydum beslemenin elini musluğun taşına efendim, sen misin söz dinlemeyen, vurdum efendim tırnaklarının dibine dibine efendim. Her şeyin bir haddi var efendim. Evet efendim, sepet efendim. Edepsiz nalını görünce korkudan donuna kaçırmış efendim. Bizim Fehim Paşaların Sadberk Hanım vardır efendim, Allah selamet versin, işte o Sadberk Hanım efendim, maşayı kızdır yak hınzırın kıçını dedi efendim. Edep yok ki kıçını yakasın efendim. Hele bu köylü takımı, haşa minhuzur hepsi de malum efendim. Evet efendim, sepet efendim. Eskidenmiş o efendim. Ben beslemenin donuna kaçırdığını görünce efendim, koydum elini musluğun taşına tekrar efendim, vurdum efendim tırnak diplerine nalınla efendim. Kanlı çamaşır daha bir güzel oluyor efendim. Çivit yerini tutuyor efendim. Köylü takımında edep olmadığı için efendim, çamaşıra biraz kan damlatılırsa efendim, başka türlü oluyor efendim. Şimdi tozpembesi pek moda efendim. Maviyi hiç sevmem zaten efendim. Evet efendim, sepet efendim.

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Kapılar açıldı birer ikişer
Ekmek derdinde on bin çocuk
Döküldü kaldırıma
Ali
Bu on bin çocuktan biri
Kendi bilmezdi ama
Tam dört buçuk yaşındaydı
Amerikan tarakları geldi
Gömleklere yakalara balena
Var ya hani
Onlardandı işte Ali
Üç buçuk yaşında başlamıştı ticarete
Eh bugün şöyle böyle
Bir esnaftı Köprü üstünde
Gelgelelim
Daha üç sene olduğu için memeden kesileli
Birçok şeylerin cahiliydi

Mesela mesela
Para hesabını bilmezdi
Saati bilmezdi
Pirzolanın şeftalinin incirin
Tadını bilmezdi
Ama bak
Neler de bilirdi Ali
Efendim
Öksüzlüğü bilirdi
Dilenmesini bilirdi
Aç kalmasını bilirdi
Uzatmayalım
Bilirdi oğlu bilirdi
O sabah kaldırıma
Çıkınca Alicik
Berberin kanaryası
El etti bizim Ali'ye

Ali be
Merhaba yahu
Nereye böyle erken erken
İnsan bir merhaba der geçerken
Hele dur bakalım
Bir kahvemizi iç
İki laf atalım

Ali de kanaryaya el etti

Merhaba birader
Merhaba
İşim acele de
Ne var ne yok
Berber nasıl
Kedi nasıl
Komşular ne âlemde

Kanarya güldü
Açtı kapısını kafesinin
Ali'nin yanına geldi
Konuşa konuşa yola çıktılar
Ali tabakasını çıkardı
Birer cıgara yaktılar
Ali ile kanaryanın
Cıgara içtiğini gören bir kadın

Şunlara bakın dedi
Şunlara bakın
Bir şey sanıyorlar kendilerini
Burası İstanbul ayol
Kendinize gelin

Ali pişkin çocuktu
Kanarya desen pişkin kuş
Gün görmüş eyyam geçirmiş
Boş verdiler
Bir tramvaya asılıp
Köprü üstüne vardılar
Kanarya tramvaydan iner inmez
Bağırmaya başladı

Amerikan tarakları geldi
Gömleklere yakalara balena

Bastonlu altın gözlüklü
Kıranta bir bey

Sevsinler seni dedi
Maşallah
Tıpkı kuşa benziyor
Ne de yanık sesi var

Ali parmaklığa dayanmış
Denize tükürüyordu
Vapurlara bakıyordu
Gelen geçen mavnalara bakıyordu
Kanarya bağırıyordu

Gömleklere yakalara balena
Amerikan tarakları geldi

>

Kırk beşlik bir bayan
Kanaryayı görünce
Bir yaşına daha girdi
Çıkardı nüfusunu
İki yaş indi
Başka bir bayan sinirlendi
Bir herif
Bir tokat attı kanaryanın ağzına
Başka bir herif
Ali'nin kıçına bir tekme vurdu
İftira diye bağırdı biri
Biri de vatan haini diye bağırdı
Öteki

Allah belanı versin dedi
Kuş ha
Tövbeler tövbesi

Ali pişkin çocuktu
Kanarya desen pişkin kuş
Gün görmüş eyyam geçirmiş
Boş verdiler
Köprüden kalkıp
Beyazıt'a gittiler

AĞA TEKERLEMESİ

Gâvurun oğlu
Boylu mu boylu
Kürkünü giymiş
Tüylü mü tüylü
Astığı astık
Kestiği kestik
Apışıp kalmış
Mustafa Mıstık

Domuzun dölü
Deli mi deli
Curnal yazıyor
Akşamüzeri
Yazdığı yazdık
Çizdiği çizdik
Bir uzun âdem
Kafası bızdık

Köpeğin piçi
Avcı mı avcı
Bir tüfek almış
Burnumda ucu
Attığı attık
Tuttuğu tuttuk
İki mum yaktık
Seyrine baktık

ÇOCUĞUN DİŞLERİ

Çocuğun dişleri çıkmış
Yeşil yeşil ıspanaklar için
Ateş pahası şeftaliler kirazlar erikler için
İşte azıları köpekleri önleri arkaları
Bayat leblebiler tozlu pestiller boyalı şekerler için
Hepsi de sivri hepsi de keskin
Doğmuş ve doğacak kuzular için danalar için
Karagözler mercanlar pisiler gelir İstanbul'dan
Büyük lokantalara konaklara
Istakozlar midyeler karidesler
Neler de neler
Maydanozlu köfteler
Çingene palamutları gelir efendim altmışara
Çocuğun dişleri için
Çocuğun dişleri için
Un öğütür değirmenci
Helvacı susam keser
Sürü sürü davar gelir Erzurum'dan İzmir'den
Erzurum neredir İzmir nere Ankara neresi
Kimler alır bu davarı kimler yer
Malum değil orası
Çocuğun dişleri çıkmıştır
Ne denir Allah'ın işi
Kesesine güvenen borazancıbaşı

ÇOCUK

Bu çocuk büyür
Babası kadar olur
Ondan sonra efendim
Ölür

RUHLAR

Tanrı'nın katında dizi dizi insan ruhu
Çocuk ruhu ihtiyar ruhu
Tuzruhu naneruhu lokmanruhu

GÜZEL

Kadın vurmuş maltıza tencereyi
Fasulye pişiriyordu
Adam düşünüyordu
Altmış beş fasulye diyordu
Yirmi beş de soğan
Doksan
İki yüz de yağ
Etti mi sana iki yüz doksan
Yaaa
Adam düşünüyordu
Bir kundura almalı diyordu
Hayrı kalmadı bunların
Su alıyor bunlar diyordu
Nasıl etsem diyordu
Çocuk zıpzıp oynuyordu
Kedi sıçan tutuyordu
Kedinin tuttuğu sıçan
Ecel terleri döküyordu
Fasulyeler helme döküyordu
Çocuğun zıpzıpları
Kilimin sarısından mavisine
Mavisinden alına geçiyordu
Yoldan adamlar geçiyordu
Adamların kafasından hayaller geçiyordu
Kiminin han hamam geçiyordu
Soğan ekmek kiminin
Gökten bulutlar geçiyordu
Gök mavisi titriyordu bulutların ötesinde
Güzel güzel

ULUDAĞ SOKAK SATICILARI

Girin satıcılar evimin bülbülleri
Girin girin aydınlık bahçemden içeri
Üzüm satın armut satın nar satın bize
Dağlar görünürken kapıda ardınızdan
İndirin tüy gibi küfeyi sırtınızdan
Bir elmada bir mevsim dolsun evimize

Ya sen ey karınca tüccarı gazeteci
Ağzının ucunda bir sap ebegümeci
Kaşlarında macera gözlerinde oyun
Şeytan gibi kaçan yollu bisikletinle
Yırtık çizmelerin kadife kasketinle
Getir o eski sevincini çocukluğun

Akşamla bacada mavileşince duman
Biten türkü gibi uzaklaşın kapımdan
Kayın ağır ağır gündüzden gecenize
Ey İstanbul ağzıyla mal satan simitçi
Çocukları eşeğine bindiren sütçü
Halil İbrahim bereketi kesenize

FADİK İLE KUŞ

Fadik kız Fadik kız
Kuşa bak kuşa
Süzüm süzüm süzülüyor havada
Kuş musun
Şeytan uçurtması mısın ağabey
Bu ne keyif böyle
Kedi desen öyle
Köpek desen öyle
Tavuklar horozlar öyle
Ağaç ver yansın etmiş pembeyi yeşili
Donanma sanki mübarek
Deliye dönmüş çayır çimen
Halı gibi kara toprağın üstü
Fadik kız Fadik kız
Fırlat çarığı çorabı
Yürü
Bir daha söyletmedi Fadik kız yürüdü
Az gitti uz gitti
Dere tepe düz gitti
Ballıbabaları emerek
Burnunu çekerek
Ver elini çekelek
Ben sana küselek
Gide gide bir ağacın dibine vardı
Ağaç büyük
Üç adam kucaklayamaz
Dalları nah belim gibi

Yaprakları yeşil
Ama ne yeşil
Karaya çalar yeşillikten
Ağaç dile geldi

Fadik
Buyur ağaç
Karnın aç mı
Aç ağaç aç

Çelerden dili dolaştı Fadik'in
Ağaç sordu

Ne yersiniz sizin köyde
Ekmek yerik
Başka
Tarhana yerik
Başka
Pancar yerik
Başka
Başka ekmek yerik

Ağaç kızdı

Bana bak Fadik
Doğru söyle
Başka ne yersiniz köyde
Erik yemez misiniz erik
Yerik

Ağaç küplere bindi

Ulan piç kurusu
Siz et yersiniz köyde
Yerik
Siz börek yersiniz köyde
Yerik
Ha şöyle imana gel
Yerik
Siz makarna yersiniz köyde
Yerik yemezik yerik
Vay

Ağaç sıyırıp köklerinden birini toprağın altından
Bir tekme salladı Fadik'in kıçına
Fadik balon gibi
Yükselmeye başladı havalara
Bereket
Şu bizim kuşa
Hani canım
Şu yukarda lafı geçen kuş
Kaptığı gibi Fadik'i
Gak deyince et
Guk deyince su
Yerden yedi kat arşa kanatlandı o hızla
Baktılar cennet
Cennette bir kalabalık
Bir kalabalık
İğne atsan yere düşmez
Çukurova ırgat kahvesi sanki mübarek

Ama öylesine değil
Lüküs kibar
Duvarlar silme muhallebi
Ayın on dördü gibi gılmanlar
Gılmanların peşi sıra rintler
Kırk dokuzluk ab-ı kevserler patlatılmış
Ciğer kebapları sulu sulu
Kimi güler
Kimi konuşur
Kimi
Canib-i rahmete son çektiği sagarla döner
Kısacası âlem
Rintlerden biri Fadik'e sordu

Ciğer yer misiniz sizin köyde
Yerik
Hindi dolması
Yerik
Libido
Yerik
Mr. Pickwick
Yerik
Eveleme develeme devekuşu kovalama
Yerik
Peki şey yer misiniz şey
Yerik
Miyan kökü
Yerik
Mısır koçanı
Yerik

Hayal Şehir
Yerik yemezik yerik

Bir tekme Fadik'in kıçına
Sür deveci develeri yokuşa
Ak göğüste gül memeler tokuşa
Bereket şu bizim kuşa
Derken efendim cumburlop
Yeni baştan yeryüzüne indiler
Fadik iki göz iki çeşme doğru eve
Kuş
Şeytan uçurtması gibi süzülmeye
Bıcır bıcır söylenmeye havalara

AĞIT

Önce üstün başın eskidi
Etlerin gözün kaşın eskidi
Ne varsa taze bildiğin
Eskidi oğlu eskidi
Elden ayaktan oldun kardeşim
Kalem parmaktan tırnaktan
Bir canın vardı cıvıl cıvıl
Candan oldun kardeşim
Satırlara kaldın kitaplar içinde
Hani saç kirpik deri

Öf ne kötü dünyamış
Bir Orhan Veli varmış
Gel gel kardeşim Orhan
Benim ellerimi al
Benim gözlerimi kullan

SONSÖZ

Boğazından lıkır lıkır geçen
Şu suyun kıymetini bil
Nedir ki bu mavilik deme
Pencereden görebildiğin kadar
Göğün kıymetini bil
Kıymetini bil çiçek açmış bademin
Güneşli odanın çamurlu sokağın
Beyazın siyahın yeşilin
Pembenin kıymetini bil
Dirilik öyle bir şey yürekte
Sevinçle çırpınır
Kavak yelleri eser insanın başında
İnsanoğlu kızar öfkelenir savaşır
Halk için girişilen savaşta
O korkulu sevincin
Öfkenin kıymetini bil
Bil ki bu
Budur işte
Güneş yalnız dirileri ısıtır
Güneşin kıymetini bil

Karga İle Tilki

Birinci Basım: Aralık 1954, İstanbul, Yeditepe Yayınları

AHMET

Ağlama Ahmet ağlama
Davranma kuşağına ikide bir
Anam avradım olsun
Bu kara günlerin sonu gelir

Büyük balık küçük balığı yutar demişler
Bok yemişler
Onu sardalyeler düşünsün
Sen balık değilsin ki Ahmet
Mek parmak mek parmak daha
Sonu selamet

MEHMET BEY

Mehmet Bey gözüne gözlük takar
Baston alır eline
Dolaşır caddelerde sevgilim
Salına salına

Herif küpünü doldurmuş
Belli usulle bilirsin
Bir dostu var ki vallahi
Yanında sen çirkin kalırsın

Öylesine kurum öylesine çalım
Sanki küçük dağları yaratmış
Ama bir parmak üstünün yanında
Kerata süklüm püklüm

Kurumuna bakarsan büyük yurtsever
Bir o bilir dünyada olanı biteni
İnanma güzelim inanma
Çiftlikleriyle karıştırıyor vatanı

Dövmeli bu herifi sevgilim
Sokak ortasında akşamüstü
Sonra bir temiz rakı içmeli
Çağırıp eve eşi dostu

TEKERLEME

Küçük hanım saat onda uyanır
Geçer ayna başına boyanır
Küçük bey akşamdan kalma
Tatlı tatlı içi bulanır
Hanım hanımcık anası
Başucunda fır dolanır
Aman ne yapsak ne etsek
Nane mi kaynatsak kahve mi pişirsek
Kızlar eliniz kırılsın kızlar
Hanimiş oğlumun cici maması

Büyük beyin adı Hıdır
Kendisi bankada müdür
Sabah sabah masa başında
Veznedarın Müşerref'i düşünür
Müşerref canın çıksın Müşerref
Müşerref'in başı bağlı
Koynunda müdürün oğlu
Küçük eniştesini sayıklar
Bir evin bir hanımı Müşerref
Girer mutfağa soğan ayıklar

YOLDA

Ankara'dan kamyona bindim
Yaylalar üstünden Mengen'e indim
Şoförümüz Arapkirli itin biri
Karbüratör delik deşik arızalı
Makinede yirmi kişi
Yahu dedim bu dünyada bizim daha
Yaşamaya gönlümüz var
Gerede'ye varmaya kalmadı
Belim bıkınım kırıldı

Çamkoru yolunda bir tay gördüm
Oğlan çocuk gibi sapsarı
Çitin ardında papatyalar içinde
Köylüler gördüm yoksul
Köylüler gördüm hasta
Irgatlar perperişan

BAYIR AŞAĞI

Sağımızda Pir Sultan
Abdallarıyla rüzgâr gibi
Solumuzda Köroğlu
Kırk atlısıyla dolu dizgin
Bolu dağını aştık vadiye iniyoruz
Bir kasırga halinde
Zangır zangır kamyon

GEÇERKEN

Gökyüzü bulut bulut
Kolay ölümsüz sade
Dalında yaprak gibi
Kendi kendine konuşan
Delibozuk sergerde
Sütte suda ormanda
Büyüyen halka halka
Her zaman her yerde

Dağların var gökyüzü meşelerin
Otların var kokulu
Köylülerin alaca bulaca
Yağmur diye mektup diye
Öküzlerin yavaş yavaş
Yalınayak çocukların
Yazılar kadar eski
Resimler gibi yalnız

Sabahla ışıyan gökyüzü
Büyüsün dağların büyüsün
Hasan'lar Ali'ler Veli'ler
Dalların budaklı gür
Rüzgârın uğultulu
Bebeler boyalı beşikte
İnsan gücü damar damar
Yarına doğru yürüsün

KADEH

Burası dalyan kahvesi
Ortalık süt mavisi
Apostol bu ne biçim meyhane
Tabağımda bir bulut
Kadehimde gökyüzü

AYDINLIK

Gece oldu yandım
Tepeden tırnağa donandım
İndim şehre pırıl pırıl
Geçtim ışıklar içinden
Işıklar ışıklar ışıklar içinden
Işıklar içinde

BULUT

Bulut susaya varınca
Fincan gibi gözleri
Köpüklü ağzı
Havada kuyruğu
Örülmüş yelesiyle tel tel
Nasip burası deyip durdu
Şöyle bir baktı ovaya
Ovanın bir ucu Koçhisar
Bir ucu Konya
Beride Tuz Gölü Hasan Dağı
Öbek öbek Kürt ve Tatar köyleri
Karağandere Acıpınar Çardak
Sonra alabildiğine arık
Alabildiğine sarı
Toprak toprak toprak
Ev toprak dam toprak
İnsanların benizleri toprak
Hani bulut da tepeden tırnağa yüklü
Bir dokunsan şarıl şarıl yağacak
Aksaray ovasında cacık derler bir ot biter
Bir sapın üstünde çifte yaprak
Yoncadan biraz iri
Tereden biraz ufak
Baharlı baharlı gelir dile
Oraların köylüleri yaz geldi mi
Ne bulgur ne et
Dayanırlar cacığa

>

Cacığa kuvvet
Cacığa bereket
İşte bu otlardan biri
Baktı baktı da buluta
Aldı eline sazı bakalım ne dedi? Bulut ne cevap verdi? Biz ne dedik? Cemaatimiz ne dinledi?

Karağandere'de bir cılız otum
Dişlenecek ne etim var ne budum
Susuzluktan kendi kendimi yedim
Boşan bulut nazın sırası değil

Güneş yaktı rüzgâr esti kavurdu
Yaprağımı Hasan Dağa savurdu
Köylü naçar kaldı cacık pişirdi
Boşan bulut nazın sırası değil

Aldı bulut

Ben bulutlar şahı, yücelerde gezen, rüzgârlardan hile sezen, sizin bu semtlere kırk yılda bir uğrayan, o da tenezzülen bir... bir... bir bulutum. Sen nasıl olur da bacağına bakmadan bana sazla söz atmaya kalkarsın? Aramızda senden büyük otlar, ağaçlar, insanlar, telgraf direkleri, kuleler, dağlar var. Bir dileğin varsa sen senden büyük ota söylersin, senden büyük ot ağaca, ağaç insana, insan telgraf direğine, telgraf direği kuleye, kule de dağa söyler. Dağ ister bana söyler, ister hasır altı eder. Onun bileceği şey, deyip kesti.

Bir bulut geçiyor ovadan süzüle süzüle
Gidiyor ağır ağır kuzeye doğru
Belki Hasan Dağı'na çarpar dedim
Dökülür tarlalara eğri eğri
Dökülür mü dersin
Kim öle kim kala
Bekle ki döküle
İşte Esma Bacı da çıkmış
Çul çaput içinde
Bir ayağında mesti var
Öbür ayağı yalın
Hayrola Esma Kadın
Hayrola Esma Bacı
Esma Bacı tepeden tırnağa dert
Tepeden tırnağa acı

Aldı Esma Bacı

Aman bulut canım bulut
Kulun köpeğin olam bulut
Tane kıpırdamaz toprakta
Yağmurda bütün umut
Ha paşam yağ
Ha gülüm yağ
Dökül Esma Bacı'nın üstüne

>

Bir fistan aldım cicili bicili
Ciğerim Fadime'ye
Tastamam yedi kaymeye
Heybede kaldı fistanı
Doyamadı giymeye
Esma Kadın acılı
Esma Kadın yoksul
Dökül bre bulutum dökül
Dökül ki tane boy versin yeşil yeşil
Gayrı bütün umut sende
Esma Kadın gülmedi şunda
Aman bulut canım bulut
Kulun köpeğin olam bulut
Dökül Esma Bacı'nın üstüne

Söz tamamına vardı
İt eşek sığır davar deve
Bulutu görünce Aksaray Ovası'nda
Başladılar bir ağızdan böğürmeye
Bulut bu
Yağmur bulutu
Ekmeği taşıyan aslan ağzında
Ekmek yemesi kolay değil
Aksaray Ovası'nın düzünde

Gelgelelim bulut çalımlı. Ne sözden anlıyor, ne yalvarmadan. Almış başını usul usul gidiyor. Bir iki derken, Hasan Dağı'nın kenarından sıyırttı mı avucunu yala. Aksaray köylüklerinde Recep derler bir delikanlı vardır. Civan mı civan. Taşı sıksa suyunu çıkaran takımından. İşte bu Recep buluta gözünü dikmiş, ulan ne etsem de şu bulutu yola getirsem diye düşünüyor. Bulut Hasan Dağı'nı ha aştı, ha aşacak. Recep bakar ki olacak gibi değil, martini kapınca, hesabı budur deyip tetiği çeker. Bulut bir silkinir, iki silkinir, üstündeki rahmeti tutamayıp Aksaray Ovası'na şarıl şarıl boşanır.

Derler ki Aksaray Ovası'na kırk gün kırk gece yağmur yağmış.

TELEFON

Gözlerin var ya çekik kara kara
Önce gözlerindi en güzel ışık
Beyaz dişlerindi bacakların omuzun
Damalı örtüde bir kâse çorba gibi
Buğulu bir lezzetti karıkocalık
Şimdi bir çınar yeşeriyor içimde
Bir şarkı söyleniyor uzun uzun
Hürriyetin rüzgârlı bayrağı oldu
Bize yeten aydınlığı sevdamızın

Aman dayanamazsam ne etmeli
Bütün pencereler üstlerine açık
Kimler soyar çocukları kimler örter
Biri on bir yaşında öteki küçük
Ya anne diye bağırırsa uykusunda
Belki korkmuş belki de susamıştır
Geceleri su içmeye alışık
Çorap öyle mi giydirilir don öyle mi bağlanır
Gömleği bir tuhaf sarkıyor arkasında

Çocuklara bakma dayanırım
Gide gide çoğaldım halkım ben artık
Dağ taş kalabalık kalabalık
Satar mıyım onları onlar da çocuklarım
Ben kadınım çocuklarımla varım
Telefon nafile açınam seni
Söylemez dillerim yarınla bağlı
Tutmaz parmaklarım kocamdan belli
Telefon benimki de analık

Çocuklara bakma dayanırım
Sevgiydim önce bir çeşit incelik
Şimdi işe yarıyorum kaba saba
Tuzlu bir deniz kokusu havada
Benimle başladı bu müthiş tazelik
Benimle yaklaştı güzel günler
O günlerin eşiğinde beni hatırlayın
Hatırlayın onların vahşetini
Her telefon çalışta kesik kesik

ELİMİ GÖRDÜM

Su içerken elimi gördüm
Pembe delikli usulca tüylü
Dedim ki merhaba merhaba elim
Böyle kadeh tut çatal tut kalem tut
Sırası geldi mi sakınma
Kılıç tut tüfek tut
Dayan yiğitim aslanım güzelim

Su içerken elimi gördüm
Sessiz sedasız insanca kuru
Sanki Ahmet'in Mehmet'in eli
Merhaba dedim merhaba
Merhaba çalışan eller
Dedim ki elektrik sizinle yanar
Sizinle yürür tren
Sizsiniz dağları devirip
Barajlara suyu getiren
Donatan dünyayı bir uçtan bir uca
Dedim ki tarlalar sizinle yeşil
İnsan sizinle yüce

Su içerken elimi gördüm
Gözsüz kulaksız kendince diri
İnce damarlı mavi mavi
Başparmak keyifle bükük
İşaret rahatça eğri
Yüzüğün hali anlatılmaz
Serçe kendi âleminde

SANDALDA

Şu havaya bak reis şu suya bak
Deniz kadın gibiymiş hadi be
Marika'dan da güzel bu mübarek
Tövbeler olsun katil olur insan
Sağımız adalar solumuz dalyan
Ben kürekteydim Mehmet karşıda
Mavi beynime vurmuş
Mehmet dedim Mehmet yahu
Ateşle dinamiti fırlat gitsin
Yüze vursun karagözü izmariti istavriti

Hiç unutmam yine böyle bir gün
Ada'da Hıristos tepesinde
Deniz tabak gibi önümüzde
Sedef adası Medef adası Maden
Böyle şey görmedim ömrümde
Bir hışırtı insanı ürperten
Binlerce on binlerce leylek
İstanbul'a döndüler üstümüzden

Bir daha anladım denize karşı
Uzandım sandala yumdum gözlerimi
Yaşamak mademki bunca güzel
Dövüşülür uğrunda ölünür
Anladım ki hürriyet aşkı barış aşkı
Yaşama sevincinden ayrı değil
Günümüz bu inançla böyle taze
Mavilik bu yüzden pırıl pırıl

ŞİMDİ

Şimdi 1951
3 Nisan 1951
Yarın 4 Nisan 1951
5 Nisan 6 Nisan 7 Nisan
Mayıs derken haziran
Temmuz derken ağustos derken eylül
Hani 1951
Kodunsa bul 1951'i
Ah 1951
Canım 1951
Kahpe 1951

1951'in ardı 1952
3 Nisan 1952
5 Nisan 9 Nisan 29 Nisan
Mayıs derken haziran
Derken temmuz derken ağustos derken eylül
Gitti gider 1952
Uğurlar olsun 1952
Güle güle 1952
Güle güle

NİSAN SABAHI

Sözde
Böyle açık saçık
Uykulu mahmur
Bahçe suluyor sözde
Hava alıyor sözde
Sözde
Bir şarkı tutturmuş dalgın
Tövbe tövbe
Bir gözü kedilerde çıfıtın
Bir gözü bende

HÜRRİYET

Hadi ordan
Hain-i vatan
Sümüklü cenabet
Hürriyet var bu memlekette hürriyet
Yenişehir'de hürriyet
Kavaklıdere'de hürriyet
İçerde hürriyet dışarda hürriyet
Gelsin hürriyet gitsin hürriyet
Mis Sokağı'nda çakır gözlü Hürriyet
Karpuzu yar göbeğinden
Hürriyet çıkar içinden
Dişle Gümüşhane elmasını
Dilinde hürriyet
Burnunda hürriyet
Kulakların hür değil mi kulakların
Kulaklarda hürriyet
Kuşlarda tavuklarda sineklerde hürriyet
Bu memleketin sinekleri
Bu memleketin sinekleri hür
Bu memleketin aydınları
Bu memleketin aydınları hür
Bak Ali Beye
Girer dilediği berbere
Bir güzel tıraş olur
Kimin karışmak haddine
Hür çünkü herifçioğlu
Hür oğlu hür

Gelgelelim bizim Kara Memiş'in
Hiç açma Kara Memiş'ten
O köftehor da hür
Hür işte baksana
Bitleriyle hür
Sıtmasıyla hür
Koştu muydu körpe gelini sabana
Çatlak toprağın üstünde hür
Hür mavi göğün altında

Canım ciğerim mavi gök
Bu hürriyet bize çok
Sen bize rahmetinle birlikte
Sıtmasız bitsiz
Ağanın öküzleri gibi semiz
Gelinin memeleri gibi dolgun
Bize yaraşır
Bize uygun
Bir hürriyet gönder

SARMAŞ DOLAŞ

Isıt beni hürriyet inancım
Isıt beni bu gecelik
Şilte yufka yorgan delik
Dışarsı soğuk alabildiğine
Dışarsı rüzgâr alabildiğine
Dışarda zulüm
Dışarda işkence
Dışarsı ölüm alabildiğine
Sokul bana hürriyet inancım
Isıt beni bu gecelik
Ellerine yer hazır avucumda
Dizlerini oyluklarıma daya
Bir kılıf gibi içimde dışımda
Hürriyet inancım
Hürriyet inancım
Bu gecelik

PEMBE YALI

Kızlar vardır kıvırcık salata gibi
Ağızları burunları kıvır kıvır
Bacak bacak üstüne vapurlarda
Rüzgâr eser oraları buraları görünür
Baktıkça fık fık eder adamın içi

Vay canına tükürdüğümün İstanbul'u
Bir oynak olur Fındıklı önlerinde
Elimde yüz iğnelik çapari
Poyraz gibi dalarım palamutlara
Altımda Turgut Reis motoru

Rumelihisarı'nda Orhan'ın mezarı
Ne gittim ne gördüm gitmek de istemem
Taze ekmek bir parça beyaz peynir
Şimdi olsa şuracıkta rakı içer
Denize mi bakar kim bilir

Ben rıhtımdan suya atlarım
Altımda balıklar
Üstümde bulutlar
Ağzımın kenarında çırpıntılı Boğaz suyu
Pembe yalıya doğru yüzerim

KANARYA

Ben bıktım arkadaş bıktım
Usandım anlıyor musun
Bir boğuntu geldi üstüme
Fırladım sokaklara çıktım
Kadınlara hallendim rasgele
Potin boyattım gazoz içtim
Tabanlarım şişti dolaşmaktan
Anladım ki nafile

Netsem neylesem nafile
Ağaçlı yollar nafile
Balıkçılar manavlar karpuz sergileri
Berber dükkânları nafile
Bir şey geldi aklıma o zaman
Şeytanın aklına gelmez
Onu bunu bilmem arkadaş
İnsan kısmı hergele

ERKENDEN

Sarı kızla yorgan döşek
Camın ağzında sabaha karşı
Sarı kızın kolu bacağı
Sarı kızın memeleri
Sarı kızın gün ışığı
Sarı kızın ince uzun kavakları
Sarı kızın ovaları dağları
Sarı kızın bulutları
Sarı kızın rüzgârı sabaha karşı
Sarı kızla yorgan döşek
Bulutlarla ovalarla dağlarla
Rüzgârla yorgan döşek
Sarı kızla yorgan döşek
Yorgan döşek sabaha karşı

ÇIPLAK BİR ADAM

Bir adam
Çıplak bir adam
Çırılçıplak bir adam
Denize atladı atlayacak
Nereden
Moda'dan
Moda'da bir kayıktan
Gökyüzü mavi alabildiğine
Deniz
Sütliman
Bir adam
Palabıyıklı başka bir adam
İskelede bir babaya oturmuş
Bağırıyor öteden

Ben Bakkal Tanaş'ın oğlu Hacı
Balıkpazarı'nda meyhaneci
Heyyy
Sana söylüyorum sana
Sakın atlama ha
Yüzmek biliyor musun bakalım
Benimki bir iyilik
Bir yardım
Atlama atlama evladım
Yoksul anana acı
Gençliğine acı

Bir adam
Çıplak bir adam
Çırılçıplak bir adam

Denize atladı atlayacak
Moda'dan
Bir kadın bağırıyor öteden

Oh benim güzel oğlum atlama
Atlama noolur
Elâlem gibi güzel güzel gir
Senin atlamak nene
Kim bakar sonra öksüzlerine
Kim öder Bakkal Tanaş'ın borcunu
Atlama oğlum atlama
Atlama evladım
Rezil oluruz bakkala çakkala

Bir adam
Çıplak bir adam
Çırılçıplak bir adam
Denize atladı atlayacak
Moda'dan
Gökyüzü mavi alabildiğine
Deniz
Sütliman
Bir kadınla Bakkal Tanaş'ın oğlu Hacı
Yırtınıyorlar öteden

Atlama hain
Atlama rezil firavun
Atlama
Bizlere acı
Öksüzlerine acı
Bakkal Tanaş'a acı

BEN MAKSADA BAKARIM

Mademki maksat barış
Yurtta barış
Cihanda barış
Salla gitsin atom bombasını
Mister Fışfış
İnsan dediğin nedir
Abur cubur
Olsa da olur
Olmasa da olur
Maksat barış
Yurtta barış cihanda barış
Kendi savaş
Adı barış
Ama yanarmış yıkılırmış
Boş veeeeeeer
Maksat barış

KARGA İLE TİLKİ

Şu bizim İstanbul'da
Lamartine Caddesi'ndeki ağaç
Kötü akasyanın biri
Gel gör ki
Büyür büyür büyür
Yıldızlara değer geceleri
Kış geldi mi
Kodunsa bul
Gezici kuşlar gibi
Alır da başını gider
Dört iklim yedi bucak seyran eder
Seyran eder şehzadem
Hind ü Yemen'i heeey
Çin ü Maçin'i
Bir de bakarsın kandil kandil donanmış
Hoppala yavrum yaz geldi
Her telden ayrı çalar
Yaprakları çiçekleri
Dulları zıvanadan çıkarır
Dertli eder tazeleri

> Tutalım ki küçük hanım yatağına uzanmış, elinde Lady Chatterley'in Amanı, karşıki duvarda ressam-ı şehir Bedros ustanın Deniz Kızları, dalmış gitmiş, sırma saçlar yastığa dökülmüş, güllü lokum şekeri gibi o pembe yanakların balı damlıyor. Durur mu seninki? Kaldırdığı gibi yorganı cup küçük hanımın koynuna. Bir fısıltı, bir hışırtı, bir hışırtı, bir fısıltı.

>

Kısacası
Yol yordam söz erkân bitirmiş
Eli yüzü düzgün
Musahabeti tatlı
Bulunmaz bir Hint kumaşıdır ağacımız
Ben diyeyim Şecer-i Vakvak
Sen de Kanlı Kavak
Hay Hak
Yâr bana bir eğlence

Şu bizim İstanbul'da
Lamartine Caddesi'ndeki ağaç
La Fontaine'i bilir
Bu yüzden elinde booolca
Karga bulundurur
Tilkiye gelince
İlahi su kuşu
Tilkinin lafı mı olur
Karga karga gak derse
Çık duvara bak derse
Hiç durma tırman duvara
Ne görünür bilir misin
Kum gibi tilki
Kum gibi karga

Hello Raven
Hello Karga
Sabah-ı şerifleriniz good morning olsun
Rayıha-yı keriham burnuna dolsun
Çıttara mıttara
Çıtı pıtı pıttara
Basmaz mısın mantara

Şaka bir tarafa, my dear karga, demin seninkini gördüm. Çifteyi almış eline, Nişantaş, Beşiktaş, Kabataş, Dikilitaş, Çemberlitaş, Toptaşı sökmüş geliyor. Bam dedi mi, yandım aman, yanasın aman, cavlağı çektiğinin resmidir. İyisi mi, es pes, sesini kes!

Yes
Çıttara mıttara
Çıtı pıtı pıttara
Basmaz mısın mantara
Hello Raven
Hello Karga
Aman aman
Yanasın aman
A big gun
A very big gun
A very very big gun
Çifteyi görünce
Bende şafak attı korkudan
Çıttara mıttara
Çıtı pıtı pıttara
Basmaz mısın mantara

Karga bakar ki ta kendisi
Şu kırk yıllık peynir hikâyesi
Peynir hikâyesindeki ağızların
Başka türlüsü
Gelgelelim
Ey yaran-ı memduh-u sefa
Biz haberi başka yerden verelim
Lamartine Caddesi'nde Dursun Ağa
Bir hoşluk var üstünde bugün
Dursun Ağa'nın
Biraz dişi ağrıyor
Biraz da para sıkıntısı var hani
Biraz da yoksulluk ne de olsa
Biraz da karı dırıltısı
Hepsinden biraz biraz
On iki nüfuslar iki göz hanede
Kocakarı inmeli
Küçük kızı döverler evlatlık durduğu evde
Büyük oğlanın parmaklarını makine kaptı
Ortanca kızı soysuzun biri gebeledi
Ananın çamaşırdan tırnakları dökülür
Küçük oğlanı sıtma tutar
Çocuk üstüne çocuk doğurur gelin
Şu işe bakın
Daha geçende
Çocuklardan birini
Kör ettiler mahallede

Kaza olmasına kaza
Görünmez kaza
Ötekiler yalınayak başı kabak
Toz toprak içinde
Her neyse Dursun Ağa
Elinde bir somun ekmek
İki sokum peynir
Köşe başından çıkagelir
Bakar ki ağaç
Fırsat bu fırsat
Ağa'nın peyniriyle işler tamam
Elpençe divan
Yerden kandilli selam
Karşılar Dursuncuk'u köşe başından

Oooo merhaba ağamız efendimiz beyimiz
Temel direğimiz temel çivimiz
Kirvemiz sağdıçımız enişte mi z
Ne zamandır yolunuzu kollarım
Kollarım şimendifer yollarım
Diz kapaklarım kül kapaklarım
Omuz başlarım samur saçlarım
Merhaba merhaba merhaba
Merhaba Dursun Ağa
Eğer seyransa teşrifinize sebep
İşte üç çifte kayık iskelede amade
Binip çekiverelim Saadabad'e
Nerde dilerseniz orda taam edelim
İster yoğurtlu kebap
İster döner yiyelim

Yooook illaki çerkeztavuğunda karar kılınıyorsa o zaman başka. Bakınız Aptullah Efendi'nin çerkeztavuğu pek meşhurdur. Saadabat'tan filan vazgeçer, ver elini Beyoğlu, doğru, Aptullah Efendi'de alırız soluğu. Yooook niyetimiz cevelansa eğer…

Dursuncuk'ta şafak atar
Okuyup üflemeye başlar

Süphaneke sünbülteke
Anan keçi baban teke
Estepeta
Mestepeta
Minha
Püüüüüf

Ey huzur-ı hazıran
Bezm-i irfan
Vakt-ı safa-yı canan
Laindir münafıktır şeytan
Şeytanın şerrinden sakınırın
Şeytanın gıdası alın teri
Dost görünür yüze güler
Arkadan vurur şeytan

Masalımız burada biter
Kaptığı gibi ağaç
Dursun'dan peyniri
Karganın ağzına sokar
Karga gak der
Peynir düşer
Tilki de kapar

Raviyan-ı ahbar, münakalan-ı asar rivayet ederler kim, tilki peyniri olduğu gibi yutmamış, ne hikmetse, cık kadarını yine kargaya sunmuş.

Bye bye

Perçemli Sokak

Birinci Basım: Kasım, 1956, İstanbul, Yeditepe Yayınları

AHMET'E

Senin de bulutların olur
Kuzular gibi dizinin dibinde
Senin de şehirlerin olur
Kitap kitap göğün altında
Ekinin ekmekten başka düşündüğün
Davarın gütmekten başka sevdiğin
Ellerin karanfil sapına yatkın
Güvercin kanadı gibi dişlerin ağzında
Suyun bardakta
Çocukların okulda
Kitabın kalemin dergin
Postacı ayağına kadar gelir

Dil bir anlaşma aracıdır. Karşımızdakine, vapurun yüzdüğünü mü anlatmak istiyoruz, *vapur*'la *yüzmek* eyleminin dildeki işaretlerini, *vapur*'la *yüzmek* kelimelerini yan yana getiririz. Bir dilin kelimeleri birer işaret olarak gerçeği gözümüzün önüne getirmekle ödevlidir. Ama bizler konuşurken gerçeği kurcaladığımızı, gözden geçirdiğimizi pek anlamayız. Bir dili kullanmak, kelimelerin bizde uyandırdığı görüntülerin* yardımıyla bir şey anlatmak demektir. O şeye anlam diyoruz. Bir sözün anlamı, çoğu zaman o sözün gözümüzün önüne getirdiği görüntüden başka bir şey değildir. *Ahmet yürürken düştü* sözünde olduğu gibi. Yürürken düşen Ahmet'in görüntüsü bu sözün anlamıdır. *Balık kavağa çıkınca gelirim* dediğimiz zaman gözümüzün önüne gelen görüntüden ikinci bir görüntüye *sana hiç gelmeyeceğim* sözünün görüntüsüne sıçrarız. Bu da onun anlamıdır. Her söz bir görüntü ile karşımıza çıktığına göre her sözün bir anlamı vardır demek yanlış olmaz. Ama biz, sözler arasında bir ayırım yaparız. Bir sözün gözümüzün önüne gelen görüntüsü, olabilecek bir şeyse o söze anlamlı, olmayacak bir şeyse anlamsız deriz. *Ahmet düştü* sözünün bir anlamı vardır, çünkü Ahmet düşebilir. *Lambanın saçları ıslak* sözünün bir anlamı yoktur, çünkü lambanın saçı olmaz. Bir kelime sanatı, bu yüzden bir görüntü sanatı olan şiirin sadece olabilecek görüntülere bağlanması istenmeyeceğinden anlamla da bağlı kalması istenemez.

Konuşurken anlamdan da öte bir şey, bir sonuç bizi ilgilendirir. *Ahmet düştü* dendiği zaman, bu sözü anlar anlamaz, onunla bir görüntü, bir anlam olarak değil, bir sonuç olarak ilgileniriz. Artık Ahmet'in sağlık durumunu düşünürüz. Bu yüzden konuşmanın, yani dille işaretleşmenin tadını çoktan yitirmişizdir. Halbuki kelimeleri kullanmak, göz önüne birtakım görüntüler getirmek, gerçekle oynamak, gerçeği kurcalamakla birdir. Kelime bu bakımdan bizi resmin çizgisinden, renginden, musikinin sesinden daha çok gerçeğe yaklaştırır. Ama biz gerçeğe olan ilgimizi de yitirmişizdir. Çünkü gerçeğe alışmışızdır. Gerçeğin gündelik düzenini değiştirmek, yahut başka bir açıdan bakabilmek elimizde olsaydı, daha çok ilgi duyardık ona. İşte gerçeğin düzeninde yapamayacağımız bu değişikliği, kelimelerin konuşma dilindeki gündelik düzeninde yapmak bize bu açıyı sağlayacak, birbirine yabancı sanılan kelimelerin karşılıklı ışığında gerçek unuttuğumuz yüzüyle çıkacaktır karşımıza.

* Görüntü: image, hayal

I

Bulutların çıkınında
Mis kokulu güvercinleri gökyüzünün
Çıldırtırlar insan gözlü kedileri
Ay doğar kuyulara yalınayak
Telgraf tellerinde gemi leşleri

II

İşte kara dutları güneşin
Papatyaların renkli camları
Başakları evlerin
Kan rengi kız çocukları yelesiz
Lokma lokma ağaçların altında
Tren yolunda eğri büğrü
Damları doğrayan makas

Gel bulutsuz masalara yaslan
Elimi tut büyüsün
Yüzüme bak çalsın
İçimdeki çalar saat
Dönüş yollarında sarmaş dolaş
Vapurlar geçsin aramızdan

III

Fakir çocukları gibi tozpembe
Bir bardak su gibi diş diş
Deli otları İstanbul'un

IV

Beş bin metresinde gemilerin
Uzar ellerim ayaklarım
Alev çubuklara bağlı adamlar
Kemik gözlü ufacık
Dönerler fırıldak gibi rüzgârda

V

Kurması biten saatin gecesi
Masanın gölgesinde iki büklüm
Uzar güneş vurdukça yıldızsız
Bakar uçan kuşa sarı aydınlıkta
Elleri az
Gözleri taranmamış

Tutunca insanı bırakmayan
Alışılmış yollarda
Hendeklere yatırılmış fenerler
Bakınca bizim olan
Düşününce yitirdiğimiz
Rüzgârı bağıra çağıra yanan otların

VI

Raf raf atlara karşı
Güneş kokulu kız
Aslanlara yedirir çocukluğunu
Göğsünü örten kumların
Boyunu aşan sazları içinde

VII

Güzel günlerin sokakları bunlar
Güzel günlerin insanları bunlar
Yoksa ne durulur ne yürünür

VIII

Bir kilim bir masa bir limon
Bir ağaç
Bir çocuk çizgili
Bir kedi içi boş
Bir kulak beşte bir

IX

Döğdükçe karanlığı balık
Uçar gök hafifçe
Eski püskü martılara doğru
Kanar mavi hırkası güneşin
Giyile giyile

X

Güneşimi arılar yedi gecesiz kaldım
Dört köşe taşların üstünde
Denizin çarşısında yeşil zeytin
Balıklar geçti düdük çala çala
Yaşamaya başladım kaldığı yerden
Yosunlu kapıların ardında gizli
İkiz martıları bulmak için

XI

Topal saatçinin odasında
Tahta bacaklı masa
Zavallı hokka kalem
Mavi mürekkebi sevdamızın
El ele süzdüğümüz geceden

XII

Aydınlık gölgesi gibi gelir peşinden
Yarı belinden yukarsı damların üstünde
Elini kaldırsa kırlangıçlar uçar
Dümen suyunda çıplak ağaçların
Erir bakındıkça gözlerinin mumu

Böyledir bu şehrin saatleri
Bu camların yüzdüğü karanlıkta
Sallarım bağırarak mendilimi
Yollar sende başlar sende biter
Açık denize dökülmeden önce

XIII

Dermek için güllerini kilidin
Evlerce odalarca uzakta
Sofasında pirinç karyolanın

Yusufcuk diye bağıran kuşu
Görmek için camı kırık ağaçlarda

Bekle ki soğanlar salatalar yağsın
Nisan yağmuru yeşersin
Gözü bağlı atlara inat bostanlarda

XIV

Dökülür asmaların kurnasından
Ot saçlı üzüm gözlü
Yeşil papağanların kanı

Çırpınır ölürken cebimde
Sokak tane tane akşamları
Zıpzıptan büyük mahalle

Kurtların gecesi beyaz dişli
Tüyünü tüsünü emdiğim minare

XV

Gökçe konuşuyor martı
Denizce konuşuyor
Vatandaş Türkçe konuş

XVI

Hepsini yak lambaların
Yatacakmış gibi
Susadınsa bahçeye çık
Yağmur yağsın bütün gece
Uyu denize benze
Çarşafların değirmeninde undan beyaz

XVII

Uykusuz camların kırmızı boynuzlu öküzü ellerimi yaladı mı yemyeşil kesilirim. Alnının kuşları havalanır. İçim dışım gözle görünmeye başlar. Başkaları seyrime dalmış ne fayda, ben mühürlerin yalnızlığında erir giderim.

XVIII

Yaslandığın camın ormanı, büyür parmaklarının ucundaki sevinçle, şehirlerin akar damarlarımdan. Yüzüne gözüne sür yanan lambamızın mürekkebini, işte şafak söküyor eşyalardan, kapıların ardında, baş aşağı, korkusuz. Güneş çukurlar açıyor yüzünde. Yum gözlerini yarı yarıya, yağmurun ellerine yağdığını duyacak kadar. Bu takma gök hepimizin.

XIX

Sizi ilk gördüğüm gün sokakta, evlerin yağmuru daha dinmemişti. Havada kiremitler uçuşuyor, duvarlar gürültüyle göçtükçe, sessiz karıncalar yağıyordu üstümüze. Gök gibi, dağ gibi, deniz gibi adsız bir haliniz vardı sizin. Güldünüz bana. Bir insan akrepsiz bunca güzel olabilir.

XX

Duyulmayan seslerin mavisinde uykucu kanat, öğleüstü, vakitsiz işareti güzel günlerin, keçi ayaklı balıklara inat köpüklerin güneşinde yepyeni, şehir halsiz sokaklarıyla, küflü bulutlarıyla halatların duvarında faydasız, kolayca paramparça.

Gök, susmayan çıngırak.

XXI

Su gibi akıp giden
Yeşili güneşin
En sahici gül
Demir sıramız denizin ucunda

Kanat çırparak sokak
Kayboluyor damların ardında
Kimin umurunda

XXII

Yarısı gündüz bardağın yarısı gece
Karanfilden küçük
Ay ışığından ince
Çimer akar suyunda düşüncenin
Koşar koşar koşar

XXIII

Ne camların yosunu
Ne rüzgârı şiltelerin
Gün ışığından daha eski
Entarisiyle bir örnek
Bacaklarıyla yaşıt
Lambalarla paramparça
Denize koşuyordu kadın
Kapıda bekleyen gemiye

XXIV

İnsanların da sonrası
Beyazlığı dişlerdeki kutunun
Bizim için bize karşı
Telgraf telleri kapıların
O tatsız şeytan uçurtması
Taze bulut hışır hışır
Usulca kaybettiğimiz
Unuttuğumuz el duvarın içinde

XXV

Kara kara rüzgâr esti
Gece oldu
Deniz damlardaki yuvasına girdi
Balık şimdi çadırında bir başına

XXVI

Dibi görünen denize bak
Bak
Bak

XXVII

Bacaların da kuşları var
Toplu iğnelerden körpe
Yağmurların evinde
İkiz aynası çocukların

Lambaların şiltesinde uyurlar
Ellerinde çitlenbik ağaçları
Şehirler gibi dalgalanır rüzgârda
Uzun saçlı gözleri

XXVIII

Dökülüyor alçıları saçlarının
Omuzlarından paramparça kaldırıma
Seller akıyor şarıl şarıl
Eteklerinin camından

Dükkânlar sandal sandal sokakta
Demirli gözlerine
Çırpınıyor martıları tentenin
Yüzlerce parmaklı ellerin
Avuçlarımın güneşli kınında

Bacakların adımlarım kadar çok
Yaklaş yaklaşabildiğin fenerlere
Emzir yollarda bulduğumuz
Kaldırım taşlarını
Ay ışığında unutulan bebeklere

XXIX

Günler geçiyor baştan kara
Çaresiz duvarında sepetlerin
Hâlâ o gemi hâlâ o balık
Gözlerimden tuttukları
Koca dolaplar gibi hurda
Aydınlıkla sürmeli pencereden

Eski huyları bunlar denizin
Yaslanmak ormana güneşle
Sulara kıl kadar yakın
Işıklı sürahiler içinden
Bütün merdivenlere kapalı
Dönen yuvarlağında elimin

XXX

Eski türkülerdeki evlerde
Beyaz tüylü masa
Şırıltısında kapıların
Açar şişelerini pencerede
Geçer aynalardan aynalara
Bayrağı sıcak somunların

XXXI

Köşe başını tutan leylak kokusu
Yakamı bırak da gideyim

XXXII

Gecenin gündüze döndüğü yerde ağaçlar daha taze, yollar daha uzun. Ya tuzundan avuçların, ya toprağın bereketi.

Yarın, ak güvercini kılıçların, iki nokta arasında en kısa yol.

Yağmura karşı elim kolum bağlı durmaktansa su içiyorum, gazete okuyorum, denize uzanıyorum pencereden.

Oltanın ucundaki nikel saatin dokuz buçuğu göstermesine bakma! İstavritin tutulması macuncunun zurnasına bağlı.

Eski ellerim kim bilir nerdeler şimdi?

XXXIII

Yıldız doğramacı damın üstünde
Mayhoş zamanların kabuğunu dişler
Güler çocuk basamağında kilitlerin
Yağmurlar boşanır ellerinden
Gözlerime bağlı tarlalara

XXXIV

Günün ağaçla dönen ucundan tut. Aydınlık, düşen taşı gözlerinin. Rüzgâr memelerinden sağdığım sütle ellerim kanlı. Yüzün evlerin aynası. Su, bizden yukarı. Yol, sana doğru gelen.

XXXV

Kolay kafesli mendirek çocuğu
Bir uçtan bir uca yalnız
Tahta yangınları düşünür usanmadan
Anlaşılmaz dalgaların tarlasında
Düşer kalkar taşları boyar

Yandan kuyusunu gecelerin
Yarıklara dolmadan tuza bas
Bir şişe sarkıyor denizden
Bize doğru
Biz sabaha karşı

XXXVI

Uykuların cumbası
Kaşın bakalım
Yürü bakalım kamçıların gecesinde
Hadi bakalım

XXXVII

Parmak gibi insanlar
Gagasız kuşları yalnızlığın
Kutularının içinde

XXXVIII

Ayna kuşlarıdır bunlar
Aynalarda uçarlar
Damların sivrisinde gece vakti
Batar ince güneşi tüy tüy
Lepiska gözlerinin

Düşünmesi bile pis
Yeşilini avuçlarının
Onlar küçük kuşlar nokta gibi

XXXIX

Çıplak ayaklı çamların kedisi
Göründü mü avaz avaz pencerede
Çözülüverir yolların düğümü
Tüter güneş kollu şamdanı
Damalı direklerin
Eski zaman taşlarında abuk sabuk

XL

Yaprağını göstermeden uçan balık
Ne bilsin aynadaki çıngırağı
Ağaçları akşamüstü soframızda
Kolan salıncağından akan suyu
Dağlık taşlık

Bilemez ki denizi gecesi yok
Bilemez ki aydınlığı hani eli
Kanlı yosunlara bürünmüş
Koyunların keçilerin ötesinde
Gözlerini göstermeden uçan balık

XLI

Beyaz mendiller vardı havada
Çalgılı gemiler balkonlarda açık saçık
Bir kız vardı yok gibi öyle güzel
Ne yerde ne gökte belki tuzda
Acısında ekmeğin dilim dilim buğusunda

Kendine göre evlerin damı çatanası
Bacaların şakırtısında akşam akşam
Saksılar sedirler tahtaların güvercini
Otursa kısa çoraplarını çekse dilenmese
Beş çocuk anası el

Eciş bücüş maydanoz bahçeleri
Düğümlü balıkları bekleyişin
Uzun etme iki gözüm biraz da bize uğra
Bu lambanın karpuzu benim işte
Benim işte bu testi
Benim işte bu soysuz sevdaların musluğu

Âşık Merdiveni

Birinci Basım: Aralık 1958, İstanbul, Yeditepe Yayınları

ÂŞIK MERDİVENİ

Dişli rüzgârlara karşı büyüttüm
Düşman gecenin içinde seni
Bir damlacık aydınlığım
Kalemime kâğıdıma şavkı vuran
Avucumda koruduğum bugüne

İBİBİK

Koşuyorum dağların dağların köpüğünde
Kaygan sütünde ormanların
Koşuyorum koşuyorum beyaza doğru
Koşuyorum cam gibi dumanın peşi sıra
Küçükkız köşkünde türküler mavi
İşte atmadan vurduğum ibibik
İşte taş işte yosun işte hokkabaz sağdıç
Koşuyorum seyrek sakallı bulutların
Sırıtıyor yedek beygiri taflanların ardında

Koşuyorum yarınların çağrısına
Bitimine karanlığın

DEĞİRMİ

Ölürse balıkları güneşin
Susuzluktan dağın ardında
Düşerse kuluçkaların altına
Bu ağır bulanık meydanda
Dişimde denediğim yumurtası kayıkların
Üşürse denizkızı mağazaları
Dökerse yaprağını duru su
Ot bürürse çaydanlığı
Kâğıt kararırsa yeniden
Bir rüzgâr eser değirmi
Kalkar dağlar dağların üstünden
Evler evlerin üstünden

BAĞIMSIZ

Bütün karanlığı versem size giden geceyi durduramazsınız
Işır odamızın havası kaçar çeşmelerinizden durduramazsınız
Ben denize bakarım sandalca uzaktan
Siz yüzersiniz bir kuş uçar bir gemi geçer durduramazsınız

YAŞADIKÇA

İyi gün gecesiz gün durmadan doğurduğum
Sonrasız aynalara yasladığım merdiven
Çiseliyor üstüme dallarının altında
Ev - sokak - yüz - güneş kırpıntıları

MARTI ÇOCUKLAR SİMİTÇİ

Tentenin üstündeki martı bana bakıyor. Ben martıya bakıyorum. Martı uçtu. Çocuklar gitti. Simitçi gitti. Ben çoktan köşeyi döndüm gidiyorum. Bir zaman ışıldıyor ardımda şimdi, geçmeyen bir zaman, seyrek, iniş yokuş, yitik kervanların toplamı.

KUŞ

1

Bütün insanlar sağ vapurlar dinç evler körpe kadınlar şamdanlarında incecik

2

Küçük kuş avucuma kon bugünlük yemem seni

YAĞMUR SABAHI

Usulca değiştiniz iki güneş arasında, saçlarınız uzadı, kaşlarınız, kirpikleriniz uzadı. Bu tüytüs ormanında elimi tutmadan zor bulurdunuz yolunuzu. Bereket burada güneş hep böyle parlaktır, kurulu gibi öter kuşlarımız, kadınlarımız ağlaşır, saatte bir on ikiyi çalar eskicilerin kalyonu.

YAVUZ

Bi dolu gözleri havada
Kuşlar geliyor kuşlar denizi yara yara

ÇARŞI GÜLÜ

Usulca kemirdim avuçların pişmanlığında
Uçan fistanlarını evlerin
Ufak tefek akşamların arasında
Gördüm kısır terazilerin yanı sıra
Havalara yelken açan Balık-Ağaç'ı
Ölü kızlarını ölümsüz bayramların

Unutmadım unutamam beyazlığını
Saçaklardan aktığını daha ılık
Tabakları kargaların yağmur altında
Sen patiska önlüklü hafifçe çilli
Ben ardımda dolaşan çarşıda kayıp
Uzak bir ağaç gibi dur
Benzinden kömürden yoksulluktan
Yangında mavnaların geçtiği yoldan
Ha yatakta ha duvarda hepsi bir

ÇİÇEKÇİ DÜKKÂNINDA

Ağaç sütüyle besledim onları
Bu boya getirdim
Öksüzlerim benim onlar hısımım
El ederler uzaktan koşuşurlar
Dilsiz kokularla tükenir dünyaları

EVVEL ZAMAN İÇİNDE

Her ağacın arkasından karşıma siz çıktınız
Öylesine çoktunuz ki bunaldım yalnızlıktan
Rüzgârınız esiyordu dağ taş deli gibi
Savruldu kulelere dayadığım merdiven

Her köşe başından karşıma siz çıktınız
Öylesine yoktunuz ki ağladım deliye döndüm
Kanınızla incelen taşlar yüzüyordu
Eski denizleri andıran bulutlarda

Sayısız gitmiştiniz ne yazık
Evvel zaman içinde gibiydiniz
Uzandım yerden usulca aldım gökyüzünü
Siz atmıştınız

KAPI VE ÇOCUK

Yalnız kapılar kalır zavallı kapılar
Yaz günleri gibi açık sonsuzluğa
Bir çocuk durmadan büyür büyür
Yağmurun sildiği kahvelerde

SENİ İNİYORUM

Seni iniyorum Yüksekkaldırım'dan
Seni dolaşıyorum insanların içinde
Düşünüyorum düşünmek boş
Seni bakıyorum en iyisi
Seni toriklerin mavisine
Seni sandal
Seni martı
Seni Köprü'nün direkleri
Seni yoksul kişi boynu bükük
Bir kadın geçiyor yanımdan
Bir sen varsın senden öte
Seni geçiyor
Seni gidiyor

YAYLADA

Bizim orda, güneşle aydınlanır ev, başka yağmur bilmeyiz. Güneşle oynar çocuk, başka çember bilmeyiz. Güneşi böler ağaç, güneşi meler koyun, güneşi sürer saban, başka çalgı bilmeyiz. Yaz gelince dişi bulut ışımadan güneşe göçer köylü, başka ölüm bilmeyiz.

BALIKLI

Bu köyde sokakları bile balığa benzetmenin yolunu bulmuşlar. Ergen yastığında balık düşü gören delikanlı "iki adımlık yol" der mi, "iki hamsilik yol" diyecek ister istemez, "köşedeki vatosu geçtin mi karşına çıkan iki torikli ev".

Bir avuç zeytin aldım, gittim çardağın altına oturdum. Ekmeği şu yana, balıkları bu yana koydum. Rüzgâr mı, ova mı, deniz mi bir şeyler esiyor, morumsu dağlar yüzüyor gökyüzünde. Komşu kızı saçlarını taramasa rüzgâr durur, güneş açar, yavru balıklar çıkar deniz kırlığına.

Domino oynuyorum. Bütün balıkçılar yarım. Bir deniz tarağına kaptıran yarısını soluğu çardağın altında alıyor. Ağzının yarısıyla düşünüyor yerdeki ikiliye avucunda ikili arayan delikanlı.

Deniz kızlarının beşikleri martıların çığlıklarına asılı. Yarı kuş, yarı adam, yarı balık, Balık - Adam - Kuş'lar, kanatlarında ateş almak bilmeyen sokak fenerleri bata çıka dolaşıyorlar üstümüzde.

– Onların işi postacılarla, diyor biri.

Burada pencereler, balık ağları, kediler, zeytin ağaçları, orada kayıkların cam saçlarına takılı salkım saçak deniz canavarları, boncuk boncuk çurçurlar, geceleri sardunyaların ışığında yüzümüzü doya doya görmek için sokak aralarına kadar sokulan kefallar.

– Oynasana, diyorum, koysana ikilini!

Elleriyle düşünüyor arkadaşım. Belki oynuyor ama rüzgârdan seçilmiyor.

KESTANELİK

Aşılmış serüvenlerin sabahında
Çocukluğuma giden kestanelik
Titrer mumlarımın ışığı
Değdikçe eski zaman kuşlarına

GELİNCİK

Susuyorum, siliniyor el ayasından son rüzgârı demiryolunun. Varsın küçülsün parmaklarım, oradan da başlayabilir çekirge. Bir çocuk gülümsüyor, hepimizin en büyüğü, hastaya yaklaşmadan. Her çiçekte mavi boncuk. Hiç doğmamış geyik gibi kuşkulu sevda ekicileri. Bastonlu kadınlar kumsalda, uzun dürbünleri sıyırtan, mavi şalvarlı kıpkırmızı tepeden tırnağa.

TABUTLA KUŞLAR

Tabut doğursa doğurur ama buruşuk
Yüzer yalnızlığa dikey ırmakta
Su umut usta başak usta saban
Bizim için bize doğru bizden yana

İyi gün kattık mayasına biraz mavi
Avunmak değil bekleyişti bu
Gözlerimiz iri iri eskilikten
Saldık kuşları koynumuzdan uçsun diye
Bizim için bize doğru bizden yana

YAZ PENCERESİ

İçinde yalınayak öksüzleri
Üstünde sıcaklığı diz üstünde bölüşülen somunların
Görür görmemezlikten gelir
Bilir bilmemezlikten gelir
Sevda üçgenlerini havada

KIRLANGIÇ

Ya hep ya hiç
Biz duralım evler yürüsün
Denizin boynuzundan sarkan balıkları
Yollara döşemeli gün batmadan

Ya hep ya hiç
Yüzünde ölümsüz zencilerin beyazlığı
Elinde sarmaşığı sevdaların
Çilesinden arınmış güler yüzlü
Bir kadın sallanıyor pencerede

Ya hep ya hiç
Bütün salyangozlar ezik
Bütün çakıların ağzı kör
Zarlar çipil sıkıntılı
Yırtılıyor kancık şarabında topun

Ya hep ya hiç
Ölmüş kırmızı kutulu kırlangıç
Şimdi ince açıların yastığında
Çocukça parlıyor kanı

Belki de ay doğuyor.

EŞİK

Çocukluğumun güzel günleri büyük bahçeli bir evde geçti. Ellerim, ayaklarımdan uzak alabildiğine, kendi aydınlığında büyür, havada unutulan güvercinlerin gölgesi yastığıma düşerdi. Çil horozum, Karabaş'ım. Varsın gönlümce dönmesin demir tekerlek, kıllı kemiklerin arasında gittikçe çukurlaşan ucuz bir cep beni durmadan doğururdu çocukluğuma. Kaptanın sivri dişleri, üçgen tuğlalar gibi önüme düşen gülüşü. Soluk almadan yaşayan insanlar görürdüm bahçelerde, gözleri dikiş dikmekten delinmiş iri papağanlar, ay ışığından kalma parmaklıkların arkasından bakarlar insana. Fırıldak gibi çevirirdim masanın üstünde kibriti, mayıs güneşinin çalı çırpısı koltuğumda, giderdim dünyaların bahçemizle bitiştiği yere. Günlerce kutularımı aradığım olurdu otların içinde.

– Neden yemek yemiyorsun? diye sorardı annem.

– O çekici aldığın yere koy! diye seslenir Kaptan.

Gülerdim onlara kucağımda taşıdığım pencereden.

GEYİK

Sürür boynuzlarında aydınlığı
Böğürmeden önce
Geyik değil ki yazsın kalem
Yırtsın maviliği

Yelkende çarpan yürekten
Başlar parmakların ucundaki damar
Dolandı mı özsuyu
Kabardı mı yele
Yıkıldı mı aklın kabuk üstü duvarları

GÜZ TÜRKÜSÜ

Bir anahtar geçti elime
Bütün kilitlere soktum
Yel değirmenleri buldum uzun saçlı
Kutularda badem gözlü gemiler

Ayıp kamışların gölgesinde kaygısız
Kıymık kıymık yondum sessizliği
Bir türlü erişmedi iki ucu
Ateşle suda başlayan acının

Ne var ki el mavisinde ölümlü
Bana ölümsüzlüğü düşündürdü
Sonra gün doğdu yeniden
Yapraksız dallara takılı
Yitik eldivenlerin üstüne

Latin Ozanlarından Çeviriler

Birinci Basım: 1963, İstanbul, Çan Yayınları

Latin Ozanlarından Çeviriler Üstüne

Fransa'da, öteki batı memleketlerinde de böyle olsa gerek, Yunan ve Latin şiirlerini çevirileriyle birlikte yan yana basıyorlar. Bir yanda anlamı, bir yanda biçimi buluyorsunuz. O dilleri bilmeseniz de, anlamı biçimin içine oturtmak, bütüne varmak zor olmuyor. Kulaklıkla işitmek, gözlükle görmek gibi bir şey ama, ne de olsa, yalnız çeviriye kalmaktan iyi. Latince bilmediğim için, "Les Belles Lettres" yayınevinin bu çeşit kitaplarından çevirdim bu şiirleri. Yalnız Fransızcalarıyla yetinmedim, anlamı, şiirlerin asıllarından izlemeye çalıştım. Elimden geldiğince, ozanın kullandığı kelimelere de, biçime de bağlı kaldım. Latin ozanlarına vergi, aşırılığa kaçmayan o dengeli, ölçülü deyişe özendim. Onları kendime değil, kendimi onlara benzetmeyi amaç edindim.

Latinler bizim eski aruza benzer bir tartı (vezin) kullanıyorlar. Ben parmak hesabına vurdum çevirilerimi.

Özel adların yazılışı ayrı bir konu. Özel adlardan geçilmiyor Latin şiirinde. Her şiirde en azından bir özel ad. Bunca kent, bunca tanrı adı da cabası. Önce kendi yazılışlarıyla bırakayım, dedim bunları. Sonra caydım. Okuyucu *i* seslisini, kimi zaman *j* ya da *y* sessizi gibi okuyacağını ne bilir? Üstelik *q*, *x* gibi alfabemizde olmayan harfler de var. Uzatmayalım okuduğum gibi yazdım özel adları. Sözgelişi, *c*, *q*, *ch* sessizlerini yalnız *k* ile, sessiz *i*'yi *y* ile, *ae* seslisini *e* ile vb. karşıladım. Özel adların ses ve hece olarak çevirilerin içine oturabilmesi için bundan başka türlü de davranamazdım, sanıyorum. Tanrılarla kahramanların adlarını da Latinceleri-

ne göre aktardım. Zeus değil, Yuppiter, Hera değil Yuno, Achilleus değil Akilles dedim.

Kitabımızda dört ozan var. Bunlardan üçü, Katullus, Vergilius, Horatius Latin şiirinin sultanlarıdır. Martialis de öyle. Ama yine de onlardan başka bir adam. Daha üstün değil. Belki onlardan aşağı. Ama daha tatlı, daha cana yakın. İsa'dan sonra I. yüzyılda gelişen gerçekçi akımın en büyük ustası. Yalnız *epigramma*'lar yazıyor. Çoğu zaman pek kısa iğnelemeler bunlar.

Bu çeviriler Latin şiirini tanıtmak amacını gütmez. Ben bilgin değilim, ozanım. Gönlümün çektiği şiirleri çevirdim Türkçeye. Latin şiirini tanıtmak için hem bu ozanların başka şiirlerini çevirmek, hem de hiç olmazsa Lukullus, Yuvenalis, Persius, Tibullus gibi ozanlardan da örnekler vermek gerekirdi. Ama şiir çevirmek, şiir yazmakla bir. Yoğurdun mayası kimi zaman tutuyor, kimi zaman tutmuyor. Beğeniyorsunuz, seviyorsunuz, çeviriyorsunuz, çeviriniz bir türlü şiir olmuyor. Katullus'dan ve Horatius'dan yaptığım birkaç çeviriyi bu yüzden yırtmak zorunda kaldım.

Bu ozanların en eskisi Katullus'tur. İsa'dan önce 87 yılında doğmuş, İsa'dan önce 47 yılından sonra ölmüş. Hayatıyla ilgili uzun boylu bilgi yok. Daha çok kendi şiirlerinden çıkarıyorlar hayatını. Vergilius, İsa'dan önce 70-19 yılları arasında, Horatius İsa'dan önce 64-8 yılları arasında yaşamış. Martialis ise İsa'dan sonra 43 yılında doğmuş, 104 yılında ölmüş.

Çevirilerin altına çıkmalar yaparak, notlar düşerek okuyucuya bilgi vermek gerekli miydi? Ben gereksiz buldum. Üstelik dizelerimin arasına, dizelere yabancı yıldızlar, sayılar katmak elimden gelmedi. Bir şiir sevilecekse, içinde geçen özel adın nenin nesi olduğu bilinmeden de sevilebilir. Şiir kitabımı bir tarih kitabı kılığına bürümek istemedim. Okuyucu, Eneas destanıyla ilgili, şu birkaç satırı da okursa, bence çevirilerde anlaşılmayan yer kalmaz: 1800-1900 dizelik büyük bir yapıttır bu destan. Troya savaşında, Troya yenilgiye uğrayınca, Eneas, tanrılarını ve arkadaşlarını yanına alır, yeni bir yurt aramaya çıkar. Yuppiter'in karısı ve kardeşi Yuno tanrıça dikilir karşısına. Yuno, Troyalıların, bu arada Eneas'ın can düşmanıdır. Buna karşılık Eneas'ı koruyan tanrılar da var. Yuppiter'le Venüs koruyucuların başında geliyor. Kader tanrıçaları Parkalar da, Roma'nın kade-

rini alınlara çoktan yazmışlardır. Yuno tanrıçanın Troyalılara, bu arada Eneas'a düşmanlığı şundan: Yuno, Venus, Minerva tanrıçalar arasında düzenlenen güzellik yarışında, Troyalı Paris, Yuno dururken Venus'u güzel seçmiş. Yuno da içerlemiş buna. Bir de Ganimedes hikâyesi var. Ganimedes, Troyalı bir çocuk. Yuppiter bu çocuğu görür, beğenir. O zamana kadar tanrılar sofrasında kadeh dolduran Yuno tanrıçadan olma kızının yerine bu çocuğu geçirir. Yuno bu iki olaydan içlendiği için, o gün bugün Troyalılara düşman.

Destanın başından başlayarak 156 dize çevirdim. Vergilius, söylendiğine göre, önce düzyazı ile yazmış bu destanı, sonradan tartıya vurmuş. Yalnız bu destanda değil, bütün Latin şiirlerinin temelinde düzyazı kuralları yatıyor. Hani, şiir düzyazıya çevrilmez diye bir söz vardır, bu söz Latin şiirlerine uygulanamaz. Bir Latin ozanına, şiiri tanımla deseniz, "Tartıya vurulmuş düzyazıdır." diye cevap verebilir. Bunu bir eksiklik ya da kusur olduğu için değil, belki de bir üstünlük olduğu için belirtiyorum. Düzyazının, tartıya vurulur vurulmaz, bir nitelik değişimine uğrayarak şiir oluvermesi şaşırtıcıdır. Gizlisi saklısı olmayan, gözümüzün önünde geçen bir büyü bu.

Bir nokta daha: Rönesans ve Rönesans sonrası klasik çağ hayranları Yunan ve Latin sanatını duygusal, düşünsel ve biçimsel sınırlarına doğru genişletmişler. Bunu olağan karşılamak gerekir. Ama giderek, Yunan ve Latin sanatına dayandığı söylenen, bu sanata taban tabana aykırı, kuralcı, cansız, gelişme gücünü yitirmiş, tatsız tuzsuz bir sanat anlayışı çıkmış ortaya. Batının yeni sanatçılarını ayaklandıran da işte bu tutum. Yoksa Latin ve Yunan sanatı, bir çekirdek gibi, batılı sanat yemişinin tam ortasında duruyor, her davranış ona göre, ya da ona karşı bir değer kazanıyor.

Ben de Latinler gibi, ses uyumlarıyla yetinerek, çevirilerimde uyak düşürmekten kaçındım. Gelgelelim, Horatius'un, "Beni uyaklı çevir!" der gibi bir hali var. Uyaksız bir şiir, çevrilirken nasıl olur da uyak ister? Batılı Rönesans ozanlarının bize aşıladıkları anlayışın parmağı var bu işte. Ronsard'ı okumamış olsaydım daha rahat çevirirdim Horatius'u, diye düşünüyorum.

Katullus

GECEDEN ÖNCE

Yaşayalım Lesbia'm, sevişelim,
Metelik vermeden homurtusuna,
Kıskanç ve suratsız ihtiyarların.
Batan gün her sabah yeniden doğar;
Ama bu bizdeki süreksiz ışık
Bir kere söndü mü ötesi gece;
Hiç bitmeyen bir gece, tek ve sonsuz,
Bin kere öp beni, öp, yüz kere öp;
Bin kere, sonra yüz kere yeniden.
Bin kere, yüz kere, öp, durmadan öp,
Şaşır sayısını, şaşır Lesbia'm,
Şaşır ki sevdamıza göz değmesin.

(Carmina – 5)

AYAKLANMA

İşte baharla birlikte ılık günler.
Ilgıt ılgıt esince Zefirus, geçti
Gün dönümünün öfkesi gökyüzünde.
Frigya'nın zümrüt gibi ovalarından,
Bereketli tarlalarından İznik'in,
Gitmek zamanı gelip çattı Katullus.
Kaçalım Asya'nın namlı kentlerine!
Ayaklar bu yeni sevinçle daha dinç,
Yürek, yollara düşmek için sabırsız.
Yoldaşlar, güzel dostlarım hoşça kalın!
Birlikte çıktık bu uzun yolculuğa,
Artık, evlere ayrı ayrı döneriz.

(Carmina – 46)

KARŞILIKLI

Açıyor ağzını yumuyor gözünü,
Bana demedik laf koymuyor Lesbia.
Ama kör olayım beni sevmiyorsa.
Ne belli mi? Bana bakın anlarsınız.
Ben de ona söylenmedik laf bırakmam.
Ama kör olayım onu sevmiyorsam.

(Carmina – 92)

LESBİA'NIN DÖNÜŞÜ

Umutsuzken, ansızın murada ermek;
Ne katıksız, ne engin bir sevinçtir o!
Gözlerim yollarda, özlemler içinde,
"Gelmez artık, gelmez!" diye düşünürken,
Şu dönüşün, şu benim oluşun yok mu,
Bana da o sevinci duyurdu işte!
Mal, mülk, para hiç kalır bunun yanında.
En beyaz taşla belirtmeli bu günü.
Bütün dünyaları bağışladın bana.

(Carmina – 107)

İPOTEK

Sizin, Furius, köydeki küçük ev
Ne poyraz tutar, ne lodos, ne bora;
Hiçbiri kılınıza dokunamaz.
On beş binlik ipotekten korkarım:
Kasıp kavuran, vebalı fırtına.

(Carmina – 26)

TERSİNE DÜNYA

Sıracalı Nonius şimdi büyük adam;
Çalımından geçilmiyor Vatinius'un.
Ne duruyorsun, ölsene be Katullus'um!

(Carmina – 52)

Vergilius

ENEAS DESTANI

Kitap I

Silahlarla bir insanı över bu destan.
İlkin o gelir İtalya'ya, Lavinyum'a,
Kaderin Troya'dan kovduğu bu kahraman.
Amansız Yuno'nun öfkesine uğrar da,
Bir oyuncak gibi tanrıların elinde,
Gezer karada ve denizde uzun zaman.
Neden sonra bir kent kurup tanrılarını
Taşır ama Latyum'a, o mutlu güne dek
Rahat yüzü görmez, baş alamaz savaştan.
Latin soyu ve Albalı babalarımız
Böyle türer, böyle yükselir yamaçlarda,
Surları Roma'nın.

Anlat bana ey Musa,
Söyle, hangi kutsal hakkını çiğnedi de,
Nasıl bir iç yarası yüzünden, tanrıça,
Bunca derde soktu bu mübarek adamı?
Bir tanrıya yakışır mı böylesi öfke?

Surlu çiftçilerin kurduğu savaşsever,
Eski bir kent vardır, bolluk içinde yüzer:
Kartaca. Uzaktan İtalya'ya, Tiber'in
Denize döküldüğü kıyılara bakar.
Derler ki, Sisam'dan bile üstün tutarmış,
Kartaca'ya bayılırmış Yuno tanrıça.
Kaderler karşı gelmezse, ölümsüz ece,
Uluslar sultanı yapmak ister bu kenti.
Ama Troyalı kanından günün birinde,
Yeni bir soy çıkacağını işitmiştir;
Buyruğunu yürütecek savaşçı bir soy,
Bir soy ki bu Sur sitesini devirecek,
Koskoca Libya'yı yerle bir edecektir.

>

Parka'lar yazmıştır bu alınyazısını.
Yuno'nun derdi de bu. Troya'da ön safta,
Sevgili Argos'u uğruna katıldığı
Kanlı savaşlar, akınlar gelir aklına.
Eski öfkeler, hınçlar tepreşir içinde:
Paris'in yargısını nasıl unutmalı?
Güzelliğini o küstahca küçümseme!
İğrenç bir soydur bu. Ya Ganimedes'in
Kaçırılışı, el üstünde tutuluşu!
Kızıştıkça kızışır tanrıça, Latyum'a,
Sokmaz Troyalılardan arta kalanları,
Sallar durur denizlerde Yunanlılardan,
Akilles'in kılıcından kurtulanları.
Onlarsa, kaderin elinde yıllar yılı,
O kıyı senin, bu kıyı benim, dolaşır.
Roma ulusunu kurmak, dağlar devirmek
Kadar zor.

Sicilya gözlerden silinip de,
Tunç burunlarında köpüklenen tuzlu su,
Çıkınca gemiler engine pupa yelken,
Yuno'nun yaraları sızlar yüreğinde:
"Yenilgi bana yaraşmaz, diye düşünür.
"Nasıl olur da Troyalı bir kralı, ben
"Tanrıça, uzaklaştıramam İtalya'dan!
"Varsın bütün kaderler karşı gelsin buna.
"Pallas, Yunan donanmasını yakmadı mı?
"Oileus oğlu Ayaks'ın çılgınlığı
"Yüzünden onları sulara gömmedi mi?
"Atıp Yuppiter'in yıldırımını gökten,
"Savuru savuruvermişti gemileri.
"Dağlara çıkıyordu, kudurmuştu deniz.
"Delik deşik, ateş kusan mutsuz Ayaks'ı
"Dipsiz bir burgaçta kıskıvrak yakalamış
"Sivrisine çivilemişti kayaların.
"Ben ki Yuppiter'in kardeşi, karısıyım
"Göklerin sultanı, tanrılar ecesiyim

"Baş edemedim bu ulusla bunca yıldır.
"Kim artık bundan böyle Yuno'ya tapınır,
"Sunular koyar tapınağına, yakarır?"

Tasalar, üzüntüler içinde tanrıça,
Boraların, kudurmuş güney yellerinin
Anayurdu Eolya'ya doğru yollanır.
Koskocaman bir kovukta, kral Eolus,
Zincirlere vurmuştur, dişli rüzgârlarla
Islıklı boraları. Onlarsa öfkeden
Homurdanır, dağı taşı çın çın öttürür.
Dikilen setlerin önünde ürperirler
Ve yalçın bir kayanın üstünde Eolus,
Elinde bir asa, yumuşatır onları,
Yatıştırır. Yoksa ne yer kalır, ne deniz,
Ne gökyüzü. Silinip süprülür o hızla.
İşte bundan çekinerek Yuppiter baba
Karanlık inlere tıkamış rüzgârları.
Tutmuş bir de kral oturtmuş başlarına.
Bu kral onun emrince buyruk yürütür.
Böyle kurulmuş, böyle gider. Zaman zaman
Ya toparlar dizginleri ya da bırakır.

Varır gider, Yuno, işte ona yakarır:
"Aman, der, senin gücün tanrılar babası,
"Ulusların sultanı Yuppiter'den gelir,
"Boralarınla, rüzgârlarınla suları
"Kabartmak da yatıştırmak da elindedir.
"Düşmanım bir soy, şimdi Tiren denizinde,
"Yenilmiş ocak tanrılarını, Troya'yı
"Taşıyorlar İtalya'ya. Zincirlerinden
"Sal rüzgârlarını, bu donanmayı batır;
"Yok et, dağıt. Savur ölüleri denize.
"On dört Nimfa'm var, her biri bir başka güzel
"İçlerinde Deyopea hepsinden güzel.
"Onu çözülmez sevgiyle bağların sana.
"Gayrı senin olur hizmetine karşılık.

"Dizinin dibinde yaşar ömrü boyunca,
"Güzel çocuklar doğurur vakti gelince."

Kral Eolus: "Ferman senin, der, tanrıçam,
"Dile benden ne dilersen. Senin sayende
"Elimdeki şu asa, başımdaki şu taç.
"Senin sayende Yuppiter'in yakınlığı,
"Tanrılar şöleninde uzandığım döşek,
"Fırtınaya rüzgâra yürüttüğüm buyruk."

Bunları demesiyle, demir kargısını
İndirmesi bir olur dağın yamacına.
Açılan gedikten rüzgârlar bölük bölük
Atılırlar. Toz duman kesilir yerle gök.
Saldırırlar denize. Tayfunlarla yüklü
Afrikus, Eurus, Notus, koca deryayı
Söküp alırlar, derinlerde yatağından.
İri dalgalarla döverler kıyıları.
Urgan, ıslık çalar, inler; insan, çığrışır;
Bir kıyamettir kopar mutsuz gemilerde.
Güneş kara bulutların ardına düşer,
Karanlık bir gece çöreklenir sulara.
Gök gürül gürül gürler. Hava şimşeklerle
Delik deşik. Ölüm insanın yamacında.
Eneas tepeden tırnağa buz kesilir,
Kaldırır yıldızlara doğru ellerini:
"Ne büyük bir mutlulukmuş, diye bağırır,
"Aşılmaz duvarları dibinde Troya'nın
"Ölmek yakınlarının gözleri önünde!
"Peleus oğlunun, bir kargıda Hektor'u
"Bu yavuz yiğiti yere serdiği yerde,
"Koca Serpedon'un tepelendiği yerde,
"Sinois ırmağının sularında, kalkan,
"Tolga ve insan leşi sürüdüğü yerde;
"Sen ey Tideus oğlu, ey Yunan soyunun
"En yiğiti, güzelim Troya ovasında,
"Can verseydim keşke kılıcının altında!"

O bunları haykırırken azgın karayel
Bütün gücüyle yüklenir yelkenlere,
Alır dalgaları göklere dek kaldırır.
Kürekler parçalanır, düşer, burun döner
Ve gemi dalgalara verir bordasını.
Yalçın bir dağ gelir birden, tekneye çatar.
Bu dağ tepesinde havalanırken kimi,
Kimi bu dağ eteğinde toprağı görür.
Fıkır fıkır kaynar öfkeden denizle kum.
Kaptığı gibi Notus üç gemiyi aradan,
Tutar, su altı kayalarına savurur.
(Deniz ortasında canavar sırtı gibi

Kabaran bu kayalara kurban masası
Denir İtalya'da.) Eurus'a gelince,
O da üç gemi kapar yükselir, yükselir,
Sallar üçünü de Sirtis'lerin dibine;
Ya taşlara çalar, ya da kumlara gömer.
Buna yürek mi, söyleyin, can mı dayanır!
Oracıkta, Eneas'ın gözü önünde,
Koca bir dalga yer kıçtan, Likyalılarla
Er oğlu er Orentes'in bindiği gemi.
Kaptan yüzükoyun fırlar, sular üç kere
Yerinde döndürür, yutuverir tekneyi.
Silahlar, kalaslar, Troya hazineleri
Çalkanır şimdi üç beş adamla denizde.
Ne İlyoneus'un dayanıklı gemisi,
Ne Akates'in, ne kocamış Aletes'in
Ne de Abas'ın teknesi dayanır buna.
Kancık suyla dolar, çöker, dağılır hepsi.

Neptunus duyarmış bu gürültüyü meğer,
Kabaran denizi, kuduran fırtınayı.
Kızarmış suların dipte kaynamasına.
Çıkarır başını dalgaların üstünden,
Süzer, bir uçtan bir uca, koca deryayı.
Bir de ne görsün, Eneas'ın donanması
Paramparça dağılmış, yayılmış sulara.
Denizle gök arasında ezilmiş gider.
Yuno tanrıçanın kardeşi anlar işi.
Bu onun öfkesi, der, bu onun dolabı.
Zefirus'la Eurus'u çağırır katına:
"Soyunuzdan mı geliyor, der, bu ataklık?
"Emrim olmadan nasıl karışır yerle gök?
"Bu dalgalar böyle nasıl dağ gibi kalkar?
"İyisi mi yatıştırın suları hemen.
"Şunu da bilin ki bir daha kolay kolay
"Kurtaramazsınız elimden yakanızı.
"Haydi gidin ve söyleyin kralınıza,
"Korkunç üçlü çatalı bana vermiş kader,
"Benim buyruğum yürür deryada, denizde.
"Onun, kovukları, yalçın kayaları var.
"Oralarda, ülkenizde dolaşsın gezsin,
"Yellerin, rüzgârların, azgın boraların
"Zındanı içinde yürütsün buyruğunu."

Bunları der demez yatıştırır suları,
Gökteki yığın yığın bulutları kovar.
Güneşi de yeniden oturtur yerine.
Kimotoe ile Triton omuz verirler,
Üçlü çatalıyla alttan dayanır tanrı,
Kayalardan söküp alırlar gemileri.
Neptunus onlara Sirtis'leri de açar,
Tüy gibi tekerleriyle geçip gittiği
Suları çarşafa çevirir, dümdüz eder.
Büyük bir ulusun içinde, kimi zaman,
Bir kargaşa çıkar, soysuzlar ayaklanır.
Bakarsınız, çılgınlık bürümüş gözleri,
Taşlar, yanar çıralar uçuyor havada.
Ama bu sırada, tanrılara saygılı,
Yurda emeği geçmiş, herkesçe sevilen
Biri göründü mü azgınlar duruverir;
Ses kesilir, kulak kabartır kalabalık.
Tıpkı bunun gibi, sulara gözlerini
Dikerek, şimdi artık masmavi açılan
Gökyüzüne atları salınca Neptunus,
Birden durgunlaşır, süt liman olur deniz.
Uçup gider iki tekerli arabası.

Horatius

MERSİN

Acem gösterişini sevmem, çocuk;
Ihlamur çelenklerinden hoşlanmam.
Gel, arama bahçeleri; bize ne
Mevsim sonu gülünden!

Asmanın altındayım, içiyorum.
Gel, soframda kadeh dolduran çocuk,
İkimize de yeter, ağacından
Koptuğu gibi mersin!

(K,I-XXXVIII)

DİANA'YA ADAK

Doğum sancısı çeken gelinlere
Üç çağrıda erişen, sağlık veren,
Kızoğlankız, üç biçimli tanrıça,
Dağı ve ormanı gözeten ece!

Sana sundum evimi örten çamı;
Mutluluk da, sağlık da ver ki onu,
Körpe ve dövüşken erkek domuzun
Kanıyla sulayalım her yıl sonu.

(K, III-XXII)

ORTASI

Dümeni durmadan engine kırmak da,
Kuşkudan, kıyı kıyı yol almak da boş.
Güzeli, Likinius, işin ortası.
Her kim ki ortadan ayrılmaz, korkmasın,
Ne komşu çatlatan konaklarda yaşar,
Ne de odsuz ocaksız, sokağa düşer.

Ulu çamı kollar boranın öfkesi,
Yüce dağ başlarını bulur yıldırım,
Yamandır koskoca burçların göçmesi.
Umutludur yoksulken, yetişkin kişi,
İşleri tıkırına girince korkar.
Getiren ve götüren Yuppiter, kışı.

Bugün başın dertteymiş, yarın ne belli!
Apollo bu, her zaman yayını germez,
Arada bir, bakarsın, lirini çalar.
Yürek de, güç de gerek zora gelince;
Ne var ki, elverişli havada bile,
Kişinin, yelkeni küçültür, bilgesi.

(K, II-X)

OZANLARIN DESTEĞİ MEKENAS'A

Sen krallar dölündensin, Mekenas;
Desteğim, şanım, şerefimsin benim.
Dinle bak: kimi adam yarışmayı,
Toza toprağa belenmeyi sever;
Kıvılcımlar savuran tekeriyle
Kıl kala sıyırtıp sınır taşını,
Zafere ulaştı mıydı, sonunda,
Artık tanrılar katındadır yeri.
Kimi, döneklere sırtını dayar,
Yükselir durmadan devlet işinde;
Dokunma, gayrı yağ bağlar yüreği.
Libya ovasında harman edilen
Buğdaya, daneye göz diker kimi;
Yığmak ister tümünü ambarına.
Kimine tarla kalmış atasından,
Eker, biçer, aldırmaz ötesine;
Ağırlığınca altın versen ona,
Bir yelkenliyle denize açılmaz.
Karayel boğuşmaya başladı mı,
İkarya denizinde dalgalarla,
Ödü patlar gemide, bezirgânın;
Evi barkı, köyü gözünde tüter.
Ama ayak basar basmaz karaya,
Kalafata çeker tekneyi hemen;
Parasızlık onca ölümden beter.
Kimi, şarap içsin suyun başında,
Kocayemişin dibinde, bütün gün.
Kiminin çadırlarda geçsin ömrü,
Dümbelek, boru dinlesin, savaşsın.
Köpekleri, bir geyik sezinlese,
Yabandomuzu yırtsa ağlarını,
Avcı, unutur taze karısını,
Kış kıyamette, dağ bayır dolaşır.

Bana gelince, bilge alınları
Süsleyen yersarmaşığı çelengi
Tanrılar katına yüceltir beni.
Serinlikte ağaçların altında,
Bir yanda nimfa'ların türküleri,
Bir yanda satirus'ların korosu,
Şiirin ve ezginin en güzeliyle
Kurtulurum herkes gibi olmaktan;
Hele lirik ozanların içinde
Bir yer de bana verirsen, Mekenas,
Uçarım, yıldızlara deyer başım.

(K, I-I)

KUİNKTİUS HİRPİNUS'A

Savaşçı Kantabralıdan sana ne,
İskitten, denizler ötesindeki?
Bildiklerini işlesinler, bırak.
Bırak, dünya dertlerini bir yana,
Değer mi ki!

Geride kaldı gençlik ve tazelik;
Şakaklarımız ağardı, kuruduk.
Hani o yastığa baş koyar koymaz
Gelen uyku? O delice sevdalar
Bitti artık.

Ay böyle kıpkırmızı kalmaz, solar,
Bahar çiçekleri düşer dalından.
Umutlar ardında, insanı tüketen,
Boyumuzdan büyük işler peşinde
Koşmak neden?

Güller takınalım başımıza gel,
Saçımızın aklarına ıtırlar
Sürelim, uzanalım sere serpe,
Şu ulu çamın ya da şu çınarın
Gölgesine,

İçelim vakitken, bırak tasayı.
Falerna şarabının ateşini
Kupalarda suyla söndüren çocuk
Nerede? Kim getirecek Lide'yi,
Şu yosmayı,

O kenar mahalledeki evinden?
Söyle ona, saçlarını sıkıca
Bağlasın. Lakonyalı kızlar gibi
Topuz yapsın ve fildişi lirini
Alsın, söyle!

(K, II-XI)

ALINYAZISI

Günahtır alınyazısını kurcalamak,
Yıldız fallarına güvenmek, Lekonoe;
Başa ne gelirse katlanmak, en iyisi.
Kayaları kemiriyor Tiren denizi;
Belki yeryüzünde bu sonuncu kışımız,
Belki yaşanacak yıllar var önümüzde;
Bilgeliği elden komamak, en iyisi.
Mademki sonumuz ölüm, şarabını süz,
Uzak umutlara bel bağlamaya gelmez;
Konuşurken bile ömürden eksiliyor,
İnan ki gününü gün etmek, en iyisi.

(K, I-XI)

Martialis

ŞİİR KİTAPLARI

Kimi iyi, kimi orta, çoğu da kötü
Şiirlerimin. Elden ne gelir, Avitus?
Başka türlü yazılmıyor kitap dediğin.

(K, I-XVI)

BİZİM AKERRA

Akşamdan kalmış, derlerse inanma!
Bizim Akerra sabaha dek içer.

(K, I-XXVIII)

BİLMEKLE BİLMEMEK

Sabidius'u neden sevmediğimi bilmem.
Bildiğim bir şey vardır: Sabidius'u sevmem.

(K, I-XXXII)

FABULLA

Biliyoruz, Fabulla, biliyoruz:
Güzelsin, gençsin, üstelik paran var.
Ama övünmeye başladın mıydı,
Ne güzelsin, ne gençsin, ne paran var.

(K, I-LXIV)

SUSMUŞ BİR OZANA

Uzun buluyorsun şiirlerimi!
Ya sen, Veloks, hiçbir şey yazmıyorsun,
Bu kadarı da çok kısa, a canım!

(K, I-CX)

SATIP SAVMA

On paraları kalmadı, Regulus.
Hediyelerine geldi sıra.
Alıcı mısın?

(K, VII-XVI)

ASTARI YÜZÜNDEN

Yargıç para ister, avukat para;
İyisi mi, Sekstus, borcunu öde.

(K, II-XIII)

KAPLICADA

O suyu kirletmeye kıçın yetmez.
Kafanı daldır, Zoilus, kafanı.

(K, II-XLIII)

LUPERKUS

Sana ne zaman rastlasam, Luperkus:
"Bir çocuk göndereyim, yollayıver
"Şu şiirlerini." diyorsun. "Korkma,
"Okur, geri gönderirim." diyorsun.
Bizim ev bir hayli uzak bilirsin,
Üçüncü katta da oturuyoruz,
Gel sen şu çocuğa kıyma, Luperkus!
Hem a canım, kolayı var bu işin:
Argiletum mahallesinden, her gün
Geçiyorsun, nasıl olsa, değil mi?
Sezar Forumu'nun tam karşısında
Bir dükkân göreceksin, kapısında
Sırayla ozan adları yazılı.
Sen beni işte o dükkânda ara!
Atrektus'a (kitapçımızın adı)
Bir şey demene lüzum yok, o bilir,
Ya birinci ya da ikinci gözden
Çeker bir Martialis verir sana,
Al kumaşa sarılı, beş dinara.
"Sen o kadar etmezsin!" diyeceksin.
İnce adamsın doğrusu, Luperkus.

(K, I-CXVIII)

İKİ ADAM

Eskiden yoksuldum, şimdi de yoksulum;
Para pul arama bende, Kallistratus!
Ama neydiği belirsiz ve uğursuz
Bir şövalye yerine de koyma beni.
Dünyaca bilinir bu şairin adı.
Nereye gitsem parmakla gösterirler.
Pek az insan, ancak, ölünce erişir,
Benim, sağlığımda eriştiğim üne.
Sana gelince sayın Kallistratus'um:
Yüz direk üstünde durur senin çatın;
Kölelik altınları yatar kasanda.
Siyene'de, Nil boyu, çiftliklerin var.
Galya'daki Parma kenti, sürü sürü
Davardan yün yollar, yapağı yollar sana.
İşte ben, işte sen, işte hikâyemiz!
Taş çatlasa benim gibi olamazsın,
Kim istese senin gibi olabilir.

(K, V-XIII)

DOSTLUK

Seni gözüm gibi severim, dersin.
Kasan tıklım tıklım para doludur,
Borç isterim sıkışınca, vermezsin.
Bu ne biçim sevgidir, kuzum Krispus?
Nil kıyısındaki tarlalarından
Bakla mı, buğday mı gönderdin, söyle?
Ya da kışlık urbalar mı yolladın?
Gümüş yadigârlar mı verdin yoksa?
Sen bu dünyada bir dostluk bilirsin:
Yanımda cart cart yellenir durursun.

(K, X-XV)

GÖZE GİRMEK İÇİN

Hep ölmüş ozanları beğenirsin,
Översin, Vakerra.
Beni beğenesin diye, doğrusu,
Ölemem, Vakerra.

(K, VIII-LXIX)

BİR KEHRİBAR PARÇASINDAKİ ARI İÇİN

Gizlenmiş, parlıyor kehribarda,
Sanki balındaymış gibi sarı.
Bu mutlu, bu ölümsüz ölümü
Kendi seçmiş olmalı bu arı.

(K, IV-XXXII)

EROTİON
ADLI KÖLE KIZA AĞIT

Babam Fronton, anam Flakilla! Bu yavrucak,
Öpüp sevdiğim bu kız sizlere emanet;
Olur ki korkar koca ağızlı köpekten.
Karanlık gecesinden öteki dünyanın.
Beş gün sonra altısını bitirecekti.
Cıvıl cıvıl oynasın yanı başınızda,
Adımı söylesin, arada, peltek peltek.
O körpe kemikleri bürüme, kaba ot!
Toprak, bütün ağırlığını verme ona!
O tüy gibiydi, hafifçecikti üstünde.

(K, V-XXXIV)

AUGUSTUS'A
DİKİLEN ANIT-KABİR'E KARŞI

Sun, Kallistus, şarap sun, bir, bir daha sun!
Kar serp bardağıma, Alkimus, soğusun!
Kakuleli yağlar sürün saçlarıma,
Alnıma en kırmızı gülleri dizin!
Yaşamayı öğütlüyor Anıt-Kabir;
Diyor ki: "Tanrılar bile ölebilir;
"Tadını çıkarın güzel dünyanızın!"

(K, V-LXIV)

NE ÇIKARDI

Gelmiş geçmiş kadınların en güzeli!
Gelmiş geçmiş kadınların en kötüsü!
Ya daha az güzel, ya daha az kötü
Olsaydın, ne çıkardı sanki, Katulla!

(K, VIII-LIV)

BİR ZAMANLAR

Bir zamanlar, Likoris, senden güzeli yoktu.
Şimdi de Glikere'nin eşi yok güzellikte.
Sen artık onun gibi olamazsın, çaresiz;
Senin gibi olacak o da günün birinde.
Zamanın oynadığı şaşmayan bir oyun bu,
Dün gözümde tüterdin, bugünse aklım onda.

(K, VI-XL)

YOKSUL

Para parayı çeker, Emilianus.
Hep yoksulluk çekersin, şimdi yoksulsan.

(K, V-LXXXI)

YİNE DE

Curnal yaz, kara sür, çanak yala,
Yalan dolan, türlü madrabazlık,
Yine de meteliğe kurşun at.
Beni şaşırtıyorsun, Vakerra!

(K, XI-LXVI)

Yunan Antologyasi

Birinci Basım: 1964 , İstanbul, Çan Yayınları

Yunan Antologyası Üstüne

1494 yılında, Floransa'da, *Janus Lascaris'ten alınan Yunan Epigrammaları* adında bir kitap yayımlandı. 1445'te İstanbul'da doğan Lascaris, İstanbul 1453'de elimize geçince, bu epigrammaları İtalya'ya götürmüştü. Aslında İzmitli Planudes'in 1301 yılının eylülünde tamamladığı aşağı yukarı iki bin dört yüz epigrammalık bir antologya idi bu.

Yunan dünyasında eski bir geçmişi vardır bu çeşit antologyaların. Okuyucu için hazırlanan ilk antologyanın Gadaralı Meleagros'un *Güldeste*'si olduğu anlaşılıyor (İÖ I. yüzyıl başı). İlk dizedeki ilk kelimenin baş harfine göre düzenlenen *Güldeste*'de Arkilokos, Simonides, Safo, Platon gibi eski ozanların yanında otuz yedi yeni ozana yer verilmiştir. Ozanlar, kişiliklerine uygun bir çiçek adıyla *Güldeste*'ye girerler, Meleagros bir başlangıç şiiriyle onları okuyucuya tanıtır.

Batıda *Yunan Antologyası* adıyla tanınan ve içinde dört bini aşkın epigramma bulunan ünlü yapıtın ilk kaynaklarından biridir Meleagros'un *Güldeste*'si. İsa'dan önce I. yüzyılla İsa'dan sonra XIV. yüzyıl arasında yayımlanan antologyaları sıralayalım burada:

1 - Gadaralı Meleagros'un *Güldeste*'si.
2 - Filippos'un *Güldeste*'si.
3 - Diogenianos'un *Antologya*'sı.
4 - Rufinus'un dergisi.
5 - Straton'un *Musa*'sı.

6 - Agatias'ın *Kiklos*'u
7 - Eufemias'a sunulan dergi.
8 - Kefalas *Antologya*'sı ile Palatinos *Antologya*'sı.
9 - Planudes'in *Antologya*'sı.

Epigramma nedir, ne demektir? Bugünkü anlamıyla epigramma birkaç dizeyi geçmeyen kısa bir şiir, bir taşlamadır. Bu anlayışa uygun epigrammalara ilkin Latin ozanı Martialis'te rastlanıyor. Epigramma, sözlük anlamıyla, bir şeyin üzerine yazılan yazı demektir. Bu anlam zamanla bronz ya da mermer plakalara kazılan kısa şiirleri kapsamış. Daha sonra, sadece kısa şiirlere verilen ad olmuş. Demek ki epigramma ilkin bir anıta kazılan yazı, öz deyimiyle yazıttı. Mezar yazıtlarına sadece ölünün adı ve yurdu konurmuş önceleri; anıtlardaki yazıtlara ise, sadece anıtı dikenin, ya da o anıt kimin için dikilmişse onun adı. Bu yazıtlar bir zaman sonra ölçüye vurulmuş. Ölçülü yazıtların, ilkin İonya'da sonra bütün Yunan illerinde, İsa'dan önce VI. yüzyılda yayıldığı görülüyor. Med savaşları (İÖ V. yüzyıl) epigrammaların gelişimini etkilemiş olmalı ki, bu çağda tek tek ya da topluca dikilen mezar taşlarında ve anıtlarda epigrammalara bol rastlanıyor. Zamanın epigramma ustası ise Simonides'tir. Onun ünü bu konuda o kadar yaygındır ki, sonradan bu çağa rastlayan bütün imzasız yazıtlar Simonides'e mal edilmiştir. Bu yüzden, Simonides adını taşıyan ve bugün elimizde bulunan yetmiş seksen epigrammanın tümüyle onun elinden çıktığını söylemek doğru olmaz.

V. yüzyılda bir anıta kazılmak istenen epigrammaların yanı sıra pratik bir amaç güdülmeksizin yazılmış epigrammalara da rastlanıyor. Ama bir çığır olarak epigramma, daha sonra İskenderiye ve dolaylarında gelişmiştir. Bu kenti Büyük İskender, İsa'dan önce 331 yılında kurdu. Sonradan İskender'in imparatorluğu göçünce, generalleri İskenderiye'yi yaşattılar. Ptolemaios'lar gününde burası büyük bir ticaret ve kültür kenti oldu. Büyük kitaplığı dillere destandı. Kallimakos, Teokritos, Aratos gibi epigramma ustaları asıl bu çağda yetişmiştir. Asklepiades, Posidippos, Hedilos'la Kos adasında, Kallimakos'un yolundan yürüyen ozanlarla İskenderiye'de epigramma altın çağına ulaşır. Doğudaki bu gelişmeye karşılık, batıdaki Yunan illerinde de

usta epigrammacıların yetiştiği görülür. Tegealı Anite, Tebaili Perses, Meseneli Alkaios, Sikionlu Mnasalkes, Siraguzalı Teodoridas bunlar arasındadır. İsa'dan önce I. yüzyılın başında Fenike ile Suriye'de epigramma yeni bir çiçeklenme çağına giriyor. Epigrammaların derlenerek antologyalar yapılması bu çağa rastlar.

Yunan Antologyası on altı bölüme ayrılır:

I - Hıristiyanlık epigrammaları.
II - Zeuksippos yonularının tasviri.
III - Kizikos yazıtları.
IV - Meleagros, Filippos ve Agatias'ın başlangıç şiirleri.
V - Aşk epigrammaları.
VI - Adak epigrammaları.
VII - Ölüm epigrammaları.
VIII - Kapadokyalı Gregorios'un epigrammaları.
IX - Tasvir epigrammaları.
X - Yüreklendirme epigrammaları.
XI - Satirik ve başik epigrammalar.
XII - Straton'un Musa'sı.
XIII - Çeşitli ölçülerde parçalar.
XIV - Problemler, enigmalar, orakulumlar.
XV - Çeşitli epigrammalar.
XVI - Palatinos Antologyası'nda yer almayan parçalar.

Okuyacağınız çeviriler, *Yunan Antologyası*'nın V, VII, IX sayılı bölümlerinden seçilmiştir. Bunları, Maurice Rat ile Pierre Waltz'in ve arkadaşlarının Fransızca düzyazı çevirilerinden Türkçeleştirdim.

Yunan adlarının yazılışı okunuşlarına göredir.

Çevirilerin başlarındaki sayılar şiirlerin *Antologya*'daki sayılarıdır. Bilgi için, kitabımızın sonunda bu sayılara göre düzenlenmiş açıklamalara başvurulmalıdır.

Aşk Epigrammaları

4. AFRODİTE'NİN ÖĞRETTİĞİ SEVDA İŞLERİ

Yağ koy kandile, benim dilsiz sırdaşıma
Ve git! Bir üçüncüyü kaldırmaz sevişme.
Güzelce kilitle kapımızı, Filenis!
Haydi Ksanto, kucakla beni yavuklum!
Ve sen, yüce aşklar için serdiğim döşek,
Pafos'ta bayramı kutlanan tanrıçadan,
Varsa bir eksiğin bu işte, öğren şimdi.

Filodemos

11. AFRODİTE'YE YAKARI

Denizdeki mutsuza eriştiğin gibi,
İyi yürekli tanrıçam, eriş bana da!
O denizde batmış, ben karada.

Asklepiades

21. MEZAR

"İhtiyarlıyoruz!" demez miydim sana?
"Yüz göz buruşur, sevişenler ayrılır!"
Demez miydim? Al işte geldi o günler!
İşte ağardı saçlarımız, kocadık.
Nerde ağzının o eski güzelliği!
Hani türlü diller döken âşıkların?
Bir mezar gibisin sen artık, bakmadan
Geçip gidiyoruz, kibirlim, önünden.

Rufinus

81. GÜLCÜ KIZ

Gül mü satıyorsun güzel, kendini mi?
Yoksa güllerle birlikte kendimi mi?
Sen güllerden daha güzelsin gülcü kız!

Dionisios

97. ADALETSİZ EROS'A

İkimizi de aşka düşür.
Sana tanrısın derim Eros!
Sen tut beni yak, onu gözet;
İşte bu tanrılığa sığmaz.

Rufinus

119. UYKUSUZLUK

Güzel Gamella olmadı mı koynunda,
Döşeğinde bir o yana, bir bu yana,
Sabaha dek kıvranırsın Krinagoras;
Bu sefer de yorgunluktan uyku tutmaz!

Krinagoras

130. GÖZLERİN DİLİ

Nedir bu tasa Filenis? Neden saçların
Darmadağın, gözlerin yaşlarla buğulu?
Anlat bana derdini, çareler bulayım;
El koynunda mı yakaladın yavuklunu?
Sen istediğin kadar, "hayır!" de, güzelim,
Gözyaşların söylüyor olanı biteni.

Mekius

131. YANGIN

Bu lir çalış, bu cıvıltı, bu bakış,
Seni bir gün tutuşturur, kül eder;
Bakarsın ki ateş bacayı sarmış.
Şaşarsın: nerede, ne zaman, nasıl?
İş işten geçtikten sonra anlarsın.

Filodemos

155. İÇ İÇE

Canımın içinde Heliodora;
Canımın içisin Heliodora;
Canımın canısın Heliodora!

Meleagros

171. KADEH

Kadeh mutlu, usul usul gülümsüyordu;
Dudağına değmişti, istekler içinde,
Kuşlar gibi cıvıldayan Zenofila'nın.
Dayasa ağzını ağzıma, bir solukta,
Benim de bütün canımı çekse n'olurdu!

Meleagros

186. GÖZYAŞLARI

Sen istediğin kadar ağla, inanmam
  Gözyaşlarına Filenis!
Tutalım beni çok sevdiğin doğru;
  Bugün ben, yarın başkası;
Koynunda kim varsa en çok sevdiğin o!

Posidippos

210. GÜLLER GİBİ

Beni baştan çıkardı arabın kızı;
Ölüyorum, a dostlar, Didima için!
Karaysa, ne var sanki, kömür de kara;
Hele bir kez tutuştur da o zaman gör:
Yanar durur, ışıl ışıl, güller gibi.

Asklepiades

213. GELEN

Gidiyorum, Pitias yalnız değilse;
Yalnızsa, Zeus aşkına çağır gelsin!
Aşkla yüreklenmiş, yollara düşmüş, de!
Sarhoş, mutsuz, bitkin.

Posidippos

252. SIR

Semiramis ecenin surları sanki,
Seni benden ayıran şu ince fistan.
Gel atalım urbaları üstümüzden,
Et ete sarılalım, anadan doğma,
Kavuşmadık yerimiz kalmasın, güzel!
Göğsün göğsümde, dudakların ağzımda
Susalım; sessizlik ve sırdır ötesi.

Mabeyinci Pavlos

258. GEÇKİN SEVGİLİYE

Kurban olsun kızoğlankız tazeliği
Sendeki geçkinliğe güzel Filinna!
İstemem ellenmemiş körpe memeyi,
Bu olgun yemişler benimken koynunda.
Elin baharından güzeldir sende güz,
Sende kış, elin yazından sıcak bana!

Mabeyinci Pavlos

Ölüm Epigrammaları

4. HOMEROS İÇİN

Şurada kıyıda, kayanın üstünde,
Usta ve bilgin sözcüsü Musa'ların,
Tanrısal Homeros yatıyor, yabancı.
Üç karışlık toprağına bu adacık,
Koca ozanı nasıl sığdırmış, deme!
Delos da avuç içi gibiydi ama,
Yüce bir tanrıyı basmıştı bağrına.

Mabeyinci Pavlos

6. HOMEROS İÇİN

Şuracıkta, şu dalgaların dövdüğü
Kumsalın altında yatıyor, yabancı,
İkinci güneşi Yunan dünyasının,
Tanrılar sözcüsü, Musa'lar ışığı,
Erdemli kahramanlara destan düzen,
Evrenlerin ölümsüz sesi Homeros.

Saydalı Antipatros

8. ORFEUS İÇİN

Hadi çağır bir türkü de dağlar, meşeler,
Kurt kuş yanına gelsin bakalım;
Hadi çağır bir türkü de fırtına dursun,
Azgın deniz yatışsın, kolaysa!
Orfeus, sonunda sana da oldu olan!
Az mı gözyaşı döktü Musa'lar,
Ardından az mı ağladı, dövündü anan!
Bizlerin evlat acısı hiçmiş!
Tanrılar bile kuzularını, ölümün,
Alamazlarmış demek, elinden!

Saydalı Antipatros

66. DİOGENES CEHENNEMİN KAPISINDA KERBEROS'LA KARŞI KARŞIYA

Yırtık bir hırka, bir değnek, bir heybe,
Yolum buralara düştü sonunda.
Sen, cehennemin köpeği Kerberos,
Ben, dünyanın köpeksi filozofu;
Salla kuyruğunu Diogenes'e.

Onestes

72. TEMİSTOKLES'LE EPİKURUS İÇİN

Kıl kalmıştı, elden gidiyordu;
Bereket sizlere, yetiştiniz.
Uşaklıktan kurtardı biriniz,
Biriniz eşeklikten bu yurdu.

Menandros

80. HALİKARNASSOSLU OZAN HERAKLEİTOS'UN ÖLÜMÜ ÜSTÜNE

Öldüğünü söylediler, Herakleitos,
Tutamadım kendimi ağladım. O güzel
Günler aklıma geldi, konuşa konuşa
Akşamı ettiğimiz, Halikarnassos'ta.
Sen de mi bir avuç toprak oldun sonunda!
Ama şiirlerin yaşıyor, yaşayacak;
Her şeyi, her şeyi dize getiren Hades,
Bak, onların kılına bile dokunamaz.

Kallimakos

173. BAŞIBOŞ SIĞIRLAR

Bir yıldırım, bitti işi Terimakos'un!
Meşenin dibinde son uykusuna daldı.
Karlara belenmiş sığırlar, gün batarken,
Sığırtmaçsız döndüler, dağdan ahırlara.

Diotimos

187. BİR GENÇ KIZ

Kızoğlankız Melite'nin mezarını,
Çiçeklerle donattı ihtiyar Niko.
Beğendin mi şu yaptığın işi, Hades!

Simonides

192. BİR ÇEKİRGE İÇİN

Yatar, dinlerdim, ağaçların gölgesine,
Sarı kanatlarının tatlı ezgisini.
Bereketli evleklere konmak yok artık,
Artık o kanat türküsü bitti çekirge!

Mnasalkes

194. DEMOKRİTOS'UN ÇEKİRGESİ

Yol kıyısındaki şu killi toprakta,
Demokritos'un çekirgesi gömülü.
Zar gibi ne güzel kanatları vardı!
Türküsünü tutturdu mu akşamları,
Bütün ev tatlı bir ezgiyle dolardı.

Mnasalkes

211. BİR KÖPEK

Rüzgâr gibi giden o Maltız köpeği,
Burada, şu taşın altında, yabancı!
Bekçisi, can yoldaşı Eumelos'un;
Boğa, diye çağırdı mı koşar gelir!
Şimdi karanlık gecesinde Hades'in,
Issız yollarda yankılanıyor sesi.

Timnes

277. DENİZİN ATTIĞI ÖLÜ

Dalgalar savurmuş, kim bilir kimin nesi!
Leontikos buldu ölüsünü kumsalda.
Bu mezarı kazarken kendine ağladı.
Kolay mı, gece gündüz kuşkuda zavallı:
Martı gibi denizlerde dolaşır o da.

Kallimakos

317. İNSAN SEVMEYEN TİMON'A KÖTÜ GELEN ÖTEKİ DÜNYA

– Söyle Timon, bura mı, yoksa ora mı kötü?
– Bura kötü!
Daha çoksunuz burada çünkü.

Kallimakos

318. İNSAN SEVMEYEN ÖLÜ

Esenleme beni yolcu, yoluna git!
Uzak durman en büyük esenlik bana.

Kallimakos

320. TİMON İÇİN

Isırgan otu dört yanım, devedikeni;
Var git yoluna yolcu, dalar yaklaşırsan.
Benim, ta kendisi, insan sevmeyen Timon.
İçinden geldiği gibi söv, helal olsun,
    Çekil git yeter ki!

Hegesippos

342. BEKLEYENLER

Öldüm, seni beklerim burada;
Bir gün sen de beklersin burada.
    Her ölümlü er geç,
Birini bekleyecek burada.

(?)

447. BOYA BOSA GÖRE MEZAR YAZITI

"Aristeus oğlu Teris, Giritli."
Deyip kestim, yine de uzun düştü;
Öylesine bir bücürdü rahmetli.

Kallimakos

451. ÖLMEYEN İYİ KİŞİLER

İyi kişiler de ölürmüş, deme!
Akantoslu Dikonos oğlu Saon
Kutsal bir uykuya dalmış burada.

Kallimakos

453. BABA

Filippos, buraya, gözünün bebeği oğlu,
On iki yaşındaki Nikoteles'i gömdü.

Kallimakos

494. BİR BALIKÇI

Giritli Sodamos denizde boğuldu.
O bir ağ bilirdi, zavallım, bir de su.
İşte böyle, deniz kudurdu mu bir kez,
Gözü yoksul balıkçıyı bile görmez.

(?)

509. İKİ DOST

Bu taşı Glokos dikti,
Dostu, canı ciğeri,
Sinoplu Teognis'e.

Simonides

511. GERİDE KALAN

Megakles'in mezarını her görüşümde,
Katlandığın acılar aklıma gelir de,
Yüreğimin ucu sızlar, mutsuz Kallias!

Kallimakos

519. BİR ÇOCUK

Nasıl bel bağlarsın artık yarına!
Daha dün bahçede koşup, oynayan
Karmis'i gömdük bugün ağlayarak.
Babası Diofon'a oldu olan!

Kallimakos

538. BİR KÖLE

Bir köleydi şuncağız;
Vadesi geldi, öldü.
Darius'un dengi oldu.

Anite

Tasvir Epigrammaları

151. KORİNTOS İÇİN

Dorların diyarı Korintos, n'oldu sana!
N'oldu söyle, dillere destan güzelliğin!
Hani nerde atalardan kalma zenginlik,
Sarayların, tanrı evi tapınakların,
Soyu Sisifos'a dayanan kadınların?
N'oldu o halk, cıvıl cıvıl binlerce insan!
Kanlı bir savaştı bu, sel gibi geldi geçti;
Bir biz kaldık, Nereis'lerle Alkion'lar,
Gözyaşı dökebilecek sana ardından!

Saydalı Antipatros

338. KEÇİ ÇOBANI DAFNİS

Ağ gerdin dağlara bütün gün, tuzak kurdun;
Yan geldin yaprakların üstüne uyudun.
Senin de peşine avcılar düştü, Dafnis!
Başına sarmaşıklar takınmış Priapos
Ve Pan daldılar işte yattığın mağaraya.
Uyan Dafnis, uyan yavrum ele geçmeden.

Siraguzalı Teokritos

421. EGE'NİN ISSIZ ADALARI

Ege'nin çalkantılı sularıyla çevrili,
Başıboş adalar, mutsuz kara parçaları:
Sifnos, rüzgârlı Folegandros ve ötekiler;
Arkada bıraktınız o güzelim günleri.
İçinizde ilk önce yüzüstü kalan Delos
Sizleri kaderine ortak etmiş olmalı!

Makedonyalı Antipatros

432. TİRSİS'İN KEÇİSİ

Köpeklerin bir avaza havlaya dursun,
Bir kurt kaptığı gibi götürdü keçini.
Küçüktü, oynaktı, güzeldi biliyoruz.
Gel Tirsis, ağlama iki göz iki çeşme;
Tüyü bile kalmadı, ağlamak boşuna!

Siraguzalı Teokritos

526. ROMA'NIN BUYRUĞU

Bütün dünya buyruğuna girdi Roma'nın;
Ne deniz kaldı, ne kara!
Kapat Zeus, kapılarını Olimpos'un,
Gökyüzüne geldi sıra!

Alfeios

721. BİR İNEK YONUSU

Boşuna giriyorsun altıma, dana,
Boşuna böğürüyorsun!
Yonucu süt vermemiş memelerime!

Saydalı Antipatros

723. MİRON USTANIN İNEK YONUSU

Öyle bir ustalıkla yondun ki beni, Miron,
Otlamaya başlardım tutmasa taşla kurşun!

Saydalı Antipatros

823. PAN TANRI KAVAL ÇALIYOR

Melemesin gebe koyun, sular akmasın!
Çıt çıkmasın kuytu kovuktan!
Halaya kalktı orman ve su Nimfa'ları;
Dağı taşı çın çın öttüren,
Yedi kamışlı kavalını çalıyor Pan.

Platon (?)

Açıklamalar

(Şiirlerin sayılarına göre düzenlenmiştir.)

AŞK EPİGRAMMALARI:

4 – *Filodemos*, Suriye'nin Gadara kentinde doğmuştur (İÖ I. yüzyıl). Kikero zamanında Roma'da yaşamıştır. *Yunan Antologyası*'nda otuz kadar epigramması vardır.

Pafos'ta bayramı kutlanan tanrıça, aşk tanrıçası Afrodite'dir. *Pafos*, Kıbrıs'ta bir kent. Adanın üstünde iki Pafos vardı. Eski Pafos İsa'dan önce X. yüzyılda Fenikelilerce kurulmuştu. Kentin kurucuları, Homeros zamanında Astarte'ye büyük bir tapınak yapmışlardı. Yeni Pafos eskisinin on beş kilometre berisinde kurulmuştur. Kurucusunun Arkadyalı Agapenor olduğu söylenir. Yeni Pafos baştan başa tanrıça Afrodite'ye adanmıştı.

11 – *Asklepiades*, Samosludur. Meleagros güldestesi ozanlarındandır. Kallimakos'la aynı yüzyılda yaşamıştır (İÖ III. yüzyıl). Teokritos'un ustasıdır.

Aşk tanrıçası Afrodite denizcileri de korurdu. Knidos'da ve Pire'de denizcilerin koruyucusu olarak birer tapınağı vardı. Ozan tanrıçanın bu yanına sesleniyor.

21 – *Rufinus*, Latin adı taşıyan bu Yunan ozanı Samoslu olabilir. İsa'dan sonra ikinci yüzyılın ilk yarısında yaşadığı sanılıyor.

81 – *Dionisios*, Sofist adıyla da anılan bu ozanla ilgili bilgi yoktur. Halikarnassoslu Dionisios'la aynı kişi olabilir.

97 – *Rufinus*, not 21'e bakınız.

Eros, Yunan tanrılarının en eskilerindendir. Bütün varlıkları birleştiren, çiftleştiren odur. Gücü bütün doğaya yayılmıştır. Yaklaştırır, karıştırır, çoğaltır. İnsan, hayvan ve bitki soylarının üremesi onun elindedir. Eros zamanla değişmiş, sadece aşk tanrısı haline gelmiştir. Ozanlara göre Afrodite'nin oğludur. Küçük bir çocuktur ve hiç büyümez. Afrodite bir gün Temis tanrıçaya oğlu Eros büyümediği için yakınmış, o da bir kardeşi olursa büyüyeceğini söylemiş. Afrodite, Anteros'u doğurmuş o zaman. Anteros, aşkın karşılığı olan aşktır. Ozanlar böylelikle karşılık gören aşkın gelişeceğini anlatmak istemişler.

119 – *Krinagoras*, İsa'dan önce 65 yılında doğmuştur. Bu ozanla ilgili pek bir şey bilinmiyor.

130 – *Mekius*, adına bakılırsa Latin soyundan olması gerekir. Onunla ilgili bilgi yoktur. Filippos'un güldestesinde yer aldığına göre İsa'dan önce I. yüzyılda yaşadığı söylenebilir. *Yunan Antologyası*'nın en iyi ozanlarındandır.

131 – *Filodemos*, 4 sayılı nota bakınız.

155 – *Meleagros*, Suriye'nin Gadara kentindendir. Bu ince ve zarif ozanın *Antologya*'da pek çok epigramması vardır. İsa'dan önce 130 yılında doğduğu sanılıyor.

171 – *Meleagros*, 155 sayılı nota bakınız.

186 – *Posidippos*, Pella'da doğmuş olabilir. Meleagros'un güldestesinde yer almaktadır. İsa'dan önce III. yüzyılda yaşadığı sanılıyor.

210 – *Asklepiades*, 11 sayılı nota bakınız.

213 – *Posidippos*, 186 sayılı nota bakınız.

Gelen, Pitias'ın âşığıdır. Onun kölesiyle, ya da hizmetçisiyle konuşuyor.

252 – *Mabeyinci Pavlos*, İstanbul'da Justinianus'un sarayında yaşamıştır. Ayasofya Kilisesi üstüne yazılmış iki uzun şiiri vardır. Ozan Agatias'ın dostu idi. Sarayda kralın geleceğini haber verir, böylelikle salondakileri sustururdu. Bu görevinden ötürü Susturucu Pavlos adıyla anılır.

258 – *Mabeyinci Pavlos*, 252 sayılı nota bakınız.

ÖLÜM EPİGRAMMALARI:

4 – *Mabeyinci Pavlos*, 252 sayılı nota bakınız.

Şurada kıyıda, İos adasının sözü ediliyor. Homeros'un İos'da gömülü olduğu söylenir. Ufak bir adadır.

Delos, Siklad adaların en küçüğü. Foibos-Apollon bu adada doğmuştur. Anası Leto oğlunu doğurmak için Delos'a sığınmıştı. O zamanlar ada sular üstünde yüzüyordu. Tanrı Foibos doğunca, Delos hareketsiz kaldı. Ozan, İos'la Delos'u karşılaştırırken Homeros'u tanrılaştırıyor. *Musalar*, Zeus ile Mnemosine'den doğma ölümsüz kızlardır. Hesiodes'e göre dokuz Musa vardır. Kleio, talih; Euterpe, müzik; Taleia, komedya; Melpomene, tragedya; Terpsikore, dans; Erato, lirik şiir; Polimnia, retorik; Urania, astronomi; Kalliope, kahramanlık şiirlerinin Musasıdır. Musaların, öteki tanrılar ve tanrıçalar gibi tapınakları vardı. Şölenlere adları anılarak başlanırdı. Parnassos'da, Helikon'da otururlardı.

6 – *Saydalı Antipatros*, İsa'dan önce 180-170 yılları arasında doğmuş, 100'e doğru ölmüştür. Kikero onun överek sözünü eder. Usta ozandır. Eleştirmecilere göre Leonidas'ın etkisindedir.

8 – *Saydalı Antipatros*, 6 sayılı nota bakınız.

Orfeus, kimine göre Trakya kralı Oiagros ile Musa Kalliope'nin, kimine göre tanrı Foibos'la Musa Kleio'nun oğludur. Türkü çağırmakta, kitara çalmakta üstüne yoktu. Bu çalgıyı onun eline tanrı Foibos vermişti. İki tel ekleyerek çalgının tellerini dokuza çıkaran Orfeus sazını öylesine çalardı ki, kurt, kuş, böcek, ağaç onu dinlemeye koşardı. O çaldığı zaman, bütün varlık susardı. Euridike'ye âşıktı. Evlenecekleri gün Euridike ölüverince peşi sıra öteki dünyaya gitti. Tatlı ezgilerle ölüm tanrılarını yumuşattı. Nişanlısının yeryüzüne dönmesine izin verdiler; bir koşulları vardı; yeryüzüne çıkıncaya kadar Euridike'nin yüzüne bakmayacaktı. Orfeus sevgilisiyle dünyamıza doğru yola çıktı. Tam sınıra gelmişlerdi ki tanrıların koşulunu unuttu, yüzüne baktı nişanlısının. Böylece Euridike'yi görmesiyle yeniden kaybetmesi bir oldu. Sonunda kadınlar onu kıskançlıktan parçaladılar. Başını ırmağa attılar. Orfeus'un kesik başı bile Euridike'nin adını anmaktan geri kalmadı.

66 – *Onestes*, Filippos güldestesi ozanlarındandır. Korintoslu ya da Byzantion'ludur. Augustus'un zamanında yaşamıştır. (İÖ I. yüzyıl sonu.)

Kerberos, üç başlı köpek. Dev Tifon'la canavar Ekidna'dan dünyaya gelmiştir. Yelesi yılanlardan örülmüştü. Kesici kara dişleri vardı. Isırdı mı bu dişler iliğe işler ve zehir akıtırdı. Öteki dünyada Stigos ırmağının kıyısındaki bir mağaraya yılanlarla bağlanmıştı. Cehennemin kapısını bekler, buradan kuş uçurtmazdı. Herakles, Alkestis'i cehennemden çekip çıkardığı zaman onu zincire vurdu.

Köpeksilik, köpeksi filozofların felsefesi. Köpeksi filozoflara eski Yunan'da köpek denirdi.

72 – *Menandros*, Atinalı komedya ozanı (İÖ 340-292). Komedyalarının hemen hepsi kaybolmuştur.

Temistokles, Atinalı devlet adamı ve general. (İÖ 525-460). İlk Med savaşından sonra demokrat partinin lideri olmuştur. Salamis'te Yunan donanmasına o kumanda etti.

Epikurus (İÖ 341-270), Yunan filozofu. Samos'ta doğmuş olabilir. Demokritos'un yolundan yürüdü. Bütün çabalarımızın tat almaya yönelmesini öğütlüyordu. Sağtöreye uymak ve bilgi edinmek en büyük tattı onca. Epikurus felsefesi sonradan şehvet düşkünlüğü kılığına girmiştir.

80 – *Kallimakos*, Meleagros güldestesinde yer alan ozanlardandır. Büyük ün yapmıştır. Çeşitli türlerde şiir yazmışsa da bunların çoğu kaybolmuştur. (İÖ 305-238).

Şiirde adı geçen Herakleitos'u Efesli adaşıyla karıştırmamak gerekir. *Yunan Antologyası*'nda ölüm epigrammaları arasındaki 465 sayılı epigramma onundur. Kendisinden başkaca bir yapıt kalmamıştır.

Hades, ölüm tanrısı, öteki dünya ve ölüm anlamınadır.

173 – *Diotimos*, İsa'dan önce III. yüzyılda Adramittion'da doğdu. Bugün Edremit'in Kemer köyü vardır burada.

187 – *Simonides*, VI. yüzyıl sonunun ve V. yüzyıl başlangıcının ünlü ozanı. (İÖ 556-466). Meleagros güldestesinde yer alır. İmzasını taşıyan epigrammalardan çoğunun onun olmadığı sanılıyor.

Hades, Zeus'un kardeşidir. Babası Kronos onu parçalamış ve yemişti. Hades'i babasının karnından Zeus çıkardı. Ze-

us'un Titanlarla yaptığı savaşa katıldı. Savaş kazanılınca, payına öteki dünya düştü. Çok çirkin olduğu için kimse onunla evlenmek istemiyordu. Persefone'yi zorla aldı. Buyruğunu yürüttüğü ölüler ülkesi bu dünyadan çok daha kalabalıktır. Karşı durulmamış tek tanrı odur. Yeryüzünde tapınağı yoktur.

192 – *Mnasalkes*, (İÖ II. yüzyıl) Meleagros güldestesinde yer alır.

194 – Üstteki nota bakınız.

211 – *Timnes*, İsa'dan önce II. yüzyılda yaşadığı sanılıyor. Giritli olabilir.

277 – *Kallimakos* için 80 sayılı nota bakınız.

317 – *Kallimakos* için 80 sayılı nota bakınız.

Timon, Atinalı Timon adıyla anılan Yunan filozofu. Yurdunun uğradığı felaketler ve yoksulluk yüzünden insanlardan soğumuştu. Birçok taşlamalara konu olmuştur.

318 – *Kallimakos* için 80 sayılı nota bakınız.

320 – *Hegesippos*, Meleagros güldestesinde yer alan bu ozanla ilgili bilgi yoktur.

Timon için 317 sayılı nota bakınız.

447 – 451 – 453 – *Kallimakos* için 80 sayılı nota bakınız.

509 – *Simonides* için 187 sayılı nota bakınız.

511 – 519 – *Kallimakos* için 80 sayılı nota bakınız.

538 – *Anite*, Meleagros güldestesinde yer alır. Elimizde tek tük dizeleri kalan bu kadın ozanın büyük ünü vardı. Heykeli dikilmiştir. Meleagros, güldestesine onu zambak adıyla alır. Zambak gibi arı ve sade bir deyişi vardır. Antipatros ona "kadın Homeros" diyor.

Darius, ya da Dareios, Dârâ, diye bilinen güçlü kral.

TASVİR EPİGRAMMALARI:

151 – *Saydalı Antipatros*, ölüm epigrammaları bölümündeki 6 sayılı nota bakınız.

Korintos, Yunan tarihinin ünlü kentlerinden. Aynı adı taşıyan yarımadanın üstünde şimdiki Korintos'un yerinde kurulmuştu. İsa'dan önce 1100 yılında Dorların eliyle Argos'un ege-

menliğinden kurtulmuştur. O çağlarda Atina'yı bile titreten savaşlara girişmişti. VIII. ve VII. yüzyıllarda sömürgeleri oldu. 657'den sonra yıldızı söndü, derken Isparta'nın buyruğuna girdi.

Sisifos, Rüzgârlar Tanrısı Eolos'un oğludur. İlias destanına göre bilge ve kurnaz bir insandı. Korintos'u o kurmuştur. Bu kenti büyük bir surla çevirmiş, oradan geçen yolcuları haraca bağlamıştı. Asopos'a, büyük bir para karşılığında, kızını Zeus'un kaçırdığını haber verince, tanrıların babası, ona ölüm tanrısı Tanos'u gönderdi. Sisifos ölüm tanrısını zincire vurdu. Tanos'u zincirlerinden tanrı Ares kurtarır. Sisifos, sonunda, her ölümlü gibi öteki dünyanın yolunu tutarken kendisine ölüm töreni yapılmamasını karısına tembihledi. Öteki dünyaya varınca Hades'ten, ardından ölüm töreni yapmayan karısını cezalandırmak için dünyaya dönmek iznini aldı. Korintos'a geldi ve geri dönmedi. Hermes onu bir daha cehenneme götürünce kötü bir cezaya çarptırıldı. Büyük bir kayayı, durmadan, yokuşa sürmek zorunda bırakıldı. Kaya tepeye varmadan, her seferinde aşağıya düşüyor, bir Erinis, kayayı yeniden yokuşa sürmesi için kamçısıyla aşağıda bekliyordu. Sisifos'un kayası, arkası gelmeyen, boşuna ve yıpratıcı emeğin simgesidir.

Şiirde sözü geçen savaşın Konsül Mummius'un açtığı savaş olması gerekir. İsa'dan önce 146 yılında Mummius Korintos'u yaktı yıktı, taş taş üstünde komadı.

Nereis'ler, ozan Hesiodes'e göre Poseidon'la Tetis'in, başkalarına göre Okyanus'la Toprak'ın kızlarıdır. Elli güzel kızdır bunlar. Yunus balıklarının sırtlarında dolaşırlar. Kimi zaman üç dişli çatal, kimi zaman bir çelenk, kimi zaman bir mercan dalı taşırlar. En çok Korintos sularında yaşamayı severler.

Alkion'lar, deniz kuşlarıdır. Kral Keiks boğulunca karısı Alkion kendini denize atar. Tanrılar bu bağlılığı, ikisini de alkion haline getirerek mükâfatlandırırlar. Alkion'lara bir barış ve huzur simgesi gözüyle bakılır.

338 – *Siraguzalı Teokritos*, İsa'dan önce 300-310 yılları arasında doğdu. Yunan ozanlarının en ünlülerindendir. Gençliğinin ilk yıllarını Sicilya'da geçirdi. Yirmi beş yaşlarına doğru Kos adasına geçti. Sonunda İskenderiye'ye yerleşti. Elimizde, öteki yapıtlarından başka, otuz kadar epigramması vardır.

Priapos, kimine göre bir Nimfa'nın, kimine göre Afrodite'nin oğludur. Afrodite'yi kıskanan Hera, Priapos'un keçi boynuzlu ve keçi kulaklı doğmasını sağladı. Doğar doğmaz anası onu Çanakkale kıyılarına yolladı. Gözü pek, utançsız bir yaşam sürerdi orada. Halk çekinir ve korkardı ondan. Günün birinde bir salgın baş gösterince günah işlediklerini anladılar ve Priapos'a tapmaya başladılar. Priapos, Pan gibi bereket simgesi olarak anılır.

Pan, "Bütün" anlamına gelir. Çeşitli rivayetler vardır bu tanrıyla ilgili. Kimi Zeus'un, kimi Hermes'in oğlu olduğunu, kimi Hava ile bir Nereis'ten, kimi Gök'le Toprak'tan doğduğunu söyler. Pan'ın şaşmayan yanı tarımsal bir karakteri, bir görevi oluşudur. Dağlık Arkadya'da büyük saygı görürdü. Ona bal ve keçi sütü sunmak bir gelenek olmuştu. Adına şenlikler yapılırdı. Belden aşağısı keçi, belden yukarısı insan olarak düşünülürdü. Saçı sakalı birbirine karışmıştır. Boynuzları ve keçi kulakları vardır. Yedi kamışlı bir kaval çalar, Nimfaları kovalar dağlarda. Çalıların ve kayaların ardına siner, sonra birden avının üstüne atılır. Çil yavrusu gibi dağılır o zaman Nimfalar. Keçileri aştığı da olur.

421 – *Makedonyalı Antipatros*, Makedonyalı I. Filippos'un ya da V. Filippos'un zamanında yaşamış olabilir. Buna göre, doğumu, ya İsa'dan önce IV. yüzyıla, ya da II. yüzyıla rastlar.

Delos adası için ölüm epigrammaları bölümünün 4 sayılı notuna bakınız.

432 – *Teokritos*, bu bölümün 338 sayılı notuna bakınız.

526 – *Alfeios*, Filippos güldestesinde yer alır. Augustus zamanında Roma'da yaşamıştır (İÖ I.yüzyıl).

Olimpos, Zeus, babası Kronos'un yerine geçince, dünyayı soyu sopu arasında bölüşüp tanrısal düzeni kurdu. Yunanistan'ın en yüksek dağı olan Olimpos'un bulutlarla kaplı tepelerinde, göksel bir sarayda yaşamaya başladı. Bu saraya da Olimpos adı verildi. Olimpos'a bağlı başlıca on iki büyük tanrı vardır.

721 – 723 – *Saydalı Antiparos*, ölüm epigrammaları bölümünün 6 sayılı notuna bakınız.

Miron usta, İsa'dan önce V. yüzyılda yaşamış ünlü Yunan yonucusu. Çeşitli konulardaki yapıtlarının yanı sıra hayvan yonuları da yapmıştır. Atina'nın en büyük meydanlarından birinde onun bir inek yonusu dururdu. Sonradan Roma'ya getirilen bu inek, İsa'dan sonra 550 yılına kadar orada kalmıştır.

823 – Bu epigrammanın büyük filozof Platon'un kaleminden çıkmış olması şüphelidir.

Nimfalar, ormanların ve ırmakların alt aşamadan tanrıçaları.

Elleri Var Özgürlüğün

Birinci Basım: Mart 1966, İstanbul, de Yayınevi

Elleri Var Özgürlüğün

ELLERİ VAR ÖZGÜRLÜĞÜN

1

Köpürerek koşuyordu atlarımız
Durgun denize doğru.

2

Bu uçuş, güvercindeki,
Özgürlük sevinci mi ne!

3

Öpüşmek yasaktı, bilir misiniz,
Düşünmek yasak,
İşgücünü savunmak yasak!

4

Ürünü ayırmışlar ağacından,
Tutturabildiğine,
Satıyorlar pazarda;
Emeğin dalları kırılmış, yerde.

5

Işık kör edicidir, diyorlar,
Özgürlük patlayıcı.
Lambamızı bozan da,
Özgürlüğe kundak sokan da onlar.

Uzandık mı patlasın istiyorlar,
Yaktık mı tutuşalım.
Mayın tarlaları var,
Karanlıkta duruyor ekmekle su.

6

Elleri var özgürlüğün,
Gözleri, ayakları;
Silmek için kanlı teri,
Bakmak için yarınlara,
Eşitliğe doğru giden.

7

Ben kafes, sen sarmaşık;
Dolan dolanabildiğin kadar!

8

Özgürlük sevgisi bu,
İnsan kapılmayagörsün bir kez;
Bir urba ki eskimez,
Bir düş ki gerçekten daha doğru.

9

Yiğit sürücüleri tarihsel akışın,
İşçiler, evren kovanının arıları;
Bir kara somunun çevresinde döndükçe
Dünyamıza özgürlük getiren kardeşler.
O somunla doğrulur uykusundan akıl,
Ağarır o somunla bitmeyen gecemiz;
O güneşle bağımsızlığa erer kişi.

10

Bu umut özgür olmanın kapısı;
Mutlu günlere insanca aralık.
Bu sevinç mutlu günlerin ışığı;
Vurur üstümüze usulca ürkek.

Gel yurdumun insanı görün artık,
Özgürlüğün kapısında dal gibi;
Ardında gökyüzü kardeşçe mavi!

Agamemnon

HOMEROS İÇİN

En azgın denizi konuşuyor Homeros,
Etlerinden arınmış, ne tuhaf, şimdi düz!
Evrensel bir açıya tünemiş, yalınkat;
Görülmemiş mavzerleri umursamadan,
Kutsal dişleriyle, çekirdek içler gibi,
Kelimeyi, tek tek, ayırıp kabuğundan,
Ölümsüz ağacını büyüyor Gece'ye.

AGAMEMNON I

1

Gemileri sıyırtarak yürüdük, dere içine vardık; birer cıgara sardık eksik ve yamuk parmaklarımızla; tütünle seyrelen zamana çömeldik, taşlara verdik belimizi.

En çabuk eksilme bu! Ya ufalmak azar azar, ya bitmek temelli! Ve sonra yeniden,

Yeniden büyümek, toprağa ve poyraz yeline aykırı! Sincap gibi solumak kuşkuda, en sürekli kuşkuda!

Nemiz varsa dağın ardında. Onlarsa ansızın kalkışında kekliğin, kaçarken durup bakışında kertenkelenin, her delikte, her taşın altında.

Kesici, delici ve yakıcı silahlarını çevirmişler üstümüze, uzun gölgeli kargılarıyla korkak, topları, havanları, obüsleri, bazukaları gibi öldürücü.

Büyümez desek de büyürler! Bize benzer yüzleri. Tanrıları var zırhlar içinde... Işıltılı gözleri en korkuncu!

"Suçumuz ne ki! diye sorduk. Ne ki suçumuz, deyin de bilelim!" Biliriz suçlu olmanın yükünü. Belimiz bu taşla iki büklüm, dişlerimiz bu suyla karardı.

Hasta koğuşlarına düşmekse düşelim, hapis damlarında yatmaksa yatalım, ırgat pazarlarında satılalım, sudan ucuz!

Bakalım tel örgüler ardından, akken yoğurt bakracının bezi, ışıkken en büyük Dam, şıpşakçı resim alırken şuna buna!

Kimi gün taşta, kimi gün beton üstünde, bütün kuşlarımız çeker gider, suyumuz tükenir testide akşamüstü;

Bir lokum durur güllü tabakta – Bilinmez ne gibi durur! –, daldaki yemiş emer geceyi bizler için,

>

Bizler için öyle ya! Agamemnon güler bu işe, Diomedes kılıçlarını kuşanır, ölümsüz destanların konusu olmak için.

Sazları ezerek yürüdük, dere içine vardık; bir cıgara içimiyle belli çağların taşlarına dayadık belimizi.

Biz toprağa çömeliriz – Canım toprak! –, onlarsa ayakta dikilir. Beş parmak bir olmaz! Tanrılardan türemiş onlar, onların konakları şadırvanlı;

Çift anlamlı masalarda oynarlar kanlı pokerlerini, kâğıt düzerler durmadan, kemik fişlerini atarlar sonralara,

Gümüş tastan içerler suyu – Canım su! –, bizlerse avucumuzla. Onların parmakları tırnaksız, bizimkiler kemikli ve işlek,

Kanar ve düşer çürük üvezler gibi, sancır da bütün gece. Kağnılara bineriz uzaklara göçmek için. Gece vakti dağların yolu düz!

Ötse diye bekleriz, seyrek tüylü o evcil kuş; susar amansız, susar uzaktan uzağa dalımızda!

Kesici, delici ve yakıcı silahlarını çevirmişler üstümüze, uzun gölgeli kargılarıyla mutsuz, topları, havanları, obüsleri, bazukaları gibi öldürücü!

Kütükleri budadık, tütünleri tekledik, pamukları çapaladık bakmadan. Bakmamak da olmaz temelli!

Yavrulu geyik gibi karılarımız, burunsuz ve terli; kimi çapada, kimi orakta, ve bir gelincik kanaması ovada içten içe.

Akşam olur, Yıldız doğar hışırtılı, bir titreme alır dağı taşı, davarın yünü gibi ak, anca ona benzer. O "Gel!" dedi mi bırakıp gideceksin, gitmemek olmaz!

Gökkuşakları iki zaman arasında, büyük hortumlar emici, karanlıkla devinen, taşla, toprakla fışkıran gökyüzüne,

Ve donsuz bebeler, kene gibi köy damları, camsız, kiremitsiz, üremez bir dağın yamacında, çaresiz ve kerpiç kendiliğinden.

2

Göğsümüzden vuruyorlardı bizi, deliyorlar kaderi iki meme arasından! Sırtın ve göğsün anlamı birleşir, kanarken et içten içe.

Sırtımızdan vuruyorlardı bizi, iki omuz ortasından! Boynumuzdan çıkar rüzgârla beslenen kargıları, titrer bütün umutlar bir zaman dalında.

Kalçamızdan vuruyorlardı bizi, sidik torbasından! Çatışır tunçla kemik, kemik çatlar sonunda insansı bir seslenişle.

Ensemizden vuruyorlardı bizi! Dilimizin kökünü keser kargıları. Ağzımıza dolar dişlerimiz. Isırmak kanlı tuncu damakla!

Çengellere ve iplere çekiyorlardı bizi, yele veriyorlar saçlarımızı, ellenmedik düşler koynumuzda tomur tomur!

Taze mezarlara gömüyorlardı bizi, ölmeden kazdığımız. Ağaçlara, duvarlara diziyorlar, mıhlıyorlar bir vakte, tüfekle!

Onlar kalabalıksa ve Diomedes varsa başlarında, işte bizden de Helenos ve Sarpedon, her türlü savaşta usta.

Sen onlardan yanasın Agamemnon, Priamos ve Hektor bizden yana. Kalabalıksa onlar, puhu gözlü Athena arkaysa onlara, elden ne gelir!

Öldülerse suç kimin! Uzattılarsa boyunlarını usulca geceye, yittilerse incecik, yenileri türesin diye,

Dursun diye güllü tabakta lokum, su dilerse denize varsın, dilerse ovada tükensin diye, türkülerle dürülsün diye günün yelkeni, türkülerle dağın ardında.

>

3

Kesici, delici ve yakıcı silahlarını çevirmişler üstümüze, türlü hançerle ürkek, kara somunlara sürüyorlardı bizi.

Göçüyorduk şimdilik, sele gidiyorduk, öteye, daha öteye. Bazlama nemize yetmez!

En çabuk eksilme bu! Ufalmak azar azar ve yitmek temelli. Sizler kara tohum dersiniz, bizler Fink.

Daha öteye, diye bağırıyorlar, daha öteye, çaresiz masallara doğru! Dinsel kovuklara büzülsek de daha öteye! Ötelere, eksilmek için.

Koparıp atmak istiyorlarsa, kime ne! Onların konakları şadırvanlı, hapis damları, hasta koğuşlarıyla iç içe.

Maskeler takıyorlardı yüzümüze, acılı ya da gülünç. Aynamız yok ki tanıyalım kendimizi.

Yamalı poturlara, kara çarşaflara itiyorlardı bizi, istasyonlara, meydanlara döküyorlar. Camlardan bakıyorduk kuşkuda, sincap gibi en sürekli kuşkuda.

Bastığımız toprağı siliyorlar altımızdan! Mil çekiyorlar gözümüze! Uzaklara ve öteye! Tellerin ardında her zaman, ya taşta, ya betonda.

Güneşi de götürürler, ağacı da; soyarlar kolumuzdan işgücünü, iterler, iterler öteye; utançsız yaşamak için, seyrelmeye ve eksilmeye doğru.

Oysa biz kurduk zamanı! Zeus tanrı bizi görür, susar bizim için tahtında kaygısız, şimşekten daha çevik, bereketli yağmurdan daha ince.

Biz kurduk zamanı öyle ya! Ektik ve biçtik, belirledik saatlerden geçen kumu sabanla ve orakla; gittikçe derinleşir o kabukta bu ilk çentik.

Baltayı ve ateşi çıkardık deliksiz kayadan. Ceylan sekişli atları kardık en soylu çamurla. Sevgiyi üfledik doğaya.

Yürüdük, yürüdük denizlere doğru, biledik düşlerdeki tuzla, göksel bakırı engindeki, çağrıyı katmak için yakamoza.

Bu yüzden ayrı açar ağaçlarımız; bademle eriğin günü ayrı, bizim günümüz ayrı: üremez bir dağdan yuvarlanır, zamansız,

Yüklenir de zincirine koparmak için, yiter öylece, dağa taşa çalınır, köpürür boşuna.

4

Her yol yalnızlığa çıkar böğründe denizin – Canım Deniz! –, dumanlı kubbelere varılır, savaş başlardı birdenbire.

Gün gibi doğardı ölmek inancı, kargıların ucunda ışıltılı, bütün kuşkulara erketelik ederken yiğitlik kanlı meydanda.

Dağ mağaralara siner güpegündüz, ova toplar eteklerine güneşlerini, ağaç pusar, akar giderdi sancı isteksiz, konuşmadan.

Dalga her gün bir daha başlar, hoyrat çalkantısında, sıladaki sabahı ya da akşamı.

Belli ki habersiz bizden mor bulutlarla çiftleşen o aylak, yabancı atlar, ölümsüz atlar, aygırları gökyüzünün.

Eksilmeler ve yitmelerle dolar boşalırdı kargılık, yoklar çoğalır durmadan, ölümü çalar boynuz ve kös.

Ve sivri dilleri kurtların, durgun, kara suları yalayan, geğiren ölümü, cıvık sıvıya doyunca.

Bir heybe atsak omzumuza, yollara düşsek, şişkin karınlı gemilerin küpeştesine uzansak, çağ dışı.

Koyversek gerilen yayı: boşalsa aydınlık; bıraksak kaldıracı: düşse özlem; İsmaros şarabına katsak zamanı, dursak toprak çanakta,

Dursak, dursak biraz da mutlu şölende, acılı ya da gülünç maskemizi kilimlerin nakışına indirsek gönderinden.

Kesici, delici ve yakıcı silahlarını çevirmişler üstümüze, kara somunlara sürüyorlardı bizi.

Oysa, yemişli büyür Manyok, güzel ağaç, masallardan aşılı, kırmızı ve yeşil, şaşmadan izleyen dört mevsimi.

Kimler yazar alnımıza bu yazıyı, korkulu ve çapraz, boğuk ayrıntısında eciş bücüş, acılı ya da gülünç!

Kaldırsak düşer mi, belirir mi Toprak Yazı, ana yazı, güçlü İambos!

Koparsak, büyük gözlü bademleri budayan, yamuk ve seyrek ellerimizle, koparsak sökülür mü Silahlı Parkalar'ın ördüğü doku!

5

Silahla fışkırıyorduk, yenik; kanla döner bayramın acıkan değirmeni. Bu kelle, bu kuyruk, bu dalak! Böyle buyurmuşsa tanrılar elden ne gelir!

Isınıyorduk dişledikçe; bir sırtlan dilini çıkarıyor, insan diline dikey, durgun, kara suları yalayan, geğiren ölümü, kızıl sıvıya doyunca.

Tarlakuşu aylaklığında yeşilin! Kıs krallara körpe kızları gömdük, dolaylı. Tanrılar, büyük gözlü, boynuzlu tanrılar, altın dişli korsanlarımız.

Bunca yalnızlıkla barışmak içinse, vay bize! Bereket, görünmüyor yangın, büyük küçüğe sinmiş şimdilik, halat merdivenlerimiz sallanıyor boşlukta.

Kirpikli merceklere bakıyoruz, bulanıyor ve kapanıyor bir daha açılmadan, başka sığırlar böğürüyor, kişniyor başka atlar.

İşiyorlardı sıcak toprağa, insansı bir çömelişle, ürüyorlar kendi bölgelerinde, ağacı ve havayı koklayarak; direniyorlardı yaşamanın anlamsız sevincinde;

Yüzümüze bakıyorlar arada bir, toprağı ve denizi bölmeden. Sorumsuz belki de, ama yüce, tıpkı tıpkısına her zaman. O Şey'le bir tuttukları belli bizleri.

Gerilerde bir dengeye tünemişler, çalsak açmıyorlar kapılarını; dışları gibi içleri de: uzun tüylü ve ürkek, bize benzer.

Bu yüzden tanrı bildik onları, öldürdük ve yedik, duymak için neleri, neden bilinmez!

Kan, silahla fışkırırken fışkılı topraktan, koleramızda ürerken öfke, bir martı tüyü, tek, döne döne düşerken tuzlu suya.

Büyüyerek büyümeden, en çok ölümleriyle yakın, sıkışmış gibi yalnızlığa ilk yazdan geçen yolda, kişniyorlar, böğürüyorlar ve susuyorlardı en korkuncu.

Çimenli günlere uzanıyorlar, arılı ve güneşli; bir mayıs kanlarında tam güçle; yeşilin değirmeninde daha yaprak ve coşku birdenbire.

Savaş prangasında bilekleri; savaş kum, savaş deniz! Savaşı kararırken ağıl körelmek için.

Kargıyı daldırsak toprağa yeşerir: zor tutmak tunca bağlı; nice yaprak kısık gözlerinde ovanın, mayısla kamaşmış;

Nice bulut bereketle, nice yağmur taşın üstünde şarıl şarıl, savaşın ve eksilmenin kaygan elinden boşandıkça, arılı ve güneşli otları dişleyerek;

Aşar gibi dişilerini daha güçlü silahlarıyla, suyun boşluğundan geçer gibi dörtnal, yangınla bağlanmış gibi umutsuz,

En yılgın dönemde, başlıyorlardı mayısa ve düştüler mi tüm düşüyorlar en uzun boyunla, usulca bırakıyorlar başlarını ısırganlı yastığına Gece'nin.

Yenik, yenmeden beter, sağ ve topal, ölmeden beter, budanmış ya da sökülmüş güçlü topraktan.

Oysa kargıyı daldırsak yeşerir: zor tutmak tunca bağlı; nice yaprak kısık gözlerinde ovanın mayısla kamaşmış;

İda dağına doğru nice sarı, en sarı çağında, ve yeşilin perendesinde nice yeşil, en yeşil gününde.

AGAMEMNON II

Gitmek gerekiyordu. Beklemek gerekiyordu. Yollara, taşıtlara, insanlara bakmak gerekiyordu.

Bir bahçe vardı altta, içimizde, sonbahar yelleriyle kavruk, bakımsız, bitli; ağaçları budamak gerekiyordu.

Hendeklerin yamacına çömelmek neye yarar! Bitmeyen bir şey varsa susmak neye yarar, bitmiş gibi!

Susmak gerekiyordu büyük uğultuda, kalkmak, kalkılmaz saatte, kuşların düştüğü saatte;

Konuşmak, düşen kuşları toplamak gerekiyordu. Neden düşüyorlardı sanki geceye kavuşmadan!

Seyrek dişleriyle gülümsüyordu bizimki. Kürtçe konuşuyordu, fıslar gibi, Frikçe konuşuyordu şöyle böyle.

Bir kurt tahtayı kemiriyor, bir bacak uzanıyor yanı başımda, bir el oracıkta hemen.

Bir makas oracıkta; bir peşkir oracıkta hemen; nice niceleri uzakta, çok uzakta.

Boşlukta duruyorlar, anılar gibi; durmadan duruyorlar, kemirmek için bizleri.

Duradursunlar! Kargıyla kılıç oracıkta hemen! Ya bizler! Kimlerin yanı başındayız bizler, kimlere yakın, oracıkta!

Parmaklarım kıpırdıyor kendiliğinden, sol gözüm seyiriyordu. Pürüzlü bir çizgiyi yürüdüm, deniz daha uzak.

Denize varsam bulutlar çıkar karşıma! Çakıllar çıtırdar, büyükle genişler yürek!

Martılar, bir gelir bir gider. Uzakla pekleşir dağların ardı ve yıllar dökülür taşlarından.

Sıla, bir gelir bir gider. Gemileşir dört direkli dünya, dört köşeli yaşam. Çözülür çevre: keçi peyniri ve bazlama!

Bir düğüm boğazımda. Sevmek, bir gelir bir gider. Sevmemekse sevginin araları neye yarar!

Neye yarar bunca özlem, kavuşmak değilse kavuşmak! Yatmak değilse yatmak ve güzel değilse güzel!

Neye yarar bu kuşku, kuşkuların ardında, bu üzüm gözlü köpek, seyrek tüylü ve hurda!

Sevmek ve özlemek gerekiyordu, sokağa bakmak pencereden, sevgiliye sarılmak, sarılmadan.

İp öylesine üzülmüş ki kopabilir. Kopsa deliye döner kişi, ağlar geceli gündüzlü belki de.

Koparmak ve ağlamak gerekiyordu. Yoksa boşlukta devinmekle bir, yoksa durmakla, olmamakla bir!

Savaşmak gerekiyordu. Kalkmak kalkmadan, yürümek yürümeden, saldırmak vursun diye.

Vurmak gerekiyordu, vurmamakla bir. Ölmek gerekiyordu. Ölmek de ölmek gibiyse neye yarar!

Bozmak gerekiyordu bozulmayanı. Oturmak gerekiyordu yeniden, bazlama yemek, su içmek yeniden,

Durulmak şöyle böyle! Cıgara içmek, uyuşan bacağı uzatmak, hafifçe yana dönmek,

Dizlere dayanmak, doğrulmak yeniden! Doğrulmak, ne zamana dek! Neden avuçların hışır hışır?

"Bir gelir, bir gider!" diye beklemek gelmeyeni, sonra gelmiş gibi sevinmek, çığrışmak ve gülmek!

Sevinmek ve gülmek gerekiyordu, uçarken dağların doruğunda mor bulutları tanrının.

Zeus tanrı dağlara döker saçlarını ve şimşek tarakla tarar, tarlasını süren köylü gibi.

Büyükle genişler yürek. Büyüğü küçüksüz anlatan bir o var. İnsana benzer yanıyla bir o büyük. Bir o ölümsüz insana benzer yanıyla,

Bir gölge kadar usul, bir yılan gibi sinsi. Bellisiz bir zamana sıkışmış, yokla var arasında. Bir o insan yanıyla sürekli, hiç bitmeyen, başlamayan belki de, kaygısız ve aptal.

Uzanmak ve yatmak gerekiyordu. Kapamak gözleri yuvasında, boşalmak boşalmadan; durmak, durur gibi.

Hangi panayırda gördüm seni? Hangi bahçede buluştuk? Ellerin mi avuçlarımdan bu kayan?

Şalvarın mı düşünmek istediğim, zülüflerin mi saran boynumu bu korkulu düşte?

Gel, aydınlığımda büyü, büyü sahiden, büyü, büyür gibi,

Benim ol yitmeden, eksilmeyenle benim ol! Yoksa boşlukta devinmekle bir, yoksa durmakla, olmamakla bir.

İnanmak gerekiyordu inanmadan. Sevda bir gelir bir gider. Akşam taşlarına çömelmeli,

Yeniden orta parmağa bakmalı, iç çekmeli; sonra söğüt gölgesinde yatmalı şöyle böyle!

Bir değnek yonmalı! İncecik bir dalı yonmak gerekiyor!

Keçilerim iniyor dağ yolundan. Sular karardı, akşam oldu besbelli.

Akşam oldu ya, olmamakla bir! Bir yangın çıksa, bütün doğa tutuşsa, öyle batsa gün.

Ve bu öküz inse dilimden! Belimdeki bu taşı bıraksam usulca,

Yatsam yatar gibi, kalksam ve baksam oralara, kendim gibi yeniden, yeniden.

AGAMEMNON III

1

Bırakılmış yağmurlara karışıyor anılarımız, yeni ırmakları duymadan, kısarken yaprağını şanlı Ağaç, küskün ve göçük;

Yıllar ki tortulu sandığıdır güveylik urbaların ve kamışta süren sudur silisli topraktan engin gökyüzüne,

Yıllardan başka bir göl var, bir su sesi kulak kesilince duyduğumuz, oracıkta ardımızda, bakılınca doğrulmayan hacıyatmaz;

En inatçı dengesinde salınıyor alevini, yankı gibi için için, deniz gibi bulaşıcı ve kararlı;

Turalı ve yazıtlı çeşmeye dönüyoruz, dayıyoruz demir lüleye ağzımızı, azar azar eksilenle.

Barışmaz bir anlamdır o, zaman dışı bir çalgıdan; tanrı değil besbelli!

Unutmalı, çabucak unutmalı! Yeniden savaşa ve kılıca durmalı, büyürken selvimiz uzakta, hep yalnız!

Bir vuruşta kessek dallarını, bütün böcekleri üşer üstümüze göksel yoldan. Bir şey düşer, ağır ve yavaş: akşam ya da sabah; hepsi bir!

Bu sallanış olmasa yürek çatlar! İşte ovadayız yeniden; işte İda, işte Sinois, yedi başlı canavar.

Akhilleus'tur bulan ve oturtan onları; o koyar devrilen başını gövdesine zamanın.

Sen düşmansın ve varsın, Akhilleus! Yasamız seninle belirlenir; sen varsan biz de varız.

Seninle tanımlanır yiğitliğimiz; kalkanız sen kargı olunca, kargıyız kalkana dönünce sen;

Sen bağlarsın tarihsel günlere bizi, sensin bizi birey kılan; seninle susadım ve acıktım, seninle koynuna girdim kara kızın şimdiye dek;

Seninle başlayan ne varsa seninle biter; seninle devinen ne varsa seninle durur. Sen benim başka yüzüm, aydınlığım karanlık gecede;

Sen kılıcı düz tutan susta, başımı çaldığım dalgakıran, aşınca döküldüğüm, köpük köpük!

2

Böyle düşünüyorduk işte, yan yana ayakta, geminin pupasını okşarken Hektor; sıralara giriyoruz, tek tek, zincire benzer, her halkada kapalı, her yalnızlıkta aralık; dirsekler dokunuyor ya yeter bize!

Sürüsel bir mazgaldan bakıyoruz düşmana, tıpkı tıpkısına kuş gibi, susuyoruz ve bağırıyoruz topluca.

Kutucular duruyor en önde, tahta yonucuları, tahtayı yufka gibi açanlar, kapayanlar usulca,

Dayanıksız işleri sevenler, çürümeye bağlananlar yürekten, taşla, demirle kalmasını bilenlerin yanında,

Keserle, bıçkı ile düşünenler, fıçılarla susanlar, tahta bavullar için talaş talaş savuranlar alınyazılarını.

Yan yana diziliyorduk, tek tek, zincire benzer, kopmalarla bağlı, bağlantılarla aralık; dirsekler dokunuyor ya yeter bize!

Borucular da burada! Her türlü sıvıyı ileten, bileşik kaplar yasasını belirleyen, çıkmayanı çıkaran ve fışkıran;

Suyla başlıyorlar, gazla uzuyorlar, ince yivlerle bölüyorlar, döşüyorlar düşlerini döşüyorlar, uzun ve ince.

Optikçiler duruyor arkalarında; büyütece benzer türküleri; saydama dönüyorlar her sorunda; camda uzuyor demirsel savaşları.

Ve tornacılar! Yuvarlayanlar, tığla işleyenler, boşlukları geçirenler iç içe.

Geri geliyordu demir ya da el demire doğru kalıyor, saat gibi işliyor tezgâhları;

Başka şeye dönüyor değişmeyen, yararlı ve korkunç; bademler gibi açıyor açılmamakta direnen;

Dillenecek nerdeyse en büyük susku, öylesine yumuşak ve nemli;

Bir kervan ki çıngıraklarıyla iç ezer, her akşam seyrettiğimiz, her akşam bulutların ardında;

Bir kitap ki masada, bardağın yanında hemen, en ölümsüz duruşuyla damalı örtüde.

Sağ başta modelciler: pergellerini biliyorlar, akşamla başkaldıran, akrepçe sarılan zamana;

Dönüyorlar, bir çizgi çekerek kabuğa, dilimli elleriyle sunuyorlar yuvarlak masalara ekşi hiyeroglifi;

Susuz göllere benziyorlar, bütün kurbağalarıyla ölü, sonra sıkışan, sıkışan alabildiğine, susan ve duran cambazca.

"Böyle olsun!" buyuruyorlar. Böyle olmalı bizce de. Hepimiz size bakıyoruz, yüksünmeden. İnsanın Toprak'a benzediği saat bu!

Büyütmek için gelmişiz sanki! Beslemek ve doyurmak, kurt, kuş, ağaç, insan, ne varsa, en büyük ölümle.

3

Bugün ölülerimizi topladık ovadan. "Tıp!"la durmuşlar en dar basamağında yaşamın, susmuşlar tepeden tırnağa, yer çekimiyle yenik,

Silahtan soyunmakla utançlı; gençler yine şanlı bu aşamada, yaşlılar yine gönülsüz ve bilge, sonbahar yelleriyle savrulmuş gibi dağa taşa.

Çoğunun açık gözleri güneşle kör, çatlak dudakları ölümle aralık, işlemez yaraları pıhtılı ve kurtlu, başka yaşamlara otlak.

Küçük demirlerle kocaman ölmüşler! Engin göğe açmışlar avuçlarını, varmışlar çıktıkları yere: toprağa ve suya.

Ateşi özlüyorlar küçülmek için, ya da büyümek için alabildiğine, arka olmak için yaşamlara, yaşamazken.

Simgeler ve anlamlar tükenmiş, sonlara ulaşılmış her koldan, güneş ve toprak sonlara, birdenbire;

Sıtmalı boşluklara asılmışlar; son lirizma dengesinde, bir virgül ayırmış onları, sonrasız.

Uçup gitmiş gemileri mavi çavdarında serüvenin, ateş rotasına girmişler kendi bildiklerine, patlamış kara sirkesini mayın, sonsuz arıda.

Saydam keşişlere ütülmüşler, dağılmış azıkları, içkileri acı, kuru bir peksimet kalmış torbalarında.

Bozulmaz yargıları bozulmuş, şimdi yeniden duruşacaklar, yıldızlı cübbesini kuşanacak Zeus yargıç, büyük sultan.

Baba ya da oğul, nişanlı ya da koca, bir yakınlık ki yakın değil!

Bir sıcaklık ki soğumuş! Bir çıplak ayak kilimlere bağlı anılarda, bir başka tutuş sabanı, bir başka büküş cıvatayı.

Bu hasır ondan kalma! Bu acı ondan kalma! Bu mavi tulum, bu kasket, bu oluklu bıçak kimindi onun değilse! Onunsa, hani nerde!

Nerde Dün? Nerde bir önceki? Hani yıllar süren gün, bölüştüğümüz? Hani o ak mintan, dut dalına vuran alaca güneşte?

Bir buğday tarlası ki biçilmiş, bir dam ki göçük, bir ağaç ki yalnız düşünceyle bulunur, yaşanır düşünceyle.

Bu yüzden anlatmadık, büyücek anlaşılsın diye, kalsın diye kahvede çayla açık, yamalarıyla duvarda, öyle üstünkörü, yazık!

Kuşla günübirlik, gökle güler yüzlü, kalaylı güğümde ve kırık jilette, kaldırımda iki büklüm, gezici köftecide ayakta.

Deviniyorlar salınarak, kolayca benziyorlar taşa ve acıya yumuldukları en koyu saatte dağılıyorlar, adalara benzer raflara, irili ufaklı.

Odur pencereden bakan biliyorum, odur dolaşan korkusunda; ellenende o var, kokanda o; onu görüyoruz dışa dönünce ve vapur saçlarını tarayınca yastığına evlerin; seni görüyoruz, görmemek elde değil!

Oysa, sivri de sivrilik de onların; iri kalçalı ne varsa, ne benzemezse, ne hiçse, baştan başa onların.

Çağırıyoruz, durmadan: "Anlamca gel! Bize gel!" En korkunç direnişte en tatsız duruyoruz; gel, bunca çırpınışı durdurmak bir solukta! Gel, umursamaz gibi durmak!

Gel, yavrum; gel, aydınlığım; gel, ağacın en üst dalında sallanan; gel, kulaksız; gel, kör! Gel, bizimki, benim olan!

Benimle birlik gezen, yan yana oturduğumuz, kuyu başında rakı içtiğimiz, güldüğümüz iç içe, bir atın yolcusu, bir ayağın kösteği ve kavalı geyikli dağın!

Gel, uğruna saçlarımı yolduğum, giderken gel! Sonra bakma istersen ama gel! Tuzla başla ki dursun acım!

Gel, gün basarken yavrula! Yorganından çıkar ayaklarını ve yürü! Yürü ki açılsın, ne varsa, bana doğru.

Bir orada bulabilirdik, orada! Bir orada bölünmüyor. Bir şey çatlamalı, ya da düşmeli ki dursun, tutunmak için.

En kanlı yaşları döküyorum. Gel be! Sen, tüm olan, bütün ölüleri ve dirileri kavrayan; sen, tek!

Sen, kırmızı tramvayla geçen, çıldırmanın ve bulmanın zembereğinde gömülü; kuyu çıkrığında gölge ve yeşil!

Sen, her gariplikte omuz başımızda, elsiz ayaksız; sen, mavice ıslık; sen yuvarlağı dönen; sen, sıyırtan yüzeyi;

Sen, yok; sen, çırpıntılı; sen, güneşte kuruyan; ak badanalı duvar dibinde ısı; bölen ve bölünen; sözcükten geçen akım, arı şiir.

4

Her dil tükeniyordu sonunda, güneş ve toprak sonlara varılıyor her koldan, tek bir denge kalıyor balıkçıla, son kumsalda, umutla tek ayak.

Bereketle doyuluyor, dokunmadan. N'olur acıkma tükenmese, en mutlu tokluğa acıksa döne döne ve öylece geceye dek,

Geceye dek baksak aynalara, tek ayak! Korkmasak aşktan ve şiirden, soylu hastalıkları sağlığa çevirsek bekleyişin dalında!

Donansak yemişle, kuşansak bütün taşlarını doğanın, çeksek de tükense ağır acıları, iri öküzler gibi! Yüz yüze gelsek: "Kimsin sen!"

"Kimsin kardeşliğinde!" Neden gözleri ayrık, burnu tek! Neden yalnızlığı bunca görkemli ve yavan!

Büyük acıları sürüyorduk, koca öküzler gibi; batan gemilere benziyor güneşimiz, denizlerin ardında.

N'etmeli? Nasıl etmeli? Nasıl bir kükreyişle çıkmalı demir kozadan? Nasıl, nasıl! Dağlar var yüzde yüz dışımızda, ışıklar, kitaplar ama unuttum!

Kudurmakla düz durmak arasında. Düz duruyoruz öylece, tükeniyor cankurtaran düdüğünün sesi.

"Neyi, neden sonra?" diye düşünüyoruz; ölünür ölülerle ve dipdiri dirilerle! Bu hep böyle sürüp gider, korkulur aşktan ve şiirden, soysuz hastalıklar belirir bekleyişin dalında.

Ve son bir hiç demekse, bu işte! Bu işte en büyük anlam, güçlü ölüm, bayrağı gittikçe yücelten yarış doruğa.

YEDİ DAĞIN ARDINDAKİ

1

Bir yıldızla biçilmiş incecik yine, yine sazlarla örtülü, yine en uzak yerinde kandili;
Sarılınca titriyor, resimlere benziyor yine, yine yosuna değmeden basmıyor ayakları;
Yazıları tutuşuyor avucunda açtıkça ellerini, yine yarım yüzüyle koşuyor düşe ve ağlıyor,
Bir ışınla deliniyor en çabuk yerinden, göksel sofalarda gezinerek topluyor günlük çiçeklerini;
Büyük aynalarda dolaşıyor yine, bulutlara bakıyor ağaçlı yolda, baktıkça kendi oluyor yine;
Yine zamansız türküsüyle başlıyor akşam, başlıyor dalgalı bayraklarla deniz çizgisinde camlar,
İstanbul yine.

>

2

Sensiz yaşanmıyor, geçilmiyor köprüden. Köprüsüz ve ırmaksız durulmuyor, durulmuyor silahsız.

Sensiz durulmuyor. Aşılmıyor yürüsek, boşalmıyor konuştukça, içmekle tükenmiyor.

Ağrıyor ne varsa senden uzakta, sensiz durulmuyor. Yaşanmıyor gecesiz, gece de gündüz gibi.

Geçilmiyor başlayınca büyük deprem, kanlı meydandan, o solugan atla, topal ve kör.

Gezilmiyor, sensiz yatılmıyor. Sen ki yatay ve dik, uzat bize durmadan, kolayca yat bize!

Uzat bana, yat bana! Barışsın yüzünle yalnızlığım, yedi dağın ardında, büyüsün doyurmadan, vakitsiz.

Vakitsiz doyulmuyor. Sensiz gibi her zaman. Bir yerleri bağırmak en sivri karanlıkta!

Sensiz taşınmıyor, uzarken saçlarının alacakaranlığı, bükülmüyor, bükmeden sevmek istediğim.

Öpülmüyor, sensiz kopuk ne varsa. Sarılmıyor, sensiz kırık ne varsa,

Kocanmıyor, ölünmüyor!

YAKARICILAR

Danaos'un elli kızı, amcaları Aegyptos'un elli oğluyla evlenmemek için, Mısır'dan kaçarak Argos'a sığınırlar. Argos kralının ve halkının desteği, Aeskhylos'un YAKARICILAR adlı tragedyasını baştan başa kaplayan yakarmalar sonunda elde edilir.

1

Aynalı gemiler, güneşimiz değdikçe düdük çalan usul usul, sonra hızlı, sonra birdenbire; Danaos'un kızları onlar!

Yakarı değirmenleri rüzgârda, el değmemiş üçgenleri öğüten, tümleçsiz, çağrışımsız.

İo ineğin soyu, acı akıtan yataklar denizimize; çalgı çalıyorlar yüzleriyle tanrılara, en korkunç resimlerde;

Dürerek bakıyorlar yalnızlığı, borumsu, yine de seçilmiyor, bir karaltı, bir kuşku sadece;

Göksel dalgaların köpükleri sıçrıyor sorularla açılmış ellerine.

Evcil mumyalar onlar, raflarda büyüyen, aşkla bilenmiş yaşamla ortak,

Mısır'dan Argos'a dek, tuzla fosforla canlı, aşmak gücüyle zamanı,

Kusursuz denizinde dizelerin, Phrynikhos'dan, Aeskhylos'dan bu yana,

Bizim illere doğru, kıskanç Hera'dan bozkıra doğru;

Aydınlıksa küçülüyor sokuldukça; oysa onlar yine var, yine bütün, her zaman kızoğlankız!

>

Danaos'un kızları onlar, dişi ırmaklar, barbar borular güçlü rüzgârlarla çalan,

Elli ak güvercin, özgürlükle kızlığın buluştuğu gökte, en sessiz avluda.

Kumullu toprağından gelmişler Mısır'ın, yakarıyorlar diz üstü. İonya ağzıyla:

"Adını ona veren dokunuş kapadı kaderin çizdiği zamanı: İo doğurdu Epaphos'u.

"Çiçeklerin arasında otlayan anamızın acısını anıyorsak soyumuzla ilgili kanıtlar göstermek için."

Bir ferman gibiydiler, zaman dışı, acıların avucunda buruş buruş.

Prokne'yi duyduk seslerinde; bülbülün sesi bu, atmacanın önünde.

Nil güneşiyle kararmış yüzlerini tırnaklarıyla yırtıyorlardı, yüreklerini gözyaşlarıyla,

Yas çiçekleri topluyorlar, adlarına çakılı, kısa urganlarıyla belli bir yuvarlak çizerek,

Bağırıyorlardı sallayarak dallarını, hışırtılı: "Ey, yönü bilinmeyen rüzgârlar, yol nereye?"

Mutluluğa sarkmış kişilerse kara düşüncelerle ezik, ama sabırlı;

Teknesini bırakıyor kadın, malasını duvarcı, kalemini ozan, yakarmak için Danaos'un kızlarıyla birlikte:

"Fırtınayı kaldıran rüzgâr, kıskançlık rüzgârı, yol nereye?

"Bir son ver çaresizliğe, İo ineğin çocukları kalsın kızlıklarında,

"Resimlerle büyük, silik ama bütün, eski ama kızoğlankız! Özgürlük kızlığa benzesin yurdumuzda, yöremizde!"

2

"Okuma, gez beni, diyordu ozan, ışırken kızlığında doğam, soyunurken göz değmemiş bitkilerim özgürlüğünde!

"Gülerken yeşil bana, değerken yalnızlığıma yalnızlığınız, her duvardan daha dik!"

Ve en korkunç açılmaya uzanıyordu sıra dağlarından, tutamamak korkusuyla umutlu,

Danaos'un kızlarına engindeki, eskimiş deniz kuşları ya da ak fenerler,

Eşit değirmenler ekmeği arıtan, tüy gibi hafif, kargı kadar sivri boşluklarında.

Adlarını oturtunca yuvalarına, hemen yerleşiyor, yakarmaya başlıyorlardı.

Onlarda düşünüyorduk kendimizi, yansımış: gizli bir yol ölümsüzlüğe dökülmek için.

Duyar gibi, bilir gibi oluyorduk; yitirmek ve bulmak, olmamanın ötesinde.

Büyük ağaç gitmişse suç kimin, yoksa taş birdenbire!

Hevenkler yapıyorduk yankılarından, bezemek için anıtlarımızı, ansızın bulduğumuz.

Ozanca bir mutluluk bu, en dik duvar, oralara dökülmek için.

Oysa ozan en büyük taş aramızda, ne biz oyuz, ne o biz!

Bizim tırtıllarımız, güneşimiz var, dolaşır saçaklarımızda, iner duvarlarımızdan uç uca,

Bozuk günlerden kalma korku buzulları, ip gibi, üşüdüğümüz düşündükçe,

Su içmek için kalktığımız geceler, bırakınca düşleri eski püskü hırkalarda.

"Okuma, bak bana, diyordu ozan, başlarken yalnızlığında gecem, batarken göz değmemiş bitkilerim özgürlüğünde,

"Gülerken yeşil bana, her duvardan daha dik, dönerken ışıltı uzaktan gözlerime!"

Ve en büyük büyümeye uzanıyordu sıradağlarından, bilememek korkusuyla bilinçli.

Danaos'un kızlarına engindeki, küflü yıldızlar gibi parlayan usul usul;

Onlar ki surlarımız zorbalık denizinde, dilemınanın balçığından testimizi yapan el.

Adlarını oturtunca yuvalarına, hemen yerleşiyor, yakarmaya başlıyorlardı:

"Sen ki yaşamla kurarsın dizelerini, güzel ol bize! Sen olsun dedin mi olur ve düşer!

"İstemini anlamak zor, ateşle yazılsan da göğün üstüne; yolların dar, düz gider amaca karanlığın altından!

"Sende her iş kolay ve zahmetsiz, sende eylem büyür kıpırdamadan!

"Çevir gözlerini azgın dalganın döğdüğü susuzluğa, susuzluğunda kalsın kızlığımız!"

3

Günleri var yüzlerinin, saatlerle bölünen, döndükçe eksenlerinde ve çevremizde dolandıkça mevsimleri, bir yılda tamamlanan.

Başı ve sonu vardı sözlerinin; baş sona dönüyor durmadan, kavuşuyor arada bir, sonra yeniden dönmeye başlıyordu.

Sesleri gibi yüzleri de yirmi dört saatinde yakarmanın, telli ve soluklu çalgıların dört mevsiminde. Geceleri ve kışları en korkuncu!

Gözleri de yüzlerine benziyor vurdukça başka günler, başka mevsimler ovalarına; durmadan yeşeriyor, bozarıyor toprakları.

Dünya durmuyor ki! Bulutları, kuşları uçuyor aralıksız, bitkileri büyüyor, taşları dökülüyor döndükçe, döndükçe.

Dönüyorlardı açılırken eksenlerinde; güneşleri var hepsinin çevresinde döndükleri ve kendi güneşlerinde dönen mevsimleri.

Güneş mevsime dönüyor; bir güneş bir mevsim; hem mevsim, hem güneş telaşlı; dönüyorlar durmadan iç içe, iç içe.

Kuş havaya yansıyor, hava kuşa; bulut ağaçtan ağrna, ağaç buluttan; gökkuşakları doğuyor tanrısal öfkeleri bilmek için;

Halka başka bir halkayı kavrıyor; kavramak da halka; kavraşıyorlar devinerek.

Bu yüzden dökülüyor yapraklarımız, döküldükçe açılıyor, anlatılmaz, bu yüzden, bu yüzden.

Danaos'un kızları onlar, evrenden ağrna, günleri, geceleri, dört mevsimleriyle; bir bakıma evren demek!

Durmak istiyorlar besbelli, durmak belki de, kim bilir! Devinirse kıyı ne yapsın ırmaktaki!

Çıma atıyorlar kızlıklarına sallarından, en yufka dallardan çatılmış: bir başka kurnazlık sonsuzluğa dökülmek için.

Ezgilerini yansıtıyorlar karanlık dükkânlarından, camlarla, aynalarla,

Mağaralardan mağaralara göçüyorlar, boynuzlu, güneşli biçimlerin eşiğinde.

Yamaçlara tünemiş anısal kentlere benziyorlardı, gerilere doğru seyrelen, dökülen yaklaştıkça, tek tek, sonra biten.

Adlarından gayrı ne varsa çürüyor toprakta. Yeniden çürümek içinse değmez!

Boşalmış şeytan minareleri, hiç iskeletleri onlar, yaklaştıkça öfkeli denizleri duyuran zamana.

Apollodoros bilir onları, elli eşit ad, karmaşık; Hypermnestra en büyük taş aralarında.

Dipsiz küplerini karıyorlar şimdiden, sallayarak yün sarılmış dallarını: bir başka kurnazlık sonsuzluğa dökülmek için.

"Okuma, duy beni, diyordu ozan, dinle beni yalnızlığımda, kanatken her açılmam, bulutken aydınlığım, çoğulda birken doğam,

"Danaos'un kızlarını taşırken gemilerim, yazılırken yazım en saydam duman üstüne;

"Bu yüzden dökülüyor yapraklarımız, döndükçe açılıyor, anlatılmaz, bu yüzden, bu yüzden!

"Çağır kızlığın türküsünü, kısır dulluğa düşmeden önce, aralansın bereketin ve doğurmanın kapısı!

"Gebe kalsın yalnızlığında kızlığımız döndükçe, döndükçe!"

Şiirler

GECE GÜNDÜZ

Nerde, içinde mi oturur sözcüklerin,
Cebimde gezdirirken düşürdüğüm tanrı?
Ondan etekleri kaldırıp bakıyorum.
Bakıyorum bir leke, bir çalgı sadece!
Ondan çalgılar çalıyorum gece gündüz.

Bakıyorum, ne yeteri kadar ağacım,
Ne çakılım, ne insanım yeteri kadar.
Türlü giysilerle çıplağım, üşüyorum.
Bakıyorum yalnızım, bir türkü sadece!
Ondan, ondan işte bu türkü gece gündüz.

YERLE GÖK

Hani gök vardı,
Hani yer vardı,
Hani gökle yer vardı!
Hani nerde herkesin ekmeği?
Hani bir resim sarkardı kirpikten?
Hani ip, hani bıçak,
Hani avuçlar vardı sıcak!

BİR KUŞ

En doğru işlediği zaman, saatlerin:
Akşamüstü; bir kuş kımıldamaz havada.
Şehir boyasını tazeler aynalarda.
Sokak gönlümüzcedir, kusursuz ve tamam.
Susarız, yapayalnız, çay, tütün ve kalem.

FADİK BAŞTIMAR İÇİN

Aşmış, körpe ve kolay, birdenbire,
Çocukluğun bir karış duvarından,
Tomurcuklu bir badem dalı sanki!
Gencecik daha öc alma bilmiyor,
İlk cemre kadar yeni, havadaki.

Her ayrılık döneminde, bir ırmak
Bulur pencerede, yüzer usulca,
Yüzer bana doğru; gelir ve gider.
Getirdiği büyük yalnızlığa denk
Başla yele ve gizli iskeleti.

HER AKŞAM

Biz her akşam döşeklerde sarmaş dolaş,
Başlarımız en ürkek yıldıza yaslı,
Düşlere harcarız bütün paramızı.
O masal her akşam sıyrılır kınından.
Gönlünce, usul usul bitsin diye mum,
Uyur, ölümle açarız aramızı.

Dizilmişiz, sıradayız nasıl olsa.
Agathias ozanın gözdesi Philinna,
Umutsuz öpüşlerle sarar sarmalar,
Gergefinde işlediği yaramızı.
Neden gözlerimiz kurudur, yavuklum,
İçten içe mi erir, biteriz yoksa?

KILIÇ

Ay doğdu karşı dağın ardından,
Bakakaldım elimde aydınlığın kılıcı.

KOYUN

İnsancıl koyun bu, iyimser yaratık;
Yürür, tarihsel dengesinde ovanın.

MURADİYE SULTAN MEZARLIĞI

Şu işte Sultan Murat;
En uysalı kuzularımın.
Kilitleyen kilitlemiş;
Durur aydınlıkta çalan kavala.

Şu Korkut, şu Mustafa,
Şu Cem Sultan;
Hiçe en benzeyeni
Sürüde.

SİZ

Sizinle acıkıyorum, susuyorum;
Siz mi yazdınız bütün kitapları?

Sizden mi yeşil bu ağaç?
Sizden mi yuvarlak bu çakıl?

Sizden mi, sizden mi savrulması güneşin,
Batık, denizin ucunda?

ÖLÜMSÜZ

Eski bir zamana doğru, gerisingeri,
Uçtuklarını devşiren kuş.
Evimizin kapısında
Denizi çalan çıngırak.

Merhaba karabaş,
Olmayan köpeğim!

ÜÇ KUŞ

Üç kuş vardı havada, biri uçuyordu.
Gelen gökyüzüydü dağlardan, sanki geyik!
Öylesine koşuyordu, öylesine bol.
Bir kız pencereden bakıyordu; nereye?
Sular çekiliyordu; aman yaklaşmayın!
Sonra ekmek, kara ekmek, güzelim ekmek.
Otlarım kesindi kara dutun altında.

Bir şey vardı o zaman, siz yoktunuz yazık,
Bir şey, başka bir şey, o yüksekten geçen şey!
Güneş, güneş gibiydi, korkusuz ve körpe;
Deniz bildik, her aynadan görünüverir;
Elma başka bir elmayı dişleyebilir;
Karşılıklı el sallasak öpüştü bile;
İnsan yerle gök arasındaydı, kesindi.

ÜÇÜZLER

1

Aşktı hep, bir tek, gibisiz ve mutlu;
Aşkı söylerdik niceden, değiştik.
İlk öpüşlerden yüce ırgatımsın,
Eski çocukluk!

Eski yokluk, taşlarımızca saydam!
Nerde Hıdrellez, hani nerde yağmur?
Ellerimden aksa, yüzümden aksa
Dünkü susuzluk!

2

Sende yitmişlik bezenir özenle;
Bende güz başlar, sararır. Sıcaksın!
Gitme keskin kal, üşüsün çobanlar!

İşte kuşluk vakti, dikenli, yılgın!
Halkımız sensin, sana benzemiş gün.
Bir deniz ver bolca, balıklı, kutsal!

Gitme, gün yüzlüm, seni çelmesin yol!
Kargısız, tek, türlü kitapla tutsak,
İçte bitsin, başlamadan çöküntü!

3

Öfke, öptükten öte yansıyan kuş,
Sonsuzun, aklın eli kızlığında;
Öfke, çalkanmış denizin, bütünlük
Bayrağından sıçrayarak gelen taş;
Öfke, yoksullar dili, bizce üstün;
Öfke, insan öfkesi fakfonunda.

YAĞMUR

1

Neye uzansam soyut bir örümcek
Çıkıyor altından, tombulsu, titrek.
Camlarda yağ kandili kasabalar,
Sabahın gecesinden akşama dek.
Olasılık içinde, hiç olmayan
Bu masalı kimler yazar böyle pis,
Bunca yıldızsız ve ödlek!

Durma gel, tanımla beni!
Bu yağmurda taş bile eksik ve az,
Bu yağmurda her bilim ufak tefek.

2

Ölmüş etleri yokluyorum, yoğun;
Kanlı çengelimi unutmak için.
En yalnız kamışlardan örülmez mi
İnce hasırlar? Neden bu yitmişlik?

Mavimsi akan kanında halkımın,
"Su ver!"den daha yüklü dil bilmeyen
Bir güneş bitlenir, ilkel; kimdir o?
Bizi kimler ayırdı, birleşmeden?

Olanları anlamak zorundayız;
Bir düdük ötse ne demek? Ne demek
Doğurmayan topraklar? Ben ne demek?
Ne demek direnme? Kapılar, ölmek?

Yol yol kırbaç yaraları sırtımda,
İğrenç sancısı böğrümde geçmişin.
Bu akıl benim büyüttüğüm akıl,
Erimek ister evrensel doğruda.

Umutla bezenelim, tek yarınlı;
Kalksın düzlerdeki azılı duman!
Neyse, çıksın da ortaya görelim,
Ne demekse yaşam!
Kolay ve ürkek.

KUŞLAR

Kuşlar en ufak bayraklarıdır aşkın;
Tüyleri dökülür gökten akşamları.
Ansızın yalnızlığa doğru uçarlar,
Mor bulutlar eteğinden akşamları.
Türküleriyle sepetler ördüğümüz,
Kanatlarıyla evler döşediğimiz
Kuşlar geceyi yavrular akşamları.
Bir çocuk usulca güldü mü – Ne güzel! –
Kuşlar ölümsüz gibidir akşamları.
Akşamları onlar daha al ve ıslak,
Susarlar nedense, deriz ki: "İşte yok!"

AZ GELİŞMİŞ

Toplumun az gelişmiş dağları boz,
Bulutları az gelişmiş, sancılı.
Eller ayaksı, imgelemsiz, yitik,
Bitler gelişsin diye az gelişmiş.
Demir değil, kuşa benziyor uçak;
Durmuş bakar: "Deh öküzüm yürü!"
Az gelişmiş gerçeğe dönmüş masal;
Bir güneş ki yavaş yavaş, tarımsal.

EN DERİN KUTULAR

Saçımız, memesiz bir zamanın başı,
Taradıkça uzar deryalara doğru;
Deniz atlarının apış arasında,
Uskurunda yıldız yüklü kalyonların,
Saçımız: korkusuz ağ, mutsuz takımlar,
En derin kutularda gizlediğimiz.

Topuz yapsak, ay doğar dağın ardından;
Çözsek tel tel, yürek yağmurda ezilir;
Halı etsek de uzatsak altınıza
Ne biçim bir kıyamet kopar kim bilir!

VİRGÜL

Bir virgül dilimin ucunda,
Ezik ve kekremsi,
Her bütüne meydan okuyan!

ŞİİRLER

Ölümsüz köpeklerin kemirdiği,
Yarı-tanrı kemikleri,
Biraz taş, biraz bitki, biraz insan
Şiirlerimiz: çalgılı fosiller,
Tek tük, arık toprağında GECE'nin.

HER ŞİİRİN SONU

. . . . . .

Tuzun saat gibi işlediğini duyacaksın,
Dörtnala kalkan ağaçların uğultusunda.
Her fiskede çın çın ötecek denizin sırçası,
Suyun sudan arındığını duyacaksın.
Aylar bakıldıkça ürer,
Fırıl fırıl döner ay olmanın sevincinde.
Bakacaksın bulutların ipi elinde,
Dağı taşı sensin güden;
Sensin kum tanesini, bir, bir daha bölen,
Böldükçe büyüyen yitiren yalnızlığı.
Açmadan geçeceksin kapılardan,
İçmeden kanacak susuzluğun.
Sonsuzluğun boyu bir karıştan
Üç beş parmak uzun!

Şiirler

Birinci Basım: Aralık 1969, Ankara, Bilgi Yayınevi

AZ GELİŞMİŞ

Metin Eloğlu'ya

Geri kalmak, bilimde, sanatta; yapraksız,
Çiçeksiz bahar gününde; acılı yıldız
Taşımak alında.

Geri kalmak, toprağın düşmesi sabanla;
Çeliği kâğıt gibi doğramak dururken,
Ütülmek zamana.

Geri kalmak, gömülü dinsel kovuklarda,
Eli böğründe, aç açına, sele karşı,
Ele güne karşı.

Geri kalmak, çakaldan korkar gibi korkmak
İnsandan, insanla kardeş olmak dururken,
Yılana sarılmak.

Geri kalmak, bilisiz, bilinçsiz ve bitli,
Sıkışmak yay gibi, karanlık cenderede:
Boşanmak o hızla!

Eski Güneş

I

SONBAHARDA BULUŞMA

Bulut urbalar, toprak galoşlar giydim;
Sevdalıydım, deliydim; yapraklı yollar
Geçerek geliyordum sana. İstanbul
Mevsim sonu ihtiyarlıyor; o sarı
Kuş ötüyordu bir yerde, hiçbir yerde.
Sofada minderlere oturuyorduk;
Eski güneşe doğru oturuyorduk;
Bizdik pencerede, bizdik gelen geçen;
Bizdik akşamla çıtırdayan ve susan;
Susmak rüzgâr çığlığı gibiydi bende;
Konuştukça bir yaprak dökümü sende.

II

SONBAHARDA AYRILMA

Camlarda birdenbire başlıyordun,
Camlarda bitiyordun birdenbire.
Ayrılığa dönerken etekle baş
Dalların arasında birdenbire,
Sonbaharın bu en kanlı yemişi,
Yokluğun düşüyordu ellerime.
Artık burnumda göz pınarlarının
Kokusu, sıkıntılı ve bulutlu,
Yağmurun inmesini bekleyerek,
Boşluğunda bakmıyordum, ürkek.
Naspoli ağacı var ya, o senin.
On bir vapuru geçiyor, o senin.
Senin ne varsa bir kez sana değen,
Eski sokak, gökyüzü ve fesleğen.

III

SEN VE BAŞKALARI

Bir sen yürürsün sokakta, yürürken;
Otursun koltuğa, oturunca.
Su, bir senin bardağında en çok su.
Bir senin kolların bileziklidir.
Bir senin ağzın dudaklı ve sıcak.
Bir sen memelisin, ince bellisin.

Başkaları gitmiş olur, gidince;
Bir sen yakınsın uzakta kalınca.

IV

NİSAN BAŞI KIR KAHVESİNDE

Sevgimin arkasına gizleniyorum,
Sana bakıyorum usulca. Rüzgârın
Yapraklarıyla oynadığı bir kitap
Yüzün; denizi veriyor ilk satırda,
Altını mavi tebeşirle çizdiğin.

Küçük sihirbazım, mıknatısım benim!
Dolanıyor çevremizde uyduların;
Masamıza getiriyorsun güneşi,
Toprağı ve suyu. "Olsun!" dedin, oldu
Telgraf telleri, bir kuş, topal kedi.

Bense havaya çıkar çıkmaz dağılan,
Kazı çanakları gibiyim, gereksiz
Ve suçlu, yeni bir günün yamacında.
Sevgimin arkasına gizleniyorum;
İçim dışım, kımıl kımıl hiyeroglif!

V

BAKMAKLA BAKMAMAK

Yüzüne bakmadığım zaman,
Başka gözüm var seni gören.

VI

YAĞMURDAN SONRA

Bir şeyler geziniyor oramda, tembel
Ve keyifli. Sen misin? Güneş mi yoksa?
Yoksa o mu, şu mavi mi engindeki!
İnsanı, kedisi, martısı, balığı,
Deniziyle İstanbul olup savrulan
Nisan mı yoksa!
Böyledir ilkbaharın
Rüzgârları; bulut geçer, yağmur diner,
Yansır ışık ıslak yaprağın üstünde.

VII

İKİMİZ

Türlü aşkla hohladım, sildim,
Pırıl pırıl ettim gecemde
Seni, bakır güğümler gibi;
Güneşler, denizler vuruyor
Göğsüne, bulutlar geçiyor
Alnından şimdi.

VIII

TUTULMA

Başımı çeviriyorum, çözülüyor;
Dönüyorum, sarılıyor; bir yumak mı
Var gizlediğin, Ay mı, Güneş mi yoksa!
Gölgen düşüyor araya, neye baksam,
İsli camlar arkasında, tutuluyor!

IX

SENİNLE SENSİZ

Sen gelince bir mutluluk ülkesiyim,
Cıvıl cıvıl;
Az gelişmiş toplum gibi, sen gidince,
Boynum bükük.

X

GÜLLER

Sen mi o gülleri takındın, Güzel,
Yoksa o güller mi seni takındı!

Rüzgârlı

GÜN USULCA

Gün usulca karardı pencerede,
Gece oldu. Lambaya bakıyordum
Camda, yalnızlığı gördüm derinde.
Baktım ki başıboş bir sokak, mutsuz,
Taş kesilmiş yüzümde, ellerimde.

Vay benim alınyazım, ıssızlığım!

GÜNEŞLER AYLAR

Güneşler, aylar türettim, aşklar doğurdum.
Kırk yerimden kopuk, kırk yerimden yamalı,
Savruldum, özlemlere düştüm yaprak gibi.
Altımda martılar ve deniz, altımda gök,
Altımda ip, ha koptu ha kopacak, çürük.
Kadınlar, sokaklar, cenaze alayları
Yağdı üstüme döşeklerde, çırılçıplak.
Sevişir gibi havalar, güzel havalar!
Bulutlara baktım kaykılıp iskemlede.

Boş, boş! Sevgiler ucuz, kitaplar nafile!
Yel aldı hepsini harmanda birer birer.

GÜNDÜZE GECEYE ÖZLEM

Gitmez bu böyle, bu böyle yürümez! Bir gün
Durulur bu çalkantı, doğarsın güneşe.
Bakarsın gökyüzü eski bir resim gibi
Pencerede yeniden ve kitap masada,
Tasaların, kaygıların yunmuş, arınmış,
Peşkirin, çarşafın, gömleğin yanı sıra
Uçuşuyor çırpına çırpına rüzgârda.
Nerdesin alın teriyle gülen aydınlık,
Nerdesin güzel kokularla dolu gece!

BAŞKA BİRİ

Ölü bir kente sürülmüş, tutuk.
Sinsi bir sokakta tek başına.
Sorumsuz bir denizde gülümser.
Bencil renklerden uzak, benekli.
Külü eşildi mi ışıl ışıl.
Her türlü sevgide yaprak veren.
Dağıtmadan, bölüşmeden yana.
Özgürlükten, yoksullardan yana.
Başka biri durmadan ve kendi.

ŞEMSİYE

Şemsiyemin altında yürüyordum.
Yağmur bardaklardan boşanıyordu.
İki yanımdan seller akıyordu.
Aklımda aydınlık, güneşli günler,
Umutlar, özlemler, aşklar, denizler,
Yürüyordum şemsiyemin altında.
Mavi bir gök şemsiyemin altında.

AYLA GEZİNTİ

Ağaçlar ki atlar gibi ayaküstü
Uyurlar, başlarında düş torbaları,
Dalgın, el ele geçiyorduk uykulu
Ağaçları. Bulutları geçiyorduk,
O yerde ben gökte, el ele, göz göze,
Ağır ağır kayıp giden bulutları.
Döküyordu akçıl, gümrah saçlarını
Denize, o yerde ben gökte, el ele;
İçiyordum yıldızlı, gecesel sütü
Dudaktan, omuzdan, en yüksek memeden.

KEDİLİ GECE

Gece on ikide bahçeye çıktım;
Kedi de arkamdan bahçeye çıktı.
Deniz çarşaf gibiydi, anlatılmaz,
Yıldızlar kedinin gözleri gibi.
Kara dut oracıkta duruyordu,
Gölgesiz, ürkek, hemen oracıkta;
Kedi üstünden bana bakıyordu.
Sizleri düşündüm, acımsı, buruk.
Kuşlar öttü, vapurlar düdük çaldı.
Yoksa bana mı öyle geldi!

GÜN DOĞUYOR

Bir karga ölüsü gibi kanadından
Dallara takılmış, dönüyor değirmen.
İniyor kınalı koyunlar sürüsü,
İniyor gün ışığı dağdan ovaya.

Ve dağların doruğunda Güneş-Çoban!

ELMA

Ben bu kentin ta uzaktan görüneni,
Dile düşmüşü, hesapsız kitapsızı,
Eski bir resimde yaşıyorum, silik.
Ağ gibi gerdim günümü pencereye,
Kadınlar, çocuklar, topal dilenciler,
Saksağanlar, köpekler, tekir kediler,
Biraz ağaç, biraz ışık, biraz yosun,
Bakarsın düşü düşüverir içine.
Bakarsın kapı çalınır biri gelir,
Elimdeki elmayı yer!

ŞİİR İÇİN

Yıldızlar köye inince kurtlar gibi,
Ağılına koydum davarı, ineği.
Bugün bir buğday tanesi, yarın bir kuş
Kanadı, ırk beni en kutsal sabırla,
Künyem, kafakâğıdım, kaburgam dölü!
Gülüşünün otlarını biçtiğimsin,
Otların gülüşüne yavrula beni!

GELEN

Kasabayla geliyordu ansızın, serçe
Parmağında bir köy, cebinde birkaç yıldız.
Kedimsi vavlar sarkıyordu heybesinden,
Lamelifler, tesbihler, acı zerdaliler.
Elleri gıcırdıyordu kağnılar gibi,
Ayakları ilk gecede, bitleri kansız.
Orda, azılı uykulara zincirlenmiş
Susuz tarla ve kandil gibi tüten öküz;
Burda, sinek bulutları, yırtık anılar,
Kırık lokum tabakları, oynak türküler;
İri lokmalarla şişiyordu avurdu.
Eski bir çağ kalıntısında yalınayak,
Kılsız, yaşlı keçisiyle burun buruna,
Düşünmüyor, çiğniyordu. Sevilse güler,
Budansa yaprakla donanır baştan başa,
Taransa denizleri örter, saçları gür.
Turna avlıyordum elimle, sıkıntıdan.
Sarı üçgeninden sökmek için yüzünü,
Kerpiçleri devirdim en zorlu depremle.
Çarpık, isli duvarları çıktı karşıma,
Güneşte çömeldiğimiz, işediğimiz,
Resim aldırdığımız, dizilip önüne.

İSLİ ALINYAZIMIZ

İsli alınyazımızı okuruz, kanlı
Çıranın ışığında. Yalazın baltası
İkiye bölerken yüzümüzü, bir kuşku
Devirir çarpık duvarları üstümüze.
Döşeğin sülükleri bekler gecemizi.

Güneş karaya çalar ovamızda. Yıldız,
Kervan kırar, bel büker. Koca toprak susuz!
İki kavak sallanır orda, mapusane
Kapısında. Yeşil çayır oynarız bozda,
Ulu ağaç gözleriz çorak uykumuzda.

Bütün umudumuz masaldadır ve tuzda.
Un yok ki yoğursun ince bilekli kızlar!
Yalın testi, çıplak zeytin, kuru bazlama.
Tanyeri değirmeni kızarır usulca,
Yağar gökten damlara buğday, çavdar, arpa.

Kara kent, kara don! Al giyen beri gelsin!
Beri gelsin avcıların vurduğu geyik!
Beri gelsin yoksula büyüyen Köroğlu,
İnci ağlayan sultan kızı kitaplarda!
Bak Güneş, mavi gözlerinle bize doğru!

GECELER

Bağladı geceler yeniden yolumuzu,
Hasret koma, aydınlığa çıkar bizi!
Şarap rengi denizleri anlat bize,
Deniz gibi ovaları anlat bize,
Boşansın gürül gürül kentin üstüne,
Gözlere söylediğin ışık destanı,
Güneş Baba, gökyüzünün Homeros'u!

BOL GİYSİLER

Daracık kovuklardan engin boşluklara
Uzanıyorduk. Büyük adam giysileri
Gibi boldu çocukların üstüne ışık.
Devlere göre eldivenleri gecenin,
Baş küçük, evren şapkası tüylü, kocaman.

Çaresiz soyunuyorduk. Yırtık urbalar
Bir yana, kuşkulu insan eti bir yana.
Artarak çıkıyorduk doğal merdiveni.
İnsancıl bir güneş doğuyordu, karanlık
Dağların ardından, bize göre tıpatıp.

KUŞ GİBİ

Kuş gibi uçarım üstünüzde.
Dal gibi uzarım size doğru.
Size gelir gider ırmaklarım.

Ağaç gibi yuvarlar başımı,
Dağdan ovanıza çobanlarım.

Baltasınız, kesersiniz beni.
Ocaklarda yakarsınız beni.
Tüter bacanızda dumanlarım.

DÖNEN

Dönen, sizsiniz eksenimde, dünya değil.
Bir yüzüm gündüzünüz, bir yüzüm geceniz.

BAYRAKLARIMI ÇEKTİM

Bütün bayraklarımı çektim gönderlere,
Kanımın sıcak rengine boyadım kenti.
Taşlar döşedim öfkelere giden yola,
Elimin tersiyle düzledim kuleleri.
Sevgiyi dörde böldüm, doğu, batı, kuzey,
Güney, sıçraman için bir uçtan bir uca,

İlk çekirgem, kilidime göre anahtar.

Bahar güneşi gibi taze, tomurcuklu,
Dalında sevincimi taşıyan umutlar.
Ayrı bir aydınlık aydınlığın içinde,
Başka bir çekirdek yemişlerin içinde.
Boşanın musluklarım, yağın yağmurlarım
Eskinin, karanlığın, korkunun üstüne!

Dağdan ovaya inen sellere merhaba!

Ben ortada duruyorum, günler, geceler,
Sokaklar, evler akıyor iki yanımdan.
Sivriyim, paslanmaz bir demirden ve gökten.
Topaç gibi çeviriyorum mevsimleri.
Bir fiskede devirdim, sildim yalnızlığı,
Kendi sütümle büyüyorum ölmezliğe.

Toprakta otlar, ağaçlar, ıslak yarınlar.

BUĞDAY

Uzak geldim, uzağa gidiyorum.
Ak bir çizgi ardımda, değirmende
Övüttüğüm güzel buğdayın izi.

DEĞİLİM

Değilim, yabancı değilim! Bir yüzük
Gibi geçiyorum kentin parmağına.
Yerde taş, havada bulut, eriyorum
Akşamın dilinde. Eski bir rıhtımdan
Ayna tutuyorum ölmüş vapurlara.
Ellerimde ve yüzümde uçuşuyor,
Göksel kovanından boşanan yıldızlar.

DUT

Binsem dalına da sallasam ağacı,
Yıldızların dökülüverecek, Gece!

SOKAKTA

Kedi gözü gibi incelmiş sokakta,
Omzumda kaygan urganı yağmurun,
Eski bir ölü çekiyorum yedekte.

Görüntümün ekseninde dönüyorum,
Bir kapı açıyorum kendime benzer.
Bir gözüm uyudu, bir gözüm ayakta.

Gece akrep gibi iniyor duvardan.

KUŞ

Eski bir aynada çoğalıyordum. Birken
On, onken yirmi; büyüyor kalabalığım.
Fırıncı, demirci, sabuncu, meyhaneci;
Deniz ben, sokak ben, ağaç ben, yalnızlık ben.
Kendimi içiyordum bardaktan, kendimi
Dişliyorum elmada. Yat kalk, uyu uyan,
Çevreye serptiğim benler içinde ben.
Sonra gün battı, morardı dağların ardı.
Bir kuş öttü ovada, başka bir hamurdan,
Aynamızda ay ışığı gibi yansıyan.

KIRLANGIÇ

Ağaç yeşilinden deniz mavisine
Kırlangıç atlıyorum. Ayakucumda
Bulut, balık başucumda.

KİMİ GÜN

Kimi gün alıp başını gidiyordu.
Su gibi çekiliyordu. Testiler boş.
Dokunsan yaprağını dökecek ağaç.
Koltuk oturmak için değil, bu fincan
Çirkin, bu çay tatsız, bu ekmek zehirli.
Ölü kuşlara benziyor kelimeler.
Kimi gün durup dururken sönüyordu:
Artık el yordamıyla...

ESKİ GÜNEŞ

Burnumla ayırdım tüyünü dalganın,
Midyenin içi gibi aldım ağzıma;
Bulutların kokusu doldu genzime.
Bir salkım üzüm gibi ezdim, dişledim,
Tükürdüm aydınlığı. Kanım dışımda
Akıyor, kanımda yüzüyorum. Deniz
İçimde. İçimde dirilen martılar,
İçimde eski güneş çığlık çığlığa.

TENTELİ ARABA

Yorgun atlarıyla tenteneli araba
Nasıl yolculuksa uzakta ve güneş
Nasıl yazsa, gölgeyse ağaçlı yolda,
Yaprak bağımsız, gök kendi ovasında
Nasıl büyükse, sonsuzluksa ve eller,
Dizimizde uyuyan yaşlı kediler
Gibi nasıl seğirirse anılarla,
Öylece esrik, yitmeli aydınlıkta;
Sonra duman gibi, rüzgâr gibi, sonra
Bir ses gibi geçmiş ve yaşanmış, ölüm
Dışı taşlara basmalı.

EKMEK

Masa başı, düşüncenin harman
Edildiği yer. Güçlü bir rüzgâr
Esse, ayrılsa tohum samandan,
Özgür sofrada kardeşçe yenen
Ekmek için, ekmeklere doğru.

GÖZLERİNİN YAMACINDA

Gözlerinin yamacında küçük kuşlar
Uçar, ince darıyı toplamak için.

Gözlerinin içinde kum taneleri,
Anıların getirdiği gide gele.

Dağlara yaslanan bulut, dişisinin
Yanında aslan gibi uzandım yere;
İki meme açısından bakıyorum
Gökyüzüne, ağaçlara ve zamana.

Kalçanın testisi denizle doluyken
Duymak güneş sonsuzluğunu etinin!

İLK BULUT

İlk bulut, usul usul, süzüldü geceden,
Güneş gibi vurdu gölgesi soframıza.
Az önce maviydi gök, ne çabuk kızardı,
Bu kanlı inciri kim koydu soframıza!
Unulmaz sevdaların yalazı kavurdu
Yüzümüzü, bir esinti çıktı ansızın,
Döküldü güller yaprak yaprak soframıza.
Bir bizim lambamız yanıyor sabaha dek,
Diz dize dostluğu getirdik soframıza.

KUŞLAR HAVALANDI

İki yana ayırdım bulutlarını,
Havalandı kuşlar sürüyle. Uçtular,
Kırmızı gözlerinde hoyrat ışıltı,
Yumuk pençelerinde saydam solucan,
Yalnızlığın gökle bitiştiği yere.
Bilirim onları, balıkçıl ya martı,
Çillerini yerler güneşin, emerler
Bütün mavisini balığın kanından,
Daldırıp yüreğine gagalarını.

Engine doğru sürdüm bulutlarını,
Ağustos, bir yanardağ gibi yükseldi
Denizden. Sıcak taşlara bastım, ölü
Kilise kalıntısında. Duvar gibi,
Adam boyu devedikeni, ısırgan.
Yaz, ıslak dişlerinde aydınlık bıçak,
Korsan gibi peşimizde, gece uzak!
Uzandım omuzlarının kumsalına,
Duydum çağıltısını suyun, çakılın.

UFALMAK

Ufaldın, ufaldın, ufaldın karanlıkta,
Zavallı ozanım, ateşböceğim benim!

SUDA GÜNEŞ

Suda güneş ışımaya başladı mı,
Suyun yüreği çarpmaya başladı mı,
Bir aşk mektubu gibi gelir, kırlangıç,
Uzaktaki sevgiliden,
Bir elinde çiçeklenmiş badem dalı,
Bir elinde çayır çimen.

ESKİ MÜHÜRLER

Eski mühürleri okumak bizimkisi,
Ardıç kuşlarını vurmak aslanlı yolda,
Eş biçimli sazlarla ördüğüm hasırda,
Kapıları kilitli aynalara karşı,
Yatmak totemlerle ve ardımda yaralı
Ren geyiği, sabah, ölümü çeyrek geçe,
Etobur kuş, telaşsız, dönerken havada,
Gemi ve beygir leşlerimiz, arabalar,
Virgüllerin savuran yağmuru altında
Dökülmek yollara, yürümek düşe kalka,
Yaprağa, yosuna, yıldıza baka baka.
Bir ateş bütün gün, bir duman bütün gece!

Eski mühürleri okumak bizimkisi,
Ardıç kuşlarını avlamak ve böylece.

BENİ BEKLİYOR

Deniz beni bekliyor. Yavuklum, sokaklar
Beni bekliyor. Ben adımı kazıyorum
Yaz gölünde geyik gibi yüzen ağaca.
Bir çıngıraktı çaldı ve sustu yıldızım,
Düşlerin çakılında delindi kunduram,
Uygunsuz çayırlara uzandım sırtüstü.
Toplanın başıma keçi sakallı cinler.
Kutuların içindeki beni bekliyor.
Arkası dönük biri var, beni bekliyor.

Her yaprak karıncadır, üşer gök ovaya,
Başlar başlamaz kanlı çavdarın harmanı
Ve bulut bir atmaca, konar çitlenbikli
Kuyunun çıkrığına, kabarır kuluçka.
Yuvarlar zamanı gelip gittikçe dalga.
Yorgun taşlara kokusu vurur, sıcacık,
Akşam akşam fırınlarda pişen güneşin.
Örer kadınlar uzun şişlerle, eşikte,
Yarasanın yarım bıraktığı dokuyu.

Çabuk tutun elinizi kadınlar, çabuk,
Mavi kısrak sağrısına beni bekliyor!

BİR YARIMI

Bir yarımı öbür yarıma kaparım,
Yatarım susmuş çalgı gibi kutuma.
Bir elim düşlerin yastığı altında,
Bir elim avucunda eski günlerin.
Apış aramda özlemin bulutları,
Şimşeklerim, ağaçlarım, ovalarım.
Uğultularla açılır demir kapı,
Ölürüm mavimsi uykuyla dirilmek
İçin, güvercinler uçuşan Zaman'a.

YAĞMURLAR

Sonra yağmurlar başladı, gitti cambazlar,
Silindi çadırların yazısı ovadan.
Portakal rengi oğlan, mavi memeli kız,
N'oldu onlara! Nasıl da böyle bittiler!
Bir gülümseme kaldı duvarlarda yazdan,
Ölü resimlerle savruldular sokakta.
Yürümekten çok uçmaya yakın, güneşle
Açıktı elleri. Mahzun ve düşünceli,
Hafif bir yaşama doğru ittiler bizi.
Onlar ölçülü ve usta, biz dalgın, savruk,
Düşleriyle geride. Artık ne varsa boş,
Ne varsa kirli, cıvık! Bir düşman ordusu
Gibi geçiyor üstümüzden, saçlarından
Sürüyerek göçmen kuşları, yuvarlak, mor,
Deniz gibi hoyrat, dağlar gibi görkemli
Bulutlarıyla gök ve yağmurlar başladı.

BU KENTTE

Biz yazdık bu kenti böyle dolambaçlı,
Sonunda yine biz yırttık, buruşturduk.
Benimdir şu düzlük, şu gökdelen. Vurur
Kılıcımın gölgesi dağdan ovaya
Ve kır atım kişnedi mi avlunuzda
Düşer elinizden makasla ustura.
Ben yiğit, ben ödlek, ben zengin ve yoksul,
Altınlarımı ararım akşamüstü,
Sıcak taşların üstünde yüzükoyun.

Bunların hepsi benimdir: adamlarım.
Kiminin omzunda şaşmaz av tüfeği,
Kiminin elinde terazi ve dirhem,
Kimi rüzgâra kapılmış, içe dönük,
Zehirli yıldızlarına dalar suda.
Benim gözüm güllerde, beyaz güllerde!
Bir lastiği gererim sonuna kadar,
Gevşek bir vidayı sıkarım usulca,
İşlerken sofanızda Yaldızlı Saat.

Gökyüzü yolları geçer üstümüzden,
Mavi kalemle çizilmiş gibi rahat.
Onda mavi, bizde kuruntu ve tasa,
Düğmeler, ilikler, yosunlu duvarlar,
Avuç içi köylerimi bölen çitler!
Bir balık çavalyesi inceliğinde,
Her gün, bir çayır kuşu ölür bu kentte,
Nohut kokar, ekşir makarna, ekmek taş!
Bir denize yuvarlarız nemiz varsa.

CAMBAZ

Sen eşikte, kedi ağaçta, bulut
Damda; gök, yarısı yeşil, yarısı
Sarı, iner denize, başlar oyun.
Hayvanlarım çıkar önce, üstü fil,
Altı kurt; değişir: balıkla geyik.
Kısarım gündüzümü; bir yarım ay,
Bir yıldız çadırı geceye dönük.
Sallanırım son ışık trapezinde,
Bir doğu, bir batı: Korkunç Perende.
Büyü gecem büyü, büyü gittikçe,
Gittikçe daha yoğun.

AT KIZ VE MARTI

Bir bisiklet dönerdi bacak arasında
Atın, bir ağaç, bir ev ve deniz,
Susardı en büyük aydınlığı, kişnemez.
Kız, başında bütün boncukları,
Yüzdürdüğüm kayıklara arkası dönük,
Çekilir kulesine erkenden,
Gülerdi körlerin aynasına, oynamaz.
Güneş maviye boyar duvarı,
Martı tüylerini yalardı ve bağırır:
Ötelerin dilsizleri bunlar!

ÇOCUK

İhtiyarın yanındaki çocuk
Oyuncak bir güneşe benziyor.
Anasına uzayan dağlarda,
İnsanla balık arası, kaygan
Bulutların içine düşünce,
Kolundan yakalamış sıkıca
Sarı boncuk gözlü ayısını.

KURTLAR

Açar kollarını çividen çiviye,
Güneş, mavi boncuk gibi suda erir.
Bir duman çivit rengi ve çıplak kurtlar,
Açıkça kaybolduğu yerde ölünün,
Kanlı gözleriyle bakarlar geriye.

ÇOK ESKİ BİR RESİM

Çok eski bir resim gibi saklarım
Kendimi ve çıkarır, akşamları,
Seyrederim el etek çekilince.
Burnum, ağzım, dişlerim ve ellerim,
İncik boncuk, işlemeli bohçadan
Açılır sessizliğe aynadaki.

Aşınmış sevgilerin balkonunda,
O ilk öpüşlerin uçuk mendili,
Yağmurundan gizler de gözlerimi,
Zil çalar okuldan çıkar çocuklar,
Yonu ya da mumya, döker yeniden,
Döker beni ölmezlik kalıbına.

UZANILMAZ BİR ÇİZGİDE

Uzanılmaz bir çizgide yaşamla ıslak,
Aşkla çürüyen, öldüren ve öldürülen
Otların kekremsi tuzunu dişliyorum:
Yol çoraksa, ardı boşsa ve ergeç toprak
Bir karanlık içinse, neden bunca sıcak!
Bulutlar geçiyor, çığlık çığlığa, üstten,
Denizle gök çiftleşiyor homurdanarak.

BENİ ÇEKER

Beni çeker büyütürdü, büyürken ağaç,
Zaman dışı bir zamanda; insancıl filiz
Damların kırmızısına doğru uzanır,
Uzaktaki evdedir saksıda, masada
Sarısınca esrarlı bir limon ve camda
Yapraklarımızı dökerdik mevsim boyu.

Kuş beni uzatarak uçardı havada,
Alışmadığım açılara doğru iter,
Dalga yayvan ve dişli, gökler incelirdi.
Şimdilik bunlar işte, boğumlu üç beş dal,
Bulut biraz, başıboş uzay, duru mavi,
Vazgeçilmeyen kolayca, üşüdüğümüz.

İnsanlar, insanlar, ah, kadınlı erkekli!
Onlara karşı durdum, benzer ve benzemez
Arasında, babamın ve dedemin yüzü
Gündelik maskemin altında, hoyratlığın
Yüzü sonra, sonra iğrenç, sonra kuşkulu,
Sonra korkak ve boş binlerce karanlık yüz!

Anlamak için aynalara koşmak neye!
Ellerle yetinmeli. Yoklamak taşları,
Dudakla sürtünmek, gözle bulmak rahatça.
İbriği açıp bakıyorum: çay mı, ben mi!
Benimle ilgisiz ve bensiz aydınlığın
Sesini duyuyorum, yakın, daha yakın.

SOFRA

Gecenin yamacına kurdum soframı.
Sol yanımda ay doğdu, gün battı
Sağ yanımda. Açtı göksel tavus kuşu
Yıldız tüneğinde kuyruğunu
Ve bir ışık vurdu şişeme gül rengi.
Esridim içtikçe yudum yudum:
Yaşanmamış Zaman, giyilmemiş urba
Gibi eskir kilitli kutuda.
Belli günlerimin önü ve ardı boş,
Mumun titreşimleri sayılı.

AĞZIMIN TADI

Ağzımın tadı yoksa, hasta gibiysem,
Boğazımda düğümleniyorsa lokma,
Buluttan nem kapıyorsam, vara yoğa
Alınıyorsam, geçimsiz ve işkilli,
Yüzüm öfkeden karaya çalıyorsa,
Denize bile iştahsız bakıyorsam,
Hep bu boyu devrilesi bozuk düzen,
Bu darağacı suratlı toplum.

TÜRKÜ

Oyun ortağım, sevdiğim, yarıcım,
Bu işe elimiz bulandı bir kez,
Üzme kendini, aldırma, dolaş, gez!
Horozcuk otları açtı bahçede.
Çay süzgecim kırıksa gönlüm büyük,
Cebim delikse, boş ver, sevgimiz var.
Yaprak sapı gibi ince boyunlum,
Garip kuşun kanadında gelirim,
Bekle beni en yüce yükseltide!

AYNAYA BAKARKEN

Aynada yüzüm ve ötesi: küçük ev,
Uzun arabalar, yazları taşıyan;
Sonra gündelik bir bahçede, incecik,
Çocukluğa benzer sazlar, sazlar, sazlar
İçinde bir kıpırtı, belki bir geyik,
Bir bıldırcın birdenbire havalanan.

Aynaya bakan kim, sen misin, ben miyim,
Yaşamakla yazdığın yazının, bölük
Pörçük karaltısı ardından?

AĞIT

Kopardılar dalından yemişi,
Çiğnediler nalçalı topukla;
Şimdi dağların ardı kan rengi,
Şimdi gözlerin kanlı ve susuz.
Tut beni gülüm, bu benim elim,
Kurudu gözlerimin sevinci.

UYSAL BİR KÖPEK

Uysal bir köpek gibi uyukluyor ova,
Pusmuş ayaklarımın ucunda. Oysa ben,
Gündüz gece arası sallanan beşikte
Gidip gelen, koşan sonrasız bir aynada,
Bir bahçede düşünen ağacın altında,
Gecikmiş bir gemiyi bekleyen rıhtımda,
O kendi kendinin içinde garip konuk,
Korkumdan geçenlere benziyorum, yorgun,
Silik, sokaklardan geçenlerin içinde.
Şişeler boşalıyordu, çatlıyor küpler,
Yapraklarını değiştiriyordu çınar
Deri değiştiren sarı yılanlar gibi.
Çocuklarla oynayan köpek, bir var bir yok!
Bağlar bozuluyor, güller açıyor, güller
Dağılıyordu ufacık esen rüzgârda.
Rüzgâr bekliyordu yelken, yapraklanıyor,
Yırtılıyor boydan boya, şişmeden önce.
Yıldızlar bile dökülüyor gökyüzünden!
Bu karanlık, çalkantılı, engin denizde
Ufak bir adayı andırıyor ellerin,
Yabanıl kokularla esrik, gidilmeyen.
Tavan arasındaki çürümüş dolaplar,
Güzel günlerin yonuları, unutulmuş,
Körelmiş, bakmıyorlar artık aydınlığa.

YARIŞ

Nasıl bir yarıştır bu, uzun, içe dönük,
Bir yaşam boyu sürer, gizli ya da açık.
Diziliriz hısım akraba, çoluk çocuk.
Yaklaşır akreple yelkovan. Zaman yürür
Ve kazanır, uyur yarık dudaklı Tavşan,
Düşsel kitaplarda yıldırım gibi koşan.

BÜYÜK ZAMAN

Nermin Menemencioğlu'ya

Büyük Zaman, ovaya çöken duman gibi
Yayılırdı odaya guguklu saatle;
Yaslanır bakardı, yazsa yeşiller, güzse
Sarılar içinde eriyen güzel vakte,
Itır saksıları dizili pencereden.

Doğmamış düşünce yosun gibi derinde;
Ele geçmeyeni bulurdu, diptekini
Ve ekşimsi tadıyla kamaşırken damak
Bilinmeyen özün, yuvarlardı ağzını,
Bilinmez çeşnide söylerdi bilineni.

Eksilir gibi yaşadıkça, hafif, taze,
Özlemlerle, anılarla öyle iç içe,
Bir türküye benzerdi uzaktan dinlenen.
Ne yer içer, ne zaman uyur! Gölgelerle
Kayar sofaya, yeri boş kalır minderde.

Sevgimizin tam ortasına düşen ada:
Ona doğru açılırdı bütün yelkenler,
Bütün tekneler onun rıhtımına bağlı.
Ölümdü, yaşamaktı, mutluluktu, türlü
Sorun onun rüzgârlarında savrulurdu.

Dolabında eski giysiler, işlemeli
Peşkirler, lavanta çiçeği keseleri,
El yazısını andıran seyrek dokular.
Sıcak yaz gecesi ışıldar küpesinde,
Vururdu ay ışığı gülüşü yüzüme.

Kurt oyar ince mızraklarıyla sarnıcı:
Toz ve süprüntü toprakla gök arasında.
Hani sedef ve sırça? Sedef ve sırça yok!
Geçer belinden bir kuşak gibi sıkıca,
Şimdi çorak ve küflü yolları Selvi'nin.

BİR IŞIK UZAKLARDA

Bir sam yelidir o, ansızın esti mi
Yalnızlık kesilirim taş gibi.
Eski kulenin uğultusudur kanım,
Parlar bir çığlık gibi ovada
Başıboş kalan atım, şahinim ölür,
Kaçar uluyarak köpeklerim,
Yıldızım üşür gökte. Bir ışık yanar
Uzaklarda, geyikli odada,
Işıldar gümüşleri tüfeklerimin.
Ayvaz'ım orada, ben burada!

YÜZLER

Onlar sahiden onlarmış gibi, benmişim
Gibi sahiden, varmışım gibi sahiden,
Boynuma sarılan, giren çıkan ve öpen.
Unuttum yüzlerini, bir yıldız oturttum
Boşluklarına, sanki bütün yıldızlarım
Ölü değilmiş, sahici yüzlermiş gibi.

YOLCU

Yolcuyu uğurladık. Sürekli
Bir yağmur, vıcık vıcıktı toprak.
Kimi orda, kimi burda, eş dost,
Akraba, dağılmışlar çayıra,
Çıplak yonulara benziyorlar
Canlı boşluklarıyla havada,
Resmin arabı gibi, tersine
Dönüşmüş akla kara, varla yok.

Kaçtık soluk soluğa, ölüler,
Ölüler bir yerde bitene dek.

ZİLLER DAVULLAR

Sür atlarını, kuşat fillerinle
Zamanı, gelsin bulut kalyonları,
Konsun yaban ördekleriyle göle.
Ziller, davullar, güneşli bayraklar,
Çözülsün demir kapı öpüşlere,
Ötsün mavi horozları Mayıs'ın
Ve uçsun usulca aycıl güvercin,
Kulelerin üstünde döne döne.

GECE GÜNDÜZ

Lamba dibinde geceleri, dalyan
Ve ırıp direğinde gündüzleri,
Denize bakmaktan gözleri mavi.

ESKİ ŞİİRLER

Ulu ağaçlara baktım, dolaştım,
Düşündüm: nerde, nerde olabilir?
Yerde mi, gökte mi? Taşlar, arılar,
Otlar, gün ışığı, sustular bencil
Kokularıyla en büyük gizemi.
Eski ölülerin köyüne doğru,
Baştan söyledim eski şiirleri.

İKİ ADAM

Nerden bu geliş! Yüzün gözün somun
Gibi şiş, üstün başın sırılsıklam.
Dışarda yaralı bir çakal gibi
Uluyan orman ve kudurmuş, oynak
Bulutların toprağa çivi gibi
Çaktığı yağmur. Gel otur lambamın
Aydınlığına, çek mangalı ısın!
İşte çorba, içine ekmek doğra,
Konuş, böl sessizliği, dura dura,
Serp sevginin buğdayını tarlama!
Açsın ilkyaz çiçeklerini ova!
Başıboş karanlığın ortasında,
Bir ışık ve yüz yüze iki adam.

GÜN DOĞDU MU

Damlarımız, gün doğdu mu, bir kez daha
Oturur taşına toprağına. Kavak,
İğde dizilir çay boyuna yeniden.
Ve türlü pestil, türlü pekmez, kuru dut,
Bezler, pazenler ve basmalarla yüklü
Dükkânların kepenkleri kalkar, bir bir.
Buz gibi etler kasapta: erkeç, dana.
Manavlarda ayva, armut, nar ve üzüm.
Sonra dışkımız, çirkefimiz, çöpümüz,
Gündelik akıntımız: irin ve lağım.
Boyadık, kuş kafesi gibi bezedik
Kenti, mavi ve yeşil çaldık duvara.
Paşalar, sultan kızlar, yollu gemiler,
Kuyruklu yazılar altına oturduk.
Çayımız geldi ince belli bardakta.
Domino, pişti oynadık lokumuna.
Bu yıl bağlar yemiş vermedi, vermesin.
Bu yıl bebeler kızamıktan kırıldı,
Ne denir! Bu yıl yaktı bizi mavi küf.
Bekledik sessiz: gün ola harman ola.
Eridi kentin sokakları, eridi
Damlar, indi sıvalarımız duvarla.
Geçmişleri tırmandık bugüne doğru,

>

Yüce bir han gibiydi Zaman, dorukta,
Gerisinde durduk Zaman'ın. Baltamız,
Yabamızla; sabanımız, yamçımızla.
İsle büyür vakit, tezekle, dumanla.
Çapaklıysa gözlerimiz: karanlıktan.
Küflendik, kokmuş kavun gibi cıvıdık.
Çekiniriz adamlıktan, üstten baştan!
Bir ayıp apış aramızda! Yüzümüz
Ayıp! Kaşlarımız, kara gözlerimiz,
Meme başları, ince bilekler ayıp!
Ayıp toprağa düz basan kalın topuk!
Utandık burnun altında ağzımızdan.
Biz öğütmedik mi mısırı? Hamuru
Biz yoğurmadık mı? Saçta ekmek eden
Biz değil miyiz? Ekmek yemesi ayıp!
Buralar böyle işte: ayvalık, narlık.
Yoksullar var kapımızda, dul ve yetim.
Masallardan kalma hayvanlar, inekle
Manda. Kahvede at cambazları, koyun
Tüccarları, simsarlar; çarşıda döküm
Ve kilit ustaları, doğramacılar,
Bakırcılar, kutucular, terlikçiler;
Rençperler tarlalarda, kum gibi ırgat,

Ayın on dördü gibi karı, kız, avrat.
Onlar bizi, bizler onları görürüz
Düşte; dünyamızı ararız göklerde
Ve yerde, kızı, oğlanı mutlu kılan.
Bulan bulur, bulamayan yaya kalır;
Büker boynunu ya da ümüğe bıçak
Dayandı mı, bir deli boğa, bir kanlı
Eşkıya yol keser, adam vurur gayrı.
Koca öküzler çeker arabamızı.
Körpe gelinler pişirir aşımızı.
Sütümüz dağlarda sağılır, köpüklü.
Yaylaların otu kokar çorbamızda.
Ezgiler, uyumlu dizeler dinleriz
Akşamları, mor kilime bağdaş kurup.
Uyuruz tomur memeyi yastık edip,
Uyuruz göksel mavilerin altında.

GÜVERCİN

Bir kedinin ağzından kurtulur
Gibidir, fırlarken saçakların
Altından; kanat çırpar ve uçar.
Bizse eski sapanla pusuda,
Dökülürken üstümüze tüy tüy,
Uçmanın ve konmanın sevinci,
Susarız yarı kuş, yarı avcı.
Işık tekerleri döner, yürür
Geceye otla ağaçla bahçe,
Güneş yalar kırmızı diliyle
Havada paçalı güvercini.

AĞAÇLA YÜZ YÜZE

Ağaçla yüz yüze durdum ve baktım
Karanlığa açılan pencereden:
Anlaşılmaz bir ırmak akıyordu,
Bin köşeli bir yıldız, parıl parıl,
Suda yüzüyordu ve bir dağ, ulu,
Tutuyor ötelere giden yolu.
Sesler duyabilirdiniz, belirsiz
Sesler, öteleri görünmüyordu.

MAYIS GİRER

Öyle horlanmış, öyle itilmişiz ki,
Sarkar bir yanımız, bir yanımız ezik.
Depremden çıkmış gibi, yangından çıkmış
Gibi. Alet kutuları vardır hani,
Çekiç, üç beş vida, yamuk birkaç çivi,
Paslı tellerle arap saçına dönmüş,
Tortop, testereye sarılmıştır hepsi,
Çekip çıkarsanız bile işlemez ki!
Bodrumlarda yaşarsınız, örümcekli.
Patlak iskemleler, sobalar, sandıklar.
Bir gün olur açarsınız. Tek bacaklı,
Kolsuz bir bebek gülümser yüzünüze,
Komşunun biri vermiştir kızınıza,
Küçülmeler, boyun bükmeler, acılar,
Bohçaları kaldırdıkça, altındaki
Sarı böceklerle üşer içinize.
Bir tren geçer, düdük çalarak, hızla,
Bir ahçı dükkânı gelir aklınıza.
Derken, tahta bir merdiven çıkarsınız.
İpte evin çamaşırları sallanır.
Yoğurtçu geçer sokaktan. Sevdiğiniz
Bir zamana dönersiniz, mayıs girer.
Pencereler ardına kadar açılır,
Silindikçe kaybolur havada camlar.
Düşüncede arınmış, rahat ve uzun,
Güneşleri batmayan günlerdir onlar.
Bir kuş öter ağacında sizin için.
Alışveriş edersiniz, yürürsünüz,
Kayıklara, martılara bakarsınız.
İyisiniz. Bundan iyi olunmaz ki!

BİN KILIKTA

Bin kılıkta dolaşır o, bin yüzle büyür,
Kuşla uçar gökte, akçıl bulutla geçer,
Başak tutar mayısla, öter bir avaza
Cırcır böcekleriyle güneşli ovada,
Bir makasla biçer de Zaman'ı, morumsu
Gündüzler, yeşilimsi akşamlar dikinir.
Denizden havaya, sevdadan düşlere dek
Açılmaz, kurcalanmaz ne varsa, içinde.
Surların taşlarında biten ot ve incir,
Rüzgârlı Osmanlı çayırları ve şebboy,
Kırık yazıt, selvili çeşme, kiralık ev
Onun sultanlığında serpilir ve ölür.
Duman gibi sinsi, masal tilkisi kadar
Kurnaz, öylesine güzel ki akıl durur.

DÜŞÜRMEM MEMESİNİ

Düşürmem memesini ağzımdan, gökyüzü
Emzirir beni, eksilmez güneşin balı
Küpümden. Karlı dağlardan eser rüzgârım.
Zaman, yenik ve durgun, uzar buyruğumda,
Haracım vermeden geçemez kapımdan.
Yalnızım, kendimle çok, öfkemle dalgalı,
Ölümle yüklü, yaşamla içli dışlıyım.
Bulutlar süt kardeşim, inerler kuzeyden
Güneye, gün batar, kızışır kanlı şölen.
Uzanırım diz boyu otlara sırtüstü,
Uzaktayım ben artık, ben artık ordayım.

ATLI

Bir atlı gibi kalkıyor uzaktan,
İki yanı ovalık, toprak yoldan,
Göreceğim geliyordu; geliyor
İlkyaz güneşinde, tozu dumana
Katarak ve sürüyerek ardında
Ağacı, mandırayı, köy evini.
Yaklaşıyor, yaklaşıyor, büyüyor,
Sana bağlı ve sana doğru özlem.

BURALARI

Buraları rüzgâr, buraları yağmur,
Sol omzuna güneşi asmadan gelme!

YUKARDA

Orda, meşeli dağın doruğunda,
Perdeleri, mavi esen rüzgârda,
Bir yaylı gidiyordu, havalanmış,
Bulutların kekik koktuğu yolda.
Bizse burda, kamburunda derenin,
Kerpiç damların balçığı altında.

SAĞANAK

Tersine dönüyor zaman, geçmiş bir günü
Sürüklüyordu, gerisingeri, bulutlar.
Havalandı ansızın, bir ordan bir burdan,
Karga sürüleri gibi çığlık çığlığa,
Kuytulara tünemiş anılar. Boşandı
İliklerimden özlem, yağmurla kumsala.
Bir sıcaklık esti, ellerin bilmediği,
Maviler, maviler, gözlerin görmediği.
Güneş düştü. Gecem doğruldu bayraklarla.
Fıstıkların ardından yükselen yarım ay
Vurdu pişmanlık damgasını göklerime,
Can dayanmaz bir keder yansıdı denize,
İnerken üstüme çığ gibi karabasan.

OTLARIN KOKUSU

Neleri düşünürüm böyle, kimleri
Düşünürüm ki kuş uçmaz, kervan geçmez
Bellerde sararan otların kokusu
Dolar genzime ve düşer avucuma,
Ölü, omzumda gezdirdiğim yıldız.
Bir ben severim, bir de arılar sever,
Değirmi çiçekler açan o bitkiyi.
Kimi diktir, kimi yatkın, kimi eğri,
Sallanırlar yol boyunda, akşamüstü.
Mavi mintanlı oğlan denize iner.
– Bir kız var denizde, oğlan, saz benizli,
Ayna tutar enginden bizlere doğru. –
Ey benim usul usul geçen günlerim,
Uçan kırlangıcım havada, bulutum,
Bilemem kimler ve neler için böyle
Bükülür yaprağın sapı gibi boynum!

KÖYLÜ İLE KENTLİ

Bakıyorum, oracıkta oturuyor.
Yaralı bir geyik yatmış gözlerine.
Kuşları var tellerinde, bulutları,
Badem ağaçları mayıs güneşinde.
Sallanan dallar koyuyor teraziye.
Bölüşmek istediği ekmek ve tuzlu
Peynir gibi heybesinde sevgisi de.
Bir kapı aralıyor, taş döşeli
Bahçelere, çardaklara doğru giden.
Üç incir kopardım dilimli kamışla,
Düştü kuyu başına çatladı: kanla,
Rüzgârla karışık cıgara ve kahve.
İnsan ovaları, dağları başlıyor.
Dumanlı keçi yolundan türküsünün
Art arda çıkıyoruz. Gökyüzü yakın.
Bir ot kokusu havada, ezildikçe

ARABA

Arkasında başak kokusundan
Yakamozlar bırakan araba
– Dağ gibi demet yüklü araba –
Cırcır böceklerinin türküsü
İçinden geçti gitti ovada.
Çocukluk kırlarımı düşündüm.
Elma şekeri gibiydi güneş.
Kalakaldı elimde, havada.

YARDA

Katırtırnaklarının orda,
Varsam üstüne, kanadından,
Tutuvereceğim bulutu.
Üstümüz gökyüzü, meşelik,
Altımız dağ boyu uçurum,
        Uzanamıyorum.

RÜZGÂRLI

Rüzgârlı imgelere kurdum çadırı,
Göklerimi yaşıyorum delibozuk.
Dağ yollarından iniyorum denize.
Taşın yalnızlığı içindeyim, diri.
Sütün beyazlığı içindeyim, duru.
Bir yıldız doğar çitin ardından, büyür.
Koyunlarım gider gibi olur, gelir.
Ve mavi damarlı aydınlığa karşı
Durur sivri kayada put gibi keçi.
Çıngırak sesleri toplarım torbama.
Çakarım kibriti, sararmış otların
Kırmızı yalazı ısıtır içimi.
Ne bir tas çorba getirenim, ne kızım
Kısrağım! Şu düdükten başka dostum yok.
Çalarım düdüğümü bulutlar için.
Yaklaşır dağlarla ovalar. Hey dağlar,
Bu sizler için, bu da ovalar için.

OVAYA DOĞRU

Tel tel ördüm, kilim gibi dokudum
Yelesini, morlu çevreyi astım
Başlığına, ovaya doğru sürdüm.
Ha benim kır atım, ceylan bakışlım,
Seyreyle havaların altındaki
Mavi düzlükte, dallarında göğün
Anadolu kuşlarını susmaya
Yakın; burçlara çekilmiş bayrağa
Benzer gölgeleri, minare boyu;
Otların mırıltısında büyüyen
Yıldızları yüksekteki yaylada!
Kitap gibi okuduğumuz taşlar
Dizilmiş yolumuza, somun gibi
Kabarmış akşamla mayalı toprak.
Gittiğimiz yer uzak, başka uzak!
Dudakla, elle, gözle varılmayan
Işık ötesi kapıyı açalım!
Ha benim kır atım, keklik sekişlim,
Güneş babamızın dizi dibinde,
İyi kötü günlere kardeş, ortak,
Nerde akşam orda sabah, bir ölüm
Ayırsın ikimizi! Dik iğnem dik,
Sonsuzluk urbamızı! Biç makasım,
Büyük Gece'yi boyumuza göre.

YAN YANA BAŞLARIMIZ

Yana yana başlarımız yastığın üstünde,
Neyi seyrederiz gözlerimiz yumulu!
Yaklaştır kuşlarını uçurmuş yüzünü,
Tut yüzüme ve avuçlarıma uzan ki,
Ey kısır ayna, yalnızlığımın benzeri,
Büyüsün memelerine kurduğum yapı!

Bir değirmen döner aramızda. Uğuldar
Kanatları gecemde, gıcırdar ipleri.
Süzülürüz, dalgın, zaman dışı düzlükte.
Bir kente varır yol: köprüsü var, geçilmez,
Otları var, biçilmez. Acıdır suları,
Bir tas içilmez. Bilinmez hartada yeri.

Buluruz, kaybederiz, yeniden yaşarız.
Uyuruz çok kollu, çıplak tanrılar gibi.
Yanaşır borda bordaya gemilerimiz,
Sıçrarız. Biz miyiz, yoksa başka biri mi!
Böyledir o, soy kısrak, silkinir ve koşar
Güneşe, bilenmiş bıçaklarıyla diri.

Yan yana başlarımız yastığın üstünde.
Açmış ellerini umutlara, bırakmış.
Yüzer saçlarının gölünde dudakla diş.
Unutulmuş bir bacak bulurum kumsalda
Düşlerle kıpır kıpır. Gündüzden biçtiği
Çavdarı öğütür, döndükçe değirmeni.

EMİNE

Kuşlar tarar saçlarını Emine'nin,
Güneş papatya falı gibi bir açar,
Bir kapar, testi pencerede soğurdu.
Bir yelkenli yaklaşırdı kara dutun
Üstünden, girer baş sedire kurulur.
Keserdi karpuzu Emine, bir aşkı
Bitirir gibi, sonra ansızın sarkar
Dayanılmaz özlemlere tahtaboştan.
Kırmızılar doğrar artık, kırmızılar
Ve yıkardı ellerini mavilikte.
Serçeler düşer parmaklıktan bahçeye,
Başucunda ak bir bulut dolaşırdı.
Kırık merdiven, evler arası bostan,
Senin ülkendi Emine, yaz ve gölge.
Nice yazlar geçirdik sonradan, nice
Uzun günler! Sevgiler o saksıların,
O sardunyaların yerini tutmadı.

Az mı yaşadık, az mı kocadık, az mı!
Büyük kentin trenleri geçer gider
Ufkumuzdan, hep o çocuksu kiremit,
Tek başına, alçak bir damın üstünde,
Durur gibi yapardı üç gün üç gece,

Sonra ölür, bir yıldız inerdi gökten.
Emine kapısında görünüverir!
Ayakta, aynalara dönük, gülünür,
Şeftali, kavun dondurması yenirdi.
– Siz büyük yoldasınız, derdi Emine,
Biz mutluluk avcıları bir öpüşle
Kayboluruz, kimin nesi belli değil.

Her tahta eşikten, her koldan ve gözden
Emine'nin bahçesine girilirdi.
Küçük iskeleyi dışarda bekletir,
Sıraya dizer hasır talikaları,
Bir rüzgâra bürünürdü fidan gibi.
Bir bulut sanki, yaz bulutu ve yağmur,
Alır başını sinamaya giderdi.
Emine bu, mahallenin sevgilisi.
Yıkıntılarımızın üstünde hatmi
Gibi açar çiçeklerini ayrılık,
Buluşmalar hemen eskir atılırdı.
Her avuçta bir gökyüzü bulan gençlik!
Akşamı yok bir gündüz doğurur gece
Ve sarılı beyazlı dişi köpekler
Çelişik kedilere doğru uzardı.

>

Sizin için, derdi Emine, şafakla
Yüz yüzeyim dudak dudağa, geceler
Yaşadım sizin için ve bu karanfil
Senin yalnızlığın için böyle kokar.
– Ay buluta girince, derdi Emine,
Leylaklar açıyor omuz başlarımda,
Ut çalın bana büyüsün memelerim.

Bir yemiş böyle çürür işte! Devrilir
Cömert meydanlarda bunayan ağaçlar.
Hani güneşim, diye düşünür insan,
Hani gün boyunca akan su! Hani sen,
Hani ben! Nerde o bahçenin havuzu!
Nerde rüzgârlara bürünmüş Emine!

Elbette bütün bunlar bizim içindi.
Kimden türemişse türemiş o oğlan,
Şarkılı bir kahvede kanına girdi.
Dökülen ilk güldü Emine elimde,
Ki sıcak yazları savrulur içimde.

Yeni Şiirler

Birinci Basım: Kasım 1973, İstanbul, e Yayınları

Sen Yalnızlığında

SEN YALNIZLIĞINDA

I

Sen yalnızlığında ve korkunda,
Masallara kilitli, çağdışı;
Güğümlerin, bakraçların, yırtık
Kilimlerin ürkek dünyasında;
Pırnal çitlere yaslanmış, yamuk,
Kocamış ağaç yemiş vermeyen.
Bense kara suratlı kentlerin
Mutsuz, yılgın insanı, başıboş,
Damına, çadırlarına karşı,
Gecende tüten kandile karşı,
Öylece bakışarak, susarak,
Uzanamadan, kavuşamadan,
Eriye eriye karanlıkta.

II

Yeşil başlı ördeğim, göllerime
Konsana, avcılar dağlara gitti!
İşte göksel çayırlıkta salınan
Azgın bir boğa gibi güneş, sıcak
Kum, işte sazlara sürtünen balık.
İşte yaz, işte bulut, işte yonca,
Engin ovalar, ovalar boyunca.

III

Dert de sende, sevgi de, umut da.
Yürürse senden yürür dalıma
Tomurcuğu güneşe açan su.
Sen o karasabanla sürersen
Toprağımı, körpecik boy verir
Yeşillerin en kutsalı buğday,
Köpürür denizinde yayılır,
Dengeyle, düzenle, ışıkla,
Bozkıra yarınların tohumu.

IV

Seninle bağladım kendimi ağaca
Ve taşa. Sensiz kopuk bir urgan, kör bir
Kuyu gibiyim, doğaya da, aşka da
Yabancı. Yabancı en güzel ovada,
Tutarsız, anlamsız, gereksiz, uzakta.
Dolan bana mutsuzluğumda, tut beni!
Gün doğmadı, gök boş, batıdan usulca,
Bir yağ kandili titrek, tütüyor Gece.

V

Varsın ırmakların köpürsün delibozuk,
Kıyısında söğüdünün gölgesi var ya,
Yeter bana. Dilin var, ağzın var. Benimse
Keçilerim var, cam gözlü, dağda güttüğüm.
Çayırlarımda ebegümeci, madımak.
Dem çeken bir güvercin taşırım koynumda.
Gel ateş yakalım, açalım çıkınları
Yan yana, bölelim tütünü ve ekmeği!
Kartal yüzün insin ulu dağlardan düze,
Elensin söğüt dallarından güneşimiz.

VI

Uyansa, diye düşündük, göz kesilse,
Engin bir gelincik tarlası, sade göz
Kıpır kıpır, sade anlayış ve niyet!
Beklemekle geçti gece ağarmadı.
Boşansa yağmurların yumağı gökten,
Örse ağlarını bite ve akrebe!
Biz ki buğdayı sabırla öğütürüz,
Biz ki ekmeği iri iri doğrarız,
Avurtlarımız göçük, benzimiz sarı.
Tesbihböcekleri yumuk, taş altında
Ürüyoruz sevişmeden ve yolmakla
Tükenmiyor tarlamızın ayrıkotu.
Yıldırımla çoğalsa, diye düşündük,
Işıkla ekilen! Hep biz mi verelim!
Ormanı avutan günleri sevdikse
Bu yalın düzlük hangi dilin yalazı!
Devrilse kavak boylu boyunca, uçsa
Hapis kuşlarımız, göçseler oraya!
Can boş, umut güdük ve kör, kuyuların
Dibi seçilmiyor. Bu güneş bizimse
Bu toprak da bizim, bu dal da, yemiş de!

VII

Rüzgârlı tepeden ovaya bakınca
Kuşsun uçan altımda, meşe ormanı
Böğründe. Dağsın, etekleri sürülmüş.
Mavisin, bulut ve uzay, bir doruktan
Öbür doruğa. Değirmensin ufacık,
Deresin köpüren yosunlu yarıkta.
Kuzuların emdiği meme, yaprakta
Kıpırtı, esintisin söğüt dalında.
Sen tadını, rengini doğurduğum,
Bilmeden bildiğim, karsın lapa lapa
Çamları yatıran Kayalar Beli'nde.
Sen çiğit ve yaz kokan kulübe, defne
Dallarıyla çatılmış, sen güneş, ak süt,
Yücelerin reyhanlı otundan olma,
Çığsın indi inecek, boşanan yağmur
Ve selsin, karanlık türküsü ırmağın.
Yemişsin ısırdığım, yoncasın, kolsun
Saran ve dilsin içimde düşündüren.
Sen gök gürültülü, delice, sen oynak,
Seyrine daldığım rüzgârlı tepeden.

ISLAK TOPRAK

Islak toprağa bastım. Ağaçtım
Ansızın, tomurcuktum, budaktım.
Döndüm güneşe yaprak yeşili
Yüzümü, duydum göklerden geçen
O deli esintiyi. Yaklaşın,
Yaklaşın güzel kızlar, tutuşun
El ele ve oynayın çevremde.

SAKSIDAKİ ÇİÇEK

Saksıdaki çiçek, buraları güneyin
Sıcak illerine benzemez. Pis bir rüzgâr
Esiyor dışarda, çisentiyle karışık,
Sinsi ve yapışkan. Çınarın yaprakları
Döküldü. Gök bulanık, toprak vıcık vıcık.
Durgun ve çamurlu deresinde aydınlık
Yosunlu tomruğunu sürüyor Zaman'ın.
Bütün günler böyle geçmez, korkma yaz gelir,
Su yürür yeniden ağaca, derinleşir
Gökyüzünde maviler, bulutlar ağarır
Ve biz er geç yeni bir güneşe döneriz
Umutlarla ışıyan yüzümüzü.

SONRA DÖN

Ver elindekini, sonra dön sevinene,
Bak mutluluğun yüzüne! O senin yüzün
Işımış ve güleç, aynadaki.

BADEMLER

Güney yelindeki cıvıltı ve koku
Kandırır her yıl çocuksu bademleri,
Dalları saran buğuya aldanırlar.
Sıçrar tomurcuk uykusundan, donanır
Bademler kış ortasında gelin gibi.
İlk sevdanın benzeri o körpe ateş,
O bir damlacık güneş, dağın ardından,
Ovaya düşmeyegörsün bir kez, yandı,
Ağaçtı insandı kim olsa aldanır.

BİR AŞKA VURAN GÜNEŞ

Öyle sevdalar vardır, biter biter başlar;
Buruk tatlar vardır, ağızda sürüp giden;
Bir aşka vuran güneş kolayca batmıyor.
Yanıyor bin kollu şamdanı, tutuşuyor
Ufkunuzda camları göksel konağının
Ve bir yaz akşamı buhurdan gibi tüten
Hanımellerinin morumsu buğusunda,
Bekliyor bahçenize dönük balkonunda,
Sarmaşık gülleri kokladıkça kırmızı,
Hüzünler, japonfenerleri arasında.
Öyle günler var, öyle anlar, hiç bitmeyen!
Nasıl bir ışık emınişler ki sevginizden,
Ansızın başka bir yüzle güzel, kopmuşlar
Büyük Irmak'tan, ayrı düşmüşler desteden,
Yağmışlar ilkyaz yağmurlarınca ve özlem
Açmış yaban çiçeklerini tarlanızda.
Ölümsüz günler onlar, bir hiçle beslenen;
Zaman dışı güvercinler, uçma bilmeyen;
Uzay ötesi ovalar, ayak değmemiş;
Başka bir mevsim, başka bir dal, başka yemiş.
Esrir kim bassa o toprağa ve kim tatsa
O yemişten. Balla dolar testi, açılır
Açılmayan kilit, çiçeğe durur badem,
Dolanır bilgelikle mutluluk yüreğe.
Ak bir bulut bekler üstünüzde havada,
Kuşlar iner, devinme birden bitiverir,
Çıt çıkmaz evrenden. İşte ordasınız,
Havuz, ağaç, deniz, ne varsa size göre.
İşte aydınlık size göre. Kısarsınız
Güneşi, gökyüzünü yakarsınız. Neden
Sonra, uzaklarda çektirilmiş bir resim
Gibi kalır aklınızda, gölgesiz, duru,
Küçük bir bahçede susar gibi yaparak
Karşılıklı gizemlere daldığınız gün.

NARA BENZERDİN

Nara benzerdin bir zamanlar, çoktun! N'oldu
Sana! Kırk atlı çıkardın dağa, yüz atlı
İnerdin dağdan. Kurşun bitmez tabancanda,
Atın şahlanır, kırbacın ıslık çalardı.
Miçoydun isteyince, kaptandın, korsandın;
Martıydı, buluttu, engindi yamacında.
Şarap fıçılarına yaslanır limanda,
Doğudan batıya usulca kayıp giden
Mavna dizilerine bakardın Zaman'ın.
Avcıydın, eski taşlara sinmiş günleri,
Tavşan yakalar gibi, çeker çıkarırdın
Kulağından. Bizans surları doruğundan
Bir Osmanlı vakti düşerdi ellerine.
Aşınmış tahtalara sürerdin yüzünü.
Hani paslı kancalarla çiviler! N'oldu
Damında kediler sevişen ev, rüzgârın
Tuzlu tüylerini döktüğü arka sokak!
Yitirdi çoktan düşlerindeki çocuklar,
Kumsala çekilmiş ölü kayıklar gibi,
Gecesiz gözlerinde yeşil ya da mavi
Bir güneşe benzer o öfkeyi! Kırıldı
İnce belli bardaklar. Küpeçiçekleri
Kavruldu gitti tozlu camların ardında.
Kenar semtleri İstanbul'un! Sisli, ılık
İlkyaz günleri! Cumbalar, şahnişler! Kızın
Yüzü, atın boynu, arabanın dingili
Bir kahve peykesinde verirdi kendini.
Duvar sürüp gider sessizliğin boyunca.
Ordan bir perdenin gülü, burdan bir zakkum
Dalı, sevinçler, aşklar toplardın torbana.
Üstüne serçe sürüsü inmiş, o mutlu
Ağaca benzerdin, deniz kokan yollarda
Şiirler üştü mü aklına! N'oldu sana!
Boşaldın, susuz değirmene döndün şimdi!

BAKIRCI

Nerde bu bakırcı dükkânı ve ne biçim
Bakraçlar ki onlar, güğümler ki, bir damla
Güneş vursa bakırlarına, bir parıltı,
Bin kollu yangınla kızıl, sarıyor ufku,
Bir ırmak gürül gürül, aydınlık ve duru,
Akıyor üstümüzden sessizliğe doğru
Ve dalında yaprakla, ürkek, kıpırtılı,
Bir gün daha boynunu büküyor geceye!

BİN YAPRAK

Ağaçlar boylandı bu gece. Bin yaprak
Ufak ufak sürdü bu gece. Arpalar
Uzadı belli belirsiz. Koç burcuna
Girdi dünya. Bir bulut indi ve ilkyaz
Yağmuruyla ıslandı toprak bu gece.

GÜNEŞİN KUŞLARI

Güneşin kuşları onlar, suya ve ıslak
Otlara konarlar; derisinden öterler
Balığın, ağlarda pul pul çırpınışından;
Sallanırlar damlanın oynak beşiğinde
Ve düşerler, sanki yaprak dökümü güzün,
Akşamla sürülmüş ovasına denizin.
Yaklaşır anılar çekilen gölgelerle,
Uzatırlar kurumuş, ölü güllerini.
Kime? Bütün aynalar gibi boştur, bomboş
Arkası düşlerin, kemirilmiş geceyle,
Tuzla ve rüzgârla oyulmuş delik deşik.

Yaş ve soğuk taşlara çökülür şafakla,
Dönmeye başlar çarkı atlıkarıncanın.
Gelir geçer boncuk bakışlı tahta atlar,
Demirlerine bağlı dişlide dörtnala.
Uçar kısır döngülerinin havasında
Tel tel iniltili, uzun kuyrukla yele.
İşte damarların yalnızlığı, işte özlem,
İşte pişmanlık, koşuşmalar, bekleyişler!
Geçerler, çifte fenerlerinin tırpanı
Biçerken cılız çavdarını etimizin.
Uçar kırlangıç ve akşama kalmaz düşer.

Ey üflemeden çalan kaval, koyunların
Hangi dağın ardında? Testimdeki süte
Hangi yayla kekiğinden sinmiş bu koku?
Hangi memeden bu köpük? Unutkan körler,
Uzatarak gökyüzüne değneklerini,
Gösterirler gösterilmeyeni. Yoktur ki!
Düşer boncuk gözlü, şafak yeleli atlar.
Tel tel iniltili o kuyrukla yeleden
Bir yankı bile kalmaz rüzgârlı ovada,
Sıçrar sularda çekirgeleri yağmurun.
Aşklar düşer, yalnızlık ve derinlik düşer.

BİR YAMAN ÇİNGENE

Söğüdün dalını yüzer düdük yapardı,
Bir yaman çingene, çift atlı arabada.
Çayırdaki çergilere doğru inerdik
Hırsızlama çinkolarla, papatyalarla,
Güneşli bir rüzgâr eserdi, hava ılık.

Deniz görünen bayır aşağı yollarda,
İki yanımız ebegümeci, labada;
İster ıslak otlara uzan, ister gezin.
Tin tin, peşimiz sıra gelirdi Karabaş,
Durur, işer, çalı diplerini koklardı.

En ufak esintide kıpırdar ağacım,
Çamın tepesinden yere yıldırım gibi
Kendini bırakır karga, hop eder içim.
Gökyüzü, üç beş bulut, akşam garipliği,
Başka nemiz kaldı ki şu yalan dünyada!

AÇ ELLERİNİ

Aç ellerini! Bütün örtük kapıları
Aç! Göğü ve ışığı tutmadan geçir ki
Götürsün güneşin seli ölülerini.
Bu ırmak doğadan akıyor. Bu şıpırtı,
Suyun sesinden daha saydam bu çalkanış
Ovadan geliyor. Zeytinler yüzer gibi.
Tarlanın berisinde buğuya gömülmüş,
Azgın otları başlıyor setin. Sonra çit
Ve kalın kabuklu ihtiyar kestaneler.
Bu rüzgâr yaşlı kestanelerden geliyor.
Kabarmış toprağa bak! Parmak kadar bitki,
Topluiğne başı kadar yapraklarıyla
Yeşilin sevinci içinde. Dön yüzünü
Engine doğru, gör kendini o aynada!

AYNAYA BAKAR GİBİ

Aynaya bakar gibi bakarım onlara,
Onları anlattıkça bulurum kendimi.
Derim ki, gökyüzü döşeğinde erguvan,
Sabahın seherinde, bir mercan tarakla
Tarar saçlarını bulutlar kızarmadan.
Derim ki, geceye belenmiş yavrusunu
Yalar kuşkulu diliyle ininde tilki,
Yumarak gözlerini ürkek, kahverengi.
Durgun bir sudur onlar, yaprakla ve otla
Yüzümü seyrettiğim, belki bir anahtar
Kurcalayan paslanmış kilidi.

İNMİŞLER TEK TEK

İnmişler tek tek içimizdeki ormandan,
Dağlara, dere boylarına büyümüşler,
Kavaksa düz, ince uzun, çınarsa ulu,
Gökten o ışın mızrakları uzadıkça.
Vurmuşlar suya, sazın, kamışın üstünden,
Kimi salkımsöğüt, kimi çam, kimi akça.
Koşarlar arabalar, trenler geçtikçe.
Bereketli yağmurla anılsın adları,
Bu mavilik, bu güneş, bu toprak durdukça!

BAHÇEDE

Bir mumla ayırdık geceden kendimizi,
Kurduk bir mumla bu çadırı bahçemize
Kıpkırmızı. Unuttuk bir bostan kuyusu
Gibi korkulu gökyüzünü. Arkamızda
Kaldı yol yol reçinalar sızan, budaklı
Ve kalın kabuklu ağaçlarıyla orman.
Bu yaprak ve ot kokusu ordan geliyor.
Şu duyduğun bir masal kuşu değil, puhu.
Sansardan, tarla faresinden ve böcekten
Yalnız pervanelerdir bize dek sokulan.
İn usulca ürküntünün merdiveninden!
Karanlıkta kalan yüzünü çevir bana!
Konuş! Biç, bir solukta diz boyu büyüyen,
Yabanıl otlarını sessizliğin! Gece
Islak ve güzel, ama ışıktaki yüzün,
Yüzün ışıktan ve geceden daha güzel!

ANSIZIN

Geçmiş bir vakti çalmaya başlar, ansızın,
Uzak yazlarına asılı yarasalar
Gibi eski günlerinde duran saatler.
Dolaşır seslerle anıların iğneli
Karıncaları etimde. Düşer üstüme,
Kürek kürek, cıvık topraklarıyla gece.
Demir bir tekerlek döner taşta, yanaşır
Kapıma pişmanlığın çektiği araba.
Neden ağzı açık indirilen kutunun?
Nerden çıktı bu çivi? Yoksa sarıldığım
Yalnızlığın ölüsü mü boylu boyunca?
Özlem, kuyruğu kısık, kaldırır burnunu
Ve ulur. Tüylerini okşarım usulca.
Bir tuğla kurtulur kuleden, ayna çatlar.
İrin rengi bir ay yuvarlanır damlarda.
Şimşeklerle aydınlanan ıslak camlarda
Uzamış yüzler belirir: sen, hepsi de sen!

HOYRAT BİR YASTIĞA

Nerdeydik? Nasıldık? Artık anlatılmaz.
Hoyrat bir yastığa baş koymuştuk, yazık!
Bizdik, belki bir başkası bize benzer,
Yemişi aşkımızın: ölümsüz çocuk.

O düşlerin yağmurundan sırılsıklam,
Cıvık bir kana bulanmış gelişimiz
Çıkmaz aklımdan. Çıkmaz aklımdan, duru
Ve güneşli sularında gündüzlerin
Yüzer gibi o usulca sürükleniş,
Ana rahminden dönerken kendimize
O ilk çığlık, ilk mavi, ilk soluk alış!

HANGİ SAATLERDE

Hangi saatlerde ve nasıl, ben de bilmem!
Birden, çözülüverir şifresi kilidin
Ve yüzün oturur gözlerimin yivine,
Öpüşür dalgın, tıpatıp erkekle dişi.
Kavaklar sallanır yol boyunda, ay doğar,
Savrulur kanatlı tohumlarım havada,
Yıldızı tüylenir gecemin, sonra kişner,
Büyür dört ayakta beyazlık ve akıtma.
Alsam gitsem seni yataklara! Hey benim
Balta girmemiş ormanlarım, mor dağlarım!

Hangi saatlerde ve nasıl, ben de bilmem!
Budarım umutlara sarkan kollarımı.
Ay kızarır ve batar. Yontma taşlarımı
Kaldırır şileplere, rüzgârlı kıyıda,
Bir mamut iskeleti hızıyla maçuna,
Dağ gibi bulutların öfkesi altında.

OTURAN KADIN

Uzay ve Zaman'la yüklü, öyle görkemli,
Öyle üstten bir alımla denize karşı,
Oysa küçük evler gibi görünmez, yitik,
Düşünceler ve anılar sarmaşığında,
Öyle dalgın oturmasan setin üstünde,
Öyle düşmese eteklerin, ellerini
Öyle kavuşturmasan, o kırmızı toprak,
Rüzgârda ürperen pisipisiotları,
Birden, çekilse ayaklarının ucundan,
Sulara öyle sarkınasa o çınar dalı,
Güneş öyle cıvıltılı, martı öyle ak,
Gökyüzü öyle mavi alabildiğine,
Eksilse, kayıverse kurduğun dengeden,
Öyle sallanmasa rıhtıma bağlı sandal,
O ağaçlık görünmese öyle uzaktan,
Bu bahçe, bu ikindi, bu yaz, bu haziran,
Bir sepet elma gibi durgun, düşsel, gerçek,
Bir sıcakla vermese kendini, tükense
Bitmez bilinen, dursa engindeki çağrış
Ve içsel konuşmanın ardında öten kuş
Sussa, çöker bu güzelim saray, yıkılır.
Öylece, öylece kal hasır iskemlende,
Öyle küçük evler gibi görünmez yitik,
Düşünceler ve anılar sarmaşığında,
Uzay ve Zaman'la yüklü, öyle görkemli,
Öyle üstten bir alımla denize karşı.

RÜZGÂRLI MEŞE

Güneşe benzediğin, ısıttığın, güzel
Günlerdi onlar. Getirdiğin mutlulukla
Ağarır vaktimiz, kızarır gelincikle,
Yol boyunda ballanırdı ekşi böğürtlen.
Kadın, kanatlarını çırparak çığrışan
Kazlarını güder, bir rüzgâr inim inim,
Dumanlı bulutlarını sürerdi gökte.
Kızsa parmak kadar, otların arasında
Yarı beline dek gömük, çiçek toplardı.
Döne döne çıkardık dağa patikadan,
Omuz omza inerdik dağdan meşelerle,
Ormanla sarmaş dolaş geçerdik kapıdan.
Gün kavuşur, testi pencerede soğurdu.
Ak bir örtü masada, bakraç, sonra yüzün
Lambanın ışığında, sarı, ince uzun.
Duvarda aşılmaz çitleri gölgelerin,
Sarmaşığı ellerinin, kirpiklerinin,
Saçlarının geceye çöken uğultusu.

PENCEREMDE

Sen benim penceremde olmasan.
Geçmesen önümdeki sokaktan,
İnan ki bitmişti. Bir toz duman,
Bir atlı dağlara doğru giden.
Ama şimdi bıraktığın yerden
Yeniden başlıyorsun, yeniden.

GÜLLERİN ARASINDAN

Güllerin arasından geçmek için
Kara giymek, o denizi bulmakla
Başladı. Boştu ev, bahçe kapısı
Aralık. Bir yol kıvrıldı incecik.
Eski bir resim sanki, unuttuğum,
Şaşırtıcı ilk bakışta ve bildik.
Belli ki yüzünüzü gizliyordu
Arılar, uzun saplı şemsiyeniz.
Baktım yalnızlığına içim ezik.
Her küçük bahçede açan o çiçek,
Adımlara denk o ufak sessizlik,
Kırık bir pancurla sarkmış burada,
Yabanıl bir yaseminle değişik.

BİR UYKUDA

Bir uykuda buldum onu. Otların
Yeşilinde duruyordu.
Çocuk yüzü gibi az ve acıklı,
Küçük alabildiğine,
Eskimiş bir yerime bakıyordu.
Bir kırlangıç, cıvıltılı,
Sürtünerek üstünden geçiyordu.
Sevdim ne türlü, ağladım!
Sonra ötekiler gibi kayboldu.

DELİK VE ÇUKUR

Derme çatma çarşılarda dolaştırdım
Delik ve çukur, taşıllaşmış, delice.
Bir taşra kentinde dilenmekte ne var!
Yanan fenerleri faytonların siste,
Sarın sarınabildiğin kadar, yırtık
Bir yağmurluk gibi hüzün, sokaklarda
Başıboş yürümek için. İstedim ki
Yarım bir kızartı içinde gökyüzü,
Puslu bir çisenti ardında kalsın ay
Sıla kızgın bir demir, yaksın, dağlasın
Özlemle etimi. Olmadı, olmadı!
Dinmezse neden başladı! Neden böyle
Umursamaz, ölesi ve öldüresi!
Oralarda kaldı bir yanım, bir yanım
Buralarda, biteviye, durgun ve pis.

ELİMİ UZATIRKEN

Elimi uzatırken var gibiydi. Sesle,
Işıkla tüketti ömrünü. Bir silinti,
Bir gölge kaldı uzun süre sonra bitti.
Baktığım yüzler vardı sevdiğim anlamlar,
Yaş gibi titrer kirpiklerinde düşleri,
Durgun göllerini çizerler bir gülüşle,
İnce yağmurlarını serperler, ay büyür,
Sıcak bir yaz kokusu yükselir topraktan,
Işırdı alnımız, gecemiz serinlerdi.
Göçtüler yılların ardına bahçemizden,
Düşen yapraklarla kapattılar mevsimi.

Sevdiğim görünümler vardı, taş ve güneş
Karışımı: akşam göklerine benzerler,
Bir anda bozarlar bir anda kurdukları
Yapıyı, takılıp ağlarına uçuşan
Bulutların giderler, giderken bizi de
Götürürler eski günlerin artık uzak
Ve gidilmez zamanına. Yanar kubbeler,
Minareler günbatısında, turuncu, mor.
Sonra birdenbire silkinerek geçmişten
Düşerler aynalaşmış sulara balrengi,
Oynaşırlar yüze vurmuş balıklar gibi.

Yakınlıklar, yaklaşınalar vardı usulca,
Yanan idare lambaları bütün gece,
Bir dönüşü beklerler eşiklerde. Tüter
Gibidirler, oysa biterler için için,
Kopçaları çözük gencecik göğüslerde.
Bir kitap alsalar ellerine, bir şamdan
Tutsalar çiçek demetlerine dönüşür,
Yediverendi gülleri dört mevsim taze,
Tığlarla ve şişlerle mavili yeşilli.

Onlar mı kocadı çabucak, yoksa biz mi!

IŞIKLAR YANDI

Işıklar yandı, dindi o sağanak.
İnce bir çisenti şimdi gündelik
Uğultusu kentin. Karardı yine
Üç adım ardı tek tük zeytinlerin.
Uzattı kafasını deliğinden,
Pişmanlığın ılık kanıyla semiz,
Gündüzleri uyuyan yarasamız.
Nerdeyse gece, biçilmiş bir kavak
Gibi devrilir ovaya, seğirir
Yaprakları boşluğunda, boyunca.
Durur elmada dönen çark ve çatlar
Bir kabuk gibi damları evlerin,
Birleşir yerle gök. Dala dönüşür
Güvercin, dal buluta, bulut taşa,
Dökülür denizine Büyük Irmak,
Fısıltılı ve baygın, soluyarak.

BOŞ ARSALAR

Hep öyle boştur o arsalar. Eksik dişler
Güler yüzünde mahallenin. Geçip giden
Yılların ardına düşünce neden sonra,
Anıların yurduna göçerler temelli.
İner pancurları aşıboyalı evin,
Kopar çinko boruları, balkonu çöker.
Dağılır kedilerle oğlanlar. Ufalır
Kancık bir köpeğin peşinde karabaşlar.
Kuyuların ağzı daralır, hendek dolar.
Yalnız dikenler büyür alabildiğine.
Isırganlar ve morumsu ballıbabalar
Azarlar ilkyazla, çiçeğe durur erik.
Düşürülmüş bir boncuk çocukluk zamanı,
Parlar, mavi mavi, otların arasında.

O SEMTLER

Nasıl da etkin adları vardı! Oysa
Fakir semtleri çoğu. Çalar saatin
Bildik sesini andırır heceleri,
Bir ürperti duyardınız söylendi mi.
Nasıl yazlardı onlar! Gelincik dolar
Bahçe, papatya, peygamberçiçekleri.
Başka insanlardı sanki, başka yüzler!
Sıkma başlı ve sadakor yeldirmeli
Taze dullar, dal gibi kızlar, oğlanlar.
Kimlerdi? N'oldular? Yoksa öldüler mi?
Güzel orya kızı, maça papazının
Kısmetine düşer, ayrılık başlardı.
Gelsin artık olur olmaz ağlamalar,
Ağlarken gülmeler, göğüs geçirmeler,
Düşüp düşüp bayılmalar sofalarda.
Yazsa ardına kadar açılır pancur,
Kışın kapılardan cicimler inerdi.
Ve oğlan bir kız için kendini vurur,
Kız erir mum gibi yatağa düşerdi.
Ya o ateşli mektuplar, gizli gizli
Buluşmalar taflanların arasında!
Ay ışığında sevişmeler, yeminler:
"Gül üstüne gül koklarsam kör olayım,
"Yâr üstüne yâr seversem öldür beni!"
Onlar göklerde gibiydi bizse yerde.
Bizim de balkonumuz vardı, bahçemiz,
Ama onlarınki nerde! Bizim taşlık
Cıgara dumanı, zifir, onlarınki
Ödağacı ve adaçayı kokardı.

Giderek havada daha da arınmış
O kokuyu akşam yelinde duydum hep,
O esriklik sürdü gitmedi üstümden;
O gün bu gün başım o kokuyla bi hoş.
Oralar yine öyle besbelli: ev loş,
Yol kuytu, yaşlı balıkçı yine bıçkın;
Taş duvardan hanımelleri sarkıyor,
Takunyalı kızlar batan güne karşı
Sakız çiğniyor yine; damlar, bulutlar
Suda; martılar uçuşuyor yamaçta.
Değişen varsa biziz. Orda çocuksu
Duran, bizde ölüyor yavaşça. Düşler,
Yapraklarını döken ağaçlar gibi,
Ufak tefek mutluluklar ötesinde,
Soyunuyor yeşilinden, mavisinden.
Dallar kalıyor sadece, kuru dallar!

BALIK EKMEK

Balık ekmek! Bulutla deniz, güneşle su
Ve bir çocuk yalınayak. Asılmış demir
Parmaklığına mangalda tüten dumanın,
Bakıyor doygunluğun bahçesine; sıcak
Bir buğunun arkasına gizlenmiş konak.
Mavnalar iniyor usul usul Haliç'ten,
Dökmüş bütün martısını üstümüze gök.
Düdük çalan vapur, susunca mavi mavi,
Karaköy Meydanı, bir çocuk. Balık ekmek!

KASABADA MELEKLER

Güzdür, erkenden kızarır dağların ardı.
Gümüş yüzüklü, ak sakallı ihtiyarlar,
Susarlar büyük yalnızlıklarında ürkek,
Bir kahve peykesinde batan güne karşı.
Sağlı sollu birer melek omuzlarında,
Biri günahlarını yazar canı sıkkın,
Biri güler yüzle sevaplarını. Canfes
Entariler giymişler, bellerinde kılıç.
Oynatırlar uçarken usulca havada,
Nesih vavlar gibi düşen kanatlarını.

Gündür, erkenden kararır dağların ardı.

PAZARDAKİ TAY

Ot yüklü arabaya koşulu
Kısrağın ardı sıra, bir tekne
Sandalı sanki, boynunda ipi.
Canı var sıcacık, kuyruğu var,
Ağzı var, gözü var badem gibi.
Tahta kaşık, bilezik ve yoğurt,
Durmuş çiçekli basmaya karşı,
Oyuncu ve civelek belli ki.

GÖZLERİMİ YUMUNCA

Gözlerimi yumunca kandil kandil inen
O maviler – Sen de mi seversin onları? –
Sonra birden açıverince gördüklerim!
Sen de mi görürsün onları? Ak bulutlar,
Çatılar, kestaneler midir seninkiler?
Benim gözüm her sefer gökyüzüne gider,
Ben göklere bakarım ta içine kadar.

İKİ YANAR MUM

İki yanar mum gibiydi gözleri,
Bir sevgide ışıdı bütün gece,
Havuz, ağaç, ay ışığında bahçe.
Yine bizlermişiz sonunda biten
Damla damla süzülüp eridikçe.
Kuru bir kabuk kaldı pervaneden,
Renkli bir toz parmaklarımda, ince.
Benim dükkânımda mı oldu bunca
Alışveriş, benim tezgâhımdan mı
Geçti bunca kumaş ki şimdi soluk
Ve yırtık giysiler, düşük bayraklar,
Sandıklara basılmış paramparça.

ESKİDİM

Eskidim sana, bir mintan kaldım, yamalı;
Kullanmaktan, sevmekten geceli gündüzlü.

KIZLAR

Kızlar yeşil olur ve mavi kimi zaman.
Gökyüzüne çevirirler sokaklarını
Kentimizin. Kızlar uçan bulutlarımız,
Duvar diplerine çömelip baktığımız.
Bir liman düşünürüz düşünmeden, bir yol
Gideriz ağaçlık, denizin sesi gelir,
Bir nar memelerini gösterir avludan,
Aralık kapıdan görünen evin içi,
İncecik bir kilimi çıkaran merdiven.

Kızlar yeşil olur, kırmızı kimi zaman.

SÖNDÜRÜR IŞIKLARINI

Bütün ışıklarını söndürür ev. Yumar
Gözlerini oğlan çocuk. Bir ışın mıdır
Gelip geçen, yoksa parlar mı çatal kaşık,
Yıldız ürkekliğinde mangal ve çekmece?
Soğur insan ölüsünce minderle yastık.
Az önce kalkılmış masadan, kapı açık.
Şarap var içen yok, ekmek dilim dilim,
Bir satranç tahtası ki oyunu yitiren
Bırakmış taşlarını yüzüstü öylece,
Şah sarılmış, üşür yenilgisinde vezir.
Yalnız saatler işler hızlı, aksamadan,
İrili ufaklı saatler bütün gece.

MAHALLEDE ESEN

Mahallede esen akşam rüzgârında
Bir kuş kafesi gibidir Zaman; usul
Usul sallanır arka bahçeye bakan
Penceresinde aşıboyalı evin,
Tütün kokan evin, ekmek kokan evin.
Ve kuş öter: *çipet çipet çitalinya.*
Güneş batar odalara kapanırız.
Döneriz ağaçlar, evimiz ve dünya.

YABANGÜLÜ

Yabangülü gibi yalınkat ayazmanın
Bir keçi otluyor el kadar bahçesinde.
Damında bir ağaç, içinde Aya Yorgi,
Meryem'in dizinde ana kuzusu İsa.
Ey gölgesiz gökte uçan ak güvercinler,
Rüzgârda usulca sallanan otlar, sazlar,
Yüce tanrıların varılmaz yalnızlığı!
Ölümsüz gündüzünüz güneşle ve tuzla
Kekik kokularına karıyor Zaman'ı.
Evren mi, deniz mi! Köpükle gide gele
Çakılın türküsünü söylüyor kumsalda.

NİKO'NUN KAHVESİ

Niko rakı içer sandalı boyamazsa.
Niko susar. Onun sessizliği bürümüş
Masaları. Onun yalnızlığıdır, kireç
Badanalı, yamrı yumru, bu ak duvarlar.
Semaverin hemen yanı başında durur
Köstence'de bir dükkândan aldığı gemi.
Bu resim Pire'nin, bu böcekler Batum'un,
Bu ağlar tonla balık akıttı karaya.
Niko, eski yazlarda çığrışan martılar,
Zıpkından kurtulmuş kılıçlar, ahtapotlar
Ve en sıcak güneşlerle karmış harcını
Kahvesinin. Lipsoslar yine derindedir.
Orfos, beygir gibi kısar kulaklarını
Kefalos'taki sivri taşın kovuğunda.
Morumsu işkineler, oynatarak ağır
Ağır kanatlarını, bakarlar Niko'ya.
Boz bulutlar gibi çatısında denizin
Uskumru sürüleri devinir yukarda.
Gölgesi vurur tırandilin ışıltılı,
Yosunların, kara süngerlerin üstüne
Ey kancık ve oynak deniz dibi hurdasın,
Burdasın sen! Şu tüten dumandasın! Çayda,
Tabakta, dolaptasın! Seni verir Niko
Liranın üstünü uzatırken, seni yer,
Seni içer cıgarasında, seni uyur,
Seni bilir, seninle yatar geceleri.
Bir yelkenli süzülür kapıdan. Bir yengeç
Köşedeki masada yumar gözlerini,
İri bir mercan keser oltayı ve dalar.
Voliden sonra denize atılan, ezik,
Iskarta balıklar gibidir, başı sonu
Olmayan anılar. Niko atar onları.

Düşler, bu kahvede yavru kediler gibi
Oynaşırlar ayakaltında. Tutarsınız
Birini, dizinize alır okşarsınız.
Ana uzaktadır, peykede güneşlenir.
Niko da uzaktadır. Durulan denize
Ve maviye benzer. Yudumlar bulut rengi
Akşam rakısını. Çatalının ucunda
Tuzlu bir kalamar parçası, tabağında
Bir düş kırıntısı, bir zeytin, dalar gider.
Karagözle gezer, harmanlar sinaritle.
Yıldızlarla düşüp kalktığı günler gelir
Aklına, tek katlı evler, damlar. Bir ırıp
Dizisi, Akdeniz rüzgârlarıyla yüklü
Kuzeyden güneye iner ay ışığında.
Bir deniz feneri karışır aramıza.
Sesleniriz: "Bir çay yap, Niko, demli olsun!"
Zaman genişler ve çoğalır her yudumda.
Bakarsınız bir çitlembik çevrilir camda
Çok eskiden gidilmiş limanlara doğru.
Ve bir zakkum kokmaya başlar, bodur, tozlu.
"Ah, havalar hep böyle güzel gitse, Niko!"
Oturur beklersiniz. Kimi beklersiniz?
Neden beklenen gelmez bir türlü! Sesleri
Dinlersiniz, o deniz ötesi sesleri
Yoksa şehirler midir özlenen, o yeşil,
O kırmızı cam toplar mı manavlardaki,
Boncuklu kapılar mı, renkli kâğıtlar mı,
Karpuz sergileri mi, küçük berberler mi,
Yoksa güverteler, direkler, lombozlar mı?
Havaya benzer insanoğlu, bilinmez ki!
Bir horoz öter uzaklarda, deniz parlar.
Kuytu kahvesinde Niko'nun, kimi dönük,
Kimi yan, kâğıt oynar birtakım adamlar.
Niko rakı içer sandalı boyamazsa.
Sesleniriz: "Bir çay yap, Niko, demli olsun.
Koyulsun kederimiz! Efkârlıyım bugün!"

YABANIL ATLAR

Yabanıl atlar vardı o zaman, düşlerde
Bindiğim, yosunlu kulelerin başıboş
Atları, beyaz zambakların arasında.
Bir çığ gibi inerler geceye al ve kır,
Kişnerler masallarından, nal sesleri
Duyulurdu dağ kokan akşam rüzgârında.

Gecemsi kızlar vardı o zaman, çiçekli
Badem dalları bulutlar içinde, tüyden
Hafif, suda solgun ay ışığından ince,
Besili sağrıların üstünde ayakta,
Savrulurken dalga dalga etek, saç, yele,
Mavimsi çayırlarda uçuşan dörtnala.

DURGUN DENİZ

Gevşettik kolanları, çözdük yüklerini,
Taktık torbaları atların başlarına.
Baktılar dalgın, yaşınaklı kadınlar gibi,
Yuvarlak gözleriyle göklere ve suya,
Tek arpa tanesi almadan dişlerine.
Çalı çırpı topladık dağdan ateş yaktık.
Sustuk duran bir vakitte taş, toprak, balık.
Ay doğdu üstümüze sazların ardından,
Durgun deniz, solgun ayna gibiydik artık.

İLKYAZA GİRİYORUZ

İlkyaza giriyoruz. Sıkıca yumulu
Tomurcuklarını karga pençesi gibi
Açıverecek yaşlı atkestaneleri.
Döktü pembe çiçeklerini badem dalı,
Yemişe yürüyecek. Dertliyiz, acılı.
Yabancının zoru, etobur kuşlar gibi
Dönüyor üstümüzde ve sinsi bir duman
Gibi sızıyor kirişlerden, pervazlardan.
Siniyor temize, duruya ve beyaza.
Bir öfke perdeliyor gözümüzü, tüten
Bacaya, kırmızı kiremite bakarken.
Kurşun yarası almış körpe çocukların,
Gözleri açık ölülerin arasından
Geçerek giriyoruz ilkyaza. Elini
Uzatıyor mevsim yaklaşan bulutlardan,
Topraktan kaldırdığı öteki eline.
İncecik bir yağmurla kabarıyor ova.
Verdik güney yeline yelkeni. Limana
Giriyor tekne ağır ağır süzülerek.

ELÇİLER

Gümüş kupalar, keten ve ipekli
Dolusu heybeler, saf kan atlarla
Elçileri geldi ilkin. Ökseler
Ve ağlarla kuşçuları göründü
Arkadan, simsarları çıkageldi.
Kırk gün kırk gece yenildi içildi.
Kırkıncı gün ve gece tamam olup
Kırk birinci sabaha basıldıkta,
Yağmur ve kar sularıyla kabarmış
Delice Irmak gibi köpürerek
Masraf ve vergi payı çıkardılar,
Kancık demirle yazdılar haracı
Ve dilleri kalp akçayla mühürlü
Beyleri devirerek iki yanlı
Çöktüler sedirlerde baş köşeye.
Keskin kokulu şarap ve sirkede
Yondular, aşındırdılar, yüzdüler.
Maden işçileri mahallesinde,
Çitlembik ağaçları serpilmeden
Döktüler yapraklarını kurşunla.
Tüyü düşürülmüş oğlak derisi
Gibi çıplak bıraktılar öksüzü.

>

Kimlerdi bu ortaçağ uzmanları,
Yurttaşlığa alınmış bu dürzüler
Ki gecikmiş pencereden en tiksinç
Damgalarını çaktılar toprağa!
Kuş tutan, kuş satan, kuşla beslenen
Kapıkulu bezirgânlar türedi,
Bütün darılarımızı yediler.
Baktık ki gitti gider gaz da, tuz da,
Dayandık dizlerimize doğrulduk,
Bir korsan gemisine döndü mintan.
Baltalar, yabalar, yanar çıralar
Bitiverdi bir gecede ovada.
Yürüdü eski zaman dağlarımız,
Kaldırdılar başlarını göğe dek,
Geyikli ve hovarda, dumanlı, gür.

BATAK

Gökteki uçurumdan başım dönse de,
Sokulurdum az daha, az daha.
Gömük yarı belimize kadar, büyük
Yarı belimizden öte, cıvık
Batakta. Bir sarmaşık gibiydi batak,
Bir tuz ki aşımıza karışmış,
Oyar köstebekleriyle etimizi.
Kelepçelidir kirpiklerimiz,
Acır bir ışığa dönsek yüzümüzü.
Aydınlığa versek elimizi.
Uzuyor koyu bir katranla yapışkan
Parmakların ucunda ip gibi.
Ak bir güvercin alsak avucumuza,
İnim inim karayel yerine,
Güvercinin tüylerinde batak. Batak
En uzak ışıltılı yıldızda.
Çektik kentin yorganını üstümüze,
Düşler kurduk, düşlerimiz batak.
Ve batak kişiler sardı yöremizi:
Suratları insana boyalı
Bütün o alıp satanlar, üleşenler;
İçimizde açan karanfili
Kara tırnaklı yaldızla kirleterek,
Sıkınca bir irin çıksın diye
Yalnızlığa gömenler, ün tacirleri,
Bağnazlar, despotlar ve ödlekler;
Havasız odalarda duman kişiler;
Yoksulun cebinden aşırılmış
Beşlikleri yutturanlar altın diye.
Durgun batak, leş kokulu batak!
Atımı getirin benim, kır atımı!
Bataktan dörtnala çıkmak gerek!

HİÇ BÖYLE

Bizans'tan kalmış gibiydi, ortaçağdan
Uzanmış dünyamıza, bir gemi leşi,
Bir kilise kalıntısı zaman dışı.
Yabancı ve durgun alabildiğine,
İsteksiz ve diri alabildiğine,
Bin, düşük, uykulu gözle bakıyordu,
Somut bir düşünce kadar açık seçik,
Dalın bittiği yerde yaprak, yaprağın
Bittiği yerde soğuk ve anlamsız gök.
Hiç böyle uzak görünmemişti bize,
Böyle umursamaz, böyle ötelerde,
Etekleri kasıklarına dek açık,
Dudak büken kadınlarca sere serpe.
Hafif bir acılık vardı dilimizde
Sonsuzluğun kekremsi tadına benzer.
Mutsuz bir sultandık tahtını yitirmiş,
Bayraktan, yeniçeriden, İstanbul'dan
Ayrı düşmüş şehzade Cem,
Unmaz acılar içinde.

O RÜZGÂRLI ISLAK

Sade ses ve yankı kesildiğim
O rüzgârlı, ıslak gecelerde
Gökyüzü bir değirmen gibidir,
Umut, sevinç, aydınlık özlemi,
Dişine ne düşerse öğütür.
Bir saban, gömerek demirini
Yüreğimize, ağır ve hoyrat,
Sürer tarlamızı, söker atar
Ota, çiçeğe benzer ne varsa.
Devrilir iki yana etimiz,
Gömülür çılgınlığın tohumu.

Sade ses ve yankı kesildiğim
O rüzgârlı, ıslak gecelerde
Gökyüzü dev bir şilep gibidir.
Boşaltır ambarlarından, döker,
Yapışkan, çürük yükünü kente.
Artık ne çit, ne kapı, ne duvar!
Emerler milyon dille, damakla,
Emerler parmak uçlarımızdan
Kara sülükler gibi bulutlar
Son kalan gündüzü kanımızdan.

DAM

Bir deste anahtara benziyordu
Elden çok, yalnızlığa kilitledi
Etimi ve dışarda kaldı konuk.
Belli ki bir ağaç var, dallarıyla
Sarkan ötelerime. Uzanırın
Altına düşlerimde ve ağarım
Doludizgin atlılarımla göğe.
Akşamla başlar cengimiz, ineriz
Tuğlarla, dalga dalga bayraklarla,
Mandaların çektiği kalyonlarla,
Dağlar üstü kızaklardan Haliç'e.
Bir Bizans denizinde vuruşurken
Leventlerim, gün kavuşur usulca,
Dolaşırlar kandil kandil, sularda,
Tutuşur da kız gibi gemilerim.
Ben ki sultan urbaları biçmişim
Bu altın makasla, ben ki bir bakır
Mangır ışıltısına değişmişim
Donuk ve durgun bulunca Zaman'a,
Bulutu ve ağacı görünmeyen
Bu kilitli damdır payıma düşen.

BU SOĞUMA

Bu soğuma avuçtaki, bu ince ter,
Bu kan çekilmesi, içteki eziklik
Biter bir gün, biter ya, insanca dostça
Üstüne titrenen, beslenen ne varsa
Kavrulur, susuz bitkiler gibi düşer.
Bir yağmur özlemi kıvranır toprakta
Ve kendi kendini tazeleyen yaşam
Er geç ışığa kavuşur nasıl olsa.
Gel gör ki bunca emek, bunca göz nuru
Yok olur gider. Sızlar baltanın yeri,
Sabırla sarılan yaralar ağaçta.

YİNE BU SABAH

Yine bu sabah, yine erkenden,
Balıkçıl gibi sabırla su başında,
Yan çizip yavru balığı, salyangozu,
Yine kuşkulu, bezgin, ama dik,
Bulunca yatışmış, mutlu, bulmayınca
Tedirgin, boynu bükük, yine bu sabah,
Büyülü bir lokmasıyla bin can
Doyuran o tanrısal besin peşinde,
Ayaktayım işte her günkü yerimde.
Şu taşların ardında mı, ürkek!
Şu sazların içinde mi, kıpırtılı!
Yoksa düşüncenin iç dünyamıza denk
Akışında mı gizli! Ey doğa,
Ey kusursuz sadeliği gizemlerle
Kilitlenmiş kervansaray, yıldız dolu
Çekmece ağzına dek! Ey sevgi,
Buğdayına gelincik yürümüş tarla!
Yine denizlerin ayna gibi duru!
Yine bu sabah, yine erkenden,
Balıkçıl gibi sabırla su başında,
Yine Sonsuzluk eşiğinde karnım aç!

TAŞLAR

Tutmuşum avuçlarımda sıkıca,
Üşüyen taşlarımı bütün gece,
Sabah uyandım baktım ki duruyor.
Güvercin saçakta, kedi eşikte,
Bulut damların üstünde duruyor.
Bir aynaya dökülmüş yalnızlığım,
Sabah uyandım baktım ki duruyor,
Güneşiyle, ağacıyla duruyor.

Dağın Orda

DAĞIN ORDA

Dağın orda, sisin göğsündeki kopça
Çözülüverir de hani, meme aydınlık,
Meme güneş, tomur tomur, öyle balık
Gibi görünüverir ya, gürgen, akça,

Anılar da öyle ışır. Düşündükçe
Sıyrılır gecesinden aynalar, taşlık,
Açık kapı, otlarımın baygın, ılık
İkindisi, merdivenler, kilim, keçe,

Ve değişmez ışık vaktinde bahçenin,
Varılmış sonralardan şimdiler, demin,
İnerler akşam bulutlarıyla sete.

Çakıyla doğradığım bir anlık kamış,
Kırmızı sesini gördüğüm iskete,
Uzar, ölümsüzdür, uzaktan aldanış.

DÜŞSEL BİR GEZİNTİDEN

I

Bilyalı bir düdük cebimde, Samatya,
Çocukken çaldığım, ben uyurken o kuş,
Tohumları etek dolusu bırakmış
Küçük bahçelere, gelincik, papatya.

İşte kümesin telleri, işte yitik
Günlerimiz, mor salkımı orta katın,
Hoyrat, yüklü bulutlarıyla şubatın
Deli dolu, belki sevdalı, sonra ilk,

İlk gördüğüm meme basma entariden,
Vavlarla eliflerle, iç içe gülle,
Loş sofalarda badem şekeri, hülle.

Durgun, öyle bir akşam olsa yeniden,
Büyüsem, evler ışıklarını yaksa,
Üfleyerek içsem çayımı sıcaksa!

II

Bir yaprak düşer payınıza bahçeden,
Gerersiniz ipi, gıcırdar ıskarmoz,
Çeker güneş kılıcını deniz, o toz
Duman ötesi aynada güler maden.

Aşka benzer ansızın mavidir keten,
Suyun şıpırtısı, balıkçılar, çiroz
Hevenkleri, işporta malları ucuz,
Nasıl gitmişse öylece döner giden.

Neden yüzünüzü güldürür kırmızı,
Ne var dineri kızında? Bir yasemin
Kokusu gelir, duymamıştınız demin.

O masala dönersiniz içinizi,
Belki uzun sürmez, günleriniz kısa,
Çabuk bitmese, dersiniz, sıcak dursa!

III

Ağlarla martılar, tabak tabak meze,
Yakın bulutlara, ekmek üç beş dilim,
Kitapların arasında kalır resim,
Pistir, silkersiniz örtüyü denize.

Oysa güzeldir akşamlar, üstünüze
Gelen vapur, bardaktaki o gül, kilim.
Gidilmeyen bir yer vardır, bekler, milim
Sektirmeyen yarına dönerken koza.

Kendim için düşünürüm bunları, en
Büyük sevdalar bile ulaşmaz, tutuk.
Kara giysiler, iskarpinler, boş kabuk.

İçte midir? Öyle gibi ilk bakışta.
Kırılmaz, elinizi acıtır muşta
Bir esinti duyarsınız gelip geçen.

DENİZ BU

Mavnalar, şileplerle yerleşir yive
Büyürdü döne döne, çamurlu kanal
Suyunda kara, bordası sülyenle al,
Ölü denizkızları taşırdı eve.

Deniz bu, giz bu, yosun bıyıklı kirve,
Eserdi açıktan balina ve masal,
Güneşle köpük, ay ışığında kumsal,
Kolanı boncuk, bin bir hörgüçlü deve.

Nerde Galatalı balıkçının, kanat
Seslerinden yonduğu avuntu gömü?
Özlem o pusuya bugün de düştü mü

Unutulmuş bir zamanı çalar saat,
Bir yelken çırpınır kuytu, halat döner,
Gemileşir bulutlarım, kule, kemer.

PENCERE

Özlem dolu birdenbire başka biri,
Karşıyı bir çırpıda tutmuştu ki sal
Bir düş kentine çıktım, ürperti, masal,
Açtım camı leylaklara perdeleri.

Otlak, çardak, unutulmuş yazlarımız,
Şimdi taflanların ardından, bir geyik
Gözü ürkek, bakıyor baştan başa gök,
Susuyor kuşkulu baştan başa yıldız,

Çekilip gitmiş, bir bir, günlerle bize.
Geçmiş gecenin o ışık meltemi bu.
Yarı gerçek bir dünyadan, yarı uyku,

Koşuyor eski bulutlar üstümüze.
Bahçe küçük, parmaklığın orda ceviz,
Eski bir evdeyiz artık, biz bizeyiz.

BIRAKILMIŞ

Bırakılmış, boş ev. Sessiz, yaşlı sokak.
Tahta kapı, morsalkımın iskeleti.
Erimiş tuğla ve taş, düşmüş horasan.
Hani mangalla sedir, hani yaz, hani
Sardunyası pencerede, nerde ışık!
Bir çeşme mi var, gizli, geçmişten akan?
Gece sessizliği belki, belki Zaman,
Belki Mayıs, yelkeni rüzgârlı gemi
Kapatılmış odada şamdanla kırık,
Yaşıyor, öyle sönük, kendini baştan.

BAHÇE

Düşüncelerdi otlar, yeşerdiğim. Hep
O yeşille başlayan yazı, o ince
Kıvrılış dikende ve akılda, soy sop
Çağrışımları ağacın. Bendim bahçe,

Bendim üstümde gök, toprağa yakın sap,
Ezilirken en güzel öldüğüm yonca.
Emerdik sıcak bulutlardan yazı, top
Akasya ve taflan, güneşli, delice.

Sonra o baygın ikindiler doyunca.

AĞAÇLI YOL

Yaprakla seyrelmiş sepetinde dalın,
Usulca denize giden yalnızlığı,
Esmerliği güneşe ağaçlı yolun,
Göksel çakıllarında ürperen, sığı

Bir aynanın, ki turuncu ve kırmızı
Gülleriyle durulurdu, budak, düğüm,
Tatlılıkla dokunduğum ve öptüğüm
Sularında avutsa da yüzümüzü,

Bütün otlarıyla yaz, ıhlamur, meşe,
İç içe bulutlarla, yağmurlar, hüzün
Ve tutuşmuş kuşlarıyla bahçemizin,

Her akşam bir gün daha uzak güneşe,
Ürkek yalnızlığından her adım, yolun
Denizine yürürdük, gölgesiz, yalın.

GÜNEŞ VE BAHÇE

I

Bu daralış gökteki, bu tortu, bu pas,
Öfkeli lodoslara gebe bu susma,
Belli ki gündüz değil, gece değil, pis
Bir sülük etimizde. Ne gül, ne asma,

Götürmüş bahçemizi pencereden sis.
Sen ki dal gibiydin, çıtı pıtı, yosma,
Ayaklarında terlik, sırtında basma,
Yıkanmaya doğru çıplak, sabun ve tas,

O daracık hamam, kurnaya dolan su,
Ihlamurların, taflanların uykusu
Baygın, sıcak çakıl, güneş, güneş, güneş,

N'oldu sana! Yeşil pancurların indi,
Karanlık akşamlara döndü ikindi,
Şimdi denizde yüzen, bu usanç, bu leş!

II

O buluta girip çıkmalar, o sedef,
O nar çiçeği vakitler sendin. Kendin
Açar, kendin kapardın geceyi. O küf,
O karanfil, kokusu havada sendin.

Çocuksu bir yıldız gül reçelinde, raf
Cıvıl cıvıl, camların ışımış, döndün
Türkülere merdiveninden, ut ve tef,
Kirpiklerin lambamızla uzun, indin,

Deniz, yosun, soframıza. Anlamıştık
Sabırsız bakışından, kuşlar da gider.
Yaz erir günden güne yavaşça biter.

Işıltıyla öldüğü görülür suda.
Gölgeye, akşama dönüşür kuytuda.
Düşlerdedir artık...

EV

İçerirken evin somut
Yalnızlığı bir tabak dut
Yokluğundan arıları,
Aynalar, gülleri sarı,

Pencere, camlara düşen
Boş eski hangi maviden,
Yazlar bahçede biteli
Ağacın esmeyen dalı,

Merdivenler, sofa, kiler,
Dönülmez eşikten saksı,
Uyumuş içerdekiler,

Bakarlar, uzak, yapraksı,
– Kim kimin düşünde! – giden
Günlerde silik çizgiden.

YAZ YAĞMURU

Eski sofralar eserdi, tambur ve ut.
Havuz başları, kafesler, sonra yağmur
Başlardı birdenbire, şarkılar durur,
Bir kız, vişneler, geçer giderdi bulut.

Geçer gider bütün kapanmalar gibi,
Bütün dertler gibi, mordan, kırmızıdan
Bir zaman bahçelerde, denizin dibi
Işımış, dumanlar tüterdi mazıdan.

Bu vakti duymak içindi bütün çaba,
Pabuçlar delik belki, giysiler kaba,
İki ucun arasında çaresiz, kıl

Kala boşluklara. Bakardık bir tırtıl
Yürüyor, nereye, tutunmuş pervaza,
Gökyüzü ve yaz, martılar bir avaza!

KANARYA VE BAHÇE

Türküsünde kafesinin anahtarı,
Sıyrılır öttükçe, uçar gider o gül
Bahçesine tünekten, ne çubuk ne tel,
Varır bir ağaca yapraklanır deri.

Ağaçsa savrulur tüyden, kanatsı dal,
Mercan gaga makasında GÜNEŞ darı,
Akşam bir kanaryadır ve Zaman sarı
O türkünün aynasında gizem ve fal.

Taşın, karşılıklı toprağından etin,
Sesindeki yazlardan ikiz, iç içe,
Öterlerken avucunda bereketin,

Kavuşur Sonsuz'a yüreği, değdikçe,
Doruğunda yalnızlığın ve yokuşun,
Aşkla yüzüne kendi tüyleri kuşun.

AYNA

Öyle durgun, sıcak saatler vardır ya,
Hani kararmış tahtalar, nikel, bakır
Işır karanlık odalarda, kanarya
Susar, kedi uyur, yazdır.

Hani yaprak kıpırdamaz, çakıl yanar,
Bir böcek sesi gelir bahçeden, fincan
Düşlere götürür sizi, kesik kanar,
Emersiniz, yazdır akan.

Öyle durgun, öyle sıcak saatlerde
Sessiz bir bahçe görünür aynadan.
Nerde bu gök, dersiniz, bu ağaç nerde,
Ne Uzay kalmış ne Zaman!

Camdan duvarlara sıçrar da Yeşil
Parlar kararmış tahtalar, nikel, bakır,
Kanarya susar, kedi uyur, bir gül
Dalı pencerede, yazdır.

GECEYE DOĞRU

Bir zamanki boşluğa dek
Yokluğuna dönen yalı,
Kaymış ki dizinden eli
Bahçelerin, akşamın tek

Yıldızı, cevizin dalı,
İskele ve susan böcek
Silintisinde sandalı
– Hasta kanatlar mı kürek! –

Dalyalar, rıhtımla kemer
Gider bencileyin gider
Son güneş damlası sırça,

En ak taşları yolunun
Uzandığım, ısırdıkça
Dişleri seyrek Ölü'nün.

KIZARTI

Birden ışıyıverdi rüzgârla, çivit
Mavisiydi Boğaz, gök, kızardı gece,
Rıhtım ve sandal, bahçe içinde bahçe,
Bir kıvılcım selinde kedilerle çit.

Tüten mangal, samanyolu, uzak geçit,
Zamanlara sıkışmış gün gibi ince.
Sönünce ateşimiz, cümbüş bitince
Geçiverir aklımızdan ansızın, bit

Kadar olduğumuz, varla yok arası.
Duyan biziz oysa, tuhaf, bilen biziz,
Güzel'i kavrayan aşkız, büyük deniz!

Yaseminler kokuyor delice. Gelin
Yıldızlarım kıpır kıpır, morun, alın
Türküsüne, sizinle büyür burası!

KARACA

Sevgiydi bir büklüm, güneşti karaca.
Sekişinden anlamıştık, ölümlüyüz.
İdrişah'tı masaldaki, tıpkı o yüz,
İnsanı kemirmeden önce sıraca.

Nice dereler aştık tüm ışık, nice
Mavi dağlardan indik, yavuklu, ikiz,
Bir yaprak selinde dört ayaklı ve düz,
Bulutlarla söyleştik, kim bilir nece!

Fundaların ardı karardı, battı gün,
Gitti düşlerde gördüğüm. O gün bugün
Bir ateştir içimizde, durulmuyor!

Sesleyince kayadan inmiyor düze.
Bir otlaktan uzanmış da türkümüze,
Ala gözlerine sinekler konmuş mor.

VE İHTİYAR YALININ

Ve ihtiyar yalının önünde göçük,
Yosunlu rıhtım taşlarında çalkanan
Denizin ışıdı mı suyunda Zaman,
Tek tek ve sonra birdenbire gelincik,

Güller, sarmaşık güller açtı mı hele,
Vurdu mu güneş cıvıltısıyla Boğaz
Tavanlara, ürperdi mi saçak, pervaz
Ve martılar gök mavisinde iskele,

Tüy ve kanat eğirmeye başlar Çıkrık,
Eser eteklerinde bahçeler artık.
Taflanların altında menekşe, mine,

Durulur mu sofalarda! Sen ki ilkyaz
Bulutlarınca körpesin, ıslak, beyaz,
Dönersin göçmen kuşlarla mevsimine.

BİR YÜZÜN TARİHİ

Kandillerle ve karşıdan,
İnce şimdiki gündüze,
Yaşmaklanmış eski yüze,
Yüzün, Kapalı Çarşı'dan,

Akşamlardan gülkurusu,
Şimdi faytondan ibrişim
Şemsiyeli, zümrüt, yeşim,
Şimdi kayıklarda, Göksu,

Geçer güneşle denizle,
Kumrularıyla dem çeken
Orda bir düşte Bedesten,

Burda bulutlarla tuzla
Avuçlarında gölgemin,
Ak, bin yıl öncesi demin.

DAĞDA KEÇİLER

Nerden bu yalnızlık, ne bakır, ne gümüş,
Saçları beline dek uzun, kimden dul?
Duman gibi sarar tek katlı evi, kul
Geçmeyen sokak, dere boyları, kamış.

Bir çocuk bulur korkusunda üşümüş,
Soyar gecesinden, maviler giymiş, bol,
Gökle vurur aynamıza, ağaçlık yol,
Meşelerin içinde cıvıltı ve düş.

Mevsimler ve günler onunla geçici,
Kadınların bakışları bulutsudur,
Ekmektir dilinmiş, testimizde sudur.

Dağda keçilerin karnı onunla tok,
Onu duydukça ürperir telli kavak,
Zaman kokar servi sandıkların içi.

AYRILIKSA

Ayrılıksa ve git git bitmezse kuyu,
Bırakırsa tekneyi, çürükse halat,
Bir kuş sıyrılır yapraklarından, uyu,
Der, vaktini şaşmayan guguklu saat,

Ve koşar ayırır bir vuruşta rahat
Karanlığı durudan, uzatır suyu,
Ölümsüz, ölümlere götüren kanat,
Güzel, ekili tarlamın korkuluğu.

Sen güneş kilimde, sen saksım açalya,
Yumunca gözlerimi vardığım dünya,
Eski sevdiğim, kirpikleriyle Acem,

Sen koklayınca kuruttuğum, sen bahçem,
Kuşat penceremi, yorgun ve sessiz kal,
Engin geceye benze, yıldızlı, doğal!

ÖLEN

Beklesin kapıda öküzler, araba,
Kilitlemiş ardından suları dalgıç,
Şimdileri sonradan ayırmış kılıç,
Geçmiş vaktin üstüne büzülmüş torba.

Susar, boğuk, dinmiş yağmurla sarnıç,
Çadırlarıyla bu yanda kalmış oba,
Çobanlar ve sürüler, yüzüstü yaba,
Erişemez kimseler, bacanak, sağdıç.

Uyu, keçiler otlayan o bahçede,
Kocamış meşeyle yaşıt, çocuk dede,
Soğuyan öpüşlerle kay yavaş yavaş

En uzak geceye! Çömelip otursun
Sekide aydınlık, asmalar kudursun,
Sense bir başka toprakta çimen ya taş!

TEZGÂH

Geceyle tezgâhın iç içe sustuğu
Bir yerde bulurduk o kuşları. Şişe
Aşar yağmuru, bir yaklaşılmaz düşe
Varırdı camlardan, ateş ve buğu.

Hep o masal, o dumanlı gök, o yalaz
Ötemizde, beride sandalye, masa,
Tutkularla güdük bir sürü yarasa,
İsli lambaların ışığında, beyaz

Kanatların özlemiyle dolup taşan,
Dilinmiş kara ekmek, cacık bir sahan,
Kudurtucu şaraplar içmedik deme.

Bir bun belki, bir büyülü yenidünya,
Baktık göz ucuyla uzaktan, gitsek ya,
Dargın o saraya yıllarca kekeme!

DÖNGÜ

Güzel günlerle esrimiş yörüngede
Rıhtım ve aynalar o ayrı ülkede
O çam dalı, yakın deniz, ufak masa,
Kesilmezse bu çalkanış, durulmazsa
Döner, döner, ortasında Güneş Anı,
Gökleriyle döner havuz, döner yonu,
Rüzgârında uçar kâğıt, susar kalem,
Döner avuç ve el şiirdedir nemi,
Döner Aslı, döner Kerem.

Akşamsa akşam hep, yanar bulut, batı.
Kalır konduysa kumsala, uçan martı.
Yağar yağarsa dinmeden, dinen yağmur.
Vurur yeşil pancur vurur, bin yıl vurur.
Ayrılır maviden altın, sular, bahçe
Yıldız dolar, döner yaprak, döner gece.
Rüzgârında döner kâğıt, döner kalem,
Bu sessiz döngüden yok öyle gitmece,
Döner Aslı, döner Kerem.

AL UĞULTU

Hangi yalnızlığa dönsem yüzümü, o dam
Dalların arasında, kuşları, kulesi;
Her açıyı, her bahçeyi tutmuş, orası.
Bin sesle örülmüş bu uğultu her akşam
O konaktan esiyor, al. Ora neresi!

SUSTUĞU SAATTE

Nuşin Ayiter'e

Sen alınyazısı ufacık bulutum,
Bir elinde geceler bir elinde mum,
Meşenin ve çamın sustuğu saatte
İnersin duman gemilerle gökyüzü
Merdiveninden bir alevle kırmızı
Ve birden esersin kemikte ve ette.

Zaman durur dalda, sensin sonsuz bilen,
Küçük bahçen, tahta balkon ve fesleğen,
Ömür ve büyü, son masal kesilirsin.
Neden gözlerin nemli, ağladın mı ne!
Atlı bir şehzade sokakta, belinde
Hançeri, kitap yüzlü, ayın, gayın, sin.

BANA BENZER

Bana benzer bacalar aşkla tüten,
Kaçırırlar Gece'den düşlerini.
Üstümdeki çardak ve bu dal benden,
Gökyüzü bahçem, bulutum kan rengi.

Şarabım bir sabra erişmiş küpte,
Bir elim ay, bir elim körpe güneş,
Bir göl gibiyim akşamlara dönmüş,
Yıldızları kendinden daha dipte.

AHMET HAŞİM'İ ANIMSAMA

Bir yaban ördeği, yavru bir elmabaş
Gibi düşmüş bulutundan, siste güneş;
İnce bir kan çizgisi ardında, belki
Suyun, belki de yalnızlığının rengi,
Başı sarkmış, ıslak, yüzüyor. Üç beş tüy
Sessizlikte kalan, akşam gibi bir şey.
Gökle karışmış kumsal alt alta ikiz,
Suya vurmuş, bulanık, belli belirsiz,
O salaş iskele artıkları tek tük,
Düşünen göl kuşları mı boynu bükük!

GÖK ÇATI

Taşlarında dinmiş yazların yağmuru,
Devinen avlularında duman duman
Ölü kumruları, gülleriyle Sur'u,
Sayda'sı, Babil'i geçerken ufuktan,

Antonius'la diz dize Kleopatra'nın,
Usulca erir gider solunca batı,
Nil'de bir gemiden seyrettiği yangın,
Ansızın İstanbul kesilir Gök Çatı.

Özlemlerin saati bu bizim için,
Toplarız nemiz varsa, büzülür torba,
Bir gurbet uğruna, Mançurya ya da Çin.

Sıcak ahırlara çekeriz atları,
Kandilin ışığında titrek ve sarı
Yeni bir han, bir ocak ve tüten çorba.

GÜZDÜ

Kule, baca, kalıntısına gündüzün,
Ufukta, kondu baykuş akşamı güzün.

Uzaklara döndük yüzümüzü, geçmiş
Aynalar, içleri hüzün ve meneviş.

Bulut dağlarından Bizanslı çobanlar
Koyunlarla keçilerle indiler mor.

Baktık ölü sürülere o toz duman
Ötesi yaylada rüzgârla savrulan.

Yağmuru çaldı kaval, derin ve uzak,
Binlerce damlada binlerce çıngırak.

Aya Fotini, Hora, camiler, sebil,
Kavuklu mezar taşlarıyla İstanbul,

Bir Zaman Fırtınası, dün, bugün, yarın
Uçuştu yapraklarında çınarların.

TAŞLAR

Karyalı kızları anlat, Amazonlar,
Titanlar, atlar yonulmuş mermerleri,
Güneşli taşları söyle, saçak, duvar,
Çünkü ağaç ve insan Zaman'dır, diri!

Biziz kuran saatleri. Nikel sarkaç
Biziz, sallanırız kendimiz boyunca,
Kurgu biter, özlem dolu, sevgiye aç
Gideriz bir bir, akrep ya da karınca.

Taşlarsa, ölümsüz tanrılarla sarmaş
Dolaş, Girit'ten, Kargamış'tan başa baş
At sürerler bu yana Sonsuz'la. O gül

Akşamsız bir günün dalında, hani el?
Hani dün kokladığım saç, hani badem
Gözlü güzel, hani Hürrem, nerde Kösem!

MISIR DÖNÜŞÜ

Doldur kadehimi, Hasan Can! Güneşe
Tutsam derimi, ısıtmıyor. Bu mintan
Kefenden daha soğuk! Versem ateşe
Girit ve Rodos'u, kızoğlankız, civan,

Kırk Macarlı odalık, bel, kasık, meme,
Dizsem karşıma, nafile! Ne Çaldıran,
Ne Şam, Mısır, su serpmez yavuz gönlüme,
Bir çeki taşı gibi üstümde Zaman

Ve soyulmuş etimde bin sırtlan anı.
Varın gidin cellata, vurulsun boynu
Yunus vezirimin! Hasan Can, şarap koy

Ki dönsün fırıl fırıl yer gök ve saray,
Arap, Acem mülkü bütün, diyar-ı Rum!
Ayna tut, yüzümü görmek istiyorum!

1509 DEPREMİ

Bir Zaman vardı ki zamanlar içinde,
Kanatları turuncu bir kuşa benzer,
Üsküdar'ı seyrederdim sarsıldı yer,
Devrildi penceremden kanlar içinde.

Yandı gülüm üç yüz atlı vezir kulum
Mustafa'nın konağında, cumba, revak,
Düştü nakış, indi pul pul altın varak,
Taş taşa dargın, yıkıldı İstanbul'um.

Ve dev suretler göründü, Matta, Lukas,
Yohanna ve melekler, dökülmüş Bizans
Duvarlarında, çifte kartal ve İncil,

Baktılar mavimsi göklerinden bencil,
Baktılar haçlarla korkunç, titreyerek,
Çaresiz kullarıma, yalnız ve ürkek.

FATİH'İN RESMİ

Ayasofya kubbesinde ak bir bulut,
Baktım, gitti gider. Balrengi tesbihim
Kehribar günler, düştü yaprak ve umut,
Güz yağmuru indi camdan düğüm düğüm.

Benimdi savrulan kaftanlar, benimdi
Atların boynu, yerinde yeller eser!
Surların taşlarına sürdüm elimi,
Benimdi İstanbul, burçlar bana benzer.

Altın sahanlarda aş yedim, su içtim
Altın kupadan, zorlu Tuna'dan geçtim,
Ben Sultan Mehmet, Avni, tuğlarla yüce.

Bir resimde kaldım cüce, ben değilim,
Sarığım, soğuk kürküm, kokusuz gülüm,
Ararın, aranırın yerde delice.

FATİH VE ZAMAN

Bir temmuz günü camdan, unutulmasın,
Baktım, elimde denize nar şerbeti,
Yalnızlığından acırken insan eti
Çorak bahçesinde zümrüt ve elmasın.

Aslan geceyi gördüm, yelesi kurban
Kanına batmış, ceylanım dider gökte.
Saraylar gördüm bulutlardı. Bir Kervan
Gördüm uzun, yükün dermiş gider gökte.

Geçti, kanatlarınca açık martının,
Yaz ve tuz, güzel gündüzlerimden biri,
Kuşatıldım hisarında kızartının.

Karardı servi ve surda yeniçeri,
Yürüdü ölüler üstünde biten çim
Toprağıma. Yeniktim, akşamdı içim.

FATİH VE ELMA

Cevat Çapan'a

Gizem zümrütleriyle kabarmış çıkın
Ağacında, yeşil ve al, has bahçede,
Bir aydınlık ki yapraklar içre yakın,
Vardım dedikçe ormanında gitmede,

Çekilmede hisarına menevişin,
Ne gürzüm var, ne kılıcım elden öte,
Nerde o aygır ki altımda güneşin
Surlarına şahlana yeşilden öte!

Ben ki dalından Bizans'ı koparmışım,
Aşılmaz toprağının, yittiğim kötü
Gecesinde, silik, uzak, yandıkça mum

Ve sızdıkça perdeden öfkeme inik,
Sanki deniz mırıltısı o ürküntü,
Döndüm bir elmanın eşiğinden, yenik!

HÜRREM SULTANA GAZEL

Bu dünyayı seninle sevmişim, Hürrem!
Öldürür diriltirsin, Mesih'im, Zühre'm!

Karun'ca mal yığsam ben neylerim sensiz,
Neylenir saltanat sensiz, gözüm, gözdem!

Allar kuşan, has bahçeden güller takın,
Bir düştür seyrettiğin aynadan madem!

Gel kavuş akşamla, desinler: "Ay doğmuş!
"Dağılmış, müjdeler olsun, zülüf, perçem!"

Yüzgörümlük Eflak ve Buğdan, dilersen
Bu can var, esirgenmez, iste bir tanem!

SÖZCÜKLER

Sen çocukluğun uykusu, ceviz Beşik,
Bir o yana, bir bu yana, ölüm kalım.
Ekmek, dedikçe bölündü dilim dilim,
Sevdaya dolandım seninle, Sarmaşık.

Küpeli kuşu penceremin, mor Işık,
Sen miydin susarken akşamı, kaçalım,
Diyen körebe, tepesinde bir yalım
İbik? Sen öksüz nakışlı, tahta Kaşık,

Dal göklerde pişen aşa! Ve sen, Yele,
Es atlarının boynunda karış yele!
Es ki ağarsın köpük kayada, yosun

Dip sularda, meşeler dağda savrulsun!
Siz korkunun gönünden kestiğim sırım,
Siz evren yolcuları, kıvılcımlarım.

"Aziz muhibbim Oktay, yakası açılmamış bir nazımdan ve hiç işitilmemiş dilden şiirleri aldım. (...) Bu şiirler çok yeni bir nağme oldukları için şimdi turfanda zevkine sahip olanlarca seviliyor. Zaten görüldüğü gibi sevenlerin sayısı günden güne artar, hiç şiirden anlamayanlar ise hiçbir zaman anlamaz, o nev'i karilere ise zaten ihtiyaç yoktur."

(Yahya Kemal Beyatlı, Oktay Rifat'a mektubundan)

"Oktay Rifat'ta şiirsel konjonktür büyük inip çıkmalar gösteriyor. Her değişiş bir öncekinin bazı yönlerden tam tersiymiş izlenimini uyandırıyor okurda. Yalnız bunların kimlik değiştirmeyle ilgisi yok. (...) başta yadırgansa da, birbirinin tersi olarak belirmiş dönemler ve bu dönemlerin ürünleri birbirine bağlanıyor; eklem yerleri o ters çıkış noktaları olmak üzere."

(Cemal Süreya)

"Oktay Rifat'ın imgeleri, başka bir şeyin, inanılmayı bekleyen daha yüksek bir varlık alanının simgesi değildir; sadece kendiler inin, ama bir yokluk olarak kendilerinin simgesidirler, kendi yokluklarının eğretilemesidirler. Ve kendi yarattıkları yanılsamayı kırarken, bu yanılsamanın çevresinde oluşan tutucu denklemi de askıya alırlar."

(Orhan Koçak)

Takım ISBN 978-975-08-1294-1
ISBN 978-975-08-1295-8
35 TL
9 789750 812958

